

วัฒนธรรมความเชื่อที่มีต่อกลองมโหระทึกของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วง

NI YU

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กันยายน 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์
ของ Ms. Ni Yu ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์สุวิทย์ จิระมณี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.มนัส แก้วบุชา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริร์ บวรกิตติ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุวิทย์ จิระมณี)

..... กรรมการ
(ดร.มนัส แก้วบุชา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด หนูอ้อม)

คณะศิลปกรรมศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์เทพศักดิ์ ทองนพคุณ)

วันที่ 5 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2556

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ด้วยความช่วยเหลือจากรองศาสตราจารย์สุวิทย์ จิระมณี ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และดร.มนัส แก้วบุชา กรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นด้วยความละเอียดเอาใจใส่ด้วยดี เสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ใน การตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้องของภาษาในแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ สำนักพระราชวัง โบสถ์พราหมณ์ (เทวสถาน) และกรมศิลป์ ในกรุงเทพฯ และพิพิธภัณฑสถานกรมโหราศาสตร์เมืองหนานหนิง ศูนย์มรดกทางวัฒนธรรมเมืองเหอฉือ ในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วงประเทศจีน นอกจากนี้ยังขอกราบขอบพระคุณผู้ดูแล กลองมโหระทึก ปราชญ์ชาวบ้านผู้ประกอบพิธี เจ้าของกลองมโหระทึกและนักวิชาการ นักวิจัย ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมกลองมโหระทึกทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

สุดท้ายผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เพื่อน ๆ ร่วมรุ่นที่เป็นกำลังใจและคอยให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์ซึ่งมีส่วนช่วยให้การทำวิทยานิพนธ์สำเร็จด้วยดี

NI YU

54920570: สาขาวิชา: การบริหารศิลปะและวัฒนธรรม; ศศ.ม. (การบริหารศิลปะและวัฒนธรรม)

คำสำคัญ: วัฒนธรรมความเชื่อ/ กลองมโหระทึก/ ชนชาติไทย/ กลุ่มชนชาวจ้วง

NI YU: วัฒนธรรมความเชื่อที่มีต่อกลองมโหระทึกของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วง
(CULTURAL BELIEFS ON BRONZE DRUMS OF THAI AND ZHUANG PEOPLE)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: สุวิทย์ จิระมณี, ศศ.ม. มนต์ แก้วบุชา, สด.ด. 232 หน้า.

ปี พ.ศ. 2556.

กลองมโหระทึกเป็นกลองชนิดหนึ่งอยู่ในประเทศจีนตอนใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หล่นจากโลหะผสมระหว่างทองแดง ดีบุก และตะกั่ว มีประวัติศาสตร์มากกว่าสองพันปีแล้ว กลองมโหระทึกเป็นวัตถุที่สำคัญในชีวิตของชาวบ้านเพราะเป็นเอกลักษณ์ของความร่ำรวย มั่งคั่ง และอำนาจในแต่ละชนเผ่า การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมความเชื่อ ประเพณีและบทบาทความสำคัญเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วงประเทศจีน และเพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสัมภาษณ์และวิธีการสัมภาษณ์ การสำรวจจากผู้ดูแล เจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานแสดงกลองมโหระทึก ผู้ประกอบพิธี และผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมกลองมโหระทึกในประเทศไทย และนักวิชาการ นักวิจัยทางประวัติศาสตร์กับผู้ที่มีภูมิปัญญาไม่เคยย้ายถิ่นฐานอาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 50 ปีในกวางสี ประเทศจีน

ผลการวิจัยพบว่า ชาวไทยมีวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ มีบทบาทและความสำคัญใช้ในการประกอบพิธีกรรมในงานพระราชพิธีสำคัญของพระมหากษัตริย์มาแต่โบราณ และได้สืบทอดประเพณีมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ พระราชพิธีมงคลจรดพนงักตแรกนาขวัญ เพื่อความเป็นสิริมงคลและความอุดมสมบูรณ์แก่ราษฎรของประเทศ กระบวนพยุหยาตราชลมารคในพิธีถวายผ้าพระกฐินของพระมหากษัตริย์ พระราชพิธีบรมราชาภิเษกซึ่งเกี่ยวข้องกับพิธีในลัทธิพราหมณ์ และวันสงกรานต์ ฯลฯ

ชาวจ้วงมีวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกที่มีความผูกพันและเกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนมากมาย มีการจัดงานประเพณีหลายระดับได้แก่ จัดงานเทศกาลของท้องถิ่น ได้แก่ งานประเพณีบูชาเซ่นไหว้กบ เพื่อให้ดินฟ้าอำนวยให้เกิดความอุดมสมบูรณ์

เพื่อการเพาะปลูกในช่วงปีใหม่ งานประเพณีเช่นไหว้เจ้าพ่อกลองมโหระทึกพร้อมกับเจ้าพ่อฟ้าดิน ไหว้บรรพบุรุษ ในงานส่วนนี้ การบูชาต้องตีกลองมโหระทึก งานประเพณีเกี่ยวกับชีวิต งานมงคล สมรส การสร้างบ้านใหม่ งานศพ โดยเชื่อว่ากลองมโหระทึกเป็นมิ่งขวัญที่แสดงถึงความสุข งานพิธีกรรมทางการเกษตร ชาวจ้วงเป็นชาวนา ดำรงชีวิตด้วยอาชีพทำการเกษตร ประเพณี การขอฝน การจัดงานฉลองผลการเก็บเกี่ยว ก็ใช้การตีกลองมโหระทึก

โดยสรุป กลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วงในเขตปกครองตนเอง กวางสีจ้วง ประเทศจีน มีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกัน ความเหมือนกันในด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ คือวัฒนธรรมความเชื่อกลองมโหระทึกของไทยและจ้วงมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม การปลูกข้าวทำนา ชาวไทยและชาวจ้วงถือว่ากลองมโหระทึกนั้นเป็นสิ่งของศักดิ์สิทธิ์และ สัญลักษณ์ของอำนาจ กลองมโหระทึกมีบทบาทความสำคัญเป็นเครื่องส่งสัญญาณในพิธีกรรม ต่าง ๆ ส่วนความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมความเชื่อ ได้แก่ (1) รูปแบบแตกต่างกัน ในปัจจุบัน ชาวไทยนำกลองมโหระทึกแบบ Heger III มาใช้ในพระราชพิธี ส่วนชาวจ้วงใช้กลองมโหระทึก แบบ Heger IV (2) ชนชั้นทางสังคมที่ใช้กลองและประเพณีแตกต่างกัน กลองมโหระทึกไทยใช้ เฉพาะพระราชพิธีและใช้กับศาสนาพราหมณ์ด้วย ส่วนชาวจ้วงยังใช้กลองมโหระทึกในพิธีกรรม ทางความเชื่อต่าง ๆ ของชาวบ้าน มิได้ใช้กับศาสนพิธี (3) วิธีการตีกลองแตกต่างกัน เวลาตี กลองมโหระทึก ชาวไทยจะแขวนกลองไว้แล้วใช้ไม้สองอันตี ส่วนชาวจ้วงตีกลองมโหระทึก โดยใช้เชือกแขวนกลองไว้ แล้วใช้ไม้หนึ่งอันตีหน้ากลอง ส่วนตัวกลองจะใช้ก้อนหินเล็ก ๆ เคาะให้เป็นจังหวะ

เหตุผลที่เกิดความเหมือนและความแตกต่างกัน ได้แก่ (1) เหตุผลทางการกำเนิดของกลุ่มชาติพันธุ์ (2) เหตุผลทางวัฒนธรรม (3) เหตุผลทางศาสนา (4) เหตุผลทางประวัติศาสตร์ (5) เหตุผลทางรัฐบาลและเหตุผลทางวิชาการ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้ได้ฐานข้อมูล เกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงแก่ผู้ที่ สนใจและหน่วยงาน สามารถนำไปใช้เพื่อการศึกษาต่อยอดและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม กลองมโหระทึกอย่างถูกต้องต่อไป การวิจัยครั้งนี้เพื่อหาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่าง ไทย-จีน และเพื่อสร้างรากฐานสำหรับความร่วมมือในอาเซียน 10+3 ในอนาคต

54920570: MAJOR: ART AND CULTURAL ADMINISTRATION; M.A.
(ART AND CULTURAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: CULTURAL BELIEFS/ BRONZE DRUMS/ THAI/ ZHUANG

NI YU: CULTURAL BELIEFS ON BRONZE DRUMS OF THAI AND ZHUANG
PEOPLE. ADVISORY COMMITTEE: SUWIT JIRAMANEE, M.A., MANUS KAEWBUCHA,
Ph.D. 232 P. 2013.

Bronze Drum (Mahoratuek) is a type of drum which has two thousand years' history in South China and Southeast Asia. They were cast from bronze, tin and lead alloy; and were also the important utensils of each minority because it symbolized the power and wealth. The objective of this thesis was 1) to research cultural beliefs, customs and roles of bronze drums of Thai and Zhuang people in Guangxi Zhuang Autonomous Region, China. 2) to analyze and compare the differences and relationships between cultural beliefs on Bronze Drums of Thai and Zhuang people.

This research was a qualitative research. The research method was the field-work, and the research tools included interview and observation. Field-work data were collected from the population and samples in Thailand and Guangxi, China. The samples included interpreters and staffs in the museum which has bronze drums, organizers of rituals in Thailand, and those who have knowledge about the ancient culture on Bronze Drums and lived in the area for more than 50 years in Guangxi Zhuang Autonomous Region, China.

The results of the research show that cultural belief on Bronze Drums of Thai people is that Bronze Drums have been sacred utensils. They have played very important role in the king's royal ceremonies such as the Royal Ploughing Ceremony, the Royal Kathin via the Royal Barge, the King's enthroned ceremonies and Songkran Festival, etc.

Cultural beliefs on Bronze Drums of native Zhuang people is Bronze Drums have a closer relationship with civilian customs and culture than the situation in Thailand. Various activities among native Zhuang people have many kinds: Some related to local festivals such as Worship Frog Festival. Some related to native traditional activities like worship to Bronze Drums' god, worship to heaven and earth and worship to ancestor, etc. Some related to everyday life such

as wedding ceremony, celebration to building new houses, funeral, etc. And some related to agricultural ceremony, namely, praying for rain and celebrating the harvest.

In general, there were similarities and differences between cultural beliefs of Thai and Zhuang people regarding bronze drums. The similarities in cultural beliefs could be found in: cultural beliefs on Bronze Drums of both Thai and Zhuang people related with rice and farming culture. Both Thai and Zhuang people believed that Bronze Drums were sacred utensils symbolizing power. Role of Bronze Drums were tools of sending messages in various rites.

The differences in cultural beliefs could also be found in the following aspects: 1) different styles: nowadays, most Bronze Drums used in Thailand were Heger III, but in Zhuang people were Heger IV. 2) different social class of using bronze drums: In Thailand, only the Kings in Thai history could use Bronze drums, but in Guangxi, all general civilians could use Bronze drums. And, Thai Bronze Drums were used in royal ceremonies in Brahman form. They were never used for traditional purposes, but Zhuang Bronze Drums were used in rites of folk beliefs very frequently. 3) different way of playing: Thai people hanged Bronze drum flat on the ground, beating conjunctively with two drumsticks, and Zhuang people hanged Bronze drum on a shelf, beating drum head with one drumstick and beating the drum rim with a hard object.

According to the researcher's analyses, the reasons of similarities and differences include: 1) reasons of national origin, 2) cultural reasons, 3) religious reasons, 4) historical reasons, 5) government reasons and 6) academic reasons, etc. Infact, this research was supported by valuable basic data about cultural beliefs on Bronze Drums of Thai and Zhuang people. It is the foundation for future research and further protections of Bronze Drums culture. Finding the solutions to these problems was to look for the vinculum between two countries, and to lay the foundation of cooperation in ASEAN 10+3 for the near future.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
วิธีการวิจัย	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	4
การดำเนินการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมไทย	9
ลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน	21
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและความเชื่อ	27
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลองมโหระทึก	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
3 ลักษณะของเทศกาลและประเพณีของไทยและจ้วง	48
ลักษณะของเทศกาลและประเพณีไทย	48

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ลักษณะของพระราชพิธีไทย	56
ลักษณะของประเพณีเทศกาลของกลุ่มชนชาวจ้วง	66
4 ผลการศึกษา	71
ประเพณีความเชื่อและบทบาทความสำคัญเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของ ชนชาติไทย	71
ประเพณีความเชื่อและบทบาทความสำคัญเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของ กลุ่มชนชาวจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน	107
วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม ความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วงในเขต ปกครองตนเองกวางสีจ้วงประเทศจีน	149
วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ของประเพณีเกี่ยวกับ กลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง	153
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	163
สรุปผล	163
อภิปรายผลการวิจัย	169
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	174
บรรณานุกรม	176
ภาคผนวก	186
ภาคผนวก ก	187
ภาคผนวก ข	197
ภาคผนวก ค	201
ภาคผนวก ง	212
ภาคผนวก จ	215
ภาคผนวก ฉ	220
ภาคผนวก ช	227
ประวัติย่อของผู้วิจัย	232

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1-1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
2-1	แผนที่ประเทศไทย	10
2-2	แผนที่แสดงแนวความคิดที่ 1	11
2-3	แผนที่แสดงแนวความคิดที่ 2	12
2-4	แผนที่แสดงแนวความคิดที่ 3	13
2-5	แผนที่แสดงแนวความคิดที่ 4	14
2-6	แผนที่แสดงแนวความคิดที่ 5	15
2-7	บ้านทรงไทย	19
2-8	การแต่งกายของไทย	21
2-9	การกระจายของชนเผ่าจ้วง	22
2-10	แผนที่ของเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง	23
2-11	ข้าวเหนียว 5 สี ของชาวจ้วง	24
2-12	กานห่ล่าน บ้านยกพื้นของชาวจ้วง	25
2-13	บ้านของชาวจ้วงในปัจจุบัน	26
2-14	การแต่งกายของชนชาติจ้วงในกวางสี	27
2-15	กลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา	35
2-16	กลองมโหระทึก	37
2-17	การกระจายของกลองมโหระทึกในโลก	38
2-18	ลักษณะของกลองมโหระทึก	39
2-19	การแบ่งประเภทกลองมโหระทึกของ Franz Heger	41
2-20	การแบ่งประเภทกลองมโหระทึกในกวางสี	42
3-1	ประเพณีไทยใน 12 เดือน	56
3-2	พระราชพิธีใน 12 เดือน ของประเทศไทย	66
3-3	ประเพณีกลุ่มชนชาวจ้วงใน 12 เดือน ในกวางสี ประเทศจีน	70
4-1	การกระจายของกลองมโหระทึกในประเทศไทย	73
4-2	พระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ	74

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4-3	พระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ	75
4-4	พระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ	78
4-5	แผนภาพสถานที่พระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ	79
4-6	ผ้านุ่ง และพราหมณ์เลี้ยงทายของกิน 7 สิ่งตั้งเลี้ยงพระโค	80
4-7	ของกินของพระโค	80
4-8	การตีกลองมโหระทึกในพระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ	81
4-9	ภาพเขียนกระบวนพยุหยาตราขลมารคในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช	83
4-10	แผนผังของกระบวนพยุหยาตราขลมารค	88
4-11	กระบวนพยุหยาตราขลมารค	91
4-12	สร้างพระมูรธาภิเษก	92
4-13	แผนผังหมู่พระมหามณเฑียร	98
4-14	พระที่นั่งอัฐทิศฯ	99
4-15	พระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมัยรัชกาลที่ 9	100
4-16	กลองมโหระทึกที่ใช้ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก และพระสุพรรณบัฏจารึก พระปรมาภิไธยของรัชกาลที่ 1-3	103
4-17	วิธีการตีกลองมโหระทึก และการแต่งกายของนักตีกลองมโหระทึก	106
4-18	สถานที่เก็บรักษากลองมโหระทึก	107
4-19	การกระจายของกลองมโหระทึกในวงกว้าง ประเทศจีน	108
4-20	ปริศนา พันกลองมโหระทึก	111
4-21	ละครกลองมโหระทึก	112
4-22	ธงกบ และแห่ขบวนเทศกาลบูชากบ	115
4-23	อ่านบทอวยพร และพอกบเก็บซองเงิน	117
4-24	พอกบจุดธูปบูชากบและเปลี่ยนเทียนไข และหน้าากของการแสดง	118
4-25	พิธีฝังศพกบ: ไปรับ โลงศพกบที่ศาลกบ	120
4-26	สุสานกบของอำเภอคงหลาน เมืองเหอฉือ และปักธงหลากสีสามเส้น	121
4-27	แผนภาพสถานที่จัดงานแสดง	122
4-28	งานรื่นเริงเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน	123

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4-29	เครื่องดนตรีที่ตีพร้อมกับกลองมโหระทึก	124
4-30	แขวนแล้วตี และหามแล้วตี	124
4-31	การแต่งกายของผู้บรรเลงเครื่องดนตรี สวมใส่ชุดพื้นเมืองที่สวยงาม	125
4-32	ระบำบูชาภพที่หมู่บ้านหน้าดั่ง ตำบลหลิวไผ่ อำเภอเทียนเอื้อ เมืองเหอฉือ และ ระบำบูชาภพที่หมู่บ้านหน้าดี ตำบลอุ๋อ อำเภอหนานตัน เมืองเหอฉือ	126
4-33	การตีกลองมโหระทึกในเทศกาลตรุษจีน	127
4-34	ระบำกลองมโหระทึกที่อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉือ	129
4-35	เจ้าพ่อกลองมโหระทึก นินหวังจิว๋กู่	130
4-36	เจ้าพ่อสังคม หรือก่วนกง	132
4-37	ตัวเลขของลำดับในกลองมโหระทึก	138
4-38	แขวนกลองสี่ใบไว้บนไม้ยาว ๆ และขาตั้งกลองรูปแบบใหม่	142
4-39	ไม้ตีกลอง และของแข็งที่ตีกลอง	142
4-40	หามตีกลองมโหระทึก และนั่งของตีกลองมโหระทึก	143
4-41	การเก็บรักษากลองมโหระทึกในตู้ข้าว และการเก็บรักษากลองมโหระทึก ใต้หลังคา	148
5-1	สัมภาษณ์ เหลียงฟู หลิน และสัมภาษณ์ฟอกบ เหวยฉิ่งฉง	173
5-2	สัมภาษณ์ เฉิน เหยา หลิง และสัมภาษณ์ เหวยวานอี่	173

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3-1	พระราชพิธีใน 12 เดือน ของประเทศไทย	63
4-1	เรือพระที่นั่งในกระบวนพยุหยาตราชลมารค	90
4-2	ความแตกต่างและความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับคลองมโหรีที่ก ระหว่างไทย-จ้วง	149
4-3	ความแตกต่างและความสัมพันธ์ของประเพณีเกี่ยวกับคลองมโหรีที่ก ระหว่างไทย-จ้วง	153

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลองมโหระทึก (Bronze drum) หมายถึง กลองชนิดหนึ่งที่หล่อจากโลหะ พบทางตอนใต้ของประเทศจีนและแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลองมโหระทึกมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนานและเป็นวัตถุที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่าง ๆ ในแต่ละท้องถิ่น และยุคสมัยก็จะมีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน เช่น คนจีน เรียกว่า ตุงกู๋ (Tung Ku) คนไทย เรียกว่า มหรรทึก หรือ มโหระทึก (Mahoratuek)

ปลายศตวรรษที่ 20 Wang Ming-fu และนักวิชาการชาวจีนอื่น ๆ ได้ศึกษาและนำเสนอทฤษฎี “วัฒนธรรม-นา (Na Culture)” และทฤษฎี “กลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา (Na Ecosystem Culture Circle)” ซึ่งเป็นทฤษฎีทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอาชีพและวัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำนาปลูกข้าว (Wang, 2007, p. 1) กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรม-นา ส่วนมากอาศัยอยู่ทางทิศเหนือของมณฑลหูหนาน ประเทศจีนไปจนถึงทิศใต้ของมณฑลกุ้ยโจว และเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ภาคใต้ของประเทศไทย ภาคกลางของประเทศเวียดนาม และทะเลจีนใต้ ทิศตะวันออกถึงมณฑลกวางตุ้งของประเทศจีน ทิศตะวันตกถึงภาคใต้ของประเทศพม่า และภาคตะวันออกของอินเดีย ในกลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นามีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อาทิ ชนเผ่าจ้วง ชนเผ่าไทลื้อ และกลุ่มชนเผ่าอื่น ๆ ในประเทศจีน ชนกลุ่มได้ในประเทศเวียดนาม กลุ่มชาติลาว กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย รวมถึงชนกลุ่มไทใหญ่ในประเทศพม่า และกลุ่มชนบางส่วนในประเทศอินเดีย กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมหลายอย่างเหมือนกัน เช่น ต้นกำเนิดภาษาเหมือนกัน มีอาชีพการทำนาปลูกข้าว และมีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกลองมโหระทึก

กลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นาคือวัฒนธรรมความเชื่อที่เกี่ยวกับการทำนาปลูกข้าว (Rice and farming culture) มีประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการเกษตรตามปฏิทิน อาทิ การขอฝน การอธิษฐานการเก็บเกี่ยวอุดมสมบูรณ์ และการฉลอง การส่งวิญญาณ การไหว้บรรพบุรุษ ฯลฯ ในประเพณีและพิธีกรรมเหล่านี้ ต้องใช้กลองมโหระทึก

วัฒนธรรมความเชื่อที่เกี่ยวกับการทำนาปลูกข้าวได้เกิดความเชื่อภ เพราะภมีความหมายคือฝน มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับนาภเป็นสัญลักษณ์ของอุดมสมบูรณ์และ

ความมั่งคั่ง ในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมความเชื่อที่เกี่ยวกับการทำนาปลูกข้าว ก็มีความเชื่อกบ พวกเขาคิดว่ากบเป็นสิ่งมงคลที่ต้องนับถือเช่น คติความเชื่อ “กบกินเดือน” ของกลุ่มชาติพันธุ์ไท หรือความเชื่อกบของกลุ่มชนชาวจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน กบยังเป็น สัญลักษณ์ที่สำคัญของกลองมโหระทึก อยู่บนกลองมโหระทึกมีลวดลายและประติมากรรมกบนี้แสดงว่ากลองมโหระทึกกับความเชื่อกบมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดดังนั้น ประเทศที่มีวัฒนธรรม ความเชื่อที่เกี่ยวกับการทำนาปลูกข้าวจึงมีกลองมโหระทึก

กลองมโหระทึกใช้เนื่องในพิธีกรรม ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมร่วมที่พบในพื้นที่ต่าง ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น พม่า ไทย เวียดนาม ลาว มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฯลฯ ในภาคใต้ของ ประเทศจีน และประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลองมโหระทึกแสดงการเผยแพร่เทคโนโลยี และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม กลองมโหระทึกเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่สำคัญของแต่ละกลุ่มชาติในชีวิต ทางสังคม เกิดเป็นวัฒนธรรมและประเพณีตีกลองมโหระทึก สืบทอดถึงปัจจุบัน กลองมโหระทึก จึงเสมือนเป็นตัวแทนของอารยธรรมเริ่มแรกของภูมิภาค และเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในดินแดน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยก็มีการพบกลองมโหระทึกในพื้นที่ภาคต่าง ๆ ของประเทศ

กลองมโหระทึกจึงเป็นเครื่องดนตรีอย่างหนึ่งทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ถือว่ากลุ่มชนจ้วงมีวัฒนธรรมเกี่ยวกับกลองมโหระทึกที่ยิ่งใหญ่ เพราะว่ามีพัฒนาการ ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตที่ผูกพันมายาวนาน กลุ่มชนจ้วงได้สร้างและพัฒนาศิลปะและ วัฒนธรรมเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของตนเองที่เป็นเอกลักษณ์มีความสมบูรณ์และรักษาสืบทอด มาจนถึงปัจจุบัน

ไทยกับกลุ่มชนจ้วง ถือว่ามีวัฒนธรรมเกี่ยวกับกลองมโหระทึกเช่นกัน ซึ่งการค้นพบ กลองมโหระทึกบางส่วนคล้ายคลึงกัน และเป็นชนิดเดียวกัน แต่ในปัจจุบัน ลักษณะทางสังคมและ วัฒนธรรมของทั้งสองพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นผลให้ลักษณะของวัฒนธรรมความเชื่อมี ความแตกต่างกันไปด้วย โดยความสำคัญของกลองมโหระทึกที่เป็นเสมือนเครื่องสัญลักษณ์ อย่างหนึ่งที่จะไขประตูไปสู่ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดังกล่าวเนื่องจากเหตุผล ทางประวัติศาสตร์และทางภูมิศาสตร์ อาจจะสะท้อนแนวคิดและความเชื่อทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง กันไปด้วย ซึ่งอาจเป็นปัญหาของการศึกษา หรือการอนุรักษ์วัฒนธรรมนี้ได้อย่างถูกต้องตามบริบท ของวัฒนธรรมของต่างชาติพันธุ์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเปรียบเทียบเพื่อแสดง ความสัมพันธ์และความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลองมโหระทึกอย่างเป็นรูปธรรมของไทย-จ้วง

จากความสำคัญของประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษา เปรียบเทียบระหว่างวัฒนธรรมความเชื่อของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงที่เกี่ยวกับ กลองมโหระทึก เพื่อศึกษาวัฒนธรรมความเชื่อของกลองมโหระทึก เพื่อทราบถึงความแตกต่างและ

ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง สำหรับอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมกลองมโหระทึกอย่างถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมความเชื่อ ประเพณีและบทบาทความสำคัญเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ เปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน

สมมติฐานของการวิจัย

ชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกที่มีความคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกัน กลองมโหระทึกเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วง แต่ในปัจจุบัน ลักษณะทางภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรมของทั้งสองพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นผลให้ลักษณะของวัฒนธรรมความเชื่อมีความแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นกลองมโหระทึกเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนความเหมือนและความแตกต่างของสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อ ประเพณี บทบาทและความสำคัญของกลองมโหระทึกของชนชาติไทยและเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน
2. รู้และเข้าใจถึงความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน
3. ได้ฐานข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงแก่ผู้ที่สนใจและหน่วยงาน สามารถนำไปใช้เพื่อการศึกษา ต่อยอดและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลองมโหระทึกอย่างถูกต้องต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษา 2 พื้นที่ ได้แก่ ประเทศไทย และประเทศจีน ดังนี้

1.1 ประเทศไทย ได้แก่ พระบรมมหาราชวัง โบสถ์พราหมณ์ (เทวสถาน) และกรมศิลปากร (กรุงเทพฯ)

1.2 ประเทศจีน ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานโหระทึก เมืองหนานหนิง (Nan Ning) เมืองเอกของกวางสี ในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง และบ้านกลองมโหระทึก เมืองเหอฉี (He Chi) ในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนไว้ดังนี้

2.1 วัฒนธรรมความเชื่อประเพณีเกี่ยวกับกลองมโหระทึกในประเทศไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสี ประเทศจีน

2.2 บทบาทความสำคัญของกลองมโหระทึกในประเทศไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสี ประเทศจีน

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่าง และความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมกลองมโหระทึกในประเทศไทยและในกวางสี ประเทศจีน

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจำนวน 25 คน ดังต่อไปนี้

2.1 ในประเทศไทย

2.1.1 ผู้ดูแล เจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานโหระทึก 4 คน

2.1.2 ผู้ประกอบพิธี ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมกลองมโหระทึก 4 คน

2.2 ในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน

- 2.2.1 ผู้ที่มีภูมิลำเนาไม่เคยย้ายถิ่นฐาน อาศัยอยู่ในพื้นที่ มากกว่า 50 ปี
ในกววงสี่จ้วง ประเทศจีน 10 คน
- 2.2.2 ผู้ดูแลกลองมโหระทึก ปราชญ์ชาวบ้านและผู้ประกอบพิธี เจ้าของ
กลองมโหระทึก 5 คน
- 2.2.3 นักวิชาการ นักวิจัยทางประวัติศาสตร์และผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับ
กลองมโหระทึก 2 คน

การดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์อื่น ๆ มีกล้องถ่ายภาพ เทปบันทึกเสียง และสมุดจดบันทึกโดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามปลายเปิดจำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล/ อายุ/ ประเทศ/ เชื้อชาติ/ ตำแหน่ง/ หน้าที่/ บทบาท/ ภูมิลำเนา และสถานที่ทำงาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อของกลองมโหระทึก เป็นคำถามปลายเปิดแบบเจาะลึก โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ใน 3 ระดับ คือ ส่วนกลาง (ระดับรัฐบาล) เรื่องการถือโชคลางในระดับชาวบ้าน ความเชื่อศาสนา และประเพณีความเชื่ออื่น ๆ ใช้คำถามแบบเดียวกัน ดังนี้

1. มีประเพณี/ พระราชพิธีที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึกอะไรบ้าง
  - 1.1 ประเพณี/ พระราชพิธีชื่ออะไร
  - 1.2 วัตถุประสงค์ของประเพณี/ พระราชพิธีคืออะไร
  - 1.3 ช่วงเวลาประกอบประเพณี/ พระราชพิธี ประกอบในวัน ไหน เดือน ไหน
  - 1.4 สถานที่ประกอบประเพณี/ พระราชพิธี ประกอบที่ไหน
  - 1.5 ประวัติความเป็นมาของประเพณี/ พระราชพิธีเป็นอย่างไร
2. ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับประเพณี/ พระราชพิธีเป็นอย่างไร
3. ขั้นตอนการประกอบประเพณี/ พระราชพิธี ระยะเวลาติดกลองเป็นอย่างไร
4. วิธีการตีกลองมโหระทึกเป็นอย่างไร ตีเป็นจังหวะใด

5. บุคคลที่เข้าร่วมประเพณี/ พระราชพิธี
  - 5.1 ผู้ประกอบพิธีเป็นใคร มีกี่คน
  - 5.2 ผู้ตีกลองเป็นใคร ตีกี่คน
  - 5.3 ผู้เก็บกลองเป็นใคร
  - 5.4 ผู้เข้าร่วมพิธีอื่น ๆ มีใครบ้าง
6. อุปกรณ์ที่ประกอบประเพณี/ พระราชพิธี
  - 6.1 กลองมโหระทึกตีร่วมกับเครื่องดนตรีใด
  - 6.2 การแต่งกายของผู้ตีกลองผู้ชาย/ ผู้หญิงเป็นอย่างไร
  - 6.3 อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในประเพณี/ พระราชพิธีมีอะไรบ้าง
7. บทบาทความสำคัญของกลองมโหระทึกในประเพณี/ พระราชพิธีเป็นอย่างไร
8. วิธีการจัดเก็บรักษากลองในช่วงเวลาที่ไม่ใช่เป็นอย่างไร

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาลักษณะ รูปแบบ วิธีการเขียนบทสัมภาษณ์จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำข้อมูลที่ได้มาทำการสร้างคำถามบทสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมเนื้อหาและเรื่องราวที่ต้องการศึกษาตามจำนวนกลุ่มประชากรที่กำหนดไว้แล้วทำการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์สุชาติ เกาทอง รองศาสตราจารย์ภรดี พันธุภากร และรองศาสตราจารย์บุญเดิม พันรอบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับแก้ไขจนเสร็จสมบูรณ์แล้ว ใช้สัมภาษณ์ตัวอย่างที่กำหนดไว้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)

2.1.1 การศึกษาแบบเป็นทางการ โดยอาศัยข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

2.1.2 การศึกษาแบบไม่เป็นทางการ เป็นการให้การสำรวจ ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาและรับทราบข้อมูลในพื้นที่ศึกษา ทำให้ได้รับความรู้ และแนวทางที่จะกำหนดทำงานวิจัยตามการดำเนินการวิจัยได้ง่ายยิ่งขึ้น และการถ่ายภาพ โดยถ่ายภาพลักษณะทางกายภาพของกลองมโหระทึก ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัย

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)

การศึกษา ค้นคว้าหนังสือ วารสาร งานวิจัย บทความ และเอกสารอ้างอิงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อจะนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย และ

เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งประเภทของข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่วิจัยลงในตารางเปรียบเทียบข้อมูล และทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเป็นข้อความบรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) กล่าวคือ เป็นการนำข้อมูลที่สัมพันธ์กันตามเนื้อหาที่เปรียบเทียบกันในแต่ละส่วนมาวิเคราะห์ หาความสัมพันธ์ให้ได้ข้อมูลครอบคลุมทุก ๆ มิติ ในบริบทนั้น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ถูกต้องมากที่สุด และสรุปผลการวิจัยตามขอบเขตเนื้อหาที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์ และการบันทึกภาพ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นข้อความบรรยาย พร้อมตารางเปรียบเทียบข้อมูล และภาพประกอบบางตอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือ หรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลมาอธิบายไม่ว่าสิ่งนั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า เป็นความจริงหรือไม่ การยอมรับนั้นอาจจะยอมรับด้วยความศรัทธา ด้วยความจงรักภักดี แฝงด้วยความกลัว ผู้คนที่ยอมรับนับถือ และปฏิบัติสืบต่อกันมาตามความเชื่อนั้นจนกลายเป็นประเพณีของกลุ่มชนนั้น ๆ

2. กลองมโหระทึก (จีนตัวย่อ: 铜鼓, อังกฤษ: Bronze drum) หมายถึง กลองชนิดหนึ่งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หล่อกจากโลหะผสมระหว่างทองแดง ดีบุก และตะกั่ว มีประวัติศาสตร์มากกว่าสองพันปี กลองมโหระทึกเป็นวัตถุที่สำคัญในชีวิตของชาวบ้านเพราะเป็นสัญลักษณ์ของความร่ำรวยมั่งคั่งและอำนาจในแต่ละชนเผ่า

3. ประเทศไทย หรือชื่อทางการว่า ราชอาณาจักรไทย เป็นชาติอันตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินโดจีน ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนด้านตะวันออกติดประเทศลาวและประเทศกัมพูชา ทิศใต้ติดประเทศมาเลเซียและอ่าวไทย ทิศตะวันตกติดทะเลอันดามันและประเทศพม่า และทิศเหนือติดประเทศพม่าและลาว มีแม่น้ำโขงกั้นเป็นบางช่วง ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบมีรัฐสภา มีศูนย์กลางการบริหารราชการแผ่นดินอยู่ที่กรุงเทพมหานคร และการปกครองส่วนภูมิภาค จัดระเบียบเป็น 77 จังหวัด

4. ชนชาติไทย หมายถึง ชนที่อาศัยในดินแดนสยามในอดีตและอาศัยในไทยในปัจจุบัน

5. กรุงเทพมหานคร หมายถึง เมืองหลวง และเมืองที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการปกครอง การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การเงินการธนาคาร การพาณิชย์ การสื่อสาร และความเจริญของประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นเมืองที่มีชื่อยาวที่สุดในโลกอีกด้วย มีแม่น้ำสำคัญคือ แม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน ทำให้แบ่งเมืองออกเป็น 2 ฝั่ง คือฝั่งพระนคร และฝั่งธนบุรี โดยกรุงเทพมหานครมีพื้นที่ทั้งหมด 1,568.737 ตารางกิโลเมตร

6. กลุ่มชนชาวจ้วง หรือ กลุ่มชาติพันธุ์จ้วง (จ้วง: Bouxcuengh จีนตัวย่อ: 壮族) หมายถึง กลุ่มชนในกลุ่มชาติพันธุ์ไท-กะได มีประชากรมากที่สุด ราว 18 ล้านคน

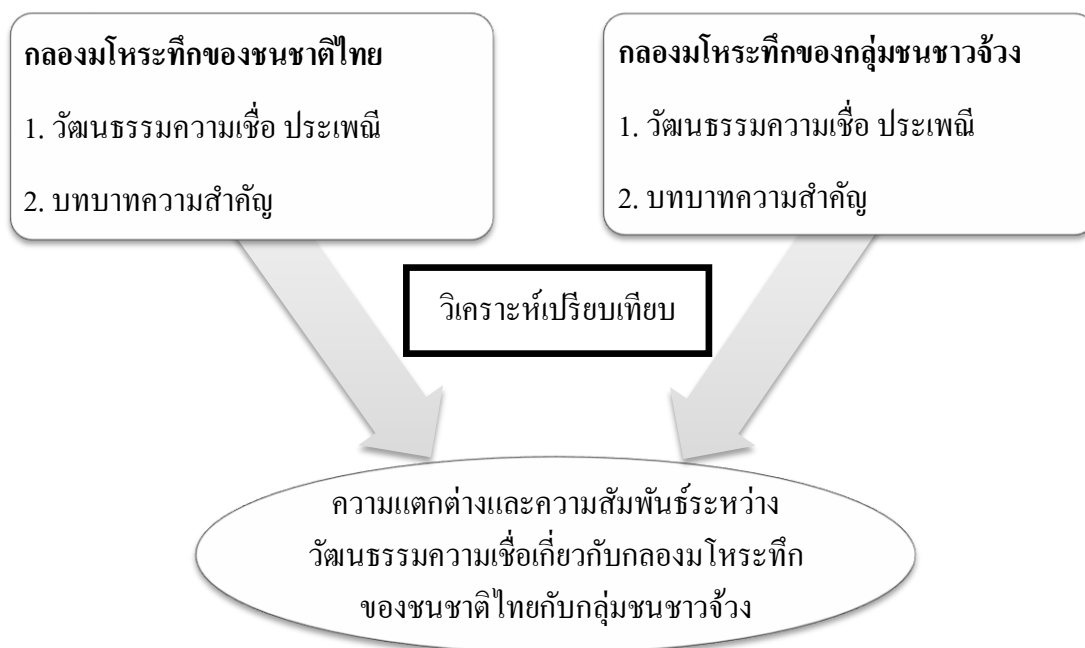
7. เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง หรือ กวางสีจ้วง (จ้วง: GvangsihBouxcuenghSwcigih จีน: 广西壮族自治区) หมายถึง เขตปกครองตนเองระดับจังหวัดตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศจีน

8. เมืองหนานหนิง (จีน: 南宁; อังกฤษ: Nan Ning) หมายถึง เมืองเอกของเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน ศึกษาในเมืองนี้เพื่อหาความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากพิพิธภัณฑ์

9. เมืองเหอฉือ (จีน: 河池; อังกฤษ: He Chi) หมายถึง เมืองในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน ศึกษาในเมืองนี้เพื่อหาข้อมูลของประเพณีดีกลองมโหระทึกจากชาวบ้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมความเชื่อที่มีต่อคลองมโหระทึกของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้าง” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมไทย
2. ลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมจ้างในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้างประเทศจีน
3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและความเชื่อ
4. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคลองมโหระทึก
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมไทย

1. การเมืองการปกครอง

ประเทศไทย หรือชื่อทางการว่า ราชอาณาจักรไทย เป็นรัฐชาติอันตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินโดจีนและมลายูในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนด้านตะวันออกติดประเทศลาวและประเทศกัมพูชา ทิศใต้ติดประเทศมาเลเซียและอ่าวไทย ทิศตะวันตกติดทะเลอันดามันและประเทศพม่า และทิศเหนือติดประเทศพม่าและลาว มีแม่น้ำโขงกั้นเป็นบางช่วง ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบมีรัฐสภา มีศูนย์กลางการบริหารราชการแผ่นดินอยู่ที่กรุงเทพมหานคร และการปกครองส่วนภูมิภาค จัดระเบียบเป็น 77 จังหวัด (ประเทศไทย, 2555)

ภาพที่ 2-1 แผนที่ประเทศไทย (www.thaicanada.com.)

พิสมัย รัชชนะชัยพลสุข (2556) กล่าวว่า นักวิชาการและผู้สนใจจำนวนมากทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่พยายามศึกษาค้นคว้าถึงถิ่นกำเนิดของชนชาติไทย ต่างก็มีความเห็นแตกต่างกันเป็นหลายแนวคิด บ้างก็ว่าอยู่ไกลถึงเทือกเขาอัลไตตอนเหนือของประเทศจีนปัจจุบัน บ้างก็ว่าอยู่แถบคาบสมุทรมาลายูและหมู่เกาะอินโดนีเซีย และบ้างก็ว่าอยู่ในดินแดนที่เป็นประเทศไทยปัจจุบันนี้เอง

แนวความคิดเหล่านี้ต่างก็มีเหตุผลและหลักฐานสนับสนุนพอสมควร และต่างก็มีทั้งผู้เชื่อถือและผู้คัดค้านไม่เห็นด้วย ต่อไปอาจมีหลักฐานเพิ่มเติมจนทำให้เราเชื่อแนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง หรืออาจมีแนวคิดใหม่เกิดขึ้นอีกก็ได้

แนวความคิดที่ 1 เชื่อว่าถิ่นกำเนิดของไทยอยู่บริเวณเทือกเขาอัลไต

เจ้าของแนวความคิดที่เชื่อว่าชนชาติไทยมีถิ่นกำเนิดอยู่บริเวณเทือกเขาอัลไต ซึ่งอยู่ในมองโกเลียทางตอนเหนือของประเทศจีนนี้ คือ วิลเลียมคลิฟตัน (William Clifton Dodd) ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ The Tai Race: Elder Brother of the Chinese ว่าคนไทยมีเชื้อสายมองโกล แล้วต่อมาได้อพยพลงมาทางตอนใต้จนถึงดินแดนซึ่งปัจจุบันเรียกว่า คาบสมุทรมลายูอินโดจีน ปัจจุบันมีผู้คัดค้านแนวความคิดนี้มาก เนื่องจากหลักฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ประกอบกับเทือกเขาอัลไตอยู่ในเขตหนาวซึ่งอยู่ห่างไกลจากประเทศไทยในปัจจุบันหากมีการอพยพโยกย้ายลงมาจริงก็ต้องผ่านอากาศหนาวเย็นและทะเลทรายอันกว้างใหญ่ที่เต็มไปด้วยความทุรกันดารเป็นระยะทางยาวไกลยากที่จะมีชีวิตรอดมาเป็นจำนวนมากได้

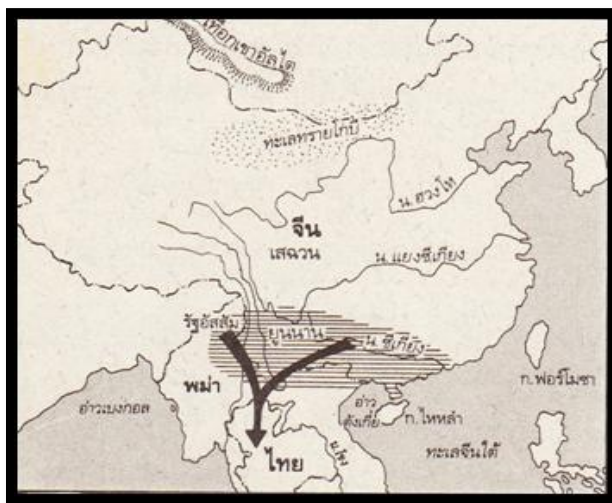
ภาพที่ 2-3 แผนที่แสดงแนวความคิดที่ 2 (www.kwc.ac.th)

แนวความคิดที่ 3 เชื่อว่าถิ่นกำเนิดของไทยอยู่ทางตอนใต้ของจีน

บริเวณทางตอนใต้ของจีนในที่นี้ หมายถึงบริเวณซึ่งปัจจุบันเป็นมณฑลยูนนานของจีน ตอนเหนือของเวียดนาม รัฐฉานของพม่า และรัฐอัสสัมของอินเดีย แนวความคิดนี้เสนอครั้งแรก โดยนักสำรวจชาวอังกฤษชื่อ อาร์ชิวัล รอสส์ โคลฮูน (Archibal Ross Colquhoun) เมื่อ พ.ศ. 2428

โคลฮูนเสนอแนวความคิดนี้ในหนังสือชื่อ 'โครเซ (Chryse) ตีพิมพ์ที่อังกฤษเมื่อ พ.ศ. 2428 ได้ข้อสรุปว่ามีคนเชื้อชาติไทยอาศัยอยู่ตามบริเวณที่เขาเดินทางผ่านไปโดยตลอด

แนวความคิดนี้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน นักวิชาการชาวตะวันตก บางท่านได้ขยายแนวความคิดนี้ออกไป ทำให้มีสมมุติฐานใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น อย่างเช่นมีข้อเสนอว่า ถิ่นกำเนิดของคนไทยน่าจะอยู่มณฑลกว๋างสีและมณฑลกว๋างตุ้ง เพราะอยู่ในเขตร้อนชื้น บ้างก็ว่า น่าจะอยู่ห่างไกลจากน่านเจ้าไปทางตะวันออก คือแนวเขตแดนระหว่างมณฑลกว๋างสีของจีน กับบริเวณที่ต่อกับเขตของเวียดนาม เป็นต้น

ภาพที่ 2-4 แผนที่แสดงแนวความคิดที่ 3 (www.kwc.ac.th)

แนวความคิดที่ 4 เชื่อว่าถิ่นกำเนิดของไทยอยู่ในแหลมมลายูและหมู่เกาะอินโดนีเซีย

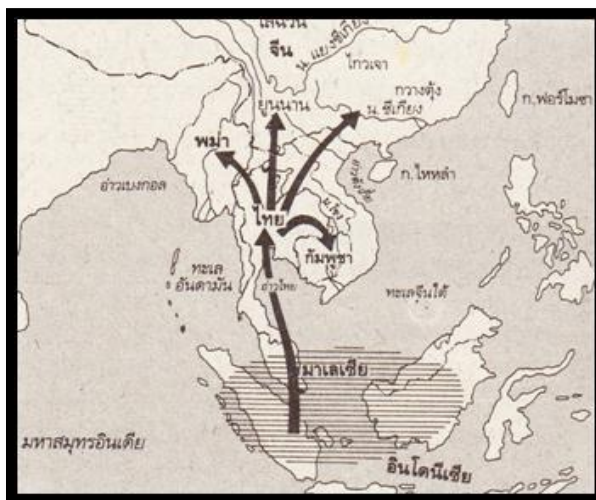
แนวความคิดนี้เสนอโดยกลุ่มวิชาการทางการแพทย์ของไทย เริ่มแต่ พ.ศ. 2500

เป็นต้นมาผู้เสนอความเห็นคือ นายแพทย์สมศักดิ์ สุวรรณสมบุรณ์ และนายแพทย์ประเวศ วะสี นายแพทย์สมศักดิ์ได้ตรวจกลุ่มเลือดของคนไทย คนชวาและคนจีนพบว่ากลุ่มเลือดของคนไทยมีเปอร်เซ็นต์ความถี่ของยีนส์เหมือนกับของชาวเกาะชวา น่าจะมีความเกี่ยวข้องกันในทางใดทางหนึ่ง คนไทยจึงน่าจะเคยอาศัยอยู่ในหมู่เกาะชวา

นายแพทย์ประเวศพบว่ามีเฮโมโกลบินอี (Hgb. E) ในเลือดของคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยมาก เช่นเดียวกับที่พบในกลุ่มของชาวมอญ ละว้า และเขมรแต่แทบไม่พบในคนจีน จึงไม่น่าเป็นไปได้ที่คนไทยจะเคยอาศัยอยู่ในดินแดนประเทศจีน

เมื่อนำไปประกอบกับความเห็นของพอลเบนเนดิกต์ (Poul Benedict) นักภาษาศาสตร์และมานุษยวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งเสนอไว้เมื่อ พ.ศ. 2485 ว่า ภาษาไทยเป็นภาษาตระกูลออสโตรนีเซียน (กลุ่มชวา-มลายู) คนเผ่าไทยจึงน่าจะเป็นชนชาติเดียวกับชวา-มลายู จึงตั้งข้อสันนิษฐานว่าชนชาติไทยน่าจะอพยพมาจากทางตอนใต้ คือ จากหมู่เกาะอินโดนีเซียและแหลมมลายู แล้วเลยขึ้นไปทางเหนือถึงบริเวณตอนใต้ของประเทศจีนและอาจอพยพถอยร่นลงมาอีกครั้งหนึ่ง จนสามารถตั้งถิ่นฐานถาวรอยู่ในดินแดนที่เป็นประเทศไทยปัจจุบัน

แนวความคิดนี้แม้จะมีผู้เห็นด้วยอยู่บ้าง แต่ก็มีความคิดเห็นโต้แย้งอยู่ จึงจะต้องค้นหาหลักฐานอื่น ๆ มาประกอบให้แนวความคิดนี้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2-5 แผนที่แสดงแนวความคิดที่ 4 (www.kwc.ac.th)

แนวความคิดที่ 5 เชื่อว่าถิ่นกำเนิดของไทยอยู่ในอาณาบริเวณที่เป็นประเทศไทยปัจจุบัน
นั่นเอง

อาณาบริเวณที่เป็นประเทศไทยปัจจุบันหมายถึงอาณาบริเวณที่เรียกว่าสุวรรณภูมิได้แก่ดินแดนที่เป็นคาบสมุทรอินโดจีนครอบคลุมถึงบริเวณตอนใต้ของจีนปัจจุบัน และตอนเหนือของพม่าปัจจุบัน ลงไปจนถึงแหลมมลายู

แนวความคิดนี้เพิ่งเกิดเมื่อประมาณ พ.ศ. 2510 ภายหลังจากที่ได้มีการสำรวจขุดค้นทางโบราณคดีในประเทศไทยอย่างจริงจังจนนักวิชาการคนสำคัญในกลุ่มแนวความคิดนี้ได้แก่ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุด แสงวีเชียร และศาสตราจารย์ชิน อยู่ดี

อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ยังคงไม่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปคงจะต้องศึกษาค้นคว้าหลักฐานมาสนับสนุนเพิ่มเติมอีก

ภาพที่ 2-6 แผนที่แสดงแนวความคิดที่ 5 (www.kwc.ac.th)

2. วัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทย

2.1 ศิลปะ

จิตรกรรมไทยเป็นลักษณะอุดมคติ เป็นภาพ 2 มิติ โดยนำสิ่งใกล้ไว้ตอนล่างของภาพ สิ่งไกลไว้ตอนบนของภาพ ใช้สีแบบเอกรงค์คือ ใช้หลายสี แต่มีสีที่โดดเด่นเพียงสีเดียว

ประติมากรรมไทยเดิมนั้นช่างไทยทำงานประติมากรรมเฉพาะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระพุทธรูป เทวรูป โดยมีสกุลช่างต่าง ๆ นับตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัย เรียกว่า สกุลช่างเชียงแสน สกุลช่างสุโขทัย อยุธยา และกระทั่งรัตนโกสินทร์ โดยใช้ทองสำริดเป็นวัสดุหลักในงานประติมากรรม เนื่องจากสามารถแกะแบบด้วยฝีมือและตกแต่งได้ แล้วจึงนำไปหล่อโลหะเมื่อเทียบกับประติมากรรมศิลาในยุคก่อนหน้านั้นงานสำริดนับว่าอ่อนช้อยงดงามกว่ามาก

สถาปัตยกรรมไทย มีปรากฏให้เห็นในชั้นหลังเนื่องจากงานสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่ชำรุดทรุดโทรมได้ง่าย โดยเฉพาะงานไม้ไม่ปรากฏร่องรอยสมัยโบราณเลยสถาปัตยกรรมไทยมีให้เห็นอยู่ในรูปของบ้านเรือนไทย โบสถ์ วัดและปราสาทราชวังซึ่งล้วนแต่สร้างขึ้นให้เหมาะสมกับสภาพอากาศและการใช้สอยจริง

2.2 ภาพยนตร์

ภาพยนตร์ไทยมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ภาพยนตร์ไทยเรื่องแรกถ่ายทำในเมืองไทยคือเรื่องนางสาวสุวรรณ ผู้สร้างคือบริษัทภาพยนตร์ยูนิเวอร์ซัล ภาพยนตร์เรื่องนี้ใช้ผู้แสดงทั้งหมดเป็นคนไทย พ.ศ. 2470 ภาพยนตร์เรื่องโชคสองชั้นเป็นภาพยนตร์ขนาด 35 มิลลิเมตร ขาว-ดำ ไม่มีเสียงได้รับการยอมรับให้เป็นภาพยนตร์ประเภทเรื่องแสดงเพื่อการค้าเรื่องแรกที่สร้างโดยคนไทย

ช่วงหลัง พ.ศ. 2490 ถือเป็นช่วงยุคเฟื่องฟูของภาพยนตร์ไทย สตูดิโอถ่ายทำและภาพยนตร์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อประเทศไทยเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 ภาพยนตร์ไทยก็ซบเซาลง กระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติกิจการภาพยนตร์ในประเทศไทยค่อย ๆ ฟื้นตัวได้เปลี่ยนไปสร้างเป็นภาพยนตร์ขนาด 16 มิลลิเมตรแทนและเมื่อบ้านเมืองเข้าสู่ภาวะคับขัน ภาพยนตร์ไทยหลายเรื่องได้แสดงบทบาทของตนในฐานะกระจกสะท้อนปัญหาการเมืองและสังคมระหว่าง พ.ศ. 2516-2529 ต่อมาภาพยนตร์ไทยในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 โดยในตอนต้นทศวรรษวัยรุ่นเป็นกลุ่มเป้าหมายใหม่นอกจากภาพยนตร์ประเภทวัยรุ่นแล้ว หนังสือ และหนังสือ รวมทั้งหนังโป๊และหนังเกรดบี ก็มีการผลิตมามากขึ้น

ปัจจุบันประเทศไทยมีภาพยนตร์ที่มุ่งสู่ตลาดโลก เช่น ภาพยนตร์เรื่องต้มยำกุ้งที่สามารถขึ้นไปอยู่บนตารางบ็อกซ์ออฟฟิศในสหรัฐอเมริกาและยังมีภาพยนตร์ไทยหลายเรื่องที่เป็นที่ยอมรับในเทศกาลภาพยนตร์ล่าสุด ภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาติกำกับโดยอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล ได้รับรางวัลปาล์มทองคำจากงานเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์ครั้งที่ 63 นับเป็นภาพยนตร์จากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เรื่องแรกที่ได้รับรางวัลนี้

2.3 คนตรี

ดนตรีไทยเกิดจากชนชาติไทยเองและได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ เช่น จีน อินเดีย มอญ เขมร ดนตรีไทยแต่ละภาคเป็นดนตรีพื้นบ้านที่ถ่ายทอดกันมาด้วยคำพูดซึ่งเรียนรู้ผ่านการฟังมากกว่าการอ่านและเป็นสิ่งที่พูดต่อกันมาแบบปากต่อปากโดยไม่มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นลักษณะการสืบทอดทางวัฒนธรรมของชาวบ้านตั้งแต่อดีตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเอกลักษณ์ทางพื้นบ้านของท้องถิ่นนั้น ๆ สืบต่อไปเครื่องดนตรีไทยสามารถแบ่งได้ตามประเภทการบรรเลง มี 4 ประเภท ได้แก่ ดิด สี ดี เป่าและแบ่งตามภูมิภาคของประเทศเป็น ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคใต้ในอดีตดนตรีไทยนิยมเล่นในการขับลำนำและร้องเล่นต่อมา มีการนำเอาเครื่องดนตรีจากต่างประเทศเข้ามาผสมดนตรีไทยนิยมเล่นกันเป็นวง เช่นวงปี่พาทย์ วงเครื่องสายวงมโหรีวงดนตรีไทยแต่ละวงนิยมบรรเลงแตกต่างกันไปตามโอกาสและสถานที่ ดนตรีไทยเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน โดยใช้ประกอบงานมงคลงานอวมงคล ฯลฯ ในปัจจุบัน ดนตรีไทยไม่ค่อยเป็นที่นิยมกันแพร่หลายนักเนื่องจากวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาแทนที่ การเล่นดนตรีสากลเป็นที่นิยมมากขึ้นทำให้ดนตรีไทยหาผู้ได้ยาก คนส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยรู้จักดนตรีไทยสักเท่าไรนัก

2.4 อาหาร

อาหารไทยเป็นการผสมผสานรสชาติความหวาน ความเผ็ด ความเปรี้ยว ความขมและความเค็ม ส่วนประกอบซึ่งมักจะใช้ในการปรุงอาหารไทย รวมไปถึงกระเทียมพริกน้ำมะนาว และ

น้ำปลาและวัตถุดิบสำคัญของอาหารในประเทศไทย คือข้าว โดยมีข้าวกล้องและข้าวซ้อมมือเป็นพื้น มีคุณลักษณะพิเศษ คือ ให้คุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน และให้สรรพคุณทางยาและสมุนไพร ตามสถิติพบว่า ชาวไทยรับประทานข้าวขาวมากกว่า 100 กิโลกรัมต่อคนต่อปีอาหารที่ขึ้นชื่อที่สุดของคนไทย คือ น้ำพริกปลาทุ พร้อมกับเครื่องเคียงที่จัดมาเป็นชุดส่วนอาหารที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลกนั่นคือ ต้มยำกุ้งเมื่อ พ.ศ. 2554 เว็บไซต์ CNNGO ได้จัดอันดับ 50 เมนูอาหารที่อร่อยที่สุดในโลกโดยการลงคะแนนเสียงทางเฟซบุ๊กปรากฏว่าแกงมัสมั่นได้รับเลือกให้เป็นอาหารที่อร่อยที่สุดในโลก

วัฒนธรรมสมัยนิยมได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรกินของคนไทย โดยหันมาบริโภคอาหารจานด่วนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดโรคจากภาวะโภชนาการเกิน แต่กลับไม่สามารถขจัดโรคขาดสารอาหารได้

2.5 อุตสาหกรรมด้านที่อยู่อาศัย

ลักษณะที่โดดเด่นของเรือนไทยทางภาคใต้ คือหลังคาที่มีทรงสูง มีความลาดเอียงลง เพื่อให้น้ำฝนไหลผ่านได้อย่างสะดวก ชายคาต่อยาวออกไปคลุมถึงบันได เนื่องจากฝนตกชุกมาก เสาเรือนไม่นิยมฝังลงไปในพื้นดิน แต่จะใช้ “ตอม่อ” หรือฐานเสาที่ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ศิลาแลง หรือที่ทำจากการก่ออิฐฉาบปูนรองรับ เป็นลักษณะเด่นของเรือนทางภาคใต้ เรือนไทย เรียกได้ว่าเป็นเรือนไทยที่มี “ตีนเสา” เพื่อป้องกันปัญหาการผุกร่อนของเสาเมื่อได้รับความชื้นจากพื้นมาก ๆ

ลักษณะทั่วไปของเรือนทางภาคเหนือ นิยมสร้างเป็นเรือนแฝด เรียกว่า

เรือนสองหลังร่วมพื้น เป็นเรือนที่บเนื่องจากฤดูหนาวทางภาคเหนือจะหนาวมาก ทำให้มีลักษณะเฉพาะทางรูปทรงหลังคาและสัดส่วนของเรือนดีกว่าเรือนไทยภาคอื่น ๆ ฝาเรือนลาดเอียง โดยให้ตอนบนเอียง ออกด้านนอกมีหน้าต่างน้อย เจาะช่องหน้าต่างแคบ ๆ ช่วยป้องกันลมหนาวจากภายนอก และรักษาความอบอุ่นภายในตัวบ้าน มี “เต็น” หรือระเบียบอยู่บริเวณหน้า เป็นส่วนที่อยู่ใต้ ชายคามีเนื้อที่ 2 เสา ใช้เป็นบริเวณนอนกระสังค์ นั่งเล่น หรือรับประทานอาหารเช้าด้านหน้า เรือน มีหิ้งพระพุทธรูป และมี “ห้ายนต์” ติดตั้งเหนือประตูเข้าห้องนอนรวม เป็นความเชื่อที่สามารถป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ไม่ให้เข้ามาในห้องนอน มีหิ้งผีปวย่า คือ ผีบรรพบุรุษแต่บางแห่งก็ตั้งเป็นศาลเล็ก ๆ ไว้ในบริเวณ บ้านนอกชานมีร้านน้ำสำหรับตั้งหม้อน้ำคั้น บนยอดจั่วหลังคามีบ้านลมไขว้กันอยู่บนเรียกว่า “กาแล” ใต้ถุนยก สูงพอสำหรับเก็บเครื่องใช้ในการเกษตร ตั้งหูกทอผ้า หรือยกเป็นร้านเล็ก ๆ ใช้นั่งรับแขกหรือนั่งเล่น และมี นอกชานตั้งอยู่ทางด้านจั่ว ตอนหน้าและตอนหลังของเรือน

รูปแบบของเรือนไทยภาคอีสานเสายกพื้นค่อนข้างสูง ทำให้มีพื้นที่ใต้ถุนสูง ใช้เป็นที่ประกอบหัตถกรรมครัว เรือน ทอผ้า ไข่เก็บไข่ หมักปลาร้า เป็นคอกเลี้ยงสัตว์เก็บอุปกรณ์ทำไร่

ทำนา ไปจนถึงจอดเกวียนหรือล้อก็ได้ ถือว่าเป็น บริเวณที่มีการใช้สอยมากที่สุด มักทำขุ่ยข้าว ไร่ไถ่ ไร่ ไร่ เรือนหลังคาใช้วัสดุในท้องถิ่นคือมุงด้วยหญ้าหรือสังกะสี ฝาเรือนมักใช้ฝาแถบทอง โดยใช้ใบกุงหรือใบชาดมา ประคบด้วยไม้ไผ่สานโปร่งเป็นตาตาราง หรือทำเป็นฝาไม้ไผ่สาน มีส่วนที่เรียกว่า “เกย” (ชาน โถงมีหลังคา คลุม) เป็นพื้นที่ลดระดับลงมาจากเรือนนอนใหญ่ มักใช้เป็นที่พักที่รับแขกที่รับประทานอาหาร ส่วนของใต้ถุนจะเตี้ยกว่าปกติ ใช้เป็นที่เก็บพื้น “ชานแดด” เป็นบริเวณนอกชานเชื่อมระหว่างเกย เรือนแฝด กับเรือนไฟ มีบันไดขึ้นด้านหน้าเรือน มี “ฮ้างแอ่งน้ำ” เป็นที่วางหม้อดินใส่น้ำดื่มอยู่ตรงขอบ ของชานแดดบริเวณรอบ ๆ เรือนอีสานไม่นิยมทำรั้วเพราะเป็นสังคมเครือญาติวัฒนธรรมไทยอีสานที่สืบทอดกันมา จนถึงปัจจุบัน ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มชนในสายวัฒนธรรมไต-ลาว ซึ่งตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ตาม แนวลำน้ำโขง ผังขวาที่อพยพถ่ายเทครัวเรือนมาสู่ฝั่งซ้าย คือภาคอีสานของไทย และเพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมใหม่ จึงได้มีการพัฒนาการทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม ตลอดจน ความเชื่อและศาสนาขึ้นใหม่จนเกิดเป็น “วัฒนธรรมไทยอีสาน”

ชุมชนบ้านเรือนในแถบภาคกลาง เป็นสังคมเกษตรกรรม แยกพื้นที่บริเวณที่ราบลุ่ม แม่น้ำ ซึ่งมีแม่น้ำสายหลัก ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำสายอื่น ๆ อีกมากมาย ชาวบ้านในภาคกลางจึงผูกพัน และใช้ประโยชน์ต่าง ๆ จากแม่น้ำเนื่องจากภาคกลาง มีภูมิอากาศที่ร้อนอบอ้าวเกือบจะตลอดทั้งปี จึงนิยมปลูกบ้านริมน้ำ ตัวบ้านสร้างขึ้นด้วยไม้ เป็นเรือนชั้นเดียวแบบเรียบง่าย มีการออกแบบให้ป้องกันความอบอ้าวของอากาศ ฝน และ แสงแดดจ้า โดยหลังคาจะมีลักษณะเป็นทรงสูง เพื่อให้ความร้อนจากหลังคาถ่ายเทความร้อนสู่ห้อง ใต้ชานและทำให้น้ำฝน ไหลลงจากหลังคาได้รวดเร็ว ไม่มีน้ำขังวัสดุหลังคามักใช้วัสดุที่หาได้ ในท้องถิ่น เช่น หญ้าคา จากแฝก ดอกตังไม้ที่ตัดเป็นแผ่นเล็ก ๆ ที่นิยมกันมากคือกระเบื้องดินเผา ซึ่งเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านขนาดของเรือนขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้อาศัยห้องนอน น้อยห้อง ไม่นิยมนอนเตียง เรือนมีใต้ถุนสูง และนิยมปลูกบ้านหันหน้าหรือหันด้านแคบของบ้าน ไปทางทิศตะวันออกเพื่อรับแดด ในขณะที่ด้านยาวก็จะได้รับลม และถ่ายเทอากาศ มีการวาง แปลนบ้านเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ส่วนชายคาบ้านมีลักษณะยื่นยาวออกไปเรียกว่า “ไชรา หรือ กันสาด” ช่วยป้องกันความร้อนและแสงแดดจ้าโดยเฉพาะแดดเช้าและบ่ายในยามที่ดวงตะวันอ้อม ในฤดูหนาวไม่ให้ฝาผนังของบ้านจนร้อนเกินไป ตัวฝาผนังของบ้านเป็นกรอบที่เรียกว่า “ฝาลูกฟัก” หรือเรียกว่า “ฝาปะกน” สามารถยก ถอดประกอบกันได้เป็นลักษณะเฉพาะของ เรือนไทยภาคกลาง ในส่วนของระเบียงมักสร้างขนานไปตามความยาวของเรือน มีชานเรือนยาว ต่อไปจนถึงตัวเรือนและห้องน้ำ บริเวณใต้ถุนบ้านนั้นจะยกสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก และยังช่วยป้องกันสัตว์ร้ายอีกด้วย ด้วยนอกจากนี้ใต้ถุนยังสามารถใช้เก็บข้าวของหรือ เลี้ยงสัตว์

ได้อีกด้วยหากมีการขยับขยายครอบครัวก็จะมีการสร้างเรือนในบริเวณให้มากขึ้นและเชื่อมต่อกันด้วยชานบ้าน บ้านไทยนิยมแยก “เรือนครัว หรือ ครัว” ไว้อีกส่วนหนึ่ง กันเขม่าไฟควันจากเต้าถ่าน เพราะสมัยก่อนใช้ไม้มาเป็นเชื้อเพลิงเพื่อหุงหาอาหารวิถีชีวิตของชาวภาคกลางนั้นจะผูกพันอยู่กับสายน้ำ เป็นหลักใช้เรือเป็นพาหนะในการ ไปมาหาสู่จับจ่ายซื้อของระหว่างกันเป็นสังคมเกษตรกรรม รับประทานอาหารข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก การประกอบอาหารของชาวภาคกลางนั้นใช้วัตถุดิบที่สามารถหาได้ง่าย เช่น ผัก บุ้ง ผักกะเฉดที่ผลิตได้เองในแต่ละครัวเรือน รับประทานน้ำพริก ผักต้ม หรือผักสดประกอบอาหารทุกมื้อ (สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติฝั่งสยาม, 2555)

ภาพที่ 2-7 บ้านทรงไทย (www.scppark.com)

2.6 การแต่งกาย

สมบัติ พลายน้อย (2556) กล่าวว่าเรื่องการแต่งกายของคนไทยในสมัยโบราณไม่มีจดหมายเหตุบันทึกไว้เป็นหลักฐาน การเขียนประวัติการแต่งกายตั้งแต่สมัยสุโขทัยลงมาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จึงขาดหลักฐานที่ชัดเจน ได้แต่สันนิษฐานจากโบราณวัตถุที่ทำเป็นรูปเทวคาและมนุษย์ในสมัยนั้น ๆ แล้วคาดว่า การแต่งกายของคนไทยในสมัยดังกล่าวคงจะเป็นเช่นนั้น

หนังสือสมุดภาพแสดงเครื่องแต่งกายตามสมัยประวัติศาสตร์และ โบราณคดีของกรมศิลปากร ได้สรุปลักษณะการแต่งกายของชาวสุโขทัยไว้ดังต่อไปนี้

“การแต่งกายสตรี ส่วนมากนิยมนุ่งผ้ายาวครึ่งแข้งรัดก้นจับซ้นมากชั้น มีเข็มขัดขนาดใหญ่คาดทับประดับด้วยลวดลายละเอียดมากทั้งชายผ้าเป็นกาบขนาดใหญ่ ตรงด้านหน้าหรือ ยักเฉียงไปทางด้านข้างบุคคลธรรมดาทั้งชายและหญิงมักนิยมนุ่งผ้ากระโจงเบน หวีผมแสกยาว ประบามีผ้ารัดต้นคอ ผู้หญิงธรรมดาไม่มีผ้าแถบคาดอก ใส่กำไลข้อมือรัดแขนและกำไลข้อเท้า กรองคอทำเป็นลายหยักโดยรอบ ลักษณะการแต่งกายของผู้ชาย การนุ่งผ้าเท่าที่ปรากฏหลักฐาน ในตุ๊กตาสังคโลกและภาพลายเส้นบนแผ่นศิลาวัตรศรีชุม จังหวัดสุโขทัย มักนิยมมีชายพกด้านหน้า ยาวใหญ่ออกมามาก ทรงผมผู้ชายเกล้าสูงเป็นมวยอยู่เหนือศีรษะมีเครื่องประดับต่าง ๆ”

ไม่มีผู้ใดได้บันทึกเอกสารที่กล่าวถึงการแต่งกายสมัยสุโขทัยไว้จึงต้องสันนิษฐาน จากรูปปั้นรูปจารึกเท่าที่มีอยู่ซึ่งอาจไม่ตรงตามความจริงทั้งหมดก็ได้ ส่วนในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีเอกสารทั้งของไทยและของต่างประเทศ บันทึกไว้หลายแห่ง และมีจิตรกรรมเขียนไว้มากทำให้ หลักฐานเรื่องการแต่งกายสมัยอยุธยาค่อนข้างจะสมบูรณ์

ตามจดหมายเหตุของเซวาลิเออร์ เดอ ฟอร์บง กล่าวถึงขุนนางไทยว่า “นุ่งผ้าพื้นคลุมตั้งแต่ สะเอวลงไปครึ่งน่อง ใส่เสื้อมัดลินแขนสั้น”

ในจดหมายเหตุของโยส เซาเต็น พ่อค้าชาวฮอลันดาในสมัยพระเจ้าทรงธรรมและพระเจ้า ประสาททองกล่าวถึงการแต่งกายละเอียดกว่าของเซวาลิเออร์ เดอ ฟอร์บง คือกล่าวว่า “ทั้งหญิงชาย แต่งตัวด้วยผ้าผ่อนน้อยชิ้น เพราะประเทศนี้เป็นประเทศร้อน เขาชอบผ้าสีต่าง ๆ นุ่งสำหรับส่วนล่าง ของร่างกายส่วนบนนั้นชายใส่เสื้อชั้นในแขนครึ่งท่อน ส่วนหญิงนั้นมีผ้าบาง ๆ พาดไหล่หรือปิด หน้าอก บนศีรษะมักจะมีปิ่นทองปักผมไว้ และสวมแหวนทองที่นิ้วมือ การแต่งกายเช่นนี้ แต่งด้วยกันทั้งคนจนคนมี จึงยากที่จะรู้ว่าใครรวยใครจนนอกจากจะรู้ราคาชนิดผ้าที่นุ่งห่มนั้น”

ในบรรดาชาวต่างประเทศที่เข้ามาในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้นเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ที่เข้ามาในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้บันทึกถึงเรื่องการแต่งกายของคนไทยไว้มากกว่า คนอื่น ๆ ดังปรากฏในจดหมายเหตุของลาลูแบร์ (ฉบับสันต์โกมลบุตรแปล) ต่อไปนี้

“บางครั้งที่ไม่ใช่ผ้าลายเขียนนุ่ง ก็ใช้ชิ้นผ้าไหมเกลี้ยง ๆ บ้าง หรือทอที่ริมเป็นลายทอง ลายเงินบ้าง ฝ่ายพวกอำมาตย์หรือขุนนางนั้นนอกจากนุ่งผ้าแล้วยังสวมเสื้อครุยผ้ามัดลินอีกตัวหนึ่ง ใช้เหมือนเสื้อชั้นนอกหรือเสื้อคลุม (ถึงเช่า) เขาจะเปลื้องมันออก แล้วม้วนพันเข้าไว้กับบั้นเอวเมื่อ เข้าไปหาขุนนางผู้ใหญ่ที่มียศถาบรรดาศักดิ์สูงกว่าตนเป็นการแสดงว่าเขาเตรียมพร้อมอยู่เสมอ ที่ท่านผู้ใหญ่จะบัญชาให้ไปไหนมาไหนได้ตั้งใจเดี๋ยวนั้น ...เสื้อครุยนี้ไม่มีคอเสื้อตั้งขึ้นไปและ แหวกเปิดทางด้านหน้า โดยผู้แต่งมิได้สนใจที่จะกระชับชายให้ปรกกันเพื่อปิดหน้าท้องของตน

แต่ประการใด แขนเสื้อนั้นยาวทอดลงมาเกือบถึงข้อมือกว้างรอบ 2 ฟุต โดยรอบ ไม่เห็นถักแขนเสื้อ ตอนต้นแขนหรือปลายแขนอย่างไร อนึ่งตัวเสื้อครุยนั้นยังแคบมากกระทั่งไม่สามารถผ่านลงและคลุมผ้าถุงให้มีมิติได้คงเป็นรอยกลีบซ้อนกันพับอยู่กับนั้นเอวฉะนั้น”

ภาพที่ 2-8 การแต่งกายของไทย (www.thaitopwedding.com)

ลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วงประเทศจีน

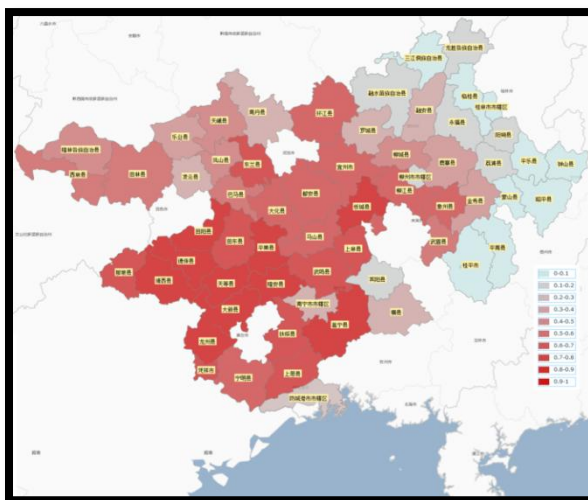
1. กลุ่มชนชาวจ้วง

กลุ่มชนชาวจ้วง หรือชาวจ้วง (จ้วง: Bouꨄcueꨲꨠ/Bouxcuengh; จีน: 壮族) เป็นกลุ่มชนในกลุ่มชาติพันธุ์ไท-กะไดมีประชากรมากที่สุด ราว 18 ล้านคน (เขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง, 2555)

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 1,300 ล้านคน เป็นประเทศที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่หลายชนชาติมีประมาณ 56 ชนเผ่า ในบรรดาชนกลุ่มน้อยเหล่านี้กลุ่มที่มีประชากรมากที่สุดคือกลุ่มชนเผ่าจ้วงตามสถิติในปี 2001 ชนเผ่าจ้วงที่อาศัยอยู่ในประเทศจีนมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 22 ล้านคนคิดเป็นร้อยละ 20 ของชนกลุ่มน้อยชาวจ้วงอาศัยอยู่ในหลายมณฑลของจีน แต่บริเวณที่มีชาวจ้วงอาศัยอยู่มากที่สุดคือมณฑลกวางสี จำนวนประชากรมีมากจนรัฐบาลของจีนได้กำหนดให้เป็นเขตปกครองตนเองกวางสี-จ้วง (The Guangxi-Zhuang autonomous region) นอกจากนี้ในมณฑลกวางสีแล้วชนชาวจ้วงอาศัยอยู่ในมณฑลยูนนานเขตเหวินชานเป็นเขตรอยต่อระหว่างฮูหนานและกวางตุ้งและในมณฑลอื่น ๆ

ชนเผ่าจ้วงเป็นชนชาติเก่าแก่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณทางตอนใต้ของจีนมาตั้งแต่ในสมัยราชวงศ์ซ่ง (Song period) ในราวปี 960–1279 ชื่อ “จ้วง” เป็นชื่อที่คนจีนใช้เรียกคนพวกนี้ แต่ชนพวกนี้ก็กลับเรียกตนเองด้วยชื่อต่าง ๆ กัน เช่น ผู้ใหญ่ (โผเย่) ผู้น้อง (โผโน) ผู้ไท (โผโท)

หลังปี 1949 คนจ้วงทั่ว ๆ ไปเรียกตนเองว่า “จ้วง” ตามคำเรียกของพวกจีนและคนรุ่นใหม่ ๆ ก็ไม่รู้จักชื่อเดิมของเผ่าพันธุ์ของตนเอง ชื่อ “จ้วง” ซึ่งเป็นสมญานามที่คนจีนสมัยราชวงศ์ซ่งใช้เรียกคนกลุ่มนี้ ในเอกสารของจีนฉบับหนึ่งได้ให้ความหมายของคำว่า “จ้วง” ว่า “นักรบผู้สามารถตีรุกได้รวดเร็ว” แต่ว่าชาวจ้วงเป็นนักรบจริงหรือไม่ก็น่าจะยืนยันได้จากนิทานพื้นบ้านหรือเพลงพื้นเมืองของจ้วงได้ (ประสาน กำจรเมฆกุล, 2552, หน้า 309-311)

ภาพที่ 2-9 การกระจายของชนเผ่าจ้วง (www.th.wikipedia.org/wiki)

2. เขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง

เขตปกครองตนเองกวางสีจ้วงหรือกวางซีจ้วง (จ้วง: GvangjsihBouxcuenghSwcigih จีน: 广西壮族自治区) คือเขตปกครองตนเองระดับจังหวัดตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย (เขตปกครองตนเองกวางซีจ้วง, 2555)

กวางสีมีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบแอ่งกระทะและเทือกเขาขนาดเล็กที่ยาวคดเคี้ยวติดต่อกันเทือกเขาสำคัญได้แก่ ภูเขาต้าหมิงซันและต้าเหยาซัน เป็นต้นสภาพอากาศแบบเขตร้อนโดยทางเหนือเป็นเขตร้อนแถบเอเชียกลางทางใต้เป็นเขตร้อนแถบเอเชียใต้ อุณหภูมิเฉลี่ย 16-23 องศาเซลเซียสมีฝนตกชุก ฤดูร้อนยาวนานกว่าฤดูหนาว อุณหภูมิสูงสุดในเดือนกรกฎาคมประมาณ 27-29 องศาเซลเซียส และต่ำสุดในเดือนมกราคมประมาณ 5.5-15.2 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,000-2,800 มิลลิเมตรต่อปี กวางสีเป็นหนึ่งในสิบเขตมณฑลที่ผลิตแร่ที่สำคัญของประเทศที่มีการสำรวจพบ ปริมาณสะสมมากติดอันดับ 1 ใน 10 ของประเทศ

เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 14 เมือง หรือจังหวัด (市) 7 เทศมณฑล ระดับเมือง 56 เทศมณฑล (县) 34 เขต (区) และ 12 เขตปกครองตนเอง (自治县) กล่าวได้ว่าชาวจ้วงส่วนมากอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่ม ๆ ในแคว้นปกครองตนเองกว่างซีภาคตะวันออกของ มณฑลกว่างตุ้ง มีชาวจ้วงเกือบสองแสนคนในแถบที่อยู่ใกล้กว่างซีของมณฑลกว่างโจว หูหนานและ ในมณฑลอื่น ๆ ตลอดจนเมืองและแคว้นปกครองตนเองอื่น ๆ ยังมีชาวจ้วงอยู่เกือบสองแสนคน เขตที่ชาวจ้วงตั้งถิ่นฐานอยู่ที่สำคัญคือภาคกลางภาคตะวันตกภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคตะวันตกเฉียงเหนือของกว่างซีประกอบด้วยเขตปกครอง 4 เขตคือหนานหนิง ป้ายสื่อ เหนือโจว และ เมืองอีกสองเมืองคือเมืองหนานหนิง และเมืองหลิวโจว บริเวณดังกล่าวมีชาวจ้วงอาศัยอยู่ อย่างหนาแน่นคิดเป็นร้อยละ 90 ของประชากรทั้งหมดของชาวจ้วงในกว่างซี ในเขตที่อยู่ของ ชาวจ้วงมักมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เช่นชาวฮั่น เย้า แม้ว ยาวหล่าว เหมาหนาน จ๋วยหยี และโกหล่าว อยู่ปะปนกันด้วย (ประธานกัการเมณฑล, 2552, หน้า 309-311)

ภาพที่ 2-10 แผนที่ของเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง (www.photoontour.com)

3. วิถีชีวิตของชนเผ่าจ้วง

3.1 อาหาร

การเพาะปลูกข้าวเป็นกิจกรรมที่สำคัญมากของชนชาติจ้วงข้าวในกว่างซีมีหลายพันธุ์ มีการเพาะข้าวพันธุ์ใหม่ ๆ เสมอแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 3 ประเภทคือข้าวสารเบา ข้าวเจ้า และ ข้าวเหนียว พิษัธญาหารอื่นที่ชนชาติจ้วงปลูกมีมันเทศ เผือก ข้าวสาลี และข้าวโอ๊ต เป็นต้น ถั่วที่ปลูกมีหลายชนิดที่สำคัญได้แก่ ถั่วเหลือง ถั่วดำ ถั่วถั่ว ถั่วเขียว ถั่วลิ้นเต้า ถั่วปากอ้า ถั่วแขก

เป็นต้น พืชทางเศรษฐกิจสำคัญได้แก่ อ้อย ถั่วลิสง งา น้ำมันถั่วงอ น้ำมันเมล็ดชา ใปยักกั ไบชา ไบยาสูบ ฝ้าย และปอ เป็นต้น ผักที่ปลูกในเขตจ้วงมีหลายชนิดที่สำคัญได้แก่ผักกาดเขียว ผักปวยเล้ง ผักขึ้นฉ่าย ผักกุ่มฉ่าย ผักบั้ง ผักกาดขาวชนิดใหญ่และเล็ก กะหล่ำปลี หัวผักกาด มะเขือเทศ มะระ แดงร้าน ฟักทอง แดงกวา ฟักเขียว มะเขือ มะละกอ น้ำเต้า เห็ด รากบัว เห้ว พริก ผักชี ขิง หัวหอม กระเทียม ผักคะน้า เผือก ถั่วฝักยาว และหน่อไม้ เป็นต้น

ผลไม้ในมณฑลทกวางสีมีกว่า 700 ชนิด ผลไม้ที่มีชื่อเสียงได้แก่ ส้มโอ ส้มจิน ลูกไหนด ลูกชานจา ลูกเกาลัด วอลนัท ลูกพลับ ลิ้นจี่ ลำไย แดงโม มะละกอ กล้วยหอม กล้วยน้ำว้า สับปะรด หวงผี ฝัผา และสาถลี เป็นต้น การปลูกป่าไม้เป็นการเพาะปลูกที่สำคัญของคนจ้วง ไม้ที่ปลูกได้แก่ ไม้จำลา ต้นซุน ไม้การบูร ไม้ไผ่ตงและไม้หนาน (ประสาน กำจรเมณฑล, 2552, หน้า 122)

ภาพที่ 2-11 ข้าวเหนียว 5 สี ของชาวจ้วง (www.tupian.baik.com)

3.2 ยารักษาโรค

ชนเผ่าจ้วงโบราณและปัจจุบันที่ปรากฏอยู่ในชุมชนจ้วงจะนิยมใช้ยาจากพืชสมุนไพร มีหมอยาท้องถิ่น จากการวิจัยพบว่ายารักษาโรคจะใช้สมุนไพรเป็นหลักชาวจ้วงจะรู้จักยาสมุนไพร เป็นอย่างดีแทบทุกหลังคาเรือน เมื่อเจ็บป่วยมักจะพากันไปหาหาสมุนไพรตามแหล่งที่มี เช่น บนเขา และชายเขา เพื่อมาทำการรักษา พืชสมุนไพรที่ชาวจ้วงนิยมใช้เป็นยารักษาโรคมีหลายชนิด เช่น ต้าจินฮั่วเฉ่า (ต้นจินฮั่ว) หมอฝั้นเฉ่า (ต้นหมอฝั้น) เซียนเซิงจื่อ อุเว่ยเถิง ปั้นหลานเถิง ชู่กวา (มะระจีน) มู่ไต้ว หลุยกงเกิง (บัวบกจีน) โดวเต้า ปาเจียว หลินจื่อ (เห็ดหลินจื่อ) ไต้วอู หวงจิง พู่ชื้อจื่อ ฯลฯ (ประสาน กำจรเมณฑล, 2552, หน้า 129-131)

3.3 อุตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์พบว่าบ้านเรือนที่อยู่อาศัยคงลักษณะพิเศษของชาวจ้วงต่างเรียกบ้านเรือนว่า “หล่าน” ในเขตแดนที่มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกันบ้านเรือนของชนชาติจ้วงก็ต่างกันด้วย บ้านเรือนที่มีลักษณะเฉพาะของจ้วงคือ “หล่านจาน” หนังสือประวัติศาสตร์จีนแปลว่า “กานหล่าน” คือบ้านยกพื้นบางเล่มเรียกว่า “ก้อหล่าน” “เก่าหล่าน” หรือ “หมาหล่าน” “กานหล่าน” เป็นสิ่งก่อสร้างที่มีเสาเชื่อมคานเพดานพื้นห้องและฝาทำด้วยไม้ทั้งหมดบ้านยกพื้นแบบง่าย ๆ ใช้ไม้ไผ่ กิ่งไม้เล็ก ๆ หรือเปลือกไม้ ทำเป็นรั้วกันเป็นห้อง ๆ หรือกำแพงที่ล้อมรอบหลังคามุงด้วยเปลือกไม้หรือหญ้าคา บ้านยกพื้นระดับกลาง ใช้ดินเหนียวมาทำเป็นกำแพงล้อมรอบ หลังคามุงด้วยกระเบื้องหรือหญ้า “กานหล่าน” หรือบ้านยกพื้นระดับดี ไม่เพียงแต่เอาไม้อย่างดีมาทำเป็นเสา คาน โครงสร้างของบ้านเรือนก็ซับซ้อนก่อสร้างอย่างพิถีพิถันเอาหินหรืออิฐมาสร้างเป็นกำแพงล้อมรอบ หลังคามุงด้วยกระเบื้องในเรือนใช้ไม้กระดานมากขึ้นเป็นห้องบ้านแบบ “กานหล่าน” มักสร้างเป็น 2 ชั้น ชั้นบนคนอยู่ ชั้นล่างเป็นคอกสัตว์ บ้านเรือน “กานหล่าน” บางบ้านสร้างเป็น 3 ชั้น ชั้นล่างเป็นคอกหมูชั้นกลางคนอยู่ชั้นบนเก็บเสบียงอาหารและของใช้

ภาพที่ 2-12 “กานหล่าน” บ้านยกพื้นของชาวจ้วง (www.gxce.cn)

ปัจจุบันนี้บ้านพักของชาวจ้วงแตกต่างกันออกไปบ้างตามท้องถิ่นที่ต่างกัน บ้านที่อยู่ในเขตที่ราบและบริเวณที่ใกล้ตัวเมืองส่วนใหญ่จะเป็นบ้านก่ออิฐด้านนอกฉาบด้วยปูนขาว บริเวณรอบ ๆ บ้านประดับด้วยไม้ต้น ไม้ดอกให้บรรยากาศสดชื่นน่าอยู่ แต่ถ้าเป็นเขตเขาไกลจากตัวเมืองบ้านส่วนมากเป็นสองชั้นชั้นบนเป็นที่พักอาศัยชั้นล่างเป็นที่เลี้ยงสัตว์หรือเก็บของใช้ต่าง ๆ ในหนังสือประวัติศาสตร์จีนเรียกบ้านแบบนี้ว่า “เกาลาน” (เรือนสูง) ซึ่งคงเพี้ยนมาจากคำว่า “เริน” (เรือน) ในภาษาจ้วง บ้านลักษณะเรือนสูงนี้ไม่เหมาะสำหรับเขตที่อากาศร้อนอบอ้าวชื้นแฉะและมี

งูพิษมาก ทางภาคใต้ความเด่นของบ้านลานแบบนี้คือชั้นบนคนพักอาศัยอยู่ชั้นล่างเลี้ยงสัตว์หรือเก็บของ

ภาพที่ 2-13 บ้านของชาวจ้วงในปัจจุบัน (www.travel.fashion.ifeng.com)

3.4 เครื่องนุ่งห่มและการแต่งกาย

ในภาคตะวันตกของมณฑลกว่างสีแถบห้วยล่อหลุนหลินและจาลีของอำเภอปกครองตนเองชนชาติจ้วงนิยมเสื้อผ้าสีดำเป็นหลักชาวจ้วงยังนิยมแต่งกายตามประเพณีผู้ชายจะสวมเสื้อสีขาวนุ่งกางเกงสีดำส่วนเครื่องแต่งกายของผู้หญิงคือเสื้อสั้นกางเกงยาวและสวมกระโปรงจีบสั้นทับกางเกง ที่ชายเสื้อและขากางเกงเย็บหรือปักเป็นลายดอกไม้มานานชนิดในเขตอำเภอเทินไฮ ล่อแย่ หลิงหยุน เทนหลิน ซีหลิน เครื่องแต่งกายผู้ชายมักจะเป็นเสื้อดำกางเกงดำ คนหนุ่มสาวไม่สวมเสื้อนวมในฤดูหนาวแต่นิยมสวมเสื้อทับกัน 3-4 ตัว หรือบางที่ถึง 7-8 ตัวทับกัน เพื่อแสดงถึงฐานะที่ร่ำรวย เสื้อของผู้หญิงทั้งยาวและหลวม กางเกงหลวม ๆ แต่สั้น ที่หน้าอกและหลังของผู้หญิงบางที่ยังประดับด้วยแถบผ้าสีต่าง ๆ 3 แถบ เสื้อผู้หญิงมักจะเป็นสีฟ้า สตรีผู้เฒ่าส่วนมากใส่สีดำ ผู้ชายมักใช้ผ้าโพกศีรษะสีดำ ผู้หญิงโพกผ้าลายทอด้วยฝีมือประณีต ผู้ชายใส่รองเท้าน้ำ ผู้หญิงมักใส่รองเท้าที่ปักร้อยเป็นลายรูปดอกไม้ ที่แถบหลุงกีอำเภอปกครองตนเองหลุงเจ็งซึ่งอยู่ในภาคเหนือของกว่างสี สตรีจ้วงมักสวมเสื้อผ้าหนา ไม่มีปกเสื้อปักเป็นลายดอกไม้ 5 สี ที่ชายเสื้อติดลูกไม้ นุ่งกางเกงยาว และที่ชายขากางเกงเย็บลูกไม้โปร่งสีน้ำเงิน สีแดง สีเขียว เสื้อผ้าสีดำ และสีครามเข้ม มีปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไป สตรีชาวจ้วงยังใส่

ต่างหูเงิน กำไลเงิน บางท้องถิ่นใส่ปลอกคอเงิน โดยนิยมเครื่องประดับที่ทำจากเงินเป็นหลัก ประดับต่างหูเงิน กำไลคอ แขน ขา กระจุกมเสื่อเงิน ลักษณะการแต่งกายและการใช้เครื่องประดับจากโลหะเงินมีให้พบเห็นทั่วไป

เครื่องแต่งกายของคนจ้วงได้ปรับเปลี่ยนไปตามการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ในปัจจุบันเขตแดนที่มีเศรษฐกิจค่อนข้างเจริญและมีการติดต่อกันกับภายนอกบ่อย ๆ เครื่องแต่งกายของคนจ้วงจะไม่แตกต่างกับชนชาติอื่น โดยเฉพาะเครื่องแต่งกายของผู้ชายจ้วงจะไม่มีลักษณะพิเศษที่เด่นชัด แต่ในเขตที่ทุรกันดารการคมนาคมไม่สะดวกและการติดต่อกับภายนอกน้อยนั้น ยังคงรักษาลักษณะพิเศษของเครื่องแต่งกายตามประเพณีของชนชาติจ้วงไว้เป็นอัตลักษณ์ คือผ้านุ่งสีดำเป็นหลัก (ประสาน กำจรเมฆกุล, 2552, หน้า 138-141)

ภาพที่ 2-14 การแต่งกายของชนชาติจ้วงในกว่างซี (www.photoontour.com)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและความเชื่อ

1. วัฒนธรรม

วัฒนธรรมหมายถึง รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์และ โครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ วิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรมและสิ่งที่คนในกลุ่มผลิตสร้างขึ้น ด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้ชีวิตอยู่ในกลุ่มพวกของตน (วัฒนธรรม, 2555)

วัฒนธรรมหมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นรูปธรรมและนามธรรม ที่แสดงออกถึงความเจริญองงามความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ ตลอดจนศีลธรรมอันดีของประชาชนสังคมไทย มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เป็นแบบของตนเอง (Chalengsak, 2556)

วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนในความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีการในการปฏิบัติการจัดระเบียบตลอดจนความเชื่อ

ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ (สุพัตรา สุภาพ, 2528, หน้า 1)

Broom and Zelznick (1969) อธิบายว่า วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่ประกอบด้วย ความรู้ความเชื่อ ประเพณี และความชำนาญที่คนเราได้มาในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

Bierstedt, Meehan and Samuelson (1964) กล่าวว่า วัฒนธรรมคือ ส่วนทั้งหมด อันซับซ้อนประกอบด้วยทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาคิดและทำในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม

Edwin, Anderson and Alvin (1967, p. 621) ได้อธิบายคำว่า วัฒนธรรม (Culture) เป็นคำที่ใช้ในวิชามานุษยวิทยาสมัยใหม่ (Modern anthropology) และในทางด้านสังคมศาสตร์ (Social sciences) หมายถึง มรดกของสังคม (Social heritage) เป็นลักษณะเฉพาะในการดำรงชีวิตของกลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกัน และได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เจริญตามยุคสมัย

โดยสรุปวัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต (The way of life) ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจราจร และขนส่ง วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงออกถึงวิถีชีวิตนั้นอาจเริ่มมาจากเอกชนหรือคณะบุคคลทำเป็นตัวอย่าง แล้วต่อมากคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติสืบต่อกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่วิถีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่าซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยมและในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้นการรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา วัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

วัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ คือเครื่องมือ เครื่องใช้ ที่มนุษย์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความสบายทางกาย อันได้แก่ ยานพาหนะที่อยู่อาศัย ตลอดจนเครื่องป้องกันตัวให้รอดพ้นจากอันตรายทั้งปวง
2. วัฒนธรรมทางจิตใจ เป็นเรื่องเกี่ยวกับเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ เพื่อให้เกิดปัญญาและมีจิตใจที่งดงาม อันได้แก่ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม คติธรรม ตลอดจนศิลปะ วรรณคดี และระเบียบแบบแผนของขนบธรรมเนียมประเพณี (วัฒนธรรม, 2555)

2. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

2.1 ความหมายของความเชื่อ

นักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายของความเชื่อไว้หลายลักษณะดังนี้

ธวัช ปุณ โนนทก (2528, หน้า 350) ได้ให้คำจำกัดความของความเชื่อไว้ว่า “ความเชื่อ คือ การยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่เป็นผลดีผลร้ายต่อ

มนุษย์หรือสังคม แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านี้ไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมยอมรับและให้ความเคารพยำเกรง” ซึ่งสอดคล้องกับ ทศนีย์ ทานตวนิช (2523, หน้า 4) ที่กล่าวไว้ว่า “ความเชื่อ คือการยอมรับนับถือว่าเป็นความจริง หรือมีอยู่จริง การยอมรับ หรือการยึดมั่นนี้อาจมีหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรืออาจไม่มีหลักฐานสิ่งนั้นให้เห็นจริงได้” และภิญโญ จิตต์ธรรม (2518, หน้า 54-72) ได้ให้ความหมายของความเชื่อไว้สรุปได้ว่า ความเชื่อ หมายถึง สิ่งที่มนุษย์ค่อย ๆ เรียนรู้และทำความเข้าใจโลกมาจำนวนหลายปีและเชื่อว่ามิอำนาจลึกลับ ที่จะทำให้มนุษย์ได้รับผลดีผลร้าย เมื่อมนุษย์กลัวอำนาจลึกลับนั้นก็กระทำการต่าง ๆ เพื่อมิให้ ถูกลงโทษ และเพื่อให้อำนาจลึกลับนั้นพึงพอใจ ต่อมาจึงได้มีพิธีต่าง ๆ เพื่อบูชาเช่นสรวงพระผู้เป็น เจ้าเพราะ เชื่อว่าสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นต้องมีผู้บันดาลให้เป็น มนุษย์จึงตั้งเทพเจ้าประจำสิ่งนั้นขึ้น

จันทร์ศรี นิตยฤกษ์ (ม.ป.ป. หน้า 11) ได้กล่าวไว้ในลักษณะเดียวกันว่า “ความเชื่อ หมายความว่า เห็นจริงด้วย นับถือ มั่นใจ อาจจะด้วยความรู้สึก หรือการไตร่ตรองด้วยเหตุผลก็ตาม เมื่อเกิดความเชื่อก็มักมีการแสดงออกทั้งกาย คือการปฏิบัติ และทางวาจา เช่น ตักเตือน สั่งสอน หรือแจ้งให้ผู้อื่นทราบ”

นอกจากนั้น นันทา ชุนภักดี (2533, หน้า 5) ก็ได้กล่าวถึง “ความหมายของความเชื่อ ไว้ในทำนองเดียวกันว่าความเชื่อ หมายถึง สภาพที่บุคคลให้ความมั่นใจเห็นคล้อยตาม และพร้อมที่จะปฏิบัติตามสิ่งหนึ่งสิ่งใด แล้วนำไปถ่ายทอดให้บุคคลอื่น ได้ทราบ เพื่อต้องการให้เกิดความมั่นใจ เห็นคล้อยตามด้วย โดยไม่คำนึงว่าความเชื่อนั้น ๆ จะมีเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้หรือไม่ก็ตาม”

ชลอ บุญช่วย (2532, หน้า 17) กล่าวว่า “ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับที่แสดงถึงความจงรักภักดี ความศรัทธา และการยอมรับในอำนาจเร้นลับอื่น ๆ”

สถาพร ศรีสังข์ (2533, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของความเชื่อไว้ว่า “ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับข้อเสนออย่างใดอย่างหนึ่งว่าเป็นความจริง การยอมรับนี้อาจเกิดจากสติปัญญา เหตุผลหรือศรัทธาโดยไม่ต้องมีเหตุผลใด ๆ รองรับก็ได้”

จากทัศนะของนักวิชาการดังกล่าวสรุปได้ว่า ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือ หรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลมาอธิบาย ไม่ว่าสิ่งนั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงหรือไม่ การยอมรับนั้นอาจจะยอมรับด้วยความศรัทธา ด้วยความจงรักภักดีแฝง ด้วยความกลัว ผู้คนที่ยอมรับนับถือ และปฏิบัติสืบต่อกันมาตามความเชื่อนั้นจนกลายเป็นประเพณีของกลุ่มชนนั้น ๆ

2.2 สาเหตุของการเกิดความเชื่อ

ความเชื่อของมนุษย์เกิดจากสาเหตุต่าง ๆ หลายประการ ซึ่งพระยาอนุมานราชชน (2520, หน้า 28-29) ได้กล่าวถึงมูลเหตุที่ทำให้เกิดความเชื่อไว้ว่า

“... มีความเชื่อเป็นธรรมดาอยู่อย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไร หรือสิ่งไรถ้ามีลักษณะที่ยังปกปิดเป็นเรื่องลึกลับอยู่ไม่ยอมเปิดเผยให้ปรากฏให้เห็น เรื่องสิ่งนั้นย่อมทำให้เกิดสงสัยอยากรู้อยากเห็น ยิ่งปิดบังมากเท่าใดก็เร้าใจ ยิ่งอยากรู้อยากเห็นมากเท่านั้น เมื่อไม่สามารถรู้เห็นได้ก็ต้องใช้วิธีนึกเอาเดาเอาให้สะใจว่า คงจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้โดยอาศัย เปรียบเทียบกับสิ่งที่เห็นว่าใกล้เคียงกันตามที่ตนเคยเห็นมาก่อน หรือไม่ก็นึกเอาตามเรื่องที่มีกล่าว หรือบอกเล่าไว้ก่อน ถ้าเรื่องราวที่ได้รับบอกเล่าไปตรงกับอารมณ์ที่ต้องการจะเชื่ออยู่แล้วก็จะเชื่อทันที ...”

นอกจากนี้ จิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร (2528, หน้า 4-5) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเกิดความเชื่อไว้ว่า

“... มูลเหตุของความเชื่อของมนุษย์เกิดจากความไม่รู้ และความไม่รู้ทำให้เกิดความกลัว ต้องพยายามแสวงหาคำตอบของความไม่รู้นี้ จนอาจก่อให้เกิดเป็นลัทธิความเชื่อขึ้น บางครั้งการตัดสินใจในเรื่องความเชื่ออาจจะไม่มีเหตุผลเลยก็ได้ และความเชื่อยังส่งผลให้เกิดการแสดงออกในรูปของข้อห้าม ข้อนิยมต่าง ๆ ตลอดจนกลายเป็นคำสอน ดังนั้นความเชื่อจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์อย่างใกล้ชิด ...”

ความเชื่อของมนุษย์นั้น จารุวรรณ ธรรมวัตร (2523, หน้า 106) ได้กล่าวไว้ว่า

“... เกิดจากมนุษย์แต่ละท้องถิ่นมีปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่นเมื่อชีวิตถึงคราววิบัติ เกิดโรคภัยไข้เจ็บ เกิดภัยธรรมชาติ ปัญหาเหล่านั้นเกินขีดความสามารถที่คนธรรมดาจะแก้ไขได้ มนุษย์จึงคิดว่าน่าจะมีอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติบันดาลให้เป็นไปเช่นนั้น อำนาจเหล่านั้นอาจจะเป็น ภูตผีปีศาจ วิญญาณ หรือเทพเจ้า เป็นต้น ดังนั้นเพื่อป้องกันภัยพิบัติที่เกิดขึ้น มนุษย์จึงวิงวอนขอความช่วยเหลือจากอำนาจลึกลับ โดยเชื่อว่าถ้า บอกเล่า หรือทำให้อำนาจเหนือธรรมชาติพอใจจะช่วยให้ปลอดภัย และเมื่อพ้นภัยก็ยินดีแสดงความกตัญญูแก่เวทียด้วยการเช่นสรวงบูชาหรือประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ...”

ซึ่งสอดคล้องกับ มณี พะยอมยงค์ (2529, หน้า178) ที่กล่าวถึงความเชื่อไว้สรุปได้ว่า ความเชื่อเกิดจากสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ อันได้แก่ อำนาจของดินฟ้าอากาศ ภัยธรรมชาติหรือเหตุการณ์ที่มนุษย์ไม่สามารถรู้สาเหตุว่าเกิดจากอะไร จึงเกิดความรู้สึกยอมรับ และเชื่อถืออำนาจเหล่านั้น

ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ (2515, หน้า10) มีความเห็นในทำนองเดียวกันว่าการยึดมั่นเชื่อถือในสิ่งต่าง ๆ อาจมีมูลเหตุจูงใจมาจากหลายประการที่สำคัญคือสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ความผูกพันอยู่กับความผิดปกติของฤดูกาล สิ่งแวดล้อมเหล่านี้ทำให้มนุษย์เกิดความอบอุ่นใจ และเป็นที่ยึดเหนี่ยว ส่วนหม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล (ม.ป.ป. หน้า1) ได้ทรงอธิบายถึงความเชื่อไว้สรุปได้ว่า ความเชื่อเกิดจากการยอมรับในสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น อำนาจของดินฟ้าอากาศ

และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไม่ทราบสาเหตุ ดังนั้นเมื่อมีภัยพิบัติเกิดขึ้นก็วิงวอนขอความช่วยเหลือ เมื่อพ้นภัยก็แสดงความกตัญญูรู้คุณ

ด้วยเหตุนี้ ความเชื่อของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากความไม่รู้ เมื่อไม่รู้ก็ทำให้เกิดความกลัวขึ้น หรือเมื่อเกิดความทุกข์ไม่สบายใจไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ จึงได้หาวิธีการปิดป่าปัญหาให้หมดไปด้วยการเช่นสรวงบูชาหรือหาที่พึ่งทางใจที่ก่อให้เกิดความสบายใจ ความสุขใจ เมื่อได้รับผลเป็นที่พอใจก็เช่นสรวงเพื่อแสดงความกตัญญูทศเวทีย และยิ่งทำให้เกิดความเชื่อมากยิ่งขึ้นจึงมีผลทำให้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

2.3 อิทธิพลของความเชื่อ

เมื่อมนุษย์มีความเชื่ออย่างไรก็ตามมักจะแสดงออกตามความเชื่อนั้น และเมื่อความเชื่อเปลี่ยนไปก็จะส่งผลให้มีพฤติกรรมเปลี่ยนไปด้วย ดังที่ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2529, หน้า 467-468) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของความเชื่อไว้ว่า

“...ความเชื่อ...มีอิทธิพลต่อแนวคิดและพฤติกรรมของชาวบ้านกลุ่มนั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง เพราะการสืบทอดความเชื่อมีการปลูกฝังสืบต่อกันมาหลายชั่วคนผู้ให้การสืบทอดล้วนถือปฏิบัติให้ประจักษ์ชัดเป็นต้นแบบอย่างกว้างขวางและมั่นคง และล้วนมีเจตนาที่จะปลูกฝังให้ผู้สืบสันดานเจริญรอยตามอย่างเคร่งครัด มักถือเป็นเงื่อนไขในการอยู่ร่วมกัน ผู้ถือปฏิบัติตามย่อมเป็นที่ยอมรับของคณาญาติและสังคม ผู้ฝ่าฝืนไม่เป็นที่พึงปรารถนา การปลูกฝังความเชื่อล้วนมีขึ้นนับแต่วินาทีแรกที่ผู้สืบต่อเริ่มเป็นสมาชิกใหม่ของสังคมนั้น ๆ การบ่มเพาะจึงมีลักษณะเป็นการตัดแต่งไม้อ่อนให้ค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนตามและเพิ่มพูนขึ้นจนกลายเป็นผู้สืบสันดานให้แก่คนรุ่นต่อ ๆ ไป ...”

จิราภรณ์ ภัทรานุกัทร (2528) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของความเชื่อไว้ในลักษณะเดียวกันว่า

“... เมื่อคนเรามีความเชื่ออย่างหนึ่งย่อมเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการกระทำที่ตอบสนองความเชื่อนั้น ถ้าเปลี่ยนความเชื่อพฤติกรรมก็จะเปลี่ยนไป คติความเชื่อของคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น ๆ พฤติกรรมเหล่านั้นอาจสะท้อนให้เห็นในรูปของข้อห้ามข้อนิยามในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ...”

ปราณี วงษ์เทศ (2532, หน้า 53) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของความเชื่อไว้ว่า

“... ระบบความเชื่อ โดยเฉพาะในกลุ่มประชาชนที่ความเจริญทางด้านวิทยาการสมัยใหม่ยังเข้าไม่ถึงนั้น จะมีอิทธิพลครอบคลุมพฤติกรรมทุกอย่างของชีวิต เพราะจะเป็นตัวอธิบายให้เหตุผลต่อการกระทำและกิจกรรมทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง หรือแม้แต่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ อาหารการกิน กริยามารยาทต่าง ๆ เป็นต้น ...”

นอกจากนั้น ไพโรจน์ นรชาติธำรงวิทย์ (2523, หน้า 4) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของความเชื่อไว้ในทำนองเดียวกันว่า

“... ความเชื่อมีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมมนุษย์มาทุกสมัย เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวและปฏิบัติร่วมกันในสังคม เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้อยู่ร่วมกันด้วยดี เป็นปกติสุข ความเชื่อบางอย่างช่วยสร้างกำลังใจและเป็นเครื่องเตือนใจไม่ให้บุคคลประมาท เช่น การฝันดีหรือการเสกเป็งผัดหน้าจะช่วยให้มีขวัญกำลังใจและเกิดความเชื่อมั่นในตนเองยิ่งขึ้น การฝันดีฝันร้ายก็ดี เกิดกลางสังหรณ์ก็ดี ก็จะทำให้ผู้นั้นไม่ประมาท เพิ่มความระมัดระวังตัวยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้เองความเชื่อจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกยุคสมัย ...”

दनัย ไชยโยธา (2538, หน้า 71) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของความเชื่อไว้ในทำนองเดียวกันว่า

“... ความเชื่อมีประโยชน์ หรือมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นตัวกำหนดการแสดงออกทางพฤติกรรมของคนในสังคม โดยอาจสังเกตได้ว่าเมื่อบุคคลมีความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งย่อมเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการกระทำ หรือพฤติกรรมที่ตอบสนองความเชื่อนั้น ๆ และถ้าเปลี่ยนความเชื่อไปจากเดิมพฤติกรรมจะเปลี่ยนตามไปด้วย และพฤติกรรมเช่นนั้นอาจจะสะท้อนให้สังเกตเห็นได้ในลักษณะของข้อห้ามและข้อปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ...”

นอกจากนั้นแล้ว ผาสุก มุททเมธา (2535, หน้า 58-59) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของความเชื่อไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ความเชื่อในเรื่องเทพเจ้า เทวดา นางฟ้า และพระภูมิเจ้าที่ทำให้เกิดการสร้างสรรคผลงานทางด้านศิลปกรรมขึ้นมา เช่น การสร้างเทวรูป ศาลเจ้า และศาลพระภูมิขึ้นมาเพื่อบูชาเพื่อความ เป็นมงคล และทำให้เกิดงานแกะสลัก งานดอกไม้ งานประดิษฐ์เครื่องหอมต่าง ๆ เพื่อเป็นการสักการะบูชา
2. ความเชื่อทำให้เกิดบทสวดอ่อนวอนสรรเสริญและสวดดี เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อสิ่งนั้น ๆ และเพื่อเป็นมงคลแก่ตนเอง
3. ความเชื่อทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางสังคมและทำให้เกิดประเพณีและวัฒนธรรมบางอย่าง
4. ความเชื่อทำให้เกิดความมั่นใจในการแสดงออกตามความเชื่อ ซึ่งทำให้คนเข้มแข็งและมีหลักยึดเหนี่ยวในการปฏิบัติ

ธรรมชาติของนักวิชาการดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า ความเชื่อมีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์ และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ให้ปฏิบัติไปตามความเชื่อนั้น เพราะเมื่อเรามีความเชื่อเช่นไรก็จะแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อความเชื่อนั้น และเมื่อความเชื่อเปลี่ยนไป พฤติกรรมของคนก็ย่อมจะเปลี่ยนไปด้วย พฤติกรรมเหล่านี้อาจจะสะท้อนให้เห็นได้ในรูปของข้อห้ามข้อปฏิบัติต่าง ๆ ตลอดจนแนวการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข

2.4 ความเชื่อกับการประกอบพิธีกรรม

การดำเนินชีวิตของมนุษย์ต้องผูกพันกับภยันตราย มนุษย์จึงเกิดความสงสัยในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และพยายามหาคำตอบเพื่อขจัดความสงสัยนั้น โดยใช้เหตุผลและอารมณ์ การตอบข้อสงสัยด้วยอารมณ์ทำให้มนุษย์มีความเชื่อว่าอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อำนาจลึกลับบันดาลให้เหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น มนุษย์จึงเชื่อว่าอำนาจนั้นเป็นผู้กระทำ ดังนั้นจึงหาวิธีการที่จะได้รับความปลอดภัยโดยการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้นเพื่อให้อำนาจเหล่านั้นปราณี และประกอบพิธีกรรมเพื่อแสดงความกตัญญูเมื่อได้รับประโยชน์จากอำนาจเหล่านั้น ประมวล คิดคินสัน ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “พิธีกรรมเกี่ยวกับความอยู่รอดที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ ต่อมา กลายเป็นความเชื่อ และความเชื่อก็ส่งเสริมให้การประกอบพิธีกรรมละเอียดซับซ้อน และวิจิตรพิศดารขึ้น” (ประมวล คิดคินสัน, 2536, หน้า 138)

ดังนั้นการศึกษาความเชื่อของมนุษย์ในสังคมใดจึงสามารถศึกษาได้จากพิธีกรรมที่มนุษย์ในสังคมนั้นแสดงออก ดังที่ เสฐียร โกเศศ กล่าวว่า “ความเชื่อของมนุษย์ในสังคม จะแสดงออกให้เห็นทางชนบประเพณี” (พระยาอนุমানราชชน, 2503, หน้า 195) ความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ ปราณี วงษ์เทศ (2538, หน้า 242) กล่าวว่า “มนุษย์ จะแสดงออกให้เห็นซึ่งความเชื่อทางศาสนาโดยรู้ได้จากพิธีกรรมหรือในทางกลับกันพิธีกรรมก็คือรูปธรรมของความเชื่อทางศาสนานั้นเอง” นอกจากนี้ พรหมศักดิ์ เจิมสวัสดิ์ และปรีชา นุ่นสุข (2525, หน้า 115) ได้เสนอแนวคิดในทำนองเดียวกันว่า “การศึกษาความเชื่อที่ปรากฏในชุมชนสามารถอาศัยข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และพิธีกรรมประเพณีชาวบ้านเป็นแหล่งหนึ่งในจำนวนหลาย ๆ แหล่ง” ความคิดดังกล่าว สุเมธ เมธาวิทยากุล (2525, หน้า 25) ได้แสดงทัศนะสนับสนุนสรุปได้ว่า “หลักฐานข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับบรรพบุรุษ สามารถศึกษาได้จากชนบประเพณี” และสมบูรณ์ สุขสำราญ (2530, หน้า 26) มีความเห็นตรงกันสรุปได้ว่า แบบแผนการดำรงชีวิตและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลและสังคมเป็นผลสะท้อนของความเชื่อทางศาสนาที่ดำรงอยู่ในสังคมนั้น เป็นเวลานาน ไม่ว่าจะเป็ความเชื่อทางศาสนาส่วนบุคคลหรือความเชื่อทางศาสนาที่ได้รับ การถ่ายทอดทางสังคมความเชื่อทางศาสนาจึงสอดแทรกอยู่ในตัวบุคคล ครอบครัว สังคม และ

มีบทบาทต่อพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งเปิดเผย และซ่อนเร้น

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าพิธีกรรมเป็นรูปธรรมที่มนุษย์ในสังคมคิดขึ้น เพื่อบันทึกผลการเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อ แล้วถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของคนรุ่นก่อน แก่เพื่อนมนุษย์และคนรุ่นต่อ ๆ มา ผลจากความเชื่อที่มนุษย์เรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น ประกอบกับความคิดของตนเองทำให้การประกอบพิธีกรรมวิจิตรพิสดารขึ้น และความวิจิตรพิสดารของพิธีกรรมจะช่วยเสริมให้ความเชื่อให้มีความแน่นแฟ้นมั่นคงขึ้นเช่นกัน

3. การศึกษาเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม

การศึกษาเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural comparison) เมื่อมีการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แล้วก็มีการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อทำความเข้าใจวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดูการแพร่กระจายของวัฒนธรรมมากกว่าที่จะเปรียบเทียบว่าวัฒนธรรมใดเจริญกว่ากัน นักมานุษยวิทยายืนยันว่าสังคมวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีอิทธิพลเฉพาะที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และความจำเป็นของสังคมนั้น ๆ ซึ่งไม่ควรที่จะเปรียบเทียบว่าวัฒนธรรมใดดีกว่ากัน หรือเจริญกว่ากันการศึกษาเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมจึงเป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในกระบวนการแพร่กระจายของวัฒนธรรม โดยไม่ได้เปรียบเทียบถึงความเจริญ (อมรา พงศาพิชญ์, 2555)

4. วัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา (Na ecosystem culture) และ กลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา (Na ecosystem culture circle)

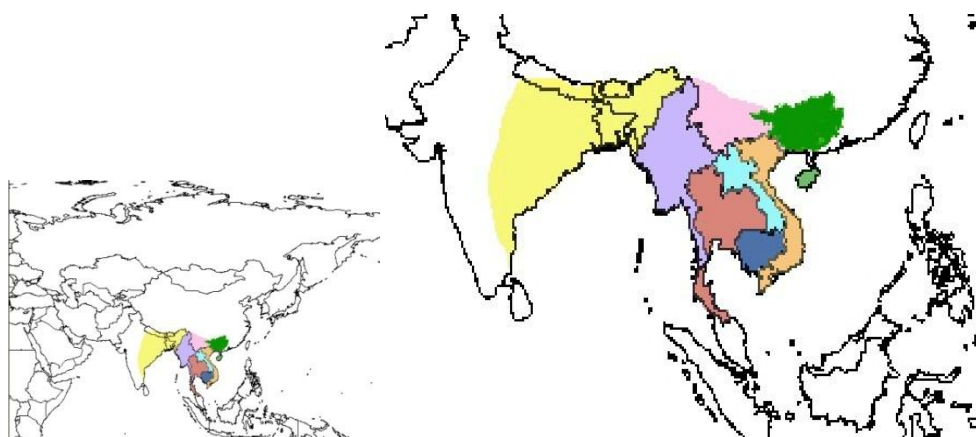
ปลายศตวรรษที่ 20 นักวิชาการจีน Wang Ming-fu (王明富) ได้นำเสนอทฤษฎีของ “วัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา” (Na ecosystem culture) และ “กลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา” (Na ecosystem culture circle) วัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา หมายถึง วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยโดยการปลูกนา และ กลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยโดยการปลูกนา กลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา มีพื้นที่ดังนี้ ทิศเหนือถึงมณฑลกุ้ยโจวใต้และมณฑลหูหนาน เขตปกครองตนเองกวางซีจ้วง (กวางสีจ้วง) ของประเทศจีน ทิศใต้ถึงภาคใต้ของประเทศไทย ภาคกลางของประเทศเวียดนาม และทะเลจีนใต้ ทิศตะวันออกถึงมณฑลกวางตุ้งกลางของประเทศจีน ทิศตะวันตกถึงภาคใต้ของประเทศพม่าและภาคตะวันออกของอินเดีย

ในกลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา มีกลุ่มชนเผ่าจ้วง กลุ่มชนเผ่าไทลื้อและกลุ่มชนเผ่าอื่น ๆ ของประเทศจีน ชนกลุ่มใต้ของประเทศเวียดนาม กลุ่มชาติลาวของประเทศลาว กลุ่มชาติไทยของประเทศไทย ชนกลุ่มไทใหญ่ของประเทศพม่า และบางส่วนของชาวอินเดีย กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีหลาย ๆ ลักษณะที่เหมือนกัน เช่น ต้นกำเนิดภาษาเหมือนกัน อาศัยโดย

การปลูกนา แบบของบ้านเช่นกัน มีกลองมโหระทึก ฯลฯ กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีแตกต่างกันเพราะว่า กลุ่มชนเผ่าจ้วง กลุ่มชนเผ่าไทลื้อและกลุ่มชนเผ่าอื่น ๆ ของประเทศจีนได้รับผลกระทบโดย วัฒนธรรมจีนและประเทศไทย ประเทศพม่า ประเทศลาวได้รับผลกระทบโดยอินเดีย แต่มี ต้นกำเนิดทางประวัติศาสตร์เดียวกันในสมัยโบราณ

ซึ่งในลักษณะของกลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา ที่สำคัญที่สุดคือวัฒนธรรม กลองมโหระทึก แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในกลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา มีประเพณีของการผลิต การบูชา การเล่นกลองมโหระทึก นี้ไม่ซ้ำกันกับที่อื่น วัฒนธรรมกลองมโหระทึกเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา (Wang, 2007, p.1)

กลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา ได้เกิดวัฒนธรรมความเชื่อที่เกี่ยวกับการทำนา ปลูกข้าว (Rice and farming culture) มีประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการเกษตร ตามปฏิทินอาทิจการขอฝนการอธิษฐานการเก็บเกี่ยวอุดมสมบูรณ์และการฉลองการส่งวิญญาณ การไหว้บรรพบุรุษ ฯลฯ ในประเพณีและพิธีกรรมเหล่านี้ต้องใช้กลองมโหระทึก

ภาพที่ 2-15 กลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา (Na ecosystem culture circle)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลองมโหระทึก

1. กลองมโหระทึก

กลองมโหระทึกเป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่และมีคุณค่าของหลายชนเผ่าอยู่ที่ประเทศจีนได้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลองมโหระทึกเป็นวัตถุที่สำคัญในชีวิตของชาวบ้าน และ มีความสัมพันธ์กับการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของกลุ่มชนเผ่า (Yuan, Huang, & Tang, 2005, p. 61)

กลองมโหระทึกเป็นเครื่องแสดงสถานภาพของผู้เป็นหัวหน้าหรือประมุข ใครมีมโหระทึกมากก็ถือว่าร่ำรวย มั่งคั่ง มีอำนาจ (ศรีศักร วัลลิโภดม และปราณี วงษ์เทศ, 2536, หน้า 39)

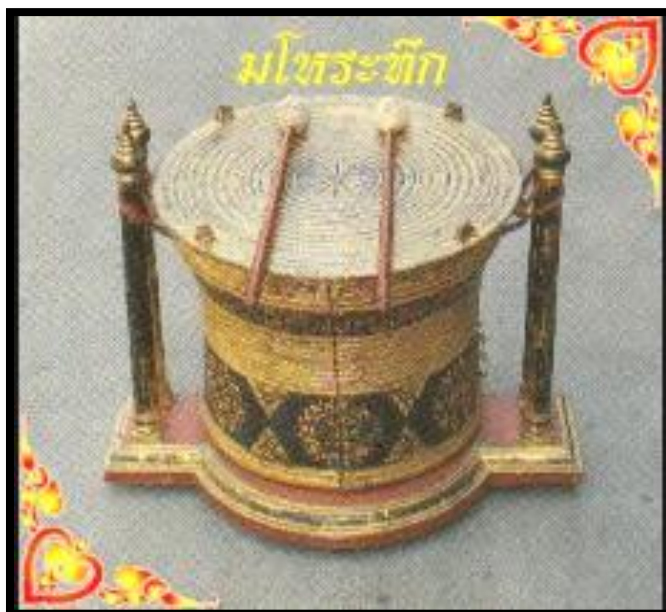
มโหระทึก เป็นกลองชนิดหนึ่งของชนชาติที่อยู่ตอนใต้ของประเทศจีน ใช้ตีเป็นสัญญาณและประโคม โดยลักษณะของกลองชนิดนี้เป็นกลองที่หล่อจากโลหะผสมระหว่างทองแดง ดีบุก และตะกั่ว มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันตามความเชื่อของท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มชนเจ้าของกลองนั้น เนื่องจากบริเวณใกล้ขอบหน้ากลองมีการหล่อประติมากรรมลอยตัวรูปเขียนขนาดเล็กตกแต่ง ชาวจีนเรียกกลองมโหระทึกว่า ตุงกู (Tung Ku) (สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546, หน้า 11)

กลองมโหระทึกภาษาจ้วงเรียกว่า “Nginto:n (จินทอน)” เป็นสิ่งสำคัญในวัฒนธรรมสมัยโลหะและในอารยธรรมของโลก (He, 2008, p. 23)

กลองมโหระทึกเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมกลุ่มชนเผ่าจ้วง ซึ่งมีประวัติศาสตร์มากกว่าสองพันปีแล้ว (Zhang, 2009, p. 1)

มโหระทึกเป็นกลองชนิดหนึ่งทำด้วยโลหะอยู่ตอนใต้ประเทศจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประวัติศาสตร์มากกว่าสองพันปี เป็นกลองหน้าเดียว รูปทรงกระบอกตรงกลางคอดเล็กน้อย มีขนาดต่างๆ ส่วนฐานกลวง มีหูหล่อติดข้างตัวกลอง 2 คู่สำหรับร้อยเชือกหามหรือแขวนกับหลัก ที่หน้ากลองเป็นแผ่นเรียบมักมีรูปกบหรือเขียนอยู่ที่ด้านบนหน้ากลอง กลองมโหระทึกเป็นเอกลักษณ์ของอำนาจและความมั่งคั่ง มีบทบาททางสังคมและวัฒนธรรม เช่นเกี่ยวกับความบันเทิง การอธิษฐานการส่งข้อมูลการส่งกองทัพ ฯลฯ (Office of Guangxi Museum of Nationalities, 2001, p. 1)

กลองมโหระทึกเป็นตัวแทนของวัตถุที่สำคัญและเครื่องดนตรีในประเทศจีนได้ กลุ่มชนเผ่าให้ความสำคัญมากและใช้ในหลาย ๆ เทศกาล เพราะกลองมโหระทึกมีมูลค่าในทางปฏิบัติ รูปร่างแปลก มีหลายชนิด (Xing, 2011, p. 8)

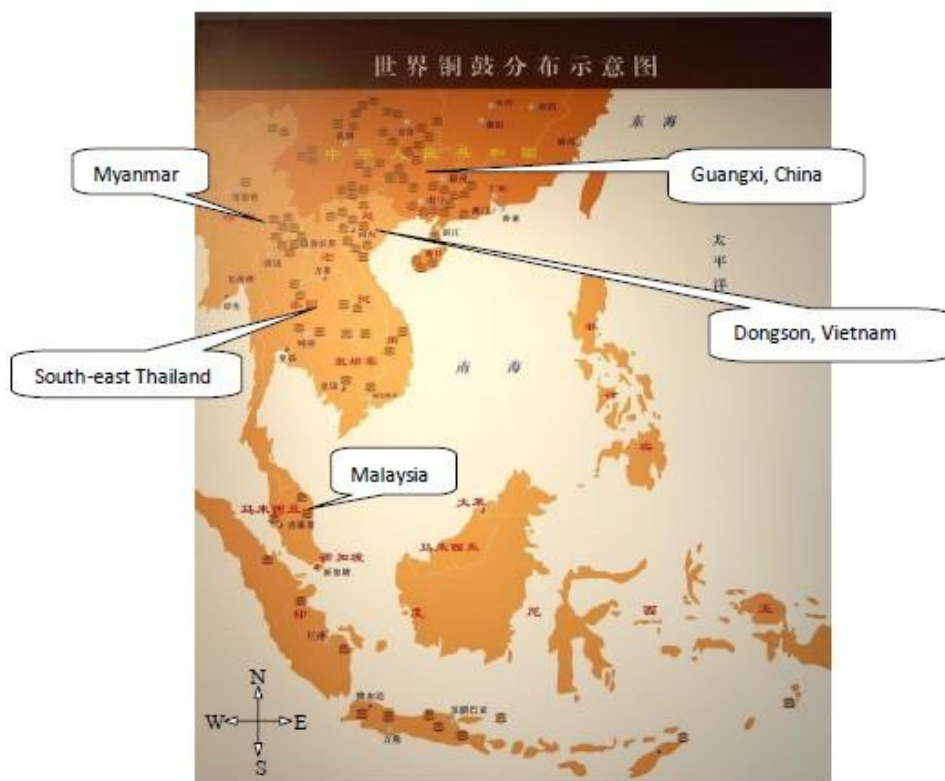

ภาพที่ 2-16 กลองมโหระทึก (<http://board.postjung.com>)

สรุปได้ว่า กลองมโหระทึก (จีน: Nginto:n; จีนตัวย่อ: 铜鼓; อังกฤษ: Bronze drum) เป็นกลองชนิดหนึ่ง อยู่บริเวณประเทศจีนตอนใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หล่อจากโลหะผสมระหว่างทองแดง ดีบุก และตะกั่ว มีประวัติศาสตร์มากกว่าสองพันปี กลองมโหระทึกเป็นวัตถุที่สำคัญในชีวิตของชาวบ้านเพราะเป็นเอกลักษณ์ของความร่ำรวย มั่งคั่งและอำนาจในแต่ละชนเผ่า การพบกลองมโหระทึกแพร่กระจายในประเทศต่าง ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เกิดคำถามในทางวิชาการว่า กลองมโหระทึกเป็นวัฒนธรรมของกลุ่มชนใดในภูมิภาคนี้ ศาสตราจารย์จีน อยู่ดี นักโบราณคดีไทย ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมนี้ว่า อาจมีหลายกลุ่ม ประกอบด้วย (จีน อยู่ดี, 2517)

1. กลุ่มชนในวัฒนธรรมดองซอนอาจเป็นพวกเย่ห้ (Yueh) หรือพวกเวียด (Viet)
2. กลุ่มชนพื้นเมืองที่อาศัยในบริเวณภาคใต้ของไทย ก่อนที่จะเกิดกลุ่มวัฒนธรรมศรีวิชัย
3. กลุ่มชนมวง (Muongs) ในเวียดนาม
4. กลุ่มชนไทยใหญ่และกลุ่มชนอินธะ (Inthas) ในสหภาพพม่า
5. กลุ่มชนกะเหรี่ยงบางกลุ่มในไทย และสหภาพพม่า
6. กลุ่มชนจ้วง (Zhuang) ในเขตตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน
7. กลุ่มชนจีน ฮั่น (Han) ในแผ่นดินใหญ่

สิ่งที่น่าสังเกต คือ กลุ่มคนที่สันนิษฐานว่าอาจเป็นเจ้าของวัฒนธรรมกลองมโหระทึก ทั้ง 7 กลุ่มที่กล่าวมา ส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มชนเชื้อสายไท หรือกลุ่มชนที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มชนเชื้อสายไท ซึ่ง Terwiel นักภาษาศาสตร์เชื่อว่า เป็นกลุ่มชนเชื้อสายเก่าแก่ของภูมิภาคนี้และมีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมด้านภาษาพิธีกรรมและแนวทางการดำรงชีพในแบบของกลุ่มชนเชื้อสายไทตั้งแต่ตอนใต้ของจีนจากดินแดนที่เป็นพื้นแผ่นดิน จนถึงบริเวณหมู่เกาะในเวียดนาม (สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546, หน้า 13)

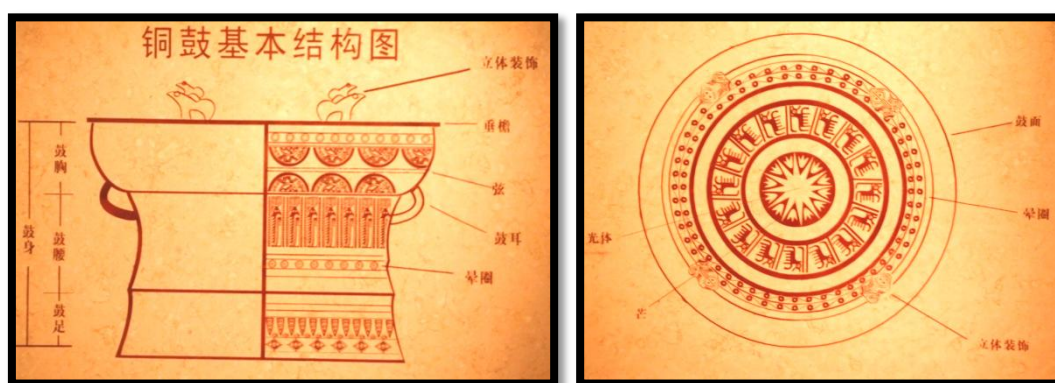

ภาพที่ 2-17 การกระจายของกลองมโหระทึกในโลก (Guangxi Museum of Nationalities, 2012)

2. ลักษณะและรูปแบบของกลองมโหระทึก

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2555) ได้กล่าวว่า มโหระทึกเป็นกลองชนิดหนึ่งทำด้วยโลหะ เป็นกลองหน้าเดียว รูปทรงกระบอกตรงกลางคอดเล็กน้อย มีขนาดต่าง ๆ ส่วนฐานกลวง มีหูล่อติดข้างตัวกลอง 2 คู่สำหรับร้อยเชือกหามหรือแขวนกับหลัก ที่หน้ากลองเป็นแผ่นเรียบมักมีรูปกบหรือเขียดอยู่ที่ด้านบนหน้ากลอง

กลองมโหระทึกนี้มักจะเรียกแตกต่างกันออกไปตามรูปแบบและความเชื่อของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ อาทิ ภาคเหนือของประเทศไทย และในประเทศพม่าเรียกว่าฆ้องกบหรือฆ้องเจียด เพราะมีรูปกบหรือเจียดปรากฏอยู่บนหน้ากลอง จีนเรียกว่า ตุงกู๋ (Tung Ku) อังกฤษเรียกว่า Kettle drum หรือ Bronze drum เพราะว่ากลองนี้มีรูปร่างคล้ายกับโลหะสำริดที่ใช้ในการต้มน้ำส่วนไทยเรานั้นเรียกว่า หรทิกหรือมโหระทึก ซึ่งชื่อเรียกนั้นจะแตกต่างกันไปแต่ละยุคสมัยกลองมโหระทึกใช้เนื่องในพิธีกรรมความเชื่อเป็นวัฒนธรรมร่วมที่พบในพื้นที่ต่าง ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาทิ พม่า ไทย เวียดนาม ลาว มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ฯลฯ

ภาพที่ 2-18 ลักษณะของกลองมโหระทึก (Guangxi Museum of Nationalities, 2012)

กลองมโหระทึกมีลวดลายด้านบนเป็นรูปกบซึ่งมีทั้งหมด 4 ตัว หมายถึงฝน ซึ่งหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหารซึ่งคนใน ไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา และตอนใต้ของจีน หรือเรียกว่าอุษาคเนย์ต่างมีชีวิตทำนาปลูกข้าวการมีฝนฟ้าบริบูรณ์จึงหมายถึงความมั่นคงแห่งอาณาจักรนักโบราณคดีสันนิษฐานว่าคนโบราณสร้างกลองมโหระทึกเพื่อใช้ในพิธีขอฝนหรือพิธีไสยศาสตร์หรือแสดงฐานะอันมั่นคงสูงส่ง หรือใช้ในพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายหรือใช้ในสงคราม ลวดลายอันสวยงามบนผิวกลอง ได้แก่ ลายรัศมีดาวหรืออาทิตย์ 12 แฉก ลายคนสวมเครื่องประดับศีรษะด้วยขนนก ลายนกกระสา ลายชี่หวีและกลีบดอกไม้อันการหล่อภาชนะสำริดให้มีลวดลายสวยงามนั้นต้องผ่านการหล่อแล้วตกแต่งหลายครั้งคือครั้งแรกหล่อเพื่อขึ้นรูปเป็นกลองหลังจากนั้นหล่อลายประดับอีกหลายครั้งทั้งด้านบนและด้านข้างช่างผู้หล่อสำริดจึงต้องชำนาญมาก (มโหระทึก, 2555)

Franz (1902) นักโบราณคดีชาวออสเตรียน ได้ทำการศึกษาและแยกประเภท

กลองมโหระทึกชิ้นใหม่จากจำนวนกลองมโหระทึกที่พบในขณะนั้นประมาณ 165 ใบ และเสนอวิธีการแบ่งลักษณะประเภทกลองมโหระทึกชิ้นใหม่ โดยพิจารณาจากขนาด น้ำหนัก การตกแต่ง ลวดลายส่วนประกอบของโลหะที่ใช้ทำกลองมโหระทึก และกรรมวิธีการหล่อกลองมโหระทึก ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 แบบ ได้แก่

Heger I (อายุประมาณ 700-100 ปี ก่อนคริสต์ศักราช หรือประมาณ 100 ปี ก่อนพุทธกาล-พุทธศตวรรษที่ 5) จัดเป็นกลองมโหระทึกที่มีอายุเก่าสุดและขนาดใหญ่กว่ากลองแบบที่ 2, 3 และ 4 ลักษณะ รูปทรงของกลองแบ่งเป็น 3 ส่วนอย่างชัดเจน คือ ส่วนหน้ากลองเป็นรูปคล้ายระฆัง หน้ากลองตกแต่งลายดาว 8-16 แฉก และลวดลายเรขาคณิตในรูปวงกลม ลายนกกบินทวนเข็มนาฬิกา ด้านข้างกลองมีหูห้อยลวดติดอยู่ทางด้านข้างเหนือตัวกลองตกแต่งลายอาทิ ลายเรือมีบุคคลสวมเครื่องประดับศีรษะตกแต่งด้วยขนนกต่อกับส่วนตัวกลองที่เป็นทรงกระบอก ส่วนฐานกลองโค้งผายออก กลองมโหระทึกในแบบที่ 1 บางใบอาจมีการหล่อประติมากรรมลอยตัวรูปกบหรือสัตว์อื่นตกแต่งตรงส่วนหน้ากลอง

กลองมโหระทึกแบบที่ 1 ยังแบ่งเป็นกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่ม 1a ตัวกลองและหน้ากลองมีลายรูปบุคคลและสัตว์

กลุ่ม 1b ตัวกลองและหน้ากลองมีลายรูปสัตว์ส่วนลายรูปบุคคลปรากฏเฉพาะส่วนตัวกลอง

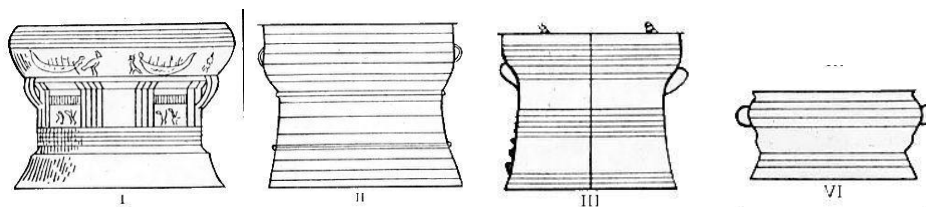
กลุ่ม 1c ตัวกลองและหน้ากลองมีลายเรขาคณิตอาทิ ลายฟันเลื่อย ลายแฉวงกลม เชื่อมด้วยเส้นทแยง ลายคันระหว่างแฉกของลายดาวหรือดวงอาทิตย์ นอกจากนี้ ลายนกกบินยังเป็นลายที่นิยมทำบนหน้ากลองกลุ่ม 1c

Heger II (อายุประมาณ 600 ปี ก่อนคริสต์ศักราช-คริสต์ศตวรรษที่ 1 หรือประมาณ 100 ปี ก่อนพุทธกาล-พุทธศตวรรษที่ 1-6) เป็นกลองมโหระทึกขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ส่วนหน้ากลอง ตัวกลอง และส่วนฐานกลองสามารถแบ่งได้เป็นส่วน บริเวณหน้ากลองโป่งยื่นตกแต่งด้วยประติมากรรมลอยตัวรูปกบหลายตัว ตรงกลางหน้ากลองนิยมตกแต่งเป็นลายดาว 8 แฉก ส่วนอื่นของกลองตกแต่งด้วยลายเรขาคณิตที่ซ้ำ ๆ กัน ลวดลายเหล่านี้มีรายละเอียดที่ประณีตคมชัด

Heger III (อายุประมาณ 600 ปี ก่อนคริสต์ศักราช-คริสต์ศตวรรษที่ 5 หรือประมาณ 100 ปี ก่อนพุทธกาล-พุทธศตวรรษที่ 1-10) เป็นกลองมโหระทึกขนาดกลาง รู้จักในชื่อของกลองกะเหรี่ยงหรือกลองมโหระทึกยางแดง ซึ่งส่วนของกลองไม่สามารถแบ่งแยกได้เป็น 3 ส่วนเหมือนกลองมโหระทึกในแบบที่ 1 และ 2 ช่วงบนของกลองเป็นทรงกระบอกเตี้ยสั้น ช่วงกลางตัวกลองโค้งเล็กน้อยต่อเนื่องจนถึงส่วนฐานกลองที่เป็นทรงกระบอก ลวดลายกลางหน้ากลองทำเป็นลายดาว 8 แฉกหรือ 12 แฉก ลายประดิษฐ์ และยังมีการตกแต่งประติมากรรมรูปกบ

กลองมโหระทึกประเภทนี้มีการใช้สืบเนื่องถึงปัจจุบันในสาธารณรัฐประชาชนจีน

Heger VI (อายุประมาณ 100 ปี ก่อนคริสต์ศักราช-คริสต์ศตวรรษที่ 5 หรือประมาณ 100 ปี ก่อนพุทธกาล-พุทธศตวรรษที่ 5-10) เรียกว่ากลองมโหระทึกแบบจีน กลองมโหระทึกประเภทนี้ รูปทรงของกลองแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน จากส่วนหน้ากลองต่อไปถึงส่วนฐานกลอง โดยช่วงตัวกลองกลมกลืนกับฐานกลองที่บานออก ส่วนหน้ากลองนิยมนตกแต่งลายดาว 12 แฉก ลายดอกแฉกแบบจีนและไม่ตกแต่งประติมากรรมลวดลายรูปกบเหมือนกลองมโหระทึกแบบที่ 1, 2 และ 3 กลองชนิดนี้กลุ่มชนมวง (Moung) ในเวียดนามใช้สืบเนื่องถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังปรากฏตามศาสนสถานในสาธารณรัฐประชาชนจีน (สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546, หน้า 18-19)

ภาพที่ 2-19 การแบ่งประเภทกลองมโหระทึกของ Franz Heger (Guangxi Museum of Nationalities, 2012)

ใน พ.ศ. 2523 ในการประชุมทางวิชาการเรื่องกลองมโหระทึกในมณฑลกว่างสี นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการแบ่งประเภทกลองมโหระทึกของ Li (1979, p. 66) แต่ยังมีบางส่วนที่ต้องเพิ่มเติมในรายละเอียด

Shih (1984, p. 70) นักวิชาการชาวจีนได้เสนอการแบ่งรูปทรงกลองมโหระทึกในจีน โดยกำหนดจากกลองมโหระทึกที่มีรูปลักษณะเฉพาะค่อนข้างแพร่หลายและมีการกำหนดอายุด้วยหลักฐานที่พบร่วมค่อนข้างแน่นอนชัดเจน แบ่งออกได้เป็น 8 แบบ ได้แก่

แบบที่ 1 Wan Chia Pai เป็นกลองมโหระทึกแบบที่พบจากสุสาน M-23 แหล่ง Wan Chia Pai เขตฉู่ฉิง มณฑลยูนนาน กลองประเภทนี้พบเฉพาะในมณฑลยูนนาน (อายุประมาณ 2,550-2,730 ปี มาแล้ว)

แบบที่ 2 Shih Chai Shan เป็นกลองมโหระทึกแบบที่พบจากแหล่ง Shih Chai Shan เขตผู้หนิง (อายุประมาณ 2,000-2,500 ปี มาแล้ว)

แบบที่ 3 Leng Shui Ch'ung เป็นกลองมโหระทึกแบบที่พบจากแหล่ง Leng Shui Ch'ung หมู่บ้านเหิงชุน คอมมูนเหม็งเจียง เขตเถิง มณฑลกวางสี (อายุประมาณ 1,900-2,200 ปีมาแล้ว)

กลองมโหระทึกแบบ 1-3 จัดเป็นกลุ่มกลองมโหระทึกแบบ Heger I

แบบที่ 4 Tsun I เป็นกลองมโหระทึกแบบที่พบจากแหล่งโบราณคดี Tsun I มณฑลกุ้ยโจว (อายุประมาณ 700-1,000 ปีมาแล้ว)

แบบที่ 5 Ma Kiang เป็นกลองมโหระทึกแบบที่พบจากแหล่ง โบราณคดีกู่ต้ง เขต Ma Kiang มณฑลกุ้ยโจว (อายุประมาณ 350-1,000 ปีมาแล้ว)

กลองมโหระทึกแบบ 4-5 จัดเป็นกลุ่มกลองมโหระทึกแบบ Heger VI

แบบที่ 6 Pei Liu เป็นกลองมโหระทึกแบบที่พบจากแหล่ง โบราณคดีเขต Pei Liu มณฑลกวางสี (อายุประมาณ 1,400-2,200 ปีมาแล้ว)

แบบที่ 7 Lin Shan เป็นกลองมโหระทึกแบบที่พบจากแหล่ง โบราณคดีเขต Lin Shan มณฑลกวางสี (อายุประมาณ 1,100-1,400 ปีมาแล้ว)

กลองมโหระทึกแบบ 6-7 จัดเป็นกลุ่มกลองมโหระทึกแบบ Heger II

แบบที่ 8 Si Ming หรือแบบกะเหรี่ยงเป็นกลองมโหระทึกแบบที่พบในรัฐกะฉิ่น รัฐฉานสหภาพพม่า ในเขต Si Ming เขตเหม็งเหลียน เขตเก็งหม่า เขตลุนหยวน ชายแดนมณฑลยูนนาน

กลองมโหระทึกแบบ 8 จัดเป็นกลุ่มกลองมโหระทึกแบบ Heger III

ภาพที่ 2-20 การแบ่งประเภทกลองมโหระทึกในกวางสี

สำหรับนักวิชาการเวียดนาม กลองมโหระทึกจัดเป็นประติกรรมที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรม ดองซอน (Dong Son culture) กำเนิดของรูปทรงกลองมโหระทึกในเบื้องต้นยังไม่ทราบแน่ชัด หากแต่สามารถแบ่งลักษณะรูปทรงหลักออกได้เป็น 2 แบบ ได้แก่

แบบที่ 1 เป็นกลองมโหระทึกที่มีรูปทรงตัวกลองเป็นเส้นตัดตรง การตกแต่งลวดลาย มีลายหลัก คือ ลายซี่หวี และลายแถววงกลมเชื่อมด้วยเส้นทะแยง

แบบที่ 2 เป็นกลองมโหระทึกที่มีรูปทรงตัวกลองลาดโค้ง การตกแต่งลวดลาย มีลายหลัก คือ ลายหยักฟันเลื่อย และลายแถววงกลมเชื่อมด้วยเส้นทะแยง (สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546, หน้า 30)

ลวดลายทั่วไปที่พบบนกลองมโหระทึก สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 ลวดลายภาพบุคคล สัตว์ สิ่งของ ได้แก่

- 1) กลุ่มบุคคลแต่งกายด้วยขนนก
- 2) กลุ่มบุคคลกิจกรรมต่าง ๆ
- 3) เรือ หรือกระบวนเรือ
- 4) นกกระสาหรือนก Plover บินทวนเข็มนาฬิกา
- 5) ปลา
- 6) กบ
- 7) ช้าง
- 8) วัว
- 9) กวาง
- 10) นกยูงบินทวนเข็มนาฬิกา
- 11) บ้าน
- 12) ดวงอาทิตย์ หรือดาว

ประเภทที่ 2 ลวดลายเรขาคณิต ได้แก่ ลายแถววงกลมมีจุดตรงกลาง ลายหยักฟันปลา ลายเส้นคู่ขนานเรียงเป็นแนว ลายประเจจิน ฯลฯ นอกจากนี้ ส่วนหูกลองที่มีการตกแต่งลายเป็น เกลียว หรือลายเครื่องจักสานนั้น (สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546, หน้า 30-31)

3. กรรมวิธีการหล่อกลองมโหระทึก

สำหรับขั้นตอนการหล่อกลองมโหระทึกด้วยกรรมวิธีแทนที่โลหะด้วยขี้ผึ้ง มีลำดับ ขั้นตอนโดยสังเขป ดังนี้

1. ปั้นแบบกลองมโหระทึกตามขนาดและรายละเอียดที่กำหนดด้วยดินเหนียว

2. นำต้นแบบกลองมโหระทึกที่ปั้นแล้วเสร็จ ไปถอดพิมพ์เป็นชิ้น และนำพิมพ์ดังกล่าว นั้นไปหล่อเป็นแม่พิมพ์
3. นำพิมพ์ต้นแบบชั้นในและพิมพ์ชั้นนอกไปพอกจี๊ผึ้งให้ทั่ว ซึ่งตามปกติส่วนหน้า กลองจะมีความหนากว่าส่วนตัวกลอง ดังนั้น จี๊ผึ้งที่พอกพิมพ์ส่วนหน้ากลองจึงหนากว่า ส่วนตัวกลอง หากมีประติมากรรมลอยตัวตกแต่งส่วนหน้ากลอง ต้องปั้นแบบประติมากรรมลอยตัว ที่ใช้ตกแต่งนั้น แล้วหล่อพิมพ์ต้นแบบ ใช้สำริดหลอมเหลวชนิดเดียวกันกับส่วนผสมสำริดใช้หล่อ ตัวกลองเทในพิมพ์ ปล่อยให้สำริดเย็นตัว ถอดพิมพ์ออกแล้วตกแต่งผิวประติมากรรมสำริด ขนาดเล็กเหล่านั้น จากนั้นนำไปเชื่อมติดบนหน้ากลองต่อไป
4. แบบจี๊ผึ้งตัวกลองนั้น จะต้องนำมาติดสายขนวนที่ทำจากจี๊ผึ้งตัดเป็นเส้นยาว ใช้สำหรับระบายอากาศเมื่อเทสำริดหลอมเหลวลงในช่องระหว่างพิมพ์ โดยแบ่งเป็นช่องสายขนวน สำหรับเทสำริดหลอมเหลวและช่องสายขนวนสำหรับระบายอากาศ
5. ใช้มูลวัวผสมน้ำกรองด้วยตะแกรง ผสมกับดินเหนียวเนื้อละเอียด นำน้ำมูลวัวที่ผสม ดินเหนียวเนื้อละเอียดทาบนุ่นจี๊ผึ้งที่ตกแต่งและต่อสายขนวนแล้ว ทาแล้วปล่อยให้แห้งสลับกัน 3-5 ชั้น น้ำมูลวัวจะช่วยรักษาผิวรอบนอกของนุ่นจี๊ผึ้งไม่ให้ชำรุด เมื่อเทสำริดหลอมเหลวลงใน พิมพ์
6. จากนั้นนำนุ่นจี๊ผึ้งตัวกลองมโหระทึกที่ทาน้ำมูลวัวแล้ว ไปตอกตะปูทอยเพื่อยึดค้ำ พิมพ์ด้านในและด้านนอกให้อยู่ตัว ไม่เคลื่อนเมื่อเทสำริดหลอมเหลวลงในพิมพ์แทนที่จี๊ผึ้ง ซึ่งหลอมละลายจากพิมพ์ (จี๊ผึ้งจะหลอมละลายที่อุณหภูมิ 982 องศาเซลเซียส)
7. นำนุ่นจี๊ผึ้งตัวกลองมโหระทึกนั้น ไปพอกดินเหนียวผสมมูลวัวและทรายปล่อยให้แห้ง แล้วพอกทับใหม่จำนวน 3 ชั้น เพื่อรักษารูปทรงของนุ่นจี๊ผึ้งให้แข็งแรง ไม่แตกง่ายเมื่อเทสำริด หลอมเหลวลงในพิมพ์
8. นำนุ่นจี๊ผึ้งตัวกลองมโหระทึกไปเผาเพื่อละลายจี๊ผึ้งจากพิมพ์ เกิดเป็นช่องว่าง เพื่อเทสำริดหลอมเหลวในพิมพ์ต่อไป ในการเผานุ่นจี๊ผึ้งตัวกลองมโหระทึกนี้จะต้องเพิ่มความร้อน ทีละน้อย จนกระทั่งจี๊ผึ้งไหลออกจากพิมพ์ทั้งหมด แล้วจึงโหมไฟจนดินสุก
9. หลอมสำริด แล้วนำไปเทในนุ่นพิมพ์แบบกลองมโหระทึก เมื่อนุ่นตัวกลองมโหระทึก สำริดเย็นตัวลงจึงทุบดินนูนออก และตัดสายขนวน กระทั่งดินด้านในออก
10. ทำการตกแต่งผิวของกลองมโหระทึกที่หล่อเสร็จแล้ว ด้วยการขัดแต่ง หากมีรู บนผิวโลหะอันเกิดจากตะปูทอย จะใช้เศษสำริดที่เหลือจากการหลอมนั้นอุดในรูเหล่านั้นและ เชื่อมต่อส่วนรายละเอียด เช่น ประติมากรรมลอยตัวขนาดเล็กบนหน้ากลอง ด้านข้างกลอง ฯลฯ ตามตำแหน่งที่ต้องการ (สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546, หน้า 15-16)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศไทย

สงศรี วีระประจักษ์ (2507) ศึกษาและแยกรูปแบบลวดลายของกลองมโหระทึกที่พบในประเทศไทยโดยใช้หลักของฟรานซ์เฮเกอร์และเพื่อศึกษากลองมโหระทึกที่พบในแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย โดยศึกษาลวดลายและรูปแบบของกลองมโหระทึกที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ แต่ปัจจุบันนี้ซึ่งจัดไว้เป็นกลองมโหระทึกสัมฤทธิ์สมัยก่อนประวัติศาสตร์มีอยู่ 7 ใบ ซึ่งเป็นจำนวนน้อยมาก เป็นการยากยิ่งที่จะหาวิวัฒนาการลวดลายความเป็นมาของกลองชนิดนี้ จึงจำเป็นที่จะกล่าวได้แต่เพียงลวดลายซึ่งปรากฏอยู่บนกลองมโหระทึกเท่าที่มีอยู่เท่านั้น แต่บางใบลวดลายก็เลือนหายไปมาก ทำให้ไม่สามารถที่จะอธิบายถึงลวดลายเหล่านั้นได้ ฉะนั้นจึงจะกล่าวแต่เพียงลวดลายที่ปรากฏอย่างเด่นชัด

ศรีศักร วัลลิโภคม และปรานี วงษ์เทศ (2536) ศึกษาเรื่องจิวง: พี่น้องเผ่าไทยเก่าแก่ที่สุด หลักฐานความเก่าแก่ของอารยธรรมไทยที่มีอายุมากกว่า 2,000 ปี ที่ชาวจิวงมากกว่า 13 ล้านคนในกวางสียังสืบทอดและรักษาอยู่ได้ ย่อมชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเรื่องราวของชนชาติไทยที่อยู่นอกประเทศไทย ผลการศึกษาและวิจัยดังกล่าวมีส่วนเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจ “รากเหง้า” ของคนไทยให้ก้าวหน้า กว้างขวาง และลึกซึ้งมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการวิจัยล่าสุดเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมประเพณีไทย-จิวง”

พรพล ปั่นเจริญ (2542) ศึกษารูปแบบของกลองมโหระทึกที่พบในประเทศจีน ประเทศเวียดนาม และประเทศไทย โดยใช้รูปแบบทางลวดลายคนสวมขนนก และลายนกกบินที่ปรากฏอยู่บนหน้ากลองมโหระทึกเป็นหลัก กลองมโหระทึกที่พบในประเทศไทยมีทั้งหมด 34 ใบ และใช้รูปแบบการจำแนกกลองมโหระทึกตามระบบของเฮเกอร์ ระบบของจีน และระบบของเวียดนาม โดยใช้การอ้างอิงจากหนังสือภาพกลองมโหระทึกที่พบในประเทศจีนและประเทศเวียดนาม ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบกลองมโหระทึกที่พบในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นกลองมโหระทึกที่ได้รับอิทธิพลทางรูปแบบมาจากประเทศจีนและประเทศเวียดนาม

สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร (2546) ศึกษากลองมโหระทึกในประเทศไทย โดยเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของโบราณวัตถุที่พบกับแหล่งโบราณคดีใกล้เคียง ซึ่งกลองมโหระทึกเป็นโบราณวัตถุสมัยก่อนประวัติศาสตร์ประเภทหนึ่งพบในจังหวัดชุมพร ทั้งยังเป็นโบราณวัตถุพบในแหล่งโบราณคดีภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รายงานนี้จึงมุ่งศึกษาในรายละเอียด รูปแบบของกลองมโหระทึกที่สำรวจพบในประเทศไทยซึ่งอยู่ในการครอบครองของหน่วยงานในภาครัฐ และเอกชน การนำเสนอประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับกลองมโหระทึกและการวิเคราะห์ส่วนประกอบทางโลหกรรม เพื่อเป็น

การเผยแพร่ความรู้ในเรื่องมรดกภูมิปัญญาของมนุษย์ในอดีตที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยปัจจุบัน อันเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของกรมศิลปากรในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัยในเรื่องราวอันเป็นมรดกวัฒนธรรมของชาติ

ประธาน กำนธมนกุล (2552) ศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์จ้วง ทางตอนใต้ของประเทศไทยและศึกษาอัตลักษณ์การปรับตัวและลักษณะสังคมวัฒนธรรมชาวจ้วง ในมณฑลกว่างสีประเทศจีน ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานเบื้องต้นไว้กล่าวคือวัฒนธรรมของชาวจ้วง ที่คงเอกลักษณ์ธำรงจนเพียงพอที่รัฐบาลจีนได้กำหนดให้เป็นเขตปกครองพิเศษคือความโดดเด่น ความเข้มแข็งที่มีความเก่าแก่เป็นอารยธรรมแรกเริ่มของภูมิภาคนี้ก่อนหรือหลังที่จะได้รับอิทธิพล อารยธรรมของจีนและอินเดีย ซึ่งมีคำถามว่าเพราะเหตุใดจึงดำรงอยู่และดำรงอยู่ด้วยวิธีการอย่างไร และหากจะนำผลกระทบของผลการวิจัยนี้กับคนไทยแล้วก็จะเป็พื้นฐานข้อมูล (Baseline) ของ การวิจัยเชิงประจักษ์กับอัตลักษณ์และการปรับตัวของคนไทยต่อไปกล่าวคือด้วยอัตลักษณ์คนไทย การปรับตัวและลักษณะสังคมวัฒนธรรมไทยจะเป็นอย่างไรในอนาคตก็เป็นสิ่งที่ควรเปรียบเทียบ จากผลการวิจัยนี้ทั้งนี้เพราะมีข้อค้นพบภูมิหลังจากผลการศึกษาวิจัยของศรีศักร วัลลิโภดมและ ปราณี วงษ์เทศ ได้ค้นพบและเสริมสร้างความเข้าใจถึงประวัติศาสตร์รากเหง้าของคนไทย ให้กว้างขวางและลึกซึ้งมากขึ้นลักษณะมายาสังคมวัฒนธรรมประเพณีเปรียบเทียบไทยและจ้วง มีหลักพิจารณาชัดเจนมากถึงความผูกพันต้นตอเป็นหลักที่มีความเก่าแก่ของอารยธรรมไทยที่มีอายุ มากกว่า 3,000 ปี สิ่งที่บรรพบุรุษไทยร่วมสร้างให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในอดีตกาลนั้นพบว่า ชนเผ่าจ้วงมากกว่า 22 ล้านคนในมณฑลกว่างสียังคงสืบทอดและรักษาปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวัน ขณะนี้ผลงานวิจัยนี้ชี้และส่องให้เห็นถึงเรื่องราวของชนชาติไทยที่อยู่นอกประเทศไทยที่ทำทาย จุดประกายให้ปรารถนาอยากรู้และเข้าใจถึงพัฒนาการของสังคมวัฒนธรรมของชาวจ้วงและผู้คน ของไทยเราเองในอีกมุมมองหนึ่งที่สำคัญต่อขอดถอดรหัสการศึกษาเป็นเหตุผลและภูมิหลัง ประกอบการวิจัยนี้หากความรู้ของมนุษย์สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ก็คือความรู้ ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและความรู้ในเชิงคุณค่าในประวัติศาสตร์ความรู้และการแสวงหา ความรู้ของมนุษย์เราจะพบว่าความรู้ทั้ง 2 ประเภทนี้ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและมีผลต่อเนื่อง ซึ่งกันและกันไม่มีความรู้เชิงประจักษ์ใดที่เกิดขึ้นได้โดยปราศจากพื้นฐานของระบบหรือมาตรวัด ในการให้คุณค่าดังนั้นอัตลักษณ์การปรับตัวและระบบสังคมวัฒนธรรมตลอดจนเงื่อนไขของภาวะ แวดล้อมจึงมีผลต่อระบบความรู้ที่เกิดขึ้นที่เป็นหลักการเหตุผลและภูมิหลังของการวิจัยเชิงคุณภาพ ในครั้งนี้

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Yuan, Huang, and Tang (2005) ศึกษาหาแนวทางการอนุรักษ์และการสืบทอดวัฒนธรรมกลองมโหระทึก ณ ประเทศจีน วัฒนธรรมกลองมโหระทึก ณ ประเทศจีนมีประวัติศาสตร์ยาวนาน แต่ในปัจจุบันนี้ประสบกับปัญหาในในประเทศจีน และประสบวิกฤตที่เป็นอยู่ ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติศาสตร์และสถานการณ์ในปัจจุบันของกลองมโหระทึกวิเคราะห์ข้อมูล และทำการแนะนำแนวทางการอนุรักษ์และการสืบทอดวัฒนธรรมกลองมโหระทึก ณ ประเทศจีน 7 ด้าน ได้แก่

- 1) ประเมินคุณค่าของกลองมโหระทึก
- 2) การพัฒนานโยบายและกฎระเบียบการอนุรักษ์และการสืบทอดวัฒนธรรมกลองมโหระทึก
- 3) การอนุรักษ์และการสืบทอดวัฒนธรรมกลองมโหระทึกทางด้านเทคนิค
- 4) ปลูกฝังสืบทอดกลองมโหระทึก
- 5) การอนุรักษ์ชุมชน
- 6) การเผยแพร่วัฒนธรรมกลองมโหระทึกต่อทั่วโลก
- 7) การอนุรักษ์วัฒนธรรมกลองมโหระทึกทางการท่องเที่ยว

He (2008) ศึกษาวัฒนธรรมกลองมโหระทึกของชาวจ้วง ณ ประเทศจีน ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทและความสำคัญของกลองมโหระทึก ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลองมโหระทึกเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมจ้วง “เข้าใจกลองมโหระทึกแล้วก็จะสามารถเข้าใจกลุ่มจ้วง”

Zhang (2009) ศึกษาตำนานที่เกี่ยวข้องกับประวัติที่มาของกลองมโหระทึกของชาวจ้วง ณ ประเทศจีน ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติศาสตร์และความเชื่อของกลองมโหระทึก และชี้ให้เห็นว่าตำนานของกลองมโหระทึกของชาวจ้วงเป็นประเด็นที่สำคัญของกลองมโหระทึก ผู้วิจัยได้กล่าวว่ตำนานของกลองมโหระทึกของชาวจ้วงมีวัฒนธรรมพื้นบ้านมากมาย แสดงความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนาที่เก่าแก่ของชาวจ้วง ตำนานของชาวจ้วงที่เกี่ยวข้องกับประวัติที่มาของกลองมโหระทึกมี 3 ชนิด ได้แก่

- 1) กลองมโหระทึกผลิตโดยคนที่ชื่อ ผู่ป้อ ในกวางสี
- 2) กลองมโหระทึกผลิตโดย จูเก๋อ ในมณฑลเสฉวน
- 3) กลองมโหระทึกผลิตโดย ม้อย

บทที่ 3

ลักษณะของเทศกาลและประเพณีของไทยและจ้วง

ลักษณะของเทศกาลและประเพณีไทย

1. ประวัติความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของประเพณีไทย

เทศกาลประเพณีในประเทศไทยนั้นมีความหลากหลายและอสังการแต่ก็มีบางพื้นที่ที่เทศกาลประเพณีในประเทศไทยนั้นรับอิทธิพลมาจากประเทศอื่น เช่น เทศกาลวันขึ้นปีใหม่ เทศกาลวันตรุษจีน เทศกาลวันสงกรานต์ เทศกาลวันคริสต์มาส ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีตักบาตรดอกไม้ ประเพณีลอยกระทง ประเพณียี่เป็ง ฯลฯ

วัฒนธรรมไทยมีที่มาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์เนื่องจากสังคมไทยมีลักษณะทางด้านภูมิศาสตร์เป็นที่ราบลุ่มและอุดมสมบูรณ์ด้วยแม่น้ำลำคลองคนไทยได้ใช้น้ำในแม่น้ำ ลำคลองในการเกษตรกรรมและการอาบ กินเพราะฉะนั้นเมื่อถึงเวลาหน้าน้ำคือ เพ็ญเดือน 11 และเพ็ญ เดือน 12 ซึ่งอยู่ในห้วงเวลาปลายเดือนตุลาคมและปลายเดือนพฤศจิกายนอันเป็นระยะเวลา ที่น้ำไหลหลากมาจากทางภาคเหนือของประเทศคนไทยจึงจัดทำกระทงพร้อมด้วยรูปเทียนไปลอยในแม่น้ำลำคลอง เพื่อเป็นการขอขมาลาโทษแม่คงคาและขอพรจากแม่คงคาเพราะได้อาศัยน้ำกิน น้ำใช้ทำให้เกิด “ประเพณีลอยกระทง” นอกจากนี้ยังมีประเพณีอื่น ๆ อีกในส่วนที่เกี่ยวกับแม่น้ำลำคลอง เช่น ประเพณีแข่งเรือ”

2. ระบบการเกษตรกรรมสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม (Agrarian society) กล่าวคือ ประชากรร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าคนไทยส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตผูกพันกับระบบการเกษตรกรรมและระบบการเกษตรกรรมนี้เองได้เป็นที่มาของวัฒนธรรมไทยหลายประการเช่น ประเพณีขอฝน ประเพณีลงแขก และการละเล่น เต้นกำรำเคียว เป็นต้น

3. ค่านิยม (Values) กล่าวได้ว่าค่านิยมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด และค่านิยมบางอย่างได้กลายมาเป็นแกนของวัฒนธรรมไทยกล่าวคือวิถีชีวิตของคนไทยโดยรวมมีเอกลักษณ์ซึ่งแสดงออกถึงอิสรภาพและเสรีภาพ

4. การเผยแพร่ทางวัฒนธรรม (Cultural diffusion) วัฒนธรรมทางหนึ่งย่อมแตกต่างไปจากวัฒนธรรมทางสังคมอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมมิได้เกิดขึ้นมาในลักษณะที่ถูกผนึกตรึงที่มนุษย์เช่น นักท่องเที่ยว พ่อค้า ทหารหมอสอนศาสนา และผู้อพยพยังคงย้ายถิ่นที่อยู่จากแห่งหนึ่งไปยังแห่งอื่น ๆ เขาเหล่านั้นมักนำวัฒนธรรมของพวกเขาติดตัวไปด้วยเสมอ

ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเผยแพร่ทางวัฒนธรรมเป็นไปได้อย่างสะดวกรวดเร็วและกว้างขวางประจักษ์พยานในเรื่องนี้ก็จะเห็นได้ว่าน้ำอวดลมชื่อต่าง ๆ มีอยู่ทั่วทุกมุม โลกวัฒนธรรมของสังคมอื่นซึ่งได้เผยแพร่เข้ามาในสังคมไทย (จอมยุทธ, 2554)

วัฒนธรรมไทยมาจากแหล่งที่มาแตกต่างกันและเกิดการหล่อหลอมกันขึ้น จนเป็นวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ในที่นี้จะขอกล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรมไทย ดังนี้

1. เป็นวัฒนธรรมแบบเกษตรกรรม คนไทยมีความเกี่ยวข้องกับน้ำ ผู้คนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ดังนั้นวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตส่วนใหญ่จึงมักเกี่ยวข้องกับน้ำและการเกษตร เช่น ประเพณีการทำขวัญข้าว หรือประเพณีการลงแขกเกี่ยวข้าว ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปตามชนบท เป็นต้น
2. เป็นวัฒนธรรมที่ยึดถือการกุศล คนไทยนิยมทำบุญในงานเทศกาลต่าง ๆ เพื่อเป็นสิริมงคลและเพื่ออุทิศบุญกุศลให้ญาติผู้ใหญ่ที่ล่วงลับไปแล้ว ดังนั้นจึงสังเกตเห็นได้ว่างานพิธีมงคลหรืออวมงคลไทย มักจะมีการทำบุญเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของงานพิธีเหล่านั้นด้วย
3. เป็นวัฒนธรรมที่ยึดถือเครือญาติ สังคมไทยมีความสัมพันธ์กันโดยยึดหลักอาวุโส คนที่มีอายุน้อยกว่าจะให้ความเคารพผู้ที่มีอายุมากกว่าหรืออาวุโสกว่า เพราะถือว่าผู้อาวุโสเป็นผู้ที่สูงด้วยประสบการณ์ พบเห็นเรื่องราวในชีวิตมาก่อนผู้ที่มีอายุน้อย การเข้าหาและพูดคุยกับท่านเหล่านั้นจะทำให้ได้รับประสบการณ์ที่ดี แล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตได้ ดังสุภาษิตของไทยประโยคหนึ่งว่า “เดินตามหลังผู้ใหญ่ สุนัขไม่กัด”
4. เป็นวัฒนธรรมที่ยึดถือพิธีกรรม มีขั้นตอนในการประกอบพิธีตามความเชื่อและมุ่งหวังความมีหน้ามีตาในการจัดงาน เช่น การแต่งงาน โดยส่วนใหญ่ในสังคมไทยจะมีพิธีกรรมมากมาย ตั้งแต่การแห่ขันหมากมาสู่ขอ การรดน้ำสังข์อวยพรคู่บ่าวสาวและจัดงานเลี้ยงฉลองสมรสโดยเชิญญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงของเจ้าบ่าวเจ้าสาวมาร่วมเป็นเกียรติในงาน เป็นต้น
5. เป็นวัฒนธรรมที่นิยมความสนุกสนาน กิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมไทยส่วนใหญ่จะมีการสอดแทรกความสนุกสนานไว้ด้วยเสมอ มีการร้อง รำ ทำเพลง จนเกิดเป็นเพลงฉ่อย เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นการละเล่นเพื่อผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยหลังเสร็จสิ้นฤดูเก็บเกี่ยว
6. เป็นวัฒนธรรมที่มีการผสมผสาน วัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้รับการผสมผสานมาจากการเผยแพร่ทางวัฒนธรรมของสังคมอื่น เช่น ศาสนาพราหมณ์เป็นที่มาของประเพณีต่าง ๆ ซึ่งได้รับการปฏิบัติสืบทอดในสังคม เช่น พิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ การตั้งศาลพระภูมิ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมตะวันตกที่กำลังเข้ามามีอิทธิพลมากในสังคมไทย

เช่น ด้านเทคโนโลยี การแต่งกาย และอาหาร เป็นต้น (ไพศาล ภูโพนุลย์, อังคณา ตติรัตน์ และ ปนัดดา มีสมบัติงาม, 2552, หน้า 1)

วัฒนธรรมมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. วัฒนธรรมเกิดจากการเรียนรู้วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิดและไม่ใช่ว่าสิ่งนี้อาจถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ เช่นการสร้างที่อยู่อาศัยของมนุษย์ย่อมแตกต่างกันไปจากรังของผึ้ง เพราะผึ้งสร้างรังขึ้นโดยสัญชาตญาณที่เป็นไปเองตามธรรมชาติโดยไม่ต้องมีการเรียนรู้หรือสั่งสอน แต่การสร้างที่อยู่อาศัยของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ของสมาชิกในสังคม

2. วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคมวัฒนธรรมเป็นผลของการถ่ายทอดและการเรียนรู้จากสมาชิกรุ่นหนึ่งไปสู่สมาชิกรุ่นต่อไป การถ่ายทอดนั้น ต้องใช้เวลาและมีภาษาเป็นสื่อกลาง ช่วยให้ผู้หนึ่งได้แสดงความรู้สึกและสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ ช่วยให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมสืบต่อมา เป็นมรดกทางสังคม

3. วัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตบุคคลที่เกิดในสังคมใดก็ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้นซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคมไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบได้ว่าของใครดีกว่ากันเพราะแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีความเหมาะสมตามสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม เช่นวัฒนธรรมไทยก็มีแบบแผนการดำเนินชีวิตในลักษณะหนึ่งไม่ว่าจะเป็นด้านการแต่งกาย อาหาร การกิน ความเป็นอยู่ ซึ่งแตกต่างจากวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่น ดังนั้นวิถีชีวิตของคนไทยคนญี่ปุ่น หรือชาติอื่น ๆ จะมีวิถีชีวิตที่เป็นลักษณะของตนเอง

4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้จากการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ หรือปรับปรุงของเดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

5. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นการแสดงถึงรูปแบบของความคิดในการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลมาจากการช่วยกันกำหนดรูปแบบของความคิดในการแสดงพฤติกรรมของสมาชิก โดยที่สมาชิกรับรู้ร่วมกัน และประพฤติตามแนวคตินั้น

6. วัฒนธรรมมิใช่เป็นของผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะวัฒนธรรมเป็นของส่วนรวม ซึ่งเกิดจากการที่มนุษย์อยู่ร่วมกันและสร้างรูปแบบในการดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกันวัฒนธรรมจึงไม่ใช่สิ่งที่สมาชิกในสังคมคนใดคนหนึ่งยอมรับและปฏิบัติเท่านั้น (วันชัย จิงจรัสทรัพย์ และศรธรรม ศิริรอด, 2553)

วิเชียร รักการ (2529, หน้า 1) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยว่า โดยทั่วไปสังคมจะไม่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแบบที่เรียกว่าเปลี่ยนแปลงอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ หากการเปลี่ยนแปลงนั้นจะมีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ย่อย ๆ (Social relations) โดยทั่วไป ตัวอย่างเช่น

การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดากับบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ หรือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้น้อยกับผู้ใหญ่ เป็นต้น และถ้าความสัมพันธ์ทั่ว ๆ ไปที่กล่าวถึงนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ เป็นระยะเวลานาน ๆ ก็อาจมีผลทำให้ความสัมพันธ์ที่เป็นแบบแผน หรือความสัมพันธ์ระดับ โครงสร้างของสังคมจริง ๆ เปลี่ยนแปลงไปได้ ซึ่งก็คือว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับสถาบันแล้ว

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ย่อยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอแต่ความสัมพันธ์ในระดับ โครงสร้างจะยังไม่เปลี่ยนแปลงไปทั้งนี้เพราะว่าอาจมีความสัมพันธ์ใหม่ที่ถือปฏิบัติ เกิดขึ้นมาแทนที่ ทำให้สังคมอยู่ในสภาพที่สมดุลเคลื่อนที่ต่อไปได้ นอกจากนี้สังคมที่ไม่มี การติดต่อกับสังคมอื่นแล้วอาจไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไรเลย ทั้งนี้เป็นเพราะยังไม่เห็นตัวอย่าง การเปลี่ยนแปลง ไม่เห็นตัวอย่างของสังคมอื่นที่ดีหรือที่แตกต่างไปจากตน การไม่เห็นตัวอย่างมีผล ทำให้ไม่มีการแปลงสภาพแวดล้อมดั้งเดิมของตนอีกด้วย อาทิเช่น สังคมดั้งเดิมในทวีปแอฟริกา หรือชาวเกาะบางแห่งในมหาสมุทรแปซิฟิก เป็นต้น

2. ประเพณีไทยใน 12 เดือน

เทศกาล ประเพณีไทย ทั้ง 12 เดือน อำนวย จิตต์กลาง (2556) ได้สรุปไว้ ดังนี้
มกราคม

งานกาชาดและงานรวมเผ่าไทยมุกดาหาร มะขามหวานชายโขง จังหวัดมุกดาหาร

งานเทศกาลร่มบ่อสร้างและศิลปวัฒนธรรมสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

งานวันวีรกรรมทหารเรือไทยในยุทธนาวีที่เกาะช้าง จังหวัดตราด

ประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์

งานอนุสรณ์ดอนเจดีย์ และงานกาชาด จังหวัดสุพรรณบุรี

งานไม้แกะสลักบ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่

งานเทศกาลอาหารและผลไม้นครปฐม จังหวัดนครปฐม

กุมภาพันธ์

งานกาชาด ดอกฝ้ายบาน มะขามหวานเมืองเลย จังหวัดเลย

งานมหกรรมหุ่นฟางนก งานของดี และงานกาชาด จังหวัดชัยนาท

งานเมืองสามหมอก จังหวัดแม่ฮ่องสอน

งานพระนครคีรีเมืองเพชร จังหวัดเพชรบุรี

งานไม้ดอกไม้ประดับ จังหวัดเชียงใหม่

งานสะโตกช้างลำปาง จังหวัดลำปาง

งานไหว้พระธาตุช่อแฮเมืองแพร่แห่ตุงหลวง จังหวัดแพร่

งานนมัสการพระพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก
 งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จังหวัดลพบุรี
 งานนมัสการองค์พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม
 งานสมโภชเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว จังหวัดปัตตานี
 งานมหกรรมโปงลางแพรวา และงานกาชาด จังหวัดกาฬสินธุ์
 งานบุญเบิกฟ้าและกาชาด จังหวัดมหาสารคาม
 งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม
 งานวันมะพร้าวหวาน และของดีที่นครนายก จังหวัดนครนายก
 งานวันวีรชนค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
 งานนมัสการรอยพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
 งานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช
 งานนบพระเล่นเพลงและฉลองมรดกโลก จังหวัดกำแพงเพชร

มีนาคม

เทศกาลอนุรักษ์เต่าทะเล จังหวัดพังงา
 งานมหกรรมแข่งขันนกเขาชวาเสียงอาเซียน จังหวัดยะลา
 ประเพณีเผาไต้ศรีสะเกษและเทศกาลดอกถั่วควน จังหวัดศรีสะเกษ
 เทศกาลว่าวนานาชาติ จังหวัดกรุงเทพฯ
 งานฉลองวันแห่งชัยชนะที่วสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา
 ประเพณีบุญผะเหวด จังหวัดร้อยเอ็ด
 งานโลกทะเลชุมพร จังหวัดชุมพร
 งานวันตราดรำลึก จังหวัดตราด
 งานสัปดาห์อู่นุฮวาน และตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
 งานเมืองอู่น้ำอู่น้ำ จังหวัดอ่างทอง

เมษายน

งานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์
 งานบวชพระแห่ناقด้วยช้างของชาวหาดเสี้ยว จังหวัดสุโขทัย
 งานสลุงหลวงเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง
 งานประเพณีสงกรานต์ เทศกาลดอกคูณ-เสียงแคน จังหวัดขอนแก่น
 งานประเพณีสงกรานต์และงานล้านนาไทยในอดีต จังหวัดเชียงใหม่
 งานเทศกาลพื้ยา จังหวัดชลบุรี

งานประเพณีสงกรานต์พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
 งานประเพณีกองข้าว จังหวัดชลบุรี
 งานวันแคนตาลูปและของดีเมืองอรัญ จังหวัดสระแก้ว
 งานประเพณีสงกรานต์ชาวมัญญะ จังหวัดนนทบุรี
 งานวันอนุรักษ์มรดกไทยและมหกรรมชิงแชมป์หนังตะลุง จังหวัดปัตตานี
 งานปอยส่างลอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พฤษภาคม

เทศกาลผลไม้และของดี จังหวัดระยอง
 งานประเพณีบุญบั้งไฟ จังหวัดยโสธร
 เทศกาลลิ้นจี่และของดีเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
 งานประเพณีสงกรานต์พระธาตุหริภุญชัย จังหวัดลำพูน
 งานวันเกษตรและของดี จังหวัดปราจีนบุรี

มิถุนายน

งานประเพณีการละเล่นผีตาโขน จังหวัดเลย
 งานวันระกำหวานและผลไม้เมืองตราด จังหวัดตราด
 เทศกาลของดีเมืองจันทน์วันผลไม้ จังหวัดจันทบุรี
 งานวันสุนทรภู่ จังหวัดระยอง
 งานวันทุเรียนโลก จังหวัดจันทบุรี
 งานบุญบั้งไฟ จังหวัดหนองบัวลำภู

กรกฎาคม

ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี
 ประเพณีตักบาตรดอกไม้อัน จังหวัดสระบุรี
 งานพิทยามาราธอน จังหวัดชลบุรี
 งานแข่งขันแคนูและเทศกาลของดี จังหวัดนครนายก

สิงหาคม

งานวันเงาะโรงเรียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 เทศกาลลำไยและของดีเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
 งานล้านนาพฤษาชาติ จังหวัดเชียงใหม่
 งานส้มโอชัยนาท จังหวัดชัยนาท
 งานวันผลไม้หลังสวน จังหวัดชุมพร

งานเทศกาลขนมเค้ก จังหวัดตรัง

กันยายน

งานแข่งขันเรือยาวประเพณี จังหวัดพิจิตร

เทศกาลกลางสาดหวาน และมหกรรมของดีเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

เทศกาลโคมไฟไหว้พระจันทร์ จังหวัดสงขลา

งานแข่งขันเรือยาวประเพณี ชิงถ้วยพระราชทาน จังหวัดพิษณุโลก

งานของดีเมืองนราฯ และการแข่งขันเรือกอลและ ชิงถ้วยพระราชทานหน้าพระที่นั่ง

จังหวัดนราธิวาส

งานประเพณีสารทไทย กล้วยไข่เมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

งานแข่งขันเรือยาวประเพณี จังหวัดสิงห์บุรี

เทศกาลหมูย่างเมืองตรัง จังหวัดตรัง

เทศกาลถือศีลกินเจ จังหวัดตรัง

ประเพณีสารทเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตุลาคม

งานฉลองมรดกโลกบ้านเชียง 5,000 ปี จังหวัดอุดรธานี

ประเพณีกินผัก จังหวัดภูเก็ต

งานแข่งเรือประเพณีจังหวัดน่าน จังหวัดน่าน

งานประเพณีวิ่งควาย จังหวัดชลบุรี

งานประเพณีออกพรรษาแห่ปราสาทผึ้งและแข่งเรือยาวชิงถ้วยพระราชทาน จังหวัด

สกลนคร

งานประเพณีชักพระ ทอดผ้าป่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประเพณีไหลเรือไฟ จังหวัดนครพนม

ประเพณีตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี

ประเพณีแข่งโพนลากพระ จังหวัดพัทลุง

ประเพณีจองพารา จังหวัดแม่ฮ่องสอน

งานประเพณีแข่งขันเรือยาวชิงถ้วยพระราชทาน จังหวัดปราจีนบุรี

พฤศจิกายน

งานประเพณีแข่งขันเรือยาวชิงถ้วยพระราชทาน จังหวัดบุรีรัมย์

เทศกาลเที่ยวพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

งานล่องสะเปาจาวเวียงละกอน จังหวัดลำปาง

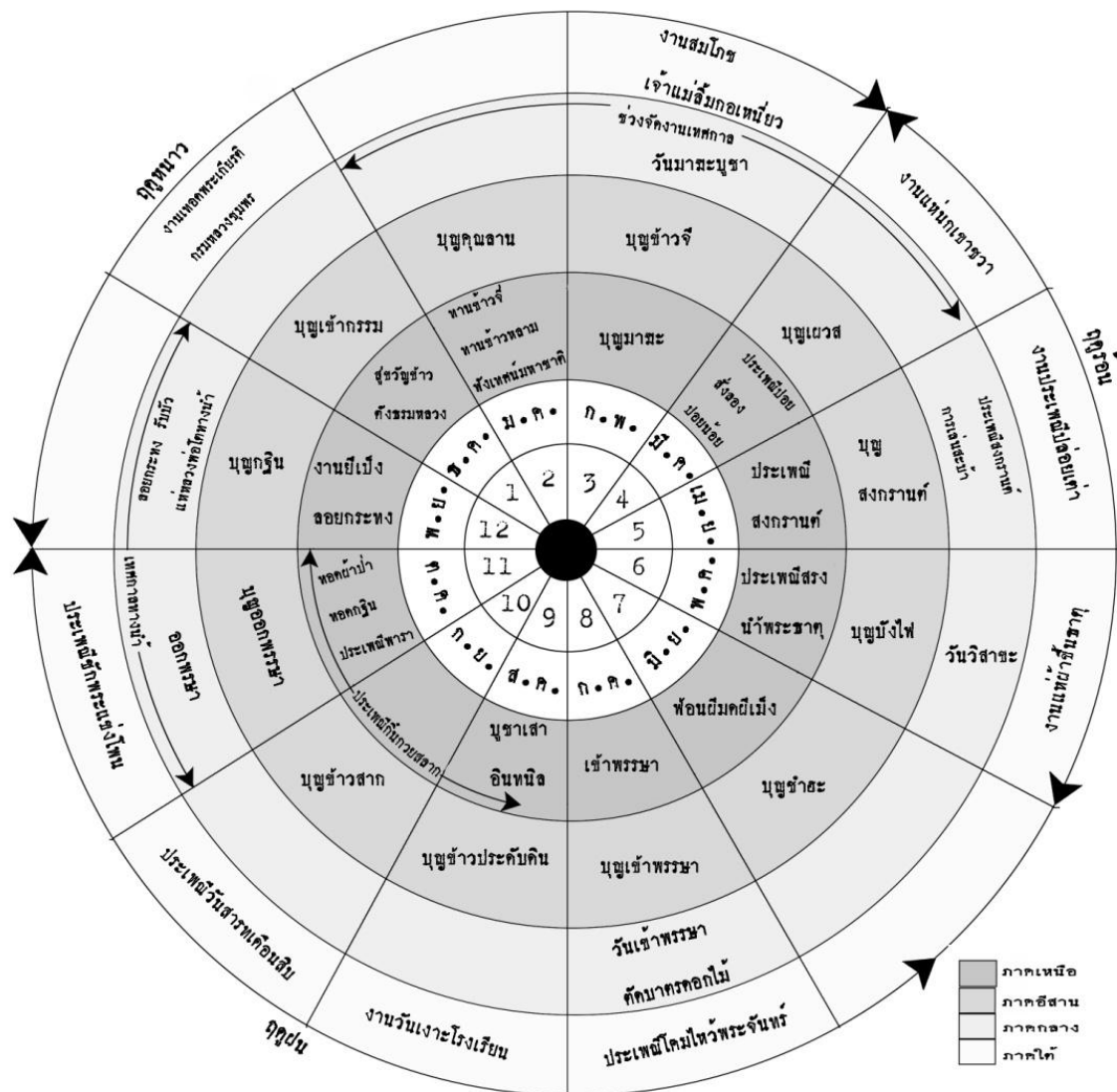
ประเพณีลอยกระทง เผาเทียนเล่นไฟ จังหวัดสุโขทัย
 งานประเพณีโคมยี่เป็ง จังหวัดเชียงใหม่
 งานลอยกระทงตามประเพณีปศุสัตว์ลพบุรีปางไพร แข่งเรือยาวประเพณีชิงถ้วย
 พระราชทาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประเพณีลอยกระทงสาย จังหวัดตาก
 เทศกาลดอกบัวตอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 งานแสดงช้าง จังหวัดสุรินทร์
 งานสัปดาห์สะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี
 เทศกาลอาหารหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 เทศกาลไหมประเพณีผูกเสี่ยว จังหวัดขอนแก่น
 งานจัดเลี้ยงโต๊ะจีนลิง จังหวัดลพบุรี
 งานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
 งานกระบี่เบิกฟ้าอันดามัน จังหวัดกระบี่

ธันวาคม

งานประเพณีฮีตสิบสองและงานกาชาด จังหวัดอำนาจเจริญ
 งานแข่งขันเรือใบชิงถ้วยพระราชทาน จังหวัดภูเก็ต
 งานมหกรรมว่าวอีสาน และงานขึ้นปล่องภูเขาไฟ จังหวัดบุรีรัมย์
 งานอุษายามรดกโลก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 งานมหกรรมอาหาร จังหวัดเชียงใหม่
 งานตากสินมหาราชานุสรณ์และกาชาด จังหวัดตาก
 งานแร่นองทะเลทองอันดามัน จังหวัดระนอง

ภาพที่ 3-1 ประเพณีไทยใน 12 เดือน (Ni Yu, 2556)

ลักษณะของพระราชพิธีไทย

พระราชพิธีเกี่ยวเนื่องกับความเป็นสยามต่อเนื่องมาเป็นไทยอย่างยาวนานเป็นหนึ่งในขนบธรรมเนียมประเพณีที่แสดงถึงความเป็นชาติ ความเป็นอารยะเป็นสัญลักษณ์ของความรุ่งเรืองที่ทั่วโลกต่างยอมรับถึงความป็นสยามหรือไทย

แบ่งเป็น 2 อย่าง คือขนบธรรมเนียมประเพณีที่คนในสังคมโดยทั่วไปถือปฏิบัติ เรียกว่า ประเพณีราษฎร์ และอีกอย่างหนึ่งเรียกว่า ประเพณีหลวงเป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันเฉพาะในพระราชสำนัก ประเพณีทั้งสองอย่างนี้มีการถ่ายทอดอิทธิพลแก่กันมาเป็นเวลาช้านาน กล่าวคือ

เดิมประเพณีหลวงได้นำแบบอย่างไปจากประเพณีราษฎร์และนำไปผสมผสานกับวัฒนธรรมหรือลัทธิศาสนาอื่น เช่น ศาสนาพราหมณ์ ทำให้ประเพณีหลวงมีความขลังศักดิ์สิทธิ์ งดงาม มีระเบียบมากกว่าประเพณีราษฎร์

ต่อมาประเพณีหลวงได้แพร่หลายออกมาสู่ภายนอกประชาชนทั่วไปเห็นว่าประเพณีหลวงมีความงดงาม ศักดิ์สิทธิ์ มีระเบียบแบบแผนจึงนำไปปรับเปลี่ยนกับประเพณีที่ปฏิบัติกันอยู่เดิมอีกครั้งหนึ่ง

ประเพณีหลวงเป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันในพระราชสำนักมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์กลางหรือทรงเป็นผู้ประกอบพิธีทั้งที่เป็นแบบแผนตามโบราณราชประเพณีหรือเป็นการพระราชพิธีที่ทรงมีพระราชดำริ หรือมีพระราชประสงค์ให้จัดทำขึ้นเพื่อความป็นสิริมงคลแก่ประเทศและประชาชนหรือรำลึกถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือแสดงความกตัญญูต่อพระบรมราชูปถัมภ์ที่ทรงบำเพ็ญคุณประโยชน์สำคัญต่อประเทศชาติด้านต่าง ๆ เป็นต้น

ในสมัยโบราณถือว่าหากได้มีการพระราชพิธีเดือนละครั้งจะทำให้บังเกิดความเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง ดังนั้นเมื่อสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (อู่ทอง) ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดไว้ในกฎหมายเทียบบาลว่าเดือนไหนมีการพระราชพิธีใด เพื่อเป็นแบบแผนการประกอบพระราชกรณียกิจสำหรับพระมหากษัตริย์รัชกาลต่อ ๆ มา เช่นพระราชพิธีสิบสองเดือนซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เพื่อพิมพ์แจกสมาชิกหนังสือวชิรญาณ ของหอพระสมุดวชิรญาณ เมื่อ พ.ศ.2431 ซึ่งในเวลานั้น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศทรงได้รับเลือกเป็นสภานายกประจำปีพระราชนิพนธ์เล่มนี้นับเป็นวรรณคดีชิ้นเอกเล่มหนึ่งของไทย

พระราชพิธีสิบสองเดือน ประกอบด้วย เดือน 1 พระราชพิธีไถ่เรือ เดือน 2 พระราชพิธีบุญยาภิเษก พระราชพิธีตรีฆัมพวาย (ตรีปวาย) เดือน 3 พิธีชานยเทาะห์ พิธีศิวราตรี เดือน 4 พิธีรดเจตร พระราชพิธีสัมพันธฉันท์เดือน 5 พระราชพิธีศรีสังฆปานกาล (ถือน้ำ) พระราชพิธีคเชนทร์ศวสวนานพิธีทอดเชือก พิธีสงกรานต์ เดือน 6 พระราชพิธีพืชมงคลพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระราชพิธีวิสาขบูชา เดือน 7 พระราชพิธีเคณฑะทิ้งข่าง พระราชพิธีทูลน้ำล้างพระบาท เดือน 8 พระราชพิธีเข้าพรรษา เดือน 9 พิธีตุลาการ พระราชพิธีพรมศาสตร์ เดือน 10 พระราชพิธีสารท พิธีกวนข้าวทิพย์ พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา เดือน 11 พระราชพิธีแข่งเรือ เดือน 12 พระราชพิธีจองเปรียงการ

ยังมีพระราชพิธีจรหรือพระราชพิธีพิเศษคือการพระราชพิธีที่พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบขึ้นในมงคลสมัยต่าง ๆ นอกเหนือจากพระราชพิธีปกติหรือแม้กระทั่งพระราชพิธีพระราชทานเพลิง (สิริกิต เจตนคร, 2555)

พระราชพิธีประจำในรัชกาลปัจจุบัน

ประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและเป็นที่เคารพสักการะของปวงชน พระราชพิธีที่ทรงบำเพ็ญในรอบปีหนึ่ง ๆ จึงมีความหมายและความสำคัญแก่สังคมไทย เพราะพระราชพิธีต่าง ๆ นั้นพระมหากษัตริย์ได้ทรงพระกรุณาให้จัดทำขึ้นตามลัทธิประเพณี เพื่อความเป็นสวัสดิมงคลของประเทศและประชาชนและเพื่อความเป็นสวัสดิมงคลแก่สิริราชสมบัติ พระบรมราชวงศ์ และองค์พระมหากษัตริย์หรือน้อมนำให้รำลึกถึงความสำคัญของพระศาสนา หรือเพื่อแสดงความกตัญญูธรรมและรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าที่ทรงทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนมาแล้วในอดีต ดังนั้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นจึงได้บัญญัติไว้เป็นกฎหมาย ชื่อ “กฎมณเฑียรบาล” ระบุว่าเดือนใดจะต้องประกอบพระราชพิธีอะไร

พระราชพิธีในรัชกาลปัจจุบันซึ่งเป็นพระราชพิธีประจำนั้น กล่าวเฉพาะที่เป็นหมายกำหนดการของสำนักพระราชวังเปิดโอกาสให้ข้าราชการทุกกระทรวงทบวงกรมได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในงานนั้นด้วย มี 18 พระราชพิธี ไม่รวมถึงพระราชพิธีที่มีหมายรับสั่งของสำนักพระราชวังกำหนดให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงเข้าเฝ้า ๆ โดยเฉพาะ เช่น การพระราชกุศลหล่อเทียนและเจิมเทียนพรรษา การเปลี่ยนเครื่องทรงพระพุทธรูปมหามณีรัตนปฏิมากร พระราชพิธีที่มีหมายกำหนดการอาจแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ พระราชพิธีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา พระราชพิธีเกี่ยวกับการเกิดพระเกียรติสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าที่มีพระมหากรุณาธิคุณแก่บ้านเมืองในกาลก่อนและพระราชพิธีเกี่ยวกับความไพบูลย์และความเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมืองดังจะขอนำเฉพาะพระราชพิธีสำคัญ ๆ มาบรรยายดังนี้ (ทองต่อ กล้ายไม้ ณ อุชฺชยา, 2542, หน้า 166-168)

พระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลทางพุทธศาสนา

1. การพระราชกุศลมาฆบูชา

พระราชพิธีนี้เริ่มในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริว่าวันมาฆบูชาอันเป็นวันเพ็ญกลางเดือน 3 เป็นวันที่ระลึกสำคัญในทางพุทธศาสนา เพราะเป็นวันคล้ายวันที่พระอรหันต์ 1,250 รูป ล้วนแล้วแต่เป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทา คือสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประทานอุปสมบทด้วยพระองค์เอง ได้เดินทางจากทุกทิศานุทิศมาเฝ้าพระองค์ โดยมีได้นัดหมาย จึงได้ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์แก่ที่ชุมนุมสงฆ์นั้นเป็นครั้งแรก และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลขึ้น ในรัชกาลปัจจุบัน จะเสด็จ

พระราชดำเนินไปยังพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดเทียนรุ่งบูชาพระรัตนตรัย พระสงฆ์ 30 รูปทำวัตรแล้วเจริญพระพุทธมนต์ ซึ่งมีคาถา โอวาทปาติโมกข์อย่างย่อด้วยแล้วทรง สดับพระธรรมเทศนา 1 กัณฑ์

2. การพระราชกุศลวิสาขบูชา

วันวิสาขบูชาตรงกับวันเพ็ญกลางเดือน 6 หรือเดือน 7 ในปৌศิกมาส เป็นดิถีคล้ายวันที่ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน จึงเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา ในหนังสือเรื่อง “นางนพมาศ” ได้บรรยายว่า ในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีวันวิสาขบูชาเป็นวัน นกขัตตฤกษ์มงคลกาลสำคัญ มีการเฉลิมฉลองทำบุญเป็นงานใหญ่แต่ในสมัยกรุงศรีอยุธยาไม่มี เอกสารหลักฐานกล่าวถึงงานนี้ จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย สมเด็จพระสังฆราช (มี) ได้ถวายพระพรขอให้ทรงริ่ฟ้าในราชประเพณีนี้ ทรงพระกรุณาเห็นชอบด้วย จึงโปรดให้จัดงานวันวิสาขบูชาเป็นงานใหญ่ระดับชาติมีการประดับตกแต่งธงทิวและตามประทีป โคมไฟที่พระอารามและบ้านเรือนราษฎร ชักชวนให้ประชาชนทำบุญรักษาศีลงดเว้นการฆ่าสัตว์ ตัดชีวิตเป็นเวลา 3 วัน และตั้งเป็นการพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลขึ้น

ปัจจุบัน การพระราชกุศลวิสาขบูชาเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 14 ค่ำเดือน 6 มีพิธีพระราชทาน พัดยศ ตั้งพระภิกษุสามเณรเปรียญ ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วันรุ่งขึ้นตอนเย็นเสด็จ พระราชดำเนินมาประทับที่มณฑลรอบพระอุโบสถ 3 รอบ แล้วทรงสดับพระธรรมเทศนา ในบางปี ในระยะเวลาดังกล่าวเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปประทับยังต่างจังหวัดเพื่อ ทรงเยี่ยมเยียนราษฎรและติดตามผลการปฏิบัติงานโครงการต่าง ๆ ตามพระราชดำริ ก็จะทรงบำเพ็ญ พระราชกุศลวิสาขบูชาร่วมกับราษฎรในจังหวัดเหล่านั้น โดยทรงมอบให้พระราชวงศ์ปฏิบัติ พระราชกรณียกิจแทนพระองค์ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

3. การพระราชกุศลทรงผนวชและอุปสมบทนาคหลวง

ในวันพระขึ้น 8 ค่ำ เดือน 8 จะทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทรงผนวชพระบรมวงศานุวงศ์ และอุปสมบทข้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม นอกจากนี้ยังอาจ มีนาคในพระบรมราชานุเคราะห์ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานสุภรัตเชิญ เครื่องอัฐบริขารไปพระราชทานแก่พระภิกษุบวชใหม่ ณ วัด ในวันเวลาที่นาคนั้นจะอุปสมบท

4. การพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในวันอาสาฬหบูชา และเทศกาล เข้าพรรษา วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงถวาย พุ่มบูชาพระพุทธปฏิมากรสำคัญ 4 องค์ ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามและทรงประเคน พุ่มดอกไม้มงคลเทียนแด่สมเด็จพระสังฆราช พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ และพระนาคหลวง

รวมประมาณ 300 รูป วันรุ่งขึ้นพระราชทานอาหารบิณฑบาตพระสงฆ์ 150 รูป ในพระบรมมหาราชวัง ตอนเย็นเสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดบวรนิเวศวิหารถวายพุ่มบูชาพระพุทธรูปหินสีห์และปูชนียวัตถุสำคัญต่าง ๆ พร้อมกับทรงประเคนพุ่มดอกไม้ธูปเทียนแด่สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก เจ้าอาวาส

5. พระกฐินหลวงในรัชกาลปัจจุบันจะเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานผ้าพระกฐิน ณ พระอารามหลวงสำคัญอย่างน้อย 5 แห่ง คือ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามวัดบวรนิเวศวิหาร วัดอรุณราชวรารามวัดสุทัศนเทพวราราม และวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม พระอารามหลวง ส่วนใหญ่ที่นอกเหนือจากนี้จะพระราชทานผ้าพระกฐินแก่นายราชการหรือคณะบุคคลผ่านกรมการศาสนาให้เชิญไปทอด

พระราชพิธีที่ทรงบำเพ็ญเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าที่ทรงมีพระคุณแก่บ้านเมืองในกาลก่อน

1. รัฐพิธีพระบรมราชานุสรณ์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเมื่อถึงวันที่ 25 มกราคม ของทุกปี จะเสด็จพระราชดำเนินไปยังพระบรมราชานุสรณ์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทางพระพุทธศาสนาอุทิศแด่พระมหाराชเจ้าพระองค์นั้นรวมทั้งบรรพชนชาวไทยที่เสียสละเลือดเนื้อเพื่อเอกราชของชาติและโปรดให้มีการสังเวทียบวงสรวงตามโบราณราชประเพณีมีพระราชครูพราหมณ์พิธีอ่านประกาศสดุดีพระเกียรติคุณ นอกจากนี้บางปียังได้ทรงพระกรุณาให้มีการบำเพ็ญพระราชกุศลและบวงสรวง ณ สถานที่ซึ่งสมเด็จพระนเรศวรเคยประทับหรือเคยทรงประกอบวีรกรรมหรือเคยยাত্রาทัพผ่าน โดยมีผู้แทนพระองค์ไปประกอบรัฐพิธีที่ดอนเจดีย์แทน

2. วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์

เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงวันที่ 6 เมษายน พุทธศักราช 2325 ที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงปราบดาภิเษกเสวยราชสมบัติเป็นพระปฐมบรมกษัตริย์แห่งมหาจักรีบรมราชวงศ์ จึงเสด็จพระราชดำเนินไปถวายเครื่องราชสักการะและถวายบังคมสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าในมหาจักรีบรมราชวงศ์ ณ ปราสาทพระเทพบิดร ในพระบรมมหาราชวังต่อไป

3. วันปิยมหาราช

ตรงกับวันที่ 23 ตุลาคม ซึ่งเป็นวันคล้ายวันสวรรคตแห่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เวลาประมาณ 16.30 น. จะเสด็จ

พระราชดำเนินไปทรงวางพวงมาลาจตุรปูเทียบเครื่องราชสักการะถวายบังคมพระบรมราชานุสรณ์พระบรมรูปทรงม้าหน้าลานพระราชวังดุสิต แล้วเสด็จสู่พระบรมมหาราชวังทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทานถวายพระบรมอัฐิอีกพิธีหนึ่ง

4. วันสมเด็จพระเจ้าตากสินกรุงธนบุรีในวันที่ 28 ธันวาคม ของทุกปี จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางพวงมาลาและถวายราชสักการะพระบรมราชานุสรณ์สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ณ วงเวียนใหญ่เขตธนบุรี

พระราชพิธีที่ทรงบำเพ็ญเพื่อความไพบลูญและความเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง

1. พระราชพิธีสงกรานต์ทรงปฏิบัติตามโบราณประเพณีเช่นเดียวกับประชาชนคนไทยคือบำเพ็ญกุศลอุทิศผลบุญให้แก่บุพการีที่ล่วงลับไปแล้วมีการสงน้ำพระพุทธรูปและปฐมนิยัตถุสงน้ำอัญญาติผู้ใหญ่และรดน้ำญาติผู้ใหญ่ที่ยังมีชีวิตอยู่เพื่อเป็นการแสดงกตเวทิตาธรรมอันเป็นวัฒนธรรมที่สูงของชาติไทยในรัชกาลปัจจุบัน ได้รวบรัดให้มีพระราชพิธีตามใจความดังกล่าวในวันเถลิงศกคือวันที่ 15 เมษายนเพียงวันเดียว

2. พระราชพิธีฉัตรมงคลคือวันเฉลิมฉลองวันครบรอบปีแห่งงานพระบรมราชาภิเษกซึ่งในรัชกาลปัจจุบัน ได้แก่ วันที่ 5 พฤษภาคม เมื่อถึงวันที่ 3 พฤษภาคมจะทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทานอุทิศพระราชนุสรณ์แด่สมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า วันที่ 4 พฤษภาคม เวลาบ่าย และวันที่ 5 พฤษภาคม เวลาเช้ามีการประกอบพระราชพิธีสมโภชพระมหาเศวตฉัตรและเครื่องสิริราชกกุธภัณฑ์อันเป็นทั้งพิธีทางพระพุทธศาสนา และพิธีพราหมณ์ ทั้งนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระราชครูพราหมณ์พิธีอ่านประกาศการพระราชพิธีฉัตรมงคลความว่าในการประกอบพระราชพิธีนี้มีพระราชประสงค์จะให้เป็นที่สิริสวัสดิ์แก่บ้านเมืองจึงขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและพระบรมเดชานุภาพสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าจงดลบันดาลให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติราชการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อความสุขความเจริญรุ่งเรืองแก่ชาติบ้านเมืองตลอดจนอาณาประชาราษฎร์และได้พระราชอุทิศพระราชนุสรณ์พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยโดยทั่วหน้ากัน

3. พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นพระราชพิธีที่มีมาแต่โบราณเพื่อเป็นการบำรุงขวัญกสิกรของชาติ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงริเริ่มให้มีพระราชพิธีพืชมงคลเป็นพิธีทางพระพุทธศาสนาเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของการกสิกรรมวันรุ่งขึ้นเป็นพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญซึ่งเป็นพิธีพราหมณ์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาแรกนา ซึ่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่กระทรวงนั้นเป็นผู้ทำพิธี ณ ท้องสนามหลวง

4. พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาทางราชการได้กำหนดให้ถือเอาวัน

พระบรมราชสมภพเป็นวันเฉลิมฉลองของชาติไทย เพื่อให้เป็นไปตามขนบธรรมเนียมของประเทศที่เจริญแล้ว และมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข และเพื่อเป็นการสมครสมานสามัคคีของคนในชาติโดยทั่วกัน ซึ่งในรัชกาลปัจจุบันงานพระราชพิธีนี้ตรงกับวันที่ 5 ธันวาคม โดยจะเสด็จพระราชดำเนินออกมหาสมาคม ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยมโหฬารวิมมาน ทรงรับคำถวายชัยมงคลจากพระราชวงศ์ผู้ใหญ่ นายกรัฐมนตรี และประธานรัฐสภา ในตอนบ่ายจะเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานพดยศแก่บรรพชิตในอนัมมิกายและจินิกาย พระราชทานสังคหวัตถุแก่ข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้สูงอายุทั้งฝ่ายหน้าและฝ่ายใน ทรงสถาปนาสมณศักดิ์พระภิกษุสงฆ์ วันรุ่งขึ้นมีการพระราชทานภัตตาหารพระภิกษุที่เจริญพระพุทธรมณต์ในวันก่อนเสร็จแล้วสมเด็จพระสังฆราชถวายพระธรรมเทศนามงคลพิเศษกถาพรรณนาถึงพระราชจริยวัตรและพระราชกรณียกิจที่ได้ทรงบำเพ็ญในรอบปีเป็นเครื่องเตือนพระราชหฤทัย

พระราชพิธีต่าง ๆ ล้วนแต่สง่างามเป็นเกียรติเป็นศรีของชาติและเป็นตัวอย่างในการชำระมรดกวัฒนธรรมอันล้ำค่าของไทยให้ยืนยงสืบไปชั่วกาลนาน (ทองต่อ กล้ายไม้ ณ อุทยาน, 2542, หน้า 166-168)

พระราชพิธีใน 12 เดือน

ตารางที่ 3-1 พระราชพิธีใน 12 เดือน ของประเทศไทย

เดือน 1	พระราชพิธีไล่เรือ	เดือน 7	พระราชพิธีเกณฑ์ท่งข้าง พระราชพิธีทูลน้ำล้างพระบาท
เดือน 2	พระราชพิธีบุษยภิเษก พระราชพิธีตรียมพาย (ตรีพาย)	เดือน 8	พระราชพิธีเข้าพรรษา
เดือน 3	พิธีชานยเทาะห์ พิธีศิวาราตรี	เดือน 9	พิธีตุลาการ พระราชพิธีพืชมงคล
เดือน 4	พิธีรดเจตร พระราชพิธีสัมพันธภินท์	เดือน 10	พระราชพิธีสารท พิธีกวนข้าวทิพย์ พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา
เดือน 5	พระราชพิธีศรีสังฆปานกาล (ถือน้ำ) พระราชพิธีเทศน์มหาชาติ พิธีทอดเชือก พิธีสงกรานต์	เดือน 11	พระราชพิธีแข่งเรือ
เดือน 6	พระราชพิธีพืชมงคล พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระราชพิธีวิสาขบูชา	เดือน 12	พระราชพิธีจองเปรียง ลอยพระ ประทีป

1. พระราชพิธีตรียมพาย

เป็นพิธีทางศาสนาพราหมณ์ในช่วงปีใหม่มีการทำบุญตักบาตรเปลี่ยนปีซึ่งถือกันว่าพระอิศวรและพระนารายณ์ลงมาเยี่ยมโลก พิธีนี้จะเริ่มกระทำตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือนยี่ ที่เทวสถานประกอบด้วย การไล่ชิงช้า โดยพระยายืนชิงช้าซึ่งสมมุติว่าเป็นองค์พระอิศวรและพระนารายณ์ทั้งยังมีการบำเพ็ญพระราชกุศลในพุทธศาสนาด้วย

2. การพระราชกุศลเลี้ยงพระตักบาตร

พระราชพิธีนี้เกิดขึ้นในรัชกาลที่ 3 เหตุเพราะชาวจีนที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารได้นำสิ่งของมาถวายจึงทรงคิดการพระราชกุศลขึ้นมีการถวายสิ่งของแก่พระสงฆ์ทั้งเครื่องเช่นอย่างเงินถวายพระพุทธรูปและถวายภัตตาหารเป็นขนมเงินเป็นอาทิ

3. พระราชพิธีเกศากันต์หรือการโกนจุก

เป็นการมงคลแก่เด็กซึ่งนิยมไว้จุกเปีย แกละ ก่อนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่กระทำในช่วงตรุษหรือสัปดาห์ฉัตรในช่วงตั้งแต่แรม 11 ค่ำ เดือน 4 ไปจนแรม 14 ค่ำ มีเขาไกรลาสทำด้วยศิลาเป็นปริมณฑลพิธี ทั้งยังมีการพระราชกุศลทางพุทธศาสนาด้วย

4. พระราชพิธีสงกรานต์

แต่เดิมกรุงสยามถือเอาเดือน 5 เป็นเดือนขึ้นศักราชใหม่ในช่วงเทศกาลสงกรานต์และถือเป็นพระราชพิธีใหญ่มีการตั้งเครื่องบูชาพระพุทธรูปด้วยการถวายข้าวบิณฑ์มีการก่อพระเจดีย์ทราย การขนทรายเข้าวัด ซึ่งเดิมถือเป็นการบูชาพระพุทธรูปเจ้าแต่ก็เป็นการบำรุงพระพุทธรูปด้วย มีการพระราชกุศล เช่น มีการสงน้ำพระในพระบรมมหาราชวัง เป็นต้น

5. พระราชพิธีพืชมงคลและจรดพระนังคัล

เป็นพระราชพิธีซึ่งควบคุมกันและผสมผสานทั้งพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ถือเป็นการมงคลก่อนการเพาะปลูกและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกร โดยพระมหากษัตริย์จะเสด็จมาทรงเป็นองค์ประธาน มีการแรกนาโดยพระยาแรกนาและให้พระโคเลี้ยงทายเพื่อทำนายถึงความบริบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร

6. การพระราชกุศลสลากภัต

ในสยามนั้นช่วงเดือนกรกฎาคมเป็นช่วงที่พืชพันธุ์ธัญญาหารบริบูรณ์จึงมีการบำเพ็ญกุศลด้วยการนำภัตตาหารไปถวายพระ โดยการให้มีผู้จับสลากรายนามของพระสงฆ์เมื่อจับได้ชื่อพระสงฆ์รูปใดก็นำภัตตาหารไปถวายพระสงฆ์รูปนั้นพระราชพิธีนี้มีที่มาจากคัมภีร์จตุรเวศเมื่อครั้งพุทธกาล

7. พระราชพิธีเข้าพรรษา

ในสมัยพุทธกาลสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติห้ามพระภิกษุสงฆ์จาริกไปในที่ต่าง ๆ ในช่วงเข้าพรรษาเพราะอาจเหยียบข้าวกล้าในไร่นาให้เสียหายได้ซึ่งจะมีการบำเพ็ญพระราชกุศลถวายเครื่องอัฐบริขารแด่พระสงฆ์มีพิธีบวชนาคหลวงในระหว่างวันขึ้น 5 ค่ำ ถึง 12 ค่ำ ก่อนการเข้าพรรษาและให้นาคหลวงโปรยทานในพิธีทรงผนวชด้วย

8. การพระราชกุศลเสด็จถวายพุ่ม

ในเทศกาลเข้าพรรษาจะมีการเสด็จพระราชดำเนินถวายพุ่มอันหมายถึงเครื่องสักการะสำหรับเข้าพรรษาแด่พระสงฆ์รวมทั้งสักการะพระพุทธรูปและพระบรมอัฐิของบูรพกษัตริย์ในพระบรมมหาราชวังบางคราวเจ้านายฝ่ายในจะเป็นผู้ประดิษฐ์เครื่องสักการะและเป็นผู้นำไปถวาย

9. พระราชพิธีสารท

ในพระราชพิธีสารทจะมีขึ้นราว ๆ ปลายเดือน 10 เดิมนั้นเป็นพิธีในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งในสมัยต่อมาก็มีธรรมเนียมการกวนข้าวทิพย์หรือข้าวมธุปายาสโดยพระเจ้าลูกเธอฝ่ายใน ทรงเป็นผู้กวนธรรมเนียมการกวนข้าวทิพย์นี้มีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลและถือปฏิบัติกันมา ในประเพณีทางพุทธศาสนาด้วย

10. พระราชพิธีถวายผ้าพระกฐิน

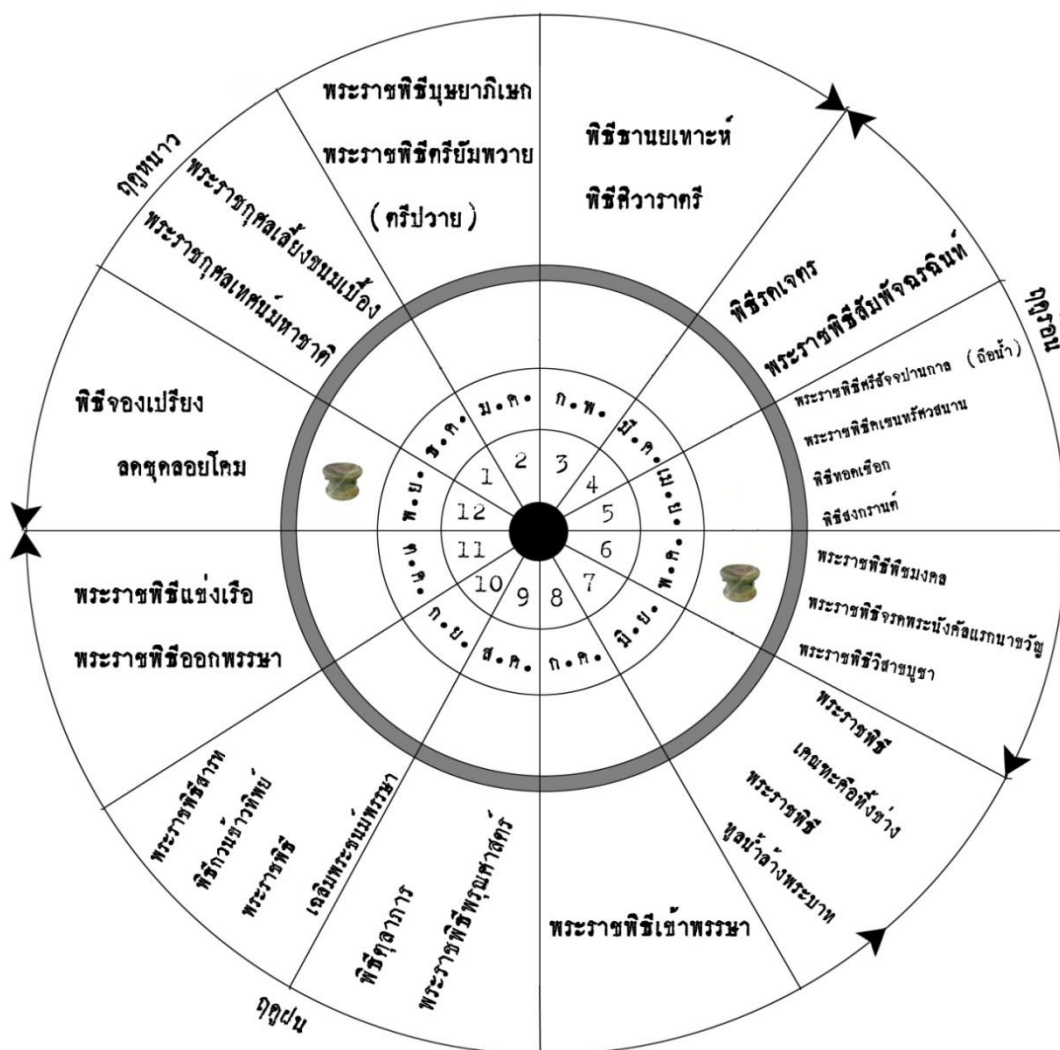
ในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 11 พระเจ้าแผ่นดินจะเสด็จไปถวายผ้าพระกฐินซึ่งหมายถึงผ้าที่ สำเร็จขึ้นได้เพราะอาศัยกฐินคือกรอบไม้สำหรับขึงผ้าเย็บจีวรของพระภิกษุจะมีการเสด็จ พระราชดำเนินทั้งทางสถลมารคและชลมารคไปถวายผ้าพระกฐินยังอารามหลวงต่าง ๆ

11. พระราชพิธีจองเปรียงลอยพระประทีป

ในช่วงเดือน 12 ในสยามเป็นช่วงน้ำหลากพระเจ้าแผ่นดินจะเสด็จลงประพาสลำน้ำ ในเวลาค่ำเพื่อลอยพระประทีปหรือกระทงหลวงซึ่งประดิษฐ์เป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ อย่างงดงาม มีพระราชกุศลต่าง ๆ ในเวลากลางวัน ในวันขึ้น 14-15 ค่ำและแรม 1 ค่ำ เดือน 12

12. การพระราชกุศลเลี้ยงขนมเบื้อง

ในช่วงเดือนอ้ายซึ่งเป็นช่วงที่กุ้งในแม่น้ำนั้นบริบูรณ์จึงมีการปรุงขนมเบื้องโดยเกณฑ์ ฝ่ายในท้าวนางและเจ้าจอมทั้งหลายเป็นผู้ปรุงโดยขนมเบื้องนั้นจะนำไปถวายพระสงฆ์ผู้ใหญ่ เช่น พระบรมศานุวงศ์ที่ทรงผนวชและพระราชอาคันตุกะพระราชพิธีนี้ไม่มีกำหนดวันแน่นอน (จอมยุทธ, 2554)

ภาพที่ 3-2 พระราชพิธีใน 12 เดือน ของประเทศไทย (Ni Yu, 2556)

ลักษณะของประเพณีเทศกาลของกลุ่มชนชาวจ้วง

1. ความเชื่อและประเพณีของกลุ่มชนชาวจ้วง

ความเชื่อทางศาสนาในสังคมสมัยโบราณของบรรพบุรุษชาวจ้วงเนื่องจากวิวัฒนาการทางสังคมที่มีไม่น้อยกว่า 2,000 ปี นับมาจนถึงปัจจุบันนี้ก็ยังคงมีการนับถืออยู่ทั้งยังมีการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ส่วนมากเป็นการกราบไหว้ธรรมชาติผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์การกราบไหว้ทั้งสามอย่างนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่าสรรพสิ่งมีวิญญาณและชนชาวจ้วงไม่มีศาสนาแต่จะนับถือบรรพบุรุษพวกเขาเชื่อว่า “คนต้องมีวิญญาณ” เมื่อคนมีชีวิตอยู่นั้นวิญญาณก็จะซ่อนตัวอยู่ในร่างกายของคน เมื่อคนนอนหลับวิญญาณก็ออกจากร่างไปล่องลอยไปยังที่ต่าง ๆ เมื่อขาดวิญญาณคนจะตายไปโดย

ไม่มีอาการป่วยและคนป่วยเพราะถูกผีกระทำจึงต้องไปเรียกหมอผีมาไล่ผีเพื่อจะให้ร่างกายกลับมา
ร่างกายจึงจะแข็งแรงและคนตายเพราะวิญญาณห่างไกลจากตัวไปโดยไม่กล้ากลับเข้าร่างอีก

ทางวัฒนธรรมด้านประเพณีเทศกาลเพลงดนตรีและการละเล่นของชนเผ่าจ้วงเนื่องจาก
ได้รับการติดต่อกับชาวจีนพบว่าประเพณีสำคัญที่ชาวจ้วงถือว่าเป็นประเพณีของชนเผ่าตนคือ
ประเพณีวันสามเดือนสามซึ่งจะตรงกับเดือนสี่ของไทยราวเดือนเมษายนในงานนี้ชาวจ้วงจะมา
ชุมนุมกันและมีการละเล่นรื่นเริงต่าง ๆ โดยเฉพาะการร้องเพลงซึ่งเป็นอุปนิสัยของชนชาติจ้วง
ที่สามารถนำเหตุการณ์ต่าง ๆ มาร้องเป็นบทเพลงได้เสมอ

ในเขตชนชาวจ้วงมีเทศกาลประจำเดือนตามปฏิทินจันทรคติในเดือนอ้ายจะมีเทศกาล
ตรุษจีน เดือนยี่มีการเช่นไหว้เทพเจ้าที่ เดือนสามมีเทศกาลชิงหมิงในเทศกาลวันสามค่ำเดือนสาม
เดือนสี่มีการเช่นไหว้พญาว้าว เทศกาลเดือนห้ามีเทศกาลขนมจิ้ง เดือนหกมีการเช่นไหว้เจ้าแม่โพสพ
เดือนเจ็ดมีเทศกาลเช่นไหว้ผี เดือนแปดมีเทศกาลไหว้พระจันทร์และการเช่นไหว้เทพเจ้าที่ เดือนเก้า
มีเทศกาลขึ้น 9 ค่ำในเดือนเก้า และเดือนสิบมีเทศกาลกินข้าวใหม่ เดือนสิบเอ็ดมีเทศกาล“ตั้งเจ่ย”
(เทศกาลกลางฤดูหนาว) ในเดือนสิบสองมีเทศกาลที่คึกคักที่สุดและมีผู้คนนิยมมากที่สุดคือตรุษจีน
เทศกาลชิงหมิง เทศกาลเช่นไหว้พญาว้าว เทศกาลขนมจิ้ง เทศกาลไหว้ผี กับเทศกาล เช่นไหว้เทพเจ้า
ที่ และเทศกาลเช่นไหว้เจ้าแม่โพสพ

ทางวัฒนธรรมด้านพิธีกรรมงานศพและสิ่งต้องห้าม ชาวจ้วงส่วนใหญ่เชื่อว่าต้นไม้
สูงใหญ่ ก้อนหินใหญ่ที่อยู่ใกล้หมู่บ้าน ภูเขาสูงรูปแปลก แม่น้ำใหญ่ที่ลือชื่อ จนกระทั่งแอ่งน้ำและ
ถ้ำเขา ล้วนเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถแสดงฤทธิ์ได้ หรือไม่ก็เป็นที่อยู่อาศัยของเทวดาและผีสิง
ดังนั้นจึงมีการนำรูปเทียนกับกระดาษเงินกระดาษทองไปเช่นไหว้เป็นประจำ ซึ่งชาวจ้วงส่วนใหญ่
เชื่อว่าโลกมนุษย์เชื่อมโยงกับโลกผู้ตายและเข้าใจว่ามนุษย์ที่เกิดมาในโลกควรสร้างคุณงามความดี
ให้มาก ๆ หลังจากตายไปอยู่ในโลกอื่นจึงจะมีสิทธิ์อยู่เย็นเป็นสุขกับบรรพบุรุษตระกูลของตนได้
หาไม่แล้วต้องถูกลงโทษให้ทำงานหนักเนื่องจากเชื่อเรื่องทำบุญได้บุญทำชั่วได้ชั่วคำสาบานจึงเป็น
ที่เชื่อถือกันได้อย่างดีเวลาข่มเงินใช้หรือซื้อของเงินผ่อนขอเพียงแต่มีคำสาบานไว้ก็จะไว้วางใจได้

เนื่องจากคนจ้วงส่วนใหญ่เชื่อถือผีสิงเทวดาพิธีการเช่นไหว้ขอพรขอความคุ้มครองจาก
เทวดาจึงมีให้เห็นอยู่สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยทำให้เด้าชื่อมีบทบาทสำคัญในสังคมมีฐานะคล้ายพระสงฆ์
ในศาสนาพุทธ แต่จะต่างกันตรงที่เด้าชื่อมีครอบครัวได้ สามารถรับค่าตอบแทนเป็นเงินสดหรือเป็น
ข้าวของอื่น ๆ เป็นสมบัติส่วนตัวได้ เวลาพิธีการแต่งงานพิธีกรรมงานศพพิธีย้ายที่อยู่พิธีฉลองงาน
วันเกิดและการตั้งชื่อให้ลูกเล็กเด็กแดงชนชาวจ้วงก็จะต้องเชิญเด้าชื่อมาสวดมนต์ให้พรทั้งสิ้น

วัฒนธรรมด้านนิทานวรรณคดีประเภทนิทานของชาวจ้วงที่ปรากฏขึ้นครั้งแรกนั้น
เป็นประเภทเทพปกรณัมและเวทตำนานต่อมาจึงมีนิทานประเภทอื่น ๆ เช่น นิทานสำหรับเด็ก

นิทานสุภายิต นิทานประเภทเทพปกรณัม มีจุดประสงค์สำคัญในการสรรเสริญผู้ที่มีความสามารถทางสติปัญญา เช่น เรื่องปู้โลโถ หรือ “ผู้รู้ทั่ว” หรือสรรเสริญผู้ที่กล้าหาญทำการต่อสู้ให้กับคนส่วนใหญ่ เช่น นิทานเรื่องปู้เผก หรือ “ผู้ผ่า” บางเรื่องก็แสดงความคิดของชาวจ้วงในดาราศาสตร์ เช่น นิทานเรื่องพระอาทิตย์พระจันทร์และดาวเรียงแม่ลูกตามหาพระอาทิตย์ นิทานที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายคือเรื่องปู้โลโถ (ประสาน กำจรเมฆกุล, 2552, หน้า 145-146)

2. ประเพณีกลุ่มชนชาวจ้วงใน 12 เดือน

เทศกาลและพิธีกรรมสาธารณะชนจ้วงชาวจ้วงได้สร้างสรรค์เทศกาลและพิธีกรรมมากมายในช่วงของวิวัฒนาการประวัติศาสตร์ที่ยาวนานตลอดปีชาวจ้วงจะมีเทศกาลและพิธีกรรมทุกเดือน บางเดือนจะมีเทศกาลและพิธีกรรมหลายวันเทศกาล และพิธีกรรมเหล่านี้ส่วนมากเกี่ยวข้องกับการเพาะปลูกข้าวจึงได้กลายเป็นหลักสำคัญในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมทางสังคมของจ้วงเทศกาลและพิธีกรรมที่สำคัญ ๆ มีดังนี้ (จิน เซียนอาน, 2529, หน้า 40-43)

เทศกาล ประเพณี ธรรมเนียมของชาวจ้วงไม่ได้ต่างจากประเพณีของชาวอื่นมากนัก แต่เทศกาลบางอย่างจะไม่เหมือนของชาวอื่น ชาวจ้วงนอกจากจะจัดเทศกาลเพลงพื้นเมืองที่ชื่อ “วันที่ 3 เดือน 3” ทุกปีแล้ว ยังได้จัดกิจกรรมบันเทิงและร้องเพลงต่าง ๆ ในช่วงวันไหว้พระจันทร์และวันตรุษจีนอีกด้วย นอกจากนี้แล้วชาวจ้วงแทบทุกกลุ่มจะจัดกิจกรรมเส้นไหว้บรรพบุรุษ โดยจะฆ่าเป็ด ทำขนมฉือปาเพื่อทำพิธีเส้นไหว้ ลูกสาวที่แต่งงานออกไปจะต้องหิ้วไก่หิ้วเป็ดกลับมาร่วมพิธีเส้นไหว้ด้วย (รัฐบาลหนานหนิง, 2554)

ประสาน กำจรเมฆกุล (2552, หน้า 157-180) กล่าวว่า การเข้าร่วมกิจกรรมเทศกาลอาหารจ้วง การขึ้นบ้านใหม่ การเยี่ยมญาติ งานเทศกาลตามฤดูของชนเผ่าจ้วงในกวางสี ได้แก่

1. วันตรุษจีน

วันหยวนเซียวและวันตรุษจีนน้อยชาวจ้วงใช้ปฏิทินจันทรคติของจีนชาวจ้วงมีเทศกาล 3 เทศกาลในเดือนอ้ายตามปฏิทินดังกล่าวได้แก่วันตรุษจีนวันหยวนเซียวและวันตรุษจีนน้อย

2. วันไหว้เจ้าที่

วันจุดดอกไม้ไฟและวันแม่ฮัวหวังวันไหว้เจ้าที่วันจุดดอกไม้ไฟและวันแม่ฮัวหวังของชาวจ้วงเป็นพิธีกรรมที่อยู่ในเดือนยี่มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือขอให้โชคดีให้การเก็บเกี่ยวได้ผลดีทั้งคนและสัตว์เลี้ยงเจริญรุ่งเรือง

3. วันเซ่นไหว้ผี

บรรพบุรุษและบุพการีและวันร้องเพลงพื้นบ้านเทศกาลและพิธีกรรมที่สำคัญในเดือน 3 ของชนชาติจ้วงจะมีวันเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษและบุพการีและวันร้องเพลงพื้นบ้าน

4. วันทำขวัญควายกับวันสาดโคลน

ในเดือน 4 ของทุก ๆ ปีเป็นฤดูกาลเพาะปลูกและดำเนินาพิธีกรรมที่สำคัญในเดือนนี้คือ วันทำขวัญควายและวันสาดโคลนอวยพรให้ควายแข็งแรงดั้นด้นลากอกรวมดีผู้คนขยันขันแข็งและได้รับผลเก็บเกี่ยวอุดมสมบูรณ์

5. วันสารท (วันสารทขนมจ๋วง) และวันกิเต๋อ

ชนชาวจ๋วงได้รับอิทธิพลจากชาวจีนในการระลึกถึงท่านจุหยวนกวีรักชาติก๊กฉู่ในสมัยโบราณทำให้มีพิธีกรรมวันสารทเหมือนกันแต่มีวิธีไม่เหมือนชาวจีนส่วนวันกิเต๋อเป็นวันเด็กในเขตจ๋วงใต้

6. วันศาลเจ้าอู่กู่

อู่กู่หมายความว่าธัญชาติทั้งห้า “วันศาลเจ้าอู่กู่” บางทีก็จะเรียกกันว่า “วันหม้ออีต้าหวัง” ซึ่งเป็นวันเช่นไหว้หม้ออีต้าหวังผู้เป็นเทพธัญชาติทั้งห้าเล่ากันว่าหม้ออีต้าหวังเป็นเทพผู้คุ้มครองธัญชาติทั้งห้าได้รับผลอุดมสมบูรณ์ทำให้ชาวจ๋วงอยู่ดีกินดี

7. วันผี

วันผี ชนชาวจ๋วงเรียกว่า “คว่าสิบช่วย” ชาวจีนจะเรียกว่า “วันจงหยวน” เป็นพิธีกรรมที่คนจ๋วงเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษเชื่อว่าคนตายแล้วก็จะกลายเป็นผีคนที่ตายดีจะกลายเป็นผีบรรพบุรุษสามารถคุ้มครองญาติที่ยังมีชีวิตอยู่ในโลกมนุษย์ให้อยู่อย่างสงบสุขและอยู่ดีกินดีคนที่ตายร้ายก็จะกลายเป็นผีป่าและกลับมาอาละวาดในโลกมนุษย์เพื่อจะให้ทุกคนในครอบครัวอยู่ดีมีสุขชนชาวจ๋วงไม่เพียงจะเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษเท่านั้นยังเช่นไหว้ผีป่าด้วย

8. วันไหว้พระจันทร์

วันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 เป็นวันไหว้พระจันทร์ของชาวจ๋วงเป็นพิธีกรรมสำคัญอันดับที่ 3 ในเทศกาลและพิธีกรรมทั้งหมดของปีก่อนวันไหว้พระจันทร์จะมาถึงทุกครอบครัวจะทำโคมจีนทำข้าวต้มมัด ขนมเปี๊ยะ ขนมเค้ก และซื้อขนมไหว้พระจันทร์ชนิดต่าง ๆ ตลอดจนผลไม้ เช่น ส้มโอ ส้ม และสาลี่ เมื่อถึงวันไหว้พระจันทร์ผู้คนจะมาไถ่ซื้อเนื้อทำอาหารหลายอย่างหลายชนิดเพื่อเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษและกินเลี้ยงอย่างพร้อมหน้าพร้อมตากันตักกลางคืนก็จะเช่นไหว้พระจันทร์และนั่งชมจันทร์

9. วันคนแก่และวันส่งเทพเจ้าฟ้าร้อง

10. เทศกาลวันขึ้น 10 ค่ำเดือน 10 และวันเก็บเกี่ยว

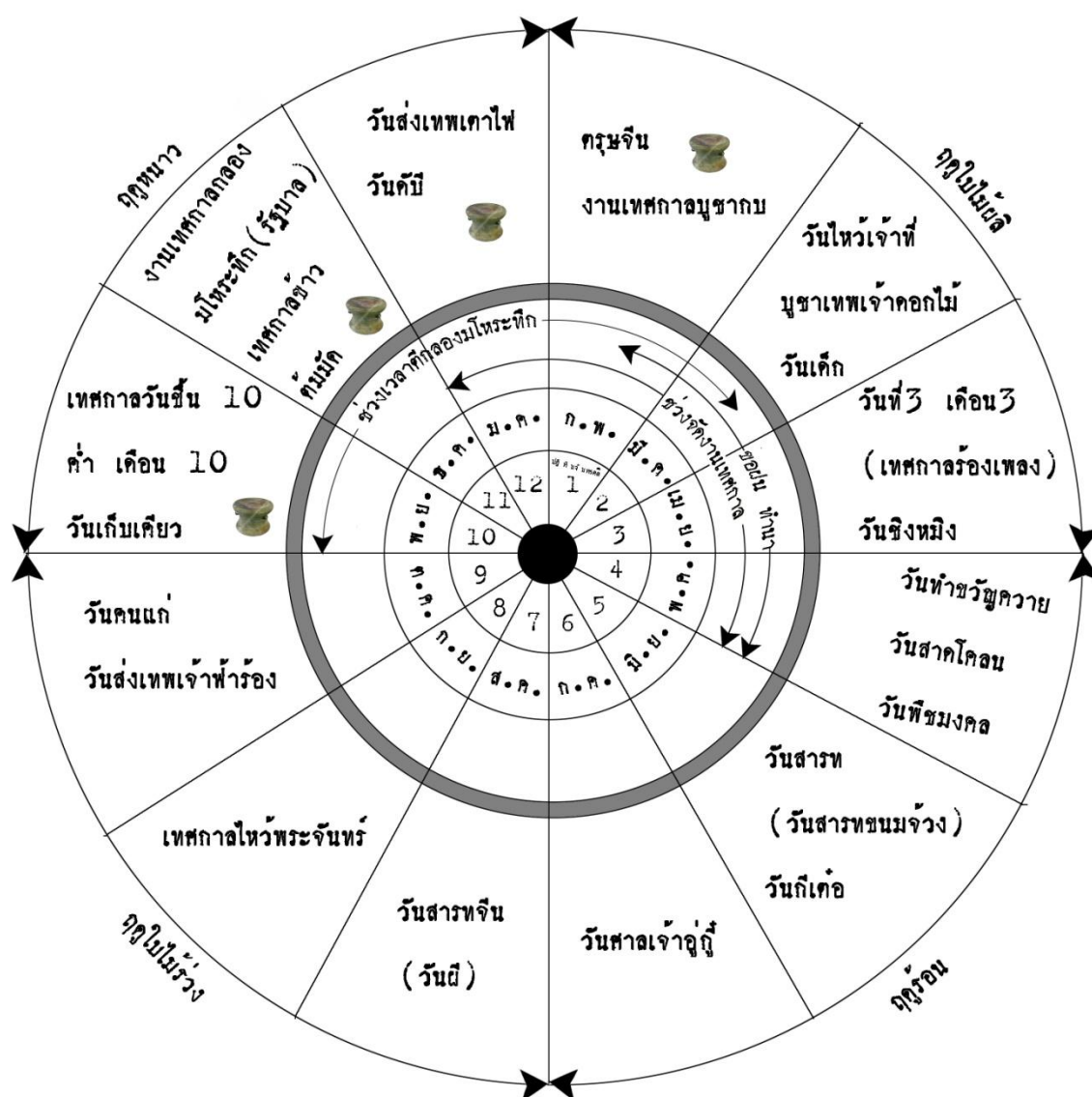
เทศกาลวันขึ้น 10 ค่ำเดือน 10 และวันเก็บเกี่ยวต่างมีความเกี่ยวข้องกับการเฉลิมฉลองการเก็บเกี่ยวที่ได้ผลอุดมสมบูรณ์และงานมงคลสมรสของชาวจ๋วง

11. เทศกาลข้าวต้มมัด

เทศกาลข้าวต้มมัดของชนชาติจ้วงในแต่ละปีจะทำใน “วันตุงจื่อ” ตรงกับเดือนพฤศจิกายนภาษาจ้วงเรียกว่า “กินจี้” หรือ “กินตอง”

12. วันส่งเทพเตาไฟและวันดับ

ในเดือน 12 ซึ่งเป็นเดือนสุดท้ายของปีในเดือนนี้เทศกาลและพิธีกรรมที่คนจ้วงนิยมทำต่างมีความหมายเพื่ออำลาปีเก่าและต้อนรับปีใหม่

ภาพที่ 3-3 ประเพณีกลุ่มชนชาวจ้วงใน 12 เดือน ในกวางสี ประเทศจีน (Ni Yu, 2556)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวัฒนธรรมความเชื่อที่มีต่อกลองมโหระทึกของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของแผนปฏิบัติการที่ได้กำหนดไว้ ทั้งการสัมภาษณ์ การสำรวจ และการศึกษา ค้นคว้าจากเอกสาร เพื่ออธิบายถึงวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ ได้แก่

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมความเชื่อประเพณีและบทบาทความสำคัญเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน

โดยนำเสนอผลการวิจัยไว้ 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. ประเพณีความเชื่อและบทบาทความสำคัญเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทย
2. ประเพณีความเชื่อและบทบาทความสำคัญเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน

ประเพณีความเชื่อและบทบาทความสำคัญเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทย

1. กลองมโหระทึกของชนชาติไทย

สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร (2546, หน้า 27) กล่าวว่า ในประเทศไทย มีหลักฐานปรากฏว่าอาจมีการใช้กลองมโหระทึกในช่วงเวลา 2,500-2,100 ปี มาแล้ว ทั้งยังมีหลักฐานแสดงถึงการใช้กลองมโหระทึกในสมัยประวัติศาสตร์ เช่น ในหนังสือไตรภูมิพระร่วง ในสมัยสุโขทัย เรียกว่า มหรรทึก ดังข้อความว่า “บ้างขับสรรพสำเนียง เสียงหม่นนักคุณจนกันไป เดียรดาบ ฟันฆ้องกลองแตรสังข์ระฆังกังสดาล มหรรทึก ก็ก็ต้องทำบุกดี”

สมัยกรุงศรีอยุธยา ในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991-2051) มีการกล่าวถึงชื่อกลองมโหระทึกในกฎมณเฑียรบาลซึ่งประกาศใช้ในแผ่นดินนี้ แต่เปลี่ยนชื่อ

เรียกว่า “หระทีก” และใช้กลองนี้ในงานพระราชพิธี ดังความว่า “งานสมโภชชุมหะประธานทูลเผย
ไบศรี ญาณประกาศ ถวายศโลก อิศรรักษาถวายพระศรีเกด ตีฆ้องไชยขุนดนตรี ตีหระทีก”

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ได้เรียกกลองดังกล่าวว่า “มโหระทีก” และเรียกต่อเนื่องกันมา
จนถึงปัจจุบันนี้ และยังใช้กลองมโหระทีก สำหรับประโคมในงานพระราชพิธีต่าง ๆ เช่น
พระราชพิธีฉัตรมงคล หรืองานรัฐพิธีสำคัญอีกด้วย

จากการสำรวจเบื้องต้นในโครงการวิจัยเรื่องการศึกษาชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ที่จังหวัด
ชุมพร โดยเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของโบราณวัตถุที่พบกับแหล่งโบราณคดีใกล้เคียง ได้แบ่ง
กรณีการศึกษาโบราณวัตถุสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่จังหวัดชุมพรออกเป็น โบราณวัตถุ
แต่ละประเภท กลองมโหระทีก นับเป็นประติมากรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ประเภทหนึ่งที่พบ
ในจังหวัดชุมพร และคณะนักวิจัยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและลวดลายที่พบบน
กลองมโหระทีกจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในส่วนกลางและ
ส่วนภูมิภาค พิพิธภัณฑสถานของเอกชนและสมบัติสะสมของเอกชน สามารถจำแนกตามแหล่ง
ที่พบได้ ดังนี้

1. ภาคกลางจำนวน 1 รายการ
2. ภาคเหนือจำนวน 8 รายการ
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 7 รายการ
4. ภาคใต้จำนวน 11 รายการ
5. ไม่ทราบแหล่งที่พบ จำนวน 15 รายการ
6. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 1 รายการ
(สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546, หน้า 27)

ภาพที่ 4-1 การกระจายของกลองมโหระทึกในประเทศไทย
(สำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546, หน้า 1)

2. ประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึก

ในประเทศไทย กลองมโหระทึกใช้ในพระราชพิธีซึ่งพระราชพิธีได้แก่ พระราชพิธีมงคลจรดพนักัดแรกนาขวัญ ภูเขาตราขลมารคพระราชพิธีบรมราชาภิเษกและวันสงกรานต์ ฯลฯ

2.1 พระราชพิธีมงคลจรดพนักัดแรกนาขวัญ

2.1.1 ความเป็นมาของพระราชพิธีมงคลจรดพนักัดแรกนาขวัญ

พระราชพิธีพืชมงคล คือพระราชพิธีเสกเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อความเป็นสิริมงคลและความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหารของประเทศเป็นพระราชพิธีเกี่ยวเนื่องกับพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นพระราชพิธี 2 พิธีรวมกัน คือพระราชพิธีพืชมงคลอันเป็นพิธีสงฆ์อย่างหนึ่งกับพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญอันเป็นพิธีพราหมณ์อย่างหนึ่ง พระราชพิธีพืชมงคลนั้นจะประกอบพระราชพิธีวันแรกในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม สำหรับพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญจะประกอบพิธีในวันรุ่งขึ้น ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง

ภาพที่ 4-2 พระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ (www.dld.go.th)

ความมุ่งหมายอันเป็นมูลเหตุให้เกิดมีพระราชพิธีนี้ขึ้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราชาบายไว้ในพระราชนิพนธ์เรื่องพระราชพิธีสิบสองเดือนว่า

“การแรกนาที่ต้องเป็นธุระของผู้ซึ่งเป็นใหญ่ในแผ่นดินเป็นธรรมเนียมนิยมมีมาแต่โบราณ เช่น ในเมืองจีนสี่พันปีล่วงมาแล้วพระเจ้าแผ่นดินก็ทรงลงไถนาเองเป็นคราวแรก พระมหากษัตริย์ไทยส่วนมากหมายเรื่องราวอันใดในประเทศสยามที่มีปรากฏอยู่ในการแรกนาก็มีอยู่เสมอเป็นนิจ ไม่มีเวลาว่างเว้นด้วยการซึ่งเป็นใหญ่ในแผ่นดินลงมือทำเองเช่นนี้ก็เพื่อจะให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎร ชักนำให้มีใจหมั่นในการที่จะทำนาเพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะได้อาศัยเลี้ยงชีวิตทั่วหน้าเป็นต้นเหตุของความตั้งมั่น และความเจริญไพบุลย์แห่งพระนครทั้งปวงแต่การซึ่งมีพิธีเจือปนต่าง ๆ ไม่เป็นแต่ลงมือไถนาเป็นตัวอย่างเหมือนอย่างชวานาทั้งปวงลงมือไถนาของตนตามปกติก็ด้วยความหวาดหวั่นต่ออันตราย คือน้ำฝนน้ำท่ามากไปน้อยไปด้วงเพลี้ยและสัตว์ต่าง ๆ จะบังเกิดเป็นอันตรายไม่ให้ได้ประโยชน์เต็มภาคภูมิและมีความปรารถนาที่จะให้ได้ประโยชน์เต็มภาคภูมิเป็นกำลังจึงต้องหาทางที่จะแก้ไขและทางที่จะอุดหนุนและที่จะเสี่ยงทายให้รู้ล่วงหน้าจะได้เป็นที่มั่นอกมั่นใจโดยอาศัยคำอธิษฐานเอาความสัตย์เป็นที่ตั้งบ้างทำการซึ่งไม่มีโทษนับว่าเป็นการสวดคิมงคลตามซึ่งมาในพระพุทธศาสนาบ้างบูชาเช่นสรวงตามที่มาทางไสยศาสตร์บ้างให้เป็นการช่วยแรงและเป็นที่ยึดมั่นใจตามความปรารถนาของมนุษย์ซึ่งคิดไม่มีที่สิ้นสุด” (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2553)

ดังนั้นจะสรุปได้ว่าความมุ่งหมายของพิธีแรกนาอยู่ที่จะทำให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรเพื่อชักนำให้มีความมั่นใจในการทำนาแม้จะเป็นความจำเป็นสำหรับบ้านเมืองในสมัยโบราณอย่างไรถึงปัจจุบันนี้คงเป็นอยู่อย่างนั้นเพราะการเกษตรซึ่งมีการทำนาเป็นหลักนั้นเป็นสิ่งสำคัญแก่ชีวิตความเป็นอยู่และการเศรษฐกิจของประเทศทุกสมัยส่วนพิธีกรรม

นอกเหนือจากการทำให้เป็นตัวอย่างตามที่ทรงจำแนกไว้ 3 อย่าง โดย 2 อย่างแรกที่ว่า “อาศัย คำอธิษฐานเอาความสัตย์เป็นที่ตั้งบ้างทำการซึ่งไม่มีโทษนับว่าเป็นการสวัสดีมงคลตามซึ่งมา ในพระพุทธศาสนาบ้าง” นั้น ทรงหมายถึงพิธีพืชมงคลอันเป็นพิธีสงฆ์ที่กระทำ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ส่วนอีกอย่างหนึ่งที่ว่า “บูชาเช่นสรวงตามที่มาทางไสยศาสตร์บ้าง” นั้น ทรงหมายถึงพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญอันเป็นพิธีพราหมณ์

2.1.2 ประวัติของพระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

ในสมัยโบราณประเพณีของประเทศไทยประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม เป็นหลัก ดังนั้นเมื่อถึงฤดูทำนาผู้นำของประเทศหรือชุมชนต้องเป็นผู้นำในการเริ่มไถหว่านพืชผล เพื่อเป็นการเตือนให้ราษฎรทราบว่ถึงฤดูการเพาะปลูกแล้ว

ภาพที่ 4-3 พระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ (www.moac.go.th)

พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ หรือเรียกสั้น ๆ ว่า พิธีแรกนา เป็นพระราชพิธีที่มีมาแต่โบราณตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีซึ่งในสมัยกรุงสุโขทัยนั้น พิธีแรกนาเรียกว่า “พิธีไพศาจจรดพระนังคัล” ถือเป็นพิธีสำคัญพระมหากษัตริย์ไม่ได้ลงมือไถเองเป็นแต่เพียงเสด็จไปเป็นองค์ประธานในพระราชพิธีเท่านั้น

ครั้งถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาพิธีไพศาจจรดพระนังคัลได้มีกำหนดไว้ในกฎหมายเทียรบาลเรียกว่า “พระราชพิธีแรกนาขวัญ” พระมหากษัตริย์ไม่ได้เสด็จไปเป็นองค์ประธาน เหมือนกับสมัยกรุงสุโขทัยแต่จะทรงมอบให้เสนาบดีเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ “พระยาแรกนา” และจะ

ทรงจำศีลเจี๊ยะ 3 วัน โดยประกอบพระราชพิธีตามแบบพราหมณ์มาตลอดซึ่งวิธีนี้ได้ใช้ตลอดมาถึงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีการประกอบพระราชพิธีนี้มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 แต่ผู้ทำการแรกนาเปลี่ยนเป็นเจ้าพระยาพลเทพคู่กันกับการยี่นชิงช้าแต่พอถึงรัชกาลที่ 3 ให้ถือว่าผู้ใดยี่นชิงช้าผู้นั้นเป็นผู้แรกนาด้วยในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดมีพิธีสงฆ์เพิ่มขึ้นในพระราชพิธีต่าง ๆ ทุกพิธี ดังนั้นพระราชพิธีพืชมงคลจึงได้เริ่มมีขึ้นแต่บัดนั้นมาโดยได้จัดรวมกับพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ และมีชื่อเรียกรวมกันว่าพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เพิ่มพิธีสงฆ์เข้าไปด้วยโดยจะประกอบพิธีสงฆ์ก่อนประกอบพระราชพิธีจรดพระนังคัลเพื่อความ เป็นสิริมงคลแก่พืชมงคลธัญญาหารที่จะนำไปใช้ในการพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญและพระราชทานแก่เกษตรกรเรียกว่า “พระราชพิธีพืชมงคล” ต่อมาได้นำพระราชพิธีทั้งสองมารวมกันจึงเรียกว่า “พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ” การพระราชพิธีนี้ปฏิบัติสืบมาจนถึง พ.ศ. 2478 จึงได้เว้นไป

การจัดงานพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ได้กระทำเต็มรูปแบบบูรพาประเพณีครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. 2479 แล้วก็ว่างเว้นไปจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2503 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ฟื้นฟูพระราชประเพณีนี้ขึ้นใหม่ และได้กระทำติดต่อกันมาทุกปีจนถึงปัจจุบัน ด้วยเห็นว่าเป็นการรักษาพระราชประเพณีอันดีงาม มีผลในการบำรุงขวัญและจิตใจของคนไทยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์พระประมุขปัจจุบันทรงมีพระราชกระแสให้ปรับปรุงพิธีการบางอย่างให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเสด็จพระราชดำเนินมาเป็นองค์ประธานในพระราชพิธีนี้ทุกปีสืบมามิได้ขาด

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 เป็นต้นมา คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้วันพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญนี้เป็นวันเกษตรกรประจำปีอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้มีอาชีพทางการเกษตรพึงระลึกถึงความสำคัญของการเกษตรและร่วมมือกันประกอบพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเพื่อเป็นสิริมงคลแก่อาชีพของตน ทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศชาติจึงได้จัดงานวันเกษตรกรควบคู่ไปกับงานพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญตลอดมา

2.1.3 ระยะเวลาและสถานที่ของพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นพิธีการเพื่อความเป็นสิริมงคลและบำรุงขวัญเกษตรกร กำหนดจัดขึ้นในเดือนหกของทุกปีซึ่งระยะนี้เป็นระยะเหมาะสมที่จะ

เริ่มต้นการทำงานอันเป็นอาชีพหลักของประชาชนคนไทย แต่ไม่ได้กำหนดวันที่แน่นอนไว้ เหมือนกับวันในพระราชพิธีอื่น ๆ ส่วนจะเป็นวันใดในเดือนหกหรือเดือนพฤษภาคมที่มีฤกษ์ยามที่เหมาะสมต้องตามประเพณีก็ให้จัดขึ้นในวันนั้น

พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นพระราชพิธี 2 พิธีรวมกัน คือ พระราชพิธีพืชมงคลอันเป็นพิธีสงฆ์อย่างหนึ่งซึ่งจะประกอบพระราชพิธีวันแรกในพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดารามกับพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญอันเป็นพิธีพราหมณ์ อย่างหนึ่งซึ่งจะประกอบพระราชพิธีในวันรุ่งขึ้น ณ มณฑลพิธีสนามหลวง

2.1.4 ขั้นตอนของพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

เมื่อได้มีการฟื้นฟูพระราชประเพณีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญขึ้นมาในระยะแรกนั้นพระยาแรกนา ได้แก่ อธิบดีกรมการข้าวโดยตำแหน่งสำหรับเทพีทั้งสี่พิจารณาคัดเลือกจากภริยาข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ภายหลังพระยาแรกนา ได้แก่ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยตำแหน่ง ส่วนผู้ที่มาทำหน้าที่เป็นเทพีคู่หาบทองและคู่หาบเงินนั้นได้ทำการพิจารณาคัดเลือกจากข้าราชการหญิงโสดในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มีตำแหน่งตั้งแต่ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นโทขึ้นไป

พระราชพิธีพืชมงคลเป็นพิธีทำขวัญพืชพันธุ์ธัญญาหารที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอธิษฐานเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหารแห่งราชอาณาจักรไทย ข้านั้นถือว่าเป็นอาหารหลักของประชาชนในภาษาบาลีเรียกว่า ปุพฺพพัฒฺตนะหรือบุพพัฒฺตนะ หรือบุพพัฒฺตนาติ ส่วนพืชอื่น ๆ ที่เป็นอาหารเรียกว่า อปรัดฺตนะหรืออปรัดฺตนาติ หมายถึง พืชจำพวกถั่ววง เป็นต้นถ้าเรียกควบทั้งสองอย่างก็เรียกว่า บุปฺพพัฒฺตนะปรัดฺตนาติที่หมายถึงพืชที่เป็นอาหารทุกชนิด บุปฺพพัฒฺตนะปรัดฺตนาติที่นำเข้าพิธีพืชมงคลนั้นเป็นข้าวเปลือกมีทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียว นอกจากนี้มีเมล็ดพืชต่าง ๆ รวม 40 อย่าง แต่ละอย่างบรรจุลงผ้าขาวกับเปลือกมันต่าง ๆ พันธุ์พืชเหล่านี้เป็นของปลูกงอกได้ทั้งสิ้นนอกจากนี้ยังมีข้าวเปลือกที่หว่านในพิธีแรกนาบรรจุกระเช้าทองคำหนึ่งและเงินคู่หนึ่ง เป็นข้าวพันธุ์ดีที่โปรดให้ปลูกในสวนจิตรลดาและพระราชทานมาเข้าพิธีพืชมงคล พันธุ์ข้าวพระราชทานนี้จะใช้หว่านในพระราชพิธีแรกนาส่วนหนึ่งอีกส่วนหนึ่งที่เหลือทางการจะบรรจุของแล้วส่งไปแจกจ่ายแก่ชาวนาและประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ ให้เป็นมิ่งขวัญและเป็นสิริมงคลแก่พืชผลที่จะเพาะปลูกในปีนี้ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2553)

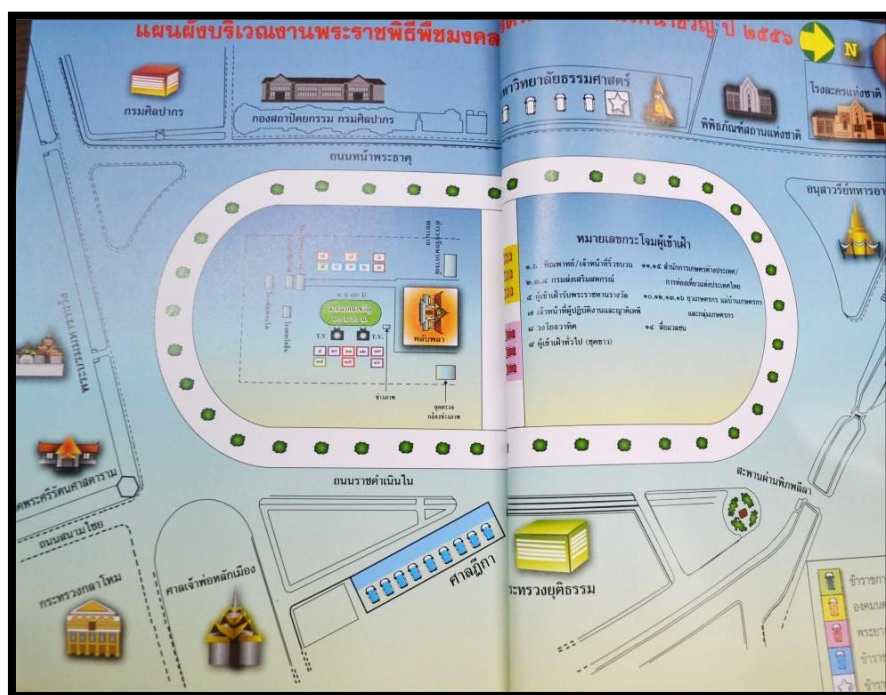

ภาพที่ 4-4 พระราชพิธีมงคลจรดพนักัลแรกนาขวัญ (Ni Yu, 2556, สนามหลวง)

พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นงานพระราชพิธีที่กระทำในตอนเช้าของรุ่งขึ้นอีกวันหนึ่ง ณ บริเวณมณฑลพิธีสนามหลวง ที่มีแจ้งไว้ในกำหนดการดังนี้ วันจันทร์ที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2556 เวลา 07.30 น. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้นายชวลิต ชูขจร ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งทำหน้าที่พระยาแรกนาพร้อมด้วยเทพีขึ้นรถยนต์หลวงที่หน้าวัดพระศรีรัตนศาสดารามออกจากพระบรมมหาราชวังทางประตูสวัสดิโสภณถนนสนามไชยไปยังมณฑลพิธีสนามหลวงเมื่อเดินทางมาถึงจะได้ตั้งกระบวนแห่อิสริยยศแล้วเดินกระบวนแห่อิสริยยศไปส่งที่โรงพิธีพราหมณ์พระยาแรกนาจุดธูปเทียนถวายสักการะเทวรูปสำคัญแล้วจะได้ตั้งสัตยาธิษฐานหยิบฝ้านุ่งแต่งกายไว้พร้อมเมื่อพระยาแรกนาตั้งสัตยาธิษฐานหยิบได้ฝ้านุ่งฝั้นนั้นทับฝ้านุ่งเดิมอีกชั้นหนึ่งนุ่งอย่างบ่าวขุนเตรียมออกแรกนาค้นเวลาประมาณ 08.30 น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐานไปยังพลับพลาที่ประทับบริเวณมณฑลพิธีสนามหลวงเพื่อเป็นองค์ประธานในงานพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ฤกษ์พิธี ไถหว่านระหว่างเวลา 08.09-08.49 น.นายชวลิต ชูขจร ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งทำหน้าที่พระยาแรกนา จะได้ยাত্রาพร้อมเทพีออกจากโรงพิธีพราหมณ์มีราชบัณฑิตและพราหมณ์นำผ่านพลับพลา หน้าพระที่นั่งพระยาแรกนาเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายบังคมแล้วไปยังลานแรกนาเจ้าพนักงานจูงพระโคเทียมแอก พระยาแรกนาเจิมพระโคและไถแล้วไถะไปโคยรี 3 รอบเพื่อพลิกดินให้เป็นก้อน ไถโดยขวาง 3 รอบเพื่อย่อยดินให้ละเอียดพร้อมหว่านเมล็ดธัญพืชพนักงานประโคนฆ้องชัยเครื่องครุยางค์แล้วไถกลับอีก 3 รอบเพื่อกลับเมล็ดธัญพืชลงในดินเสร็จแล้วพนักงานปลดพระโคออกจากแอกพระยาแรกนาและเทพีกลับไปยังโรงพิธีพราหมณ์ พราหมณ์เสีงทายของกิน 7 สิ่งตั้งเลี้ยงพระโค เมื่อพระโคกินของสิ่งใดโหรงหลวงจะได้ถวายคำพยากรณ์เสร็จแล้วจะได้เบิกเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติสาขาต่างๆตัวแทนสถาบันเกษตรกรดีเด่น สหกรณ์ดีเด่น

แห่งชาติสาขาต่างๆและผู้รับรางวัลสมทบ เข้ารับพระราชทาน โล่เกียรติคุณหลังจากนั้นจะได้แห่
 พระยาแรกนาเป็นกระบวนอิสริยยศออกจากโรงพิธีพราหมณ์พระยาแรกนากราบถวายบังคมแล้ว
 เข้ากระบวนไปขึ้นรถยนต์หลวงพร้อมด้วยเทพีไปรอเข้าเฝ้าฯพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและ
 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถที่แปลงนาทดลองในโครงการส่วนพระองค์
 สวนจิตรลดาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
 เสด็จพระราชดำเนิน โดยรถยนต์พระที่นั่งออกจากพลับพลาพิธีไปยังแปลงนาทดลองในโครงการ
 ส่วนพระองค์สวนจิตรลดา พระยาแรกนาได้เข้ากราบถวายบังคมพระยาแรกนาและเทพีนำ
 เมล็ดพันธุ์ข้าวไปหว่านในแปลงนาทดลองในโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา เพื่อปลูกไว้ใช้
 ในพระราชพิธีฯ ในปีต่อไป

ภาพที่ 4-5 แผนภาพสถานที่พระราชพิธีพืชมงคลรดน้ำคัลแรกนาขวัญ (Ni Yu, 2555)

เมื่อพระยาแรกนาหว่านข้าวเสร็จแล้วเข้าไปกราบถวายบังคมพระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นอันเสร็จพระราชพิธี

ภาพที่ 4-6 (ซ้าย) ผ้าถุง (ขวา) พราหมณ์เลี้ยงทายของกิน 7 สิ่งตั้งเลี้ยงพระโค (www.moac.go.th)

ของกิน 7 สิ่งที่ตั้งเลี้ยงพระโคนั้นมี ข้าวเปลือก ข้าวโพด ถั่วเขียว งาเหล้า น้ำ และ หนุ้า ถ้าพระโคกินสิ่งใดก็จะมีค่าทำนายไปตามนั้นคือ

ถ้ากินข้าวหรือข้าวโพดพยากรณ์ว่าธัญญาหาร (ข้าว) ผลาหารจะบริบูรณ์ดี

ถ้ากินถั่วหรืองาพยากรณ์ว่าผลาหารรักษาหาร (อาหารที่กินประจำ) จะอุดมสมบูรณ์ดี

ถ้ากินน้ำหรือหนุ้าพยากรณ์ว่าน้ำท่าจะบริบูรณ์พอสมควรธัญญาหารผลาหาร รักษาหารมังสาหารจะอุดมสมบูรณ์ดี

ถ้ากินเหล้าพยากรณ์ว่าการคมนาคมจะสะดวกขึ้นการค้าขายกับต่างประเทศดีขึ้น ทำให้เศรษฐกิจรุ่งเรือง

ภาพที่ 4-7 ของกินของพระโค (Ni Yu, 2556, สนามหลวง)

2.1.5 การตีกลองมโหระทึกในพระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

ในพระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ต้องใช้เครื่องดนตรี 2 แบบ ได้แก่ เครื่องดนตรีของพระบรมมหาราชวัง และเครื่องดนตรีของกรมศิลป์ เครื่องดนตรีของกรมศิลป์จะใช้ในเวลาก่อนการเริ่มต้นของพิธีและหลังพิธี ประกอบด้วย ตะโพน กลองทัด ฉิ่งวงใหญ่ ฉิ่งวงเล็ก ปี่ นึ่ง ระนาดเป็นต้น ส่วนเครื่องดนตรีของพระบรมมหาราชวังจะใช้ในเวลาพิธี ประกอบด้วย ฉิ่งชัย กลองมโหระทึก หอยสังข์กลองชนะและ แตร เป็นต้น

ในพระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญต้องใช้กลองมโหระทึก 2 ใบ พร้อมกับฉิ่งชัยวางไว้ที่ปลายด้านหนึ่งของสถานที่จัดการพิธี ฉิ่งชัยตั้งอยู่ตรงกลาง และกลองมโหระทึกตั้งอยู่ทั้งสองด้านของฉิ่งชัยพระยาแรกนาตีฉิ่งชัยไถนาแต่ละรอบจะตีฉิ่งชัยหนึ่งครั้ง และกลองมโหระทึกจะตีด้วยนักตีกลอง 2 คนตอนเริ่มพิธี ก็จะเริ่มตีกลองตลอดจนพิธีเสร็จสิ้น เวลาตีกลองมโหระทึกจะใช้ฐานที่มีเสาอยู่ 2 แท่ง แล้วใช้เชือกผูกหูของกลองมโหระทึกทั้งสองข้าง หน้ากลองหงายขึ้นด้านบน ใช้ไม้ตีกลอง 2 อันตี

ภาพที่ 4-8 การตีกลองมโหระทึกในพระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ (Ni Yu, 2556, สนามหลวง)

ผู้ประกอบพิธีแบ่งเป็นหลายประเภท ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่พระราชวัง 2) เจ้าหน้าที่ราชการ ประกอบด้วย พราหมณ์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกรมศิลปากร เป็นต้น 3) เจ้าหน้าที่ทางศาสนาหลัก ๆ คือผู้ดำเนินพิธีของศาสนาพราหมณ์ ไม่มีศาสนาพุทธ 4) ผู้บรรเลงดนตรี ประกอบด้วย ผู้บรรเลงดนตรีของพระราชวังและผู้บรรเลงดนตรีของกรมศิลปากร 5) ผู้ประกอบพิธีอื่น ๆ ประกอบด้วย ผู้เลี้ยงโค เทพีกู่หาบเงิน เทพีกู่หาบทอง เป็นต้น

6) บุคลากร ประกอบด้วยช่างถ่ายภาพ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ และอื่น ๆ 7) ตำรวจ 8) ผู้เข้าร่วมพิธี ประกอบด้วยเกษตรกรที่มารับรางวัล นักวิชาการ นักท่องเที่ยว เป็นต้น

ด้านการแต่งกายของเจ้าพนักงานตึกกลองมโหระทึกคือ หมวกสีทอง เสื้อและกางเกงสีแดงที่มีลวดลายสีส้ม และรองเท้าสีดำ

ในพิธีมงคลจรดพนงักัลแรกนาขวัญกลองมโหระทึกเป็นสัญลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ต้องใช้ในพระราชพิธี นอกจากนี้ กลองมโหระทึกยังเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมเพาะปลูก ดังนั้นบทบาทความสำคัญของกลองมโหระทึกพิธีมงคลจรดพนงักัลแรกนาขวัญไม่เพียงแต่ถือเป็นเครื่องส่งสัญญาณ ยังเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดีในการดำเนินพิธี

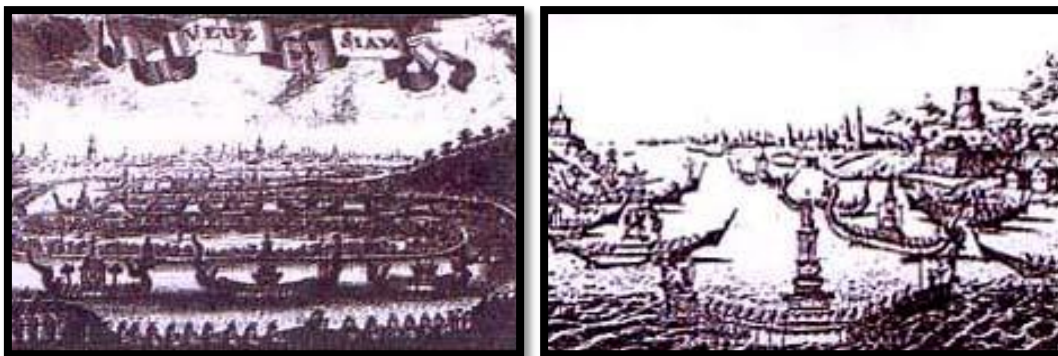
2.2 กระบวนพยุหยาตราขลมารค

2.2.1 ความเป็นมาของกระบวนพยุหยาตราขลมารค

กระบวนพยุหยาตราขลมารค หมายถึง รั้วกระบวนเรือที่จัดขึ้นในการที่พระเจ้าอยู่หัวในสมัยโบราณเสด็จพระราชดำเนินไปในการต่าง ๆ ทั้งเป็นการส่วนพระองค์และที่เป็นการพระราชพิธี เดิมเป็นการเสด็จพระราชดำเนินและประกอบการพระราชพิธีหลายอย่าง เช่น พระราชพิธีถวายผ้าพระกฐิน พระราชพิธีบรมราชาภิเษกการเสด็จไปนมัสการรอยพระพุทธรูป การอัญเชิญพระพุทธรูปที่สำคัญจากหัวเมืองเข้ามาประดิษฐานในเมืองหลวงตลอดจนการต้อนรับราชทูตจากต่างประเทศ เป็นต้น

กระบวนพยุหยาตราขลมารคเป็นกระบวนเสด็จพระราชดำเนินทางน้ำที่เป็นราชประเพณีไทยที่มีมาแต่โบราณ โดยมีหลักฐานชัดเจนตั้งแต่สมัยอยุธยาเรือในกระบวนมีการสลักโขนเรือเป็นรูปสัตว์ในเทพนิยายมีการจัดกระบวนหลายแบบ ที่รู้จักกันดีก็คือ “กระบวนพยุหยาตราเพชรพวง” ดังปรากฏในลิลิตพยุหยาตราเพชรพวงลิลิตพรรณนากระบวนเรือ ประพันธ์โดยเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เมื่อ พ.ศ. 2330 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกโดยยึดถือตามแบบแผนเดิมแห่งกรุงศรีอยุธยา

ประเภทของการเห่เรือ สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทคือ การเห่เรือหลวง (การเห่เรือในงานพระราชพิธี) และการเห่เรือเล่น (การเห่เรือเล่นของชาวบ้านในงานต่าง ๆ) ในปัจจุบันการเห่เรือยังคงอยู่เฉพาะการเห่เรือหลวงที่ใช้ในกระบวนพยุหยาตราขลมารค

ภาพที่ 4-9 ภาพเขียนกระบวนพยุหยาตราชลมารคในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช
(www.siamnavy.blogspot.jp)

การเสด็จพระราชดำเนินของพระมหากษัตริย์ไทยนับแต่โบราณกาลมานอกจากการเสด็จพระราชดำเนินทางบก ที่เรียกว่า “พยุหยาตราสถลมารค” แล้วการเสด็จพระราชดำเนินทางน้ำ คือ “พยุหยาตราชลมารค” ก็เป็นเส้นทางการคมนาคมที่สำคัญยิ่งเช่นกัน ตั้งแต่ครั้งสมัยสุโขทัยเป็นราชธานีของไทยเรา ปราภว่าพระร่วงทรงเรือออกไปลอยกระทงหรือพิธีจองเปรียง กลางสระกลางน้ำ พร้อมทั้งเผาเทียนเล่นไฟในยามเพ็ญเดือนสิบสองต่อมาสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีซึ่งเป็นเมืองเกาะล้อมรอบไปด้วยแม่น้ำลำคลองมากมายหลายสายชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกรุงเก่าจึงต้องอาศัยเรือ ในการสัญจรไปมารวมทั้งในเวลารบทัพจับศึกก็จะใช้กระบวนทัพเรือเป็นสำคัญจึงปรากฏว่ามีการสร้างเรือรบมากมายในสมัยกรุงศรีอยุธยา

ในเวลาบ้านเมืองปราศจากศึกสงครามได้ใช้เรือรบฝึกซ้อมกระบวนยุทธ์กันเป็นนิจ เพราะฉะนั้นเมื่อถึงฤดูน้ำหลากอันเป็นเวลาที่ย่ำกรว้างจากการทำนาจึงเรียกระดมพลมาฝึกซ้อมกระบวนทัพเรือ โดยอาศัยฤดูกาลประจวบกับเป็นช่วงของประเพณีการทอดกฐิน พระเจ้าแผ่นดินจึงเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐิน โดยกระบวนเรือรบแห่แห่นเพื่อให้ไพรพลได้รื่นเริงในการกุศล จึงจัดเป็นประเพณีที่แห่เสด็จกฐิน

นอกจากนั้นกระบวนพยุหยาตราชลมารคในอดีตยังได้จัดในคราวที่พระมหากษัตริย์เสด็จพระราชดำเนินไปในการต่าง ๆ ทั้งส่วนพระองค์และที่เป็นพระราชพิธีตลอดจนโอกาสสำคัญ เช่นพระราชพิธีบรมราชาภิเษก การเสด็จพระราชดำเนินไปนมัสการรอยพระพุทธบาทการอัญเชิญ พระพุทธรูปที่สำคัญจากหัวเมืองเข้าประดิษฐานในเมืองหลวง การต้อนรับทูตต่างประเทศ เป็นต้น (กระบวนพยุหยาตรา, 2555)

2.2.2 ประวัติของกระบวนพยุหยาตราชลมารค

(1) สมัยสุโขทัย

กระบวนพยุหยาตราชลมารคในการแห่พระกฐินในอดีต หน้าวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารการเสด็จทางน้ำที่เรียกว่า กระบวนพยุหยาตราชลมารค นั้นมีหลักฐานมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยปรากฏไว้ว่า พระร่วงเจ้า (พระมหาธรรมราชา 1) ทรงใช้เรือออกกลอยกระทง หรือพิธีจองเปรียงณ กลางสระน้ำ พร้อมทั้งเผาเทียนเล่นไฟในยามคืนเพ็ญเดือนสิบสองแต่ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนถึงการจัดริ้วกระบวนเรือ เพียงแต่กล่าวถึงว่ามีการจัดกระบวนเรือพระที่นั่งไปรับพระศรีศัทรราชจุฬามณีศรีรัตนลังกาทิปมหาสามี เป็นเจ้าจากลังกาในสมัยพระเจ้าลิไทเท่านั้น ดังนั้นในสมัยสุโขทัย เราจึงไม่อาจทราบถึงระเบียบการจัดริ้วกระบวนเรือได้ (กองทัพเรือ, 2539, หน้า 35-39)

(2) สมัยกรุงศรีอยุธยา

การจัดกระบวนเรือพระราชพิธีเป็นประจำนับแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมานั้น มักจะเป็นกระบวนพยุหยาตราชลมารค ในการบำเพ็ญพระราชกุศลกรานกฐิน หรือถวายผ้าพระกฐิน เป็นสำคัญกับการเสด็จไปนมัสการพระพุทธบาทที่สระบุรี

ในยุคกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ตามพงศาวดารได้บันทึกไว้ว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเสด็จไปตีเมืองมะตะมะเสด็จพระราชดำเนินจากกรุงศรีอยุธยาโดยชลมารค พอได้เวลาฤกษ์พระโหราราชครูอธิบดีศรีทิจาจารย์ก็ลั่นกลองฆ้องชัยให้พายเรือพระที่นั่งศรีสุพรรณหงส์อันเป็นเรือทรงพระพุทธรูปปฏิมากรทองนพคุณบรรจุพระบรมสารีริกธาตุถวายพระนามสมญา “พระพิชัย” นำกระบวนออกไปก่อนเพื่อความเป็นสิริมงคล

ครั้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ซึ่งตัวเกาะกรุงนั้นเป็นเกาะที่ล้อมรอบไปด้วยแม่น้ำลำคลองชีวิตผูกพันกับสายน้ำ จึงปรากฏการสร้างเรือรบมากมายในกรุงศรีอยุธยา ยามบ้านเมืองสุขสงบ ชาวกรุงศรีอยุธยาก็หันมาเล่นเพลงเรือแข่งเรือเป็นเรือเอิกเกริก โดยเฉพาะพระเจ้าแผ่นดินกรุงสยามเมื่อจะเสด็จ ฯ แปรพระราชฐานไปยังหัวเมืองต่าง ๆ หรือเสด็จ ฯ ไปทอดผ้ากฐินยังวัดวาอารามก็มักจะใช้เรือรบโบราณเหล่านั้นจัดเป็นกระบวนเรือยิ่งใหญ่ ดังนั้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชมีกระบวนเรือเพชรพวง ซึ่งเป็นเรือริ้วกระบวนที่ใหญ่มาก จัดออกเป็น 4 สายแล้วเรือพระที่นั่งตรงกลางอีก 1 สาย ใช้เรือทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 100 ลำ ระหว่างการเคลื่อนกระบวนก็มีการแห่เรือพร้อมเครื่องประโคม จนเกิดวรรณกรรมร้อยกรองที่ไพเราะยิ่ง คือกาพย์แห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์หรือเจ้าฟ้ากุ้ง ในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศตอนปลาย สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งบรรยายถึงความงดงามและลักษณะของเรือในกระบวนครั้งนั้นและบทแห่เรื่อนี้ยังเป็นแม่แบบของกาพย์แห่เรือที่ใช้กันในปัจจุบัน

(3) สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้มีการเขียนริ้วกระบวนเสด็จพระยุหยาตราขลมารค กระบวนพยุหยาตราขลมารคในสมัยของพระองค์นั้น เป็นริ้วกระบวนใหญ่เรียกว่ากระบวนเพชรพวง แสดงความมั่งคั่งโอ้อ่าของราชสำนักไทย ในครั้งนั้นได้เป็นอย่างดี

ด้วยเหตุที่สมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้น บ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง มีการเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศต่าง ๆ มากมาย ทั้งทรงสร้างเมืองลพบุรีขึ้น จึงมีการเสด็จฯ โดยกระบวนพยุหยาตราขลมารค และในบางโอกาสก็โปรดเกล้าฯ ให้จัดกระบวนเรือหลวงออกรับคณะราชทูต และแห่พระราชสาสน์ของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งประเทศฝรั่งเศสจากกรุงศรีอยุธยามายังเมืองลพบุรี

ในช่วงปี พ.ศ. 2199-2231 ปรากฏหลักฐานว่าเมื่อพระองค์เสด็จแปรพระราชฐานไปยังหัวเมืองต่าง ๆ มีการจัดกระบวนพยุหยาตราที่เรียกว่า “ขบวนเพชรพวง” เป็นริ้วกระบวนยิ่งใหญ่ 4 สาย พร้อมริ้วเรือพระที่นั่ง ตรงกลางอีก 1 สาย มีเรือทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า 100 ลำ ซึ่งนับเป็นกระบวนพยุหยาตราฯ ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์และนับเป็นต้นแบบสำคัญของกระบวนพยุหยาตราฯ ในสมัยต่อ ๆ มา

การจัดการกระบวนพยุหยาตราขลมารคในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่กล่าวมานี้จัดได้ว่าเป็นริ้วกระบวนใหญ่แสดงความมั่งคั่งโอ้อ่าของราชสำนักไทยในครั้งนั้นได้เป็นอย่างดี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับริ้วกระบวนเรือในสมัยต่อมา จะพบว่าค่อย ๆ ตัดทอนลงไปเรื่อย ๆ เพราะเรือชำรุดไปตามกาลเวลาบ้าง ไม่มีผู้รู้จักทำขึ้นใหม่ให้ถูกต้องตามแผน โบราณบ้างจึงเหลืออยู่เท่าที่พอจะรักษาไว้ได้เท่านั้น กระทั่งในปี พ.ศ. 2310 ถึงคราวเสียกรุงศรีอยุธยาปรากฏว่ากระบวนเรือราชพิธีสูญสลายกลายเป็นเถ่าถ่านด้วยฝีมือของข้าศึก (กองทัพเรือ, 2539, หน้า 35-39)

ตามบันทึกของนิโคลาส แชนแวร์ ราชทูตฝรั่งเศสซึ่งเดินทางเข้ามาในสมัยนั้น ได้บันทึกไว้ในหนังสือ “ประวัติศาสตร์แห่งราชอาณาจักรสยาม” ถึงกระบวนเรือไว้ว่า

“ไม่สามารถเทียบความงามกับขบวนเรืออื่นใดได้ เป็นขบวนเรือที่มโหฬารมีเรือกว่า 200 ลำ โดยมีเรือพระที่นั่งพายเป็นคู่ ๆ ไปข้างหน้าเรือพระที่นั่งนั้น ใช้ฝีพายของพวกแขนแดง ที่ได้รับการฝึกพายมาจนชำนาญทุกคนสวมหมวก เสื้อ ปลอกเข่า ปลอกแขน มีทองคำประกอบเวลาพายพร้อมกันเป็นจังหวะจะโคน พายนั่นก็เป็นทอง เสียงพายกระทบเป็นเสียงประสานไปกับทำนองเพลงขอพระเกียรติของพระเจ้าแผ่นดิน”

ในปี พ.ศ. 2228 พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ทรงส่งลาตูแบร์เป็นราชทูตเข้ามายังประเทศไทย พร้อมกับคณะบาทหลวงเยซูอิต ซึ่งมีบาทหลวงผู้หนึ่ง คือ กวีย์ ตาซาร์ด เป็นผู้บันทึก

เหตุการณ์ไว้ในหนังสือเรื่องจดหมายเหตุการเดินทางสู่ประเทศสยามในตอนหนึ่งได้เล่าถึงขบวนเรือที่ใช้ออกรับเครื่องราชบรรณาการว่า

“มีเรือบังลังก์ขนาดใหญ่ 4 ลำมา แต่ละลำมีฝีพายถึง 80 คนซึ่งเราไม่เคยเห็น เช่นนั้นมาก่อน 2 ลำแรกนั้นหัวเรือทำเป็นรูปเหมือนม้าปิดทองทั้งลำเมื่อเห็นมันมาแต่ไกลในลำน้ำนั้นดูคล้ายกับมันมีชีวิตชีวา มีเจ้าหน้าที่กองทหารรักษาพระองค์ 2 นายมาในเรือทั้ง 2 ลำเพื่อรับเครื่องราชบรรณาการของสมเด็จพระเจ้ากรุงฝรั่งเศสครั้นบรรทุกเสร็จแล้วก็ถอยออกไปลอยลำอยู่กลางแม่น้ำอย่างสงบเงียบและตลอดเวลาที่ลอยลำอยู่นี้ ไม่มีเสียงโกลนโพงและไม่มีเรือลำใดเลยแล่นขึ้นล่องในแม่น้ำเป็นการแสดงความเคารพต่อเรือบัลลังก์หลวงและเครื่องราชบรรณาการที่บรรทุกอยู่นั้น”

บาทหลวงดาซาร์ด ยังเขียนถึงขบวนเรือที่แห่พระราชสาสน์ และเครื่องราชบรรณาการที่เดินทางออกจากกรุงศรีอยุธยา ไปยังเมืองลพบุรีไว้อีกว่า

“ขบวนอันยืดยาวของเรือบังลังก์หลวงซึ่งเคลื่อนที่ไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อยนี้มีจำนวนถึง 150 ลำ ผนวกกับเรือลำอื่น ๆ เข้าอีกก็แน่นแม่น้ำ แลไปได้สุดสายตาอันเป็นทัศนียภาพที่งดงามยิ่งนักเสียงเห่แสดงความยินดีตามธรรมเนียมนิยมของชาวสยามอันคล้ายจะรุกไล่เข้าประกบเข้าคิกนั้น ก้องไปทั้งฟากแม่น้ำซึ่งมีประชาชนพลเมืองมากอยชมขบวนเรือยাত্রาอันมโหฬารนี้อยู่”

(4) สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ครั้นมาถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชพระองค์ได้ทรงสร้างเรือขึ้นมาใหม่อีก 67 ลำ ซึ่งมีทั้งเรือพระที่นั่งเรือกระบวนปิดทอง เรือพิฆาต และเรือแซง ซึ่งเป็นเรือที่สำคัญ ๆ เป็นที่รู้จักมาจนเท่าทุกวันนี้

จากนั้นก็มิได้มีการสร้างเรืออีกจนถึงรัชกาลที่ 9 จึงได้มีการสร้างเรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ 9 เนื่องในโอกาสกาญจนาภิเษกเรือที่สำคัญ ๆ และตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน ก็ได้แก่เรือพระที่นั่งอนันตนาคราชสร้างขึ้นครั้งแรกในรัชกาลที่ 4 และมาสร้างขึ้นแทนลำเดิมอีกในรัชกาลที่ 6 เรือพระที่นั่งอนันตนาคราชซึ่งสร้างขึ้นในรัชกาลที่ 5 และเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์สร้างขึ้นในรัชกาลที่ 6

ในช่วงสมัยสงครามมหาเอเชียบูรพาอยู่เรือพระที่นั่งที่ปากคลองบางกอกน้อยถูกระเบิดถล่มจนเรือเสียหายไปหลายลำ จากนั้นมาจึงมีการซ่อมแซมเรือ และโอนเรือพระราชพิธี 36 ลำ ให้กรมศิลปากรดูแลเก็บรักษาไว้ที่เรือพระราชพิธีปากคลองบางกอกน้อยและส่วนที่เหลืออีกราว 32 ลำ เป็นพวกเรือตำรวจ เรือดั่ง เรือแข่งกองทัพเรือเก็บรักษาไว้

สำหรับกระบวนพยุหยาตราที่มีในรัชกาลปัจจุบันนั้นส่วนมากจะเป็นการเสด็จไปทอดผ้าพระกฐิน ณ วัดอรุณราชวราราม และ พิธีสำคัญ ๆ อย่างเช่น การฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี กาญจนภิเษกและพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ (กองทัพเรือ, 2539, หน้า 35-39)

2.2.3 กระบวนพยุหยาตราชลมารค

ในการแห่พระกฐินในอดีต หน้าวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร การเสด็จทางน้ำที่เรียกว่า กระบวนพยุหยาตราชลมารค นั้นมีหลักฐานมาตั้งแต่สมัย กรุงสุโขทัย ปรากฏไว้ว่า พระร่วงเจ้า (พระมหาธรรมราชา 1) ทรงใช้เรือออกลอยกระทง หรือพิธีจองเปรียง ณ กลางสระน้ำ พร้อมทั้งเผาเทียนเล่นไฟในยามคืนเพ็ญเดือนสิบสอง

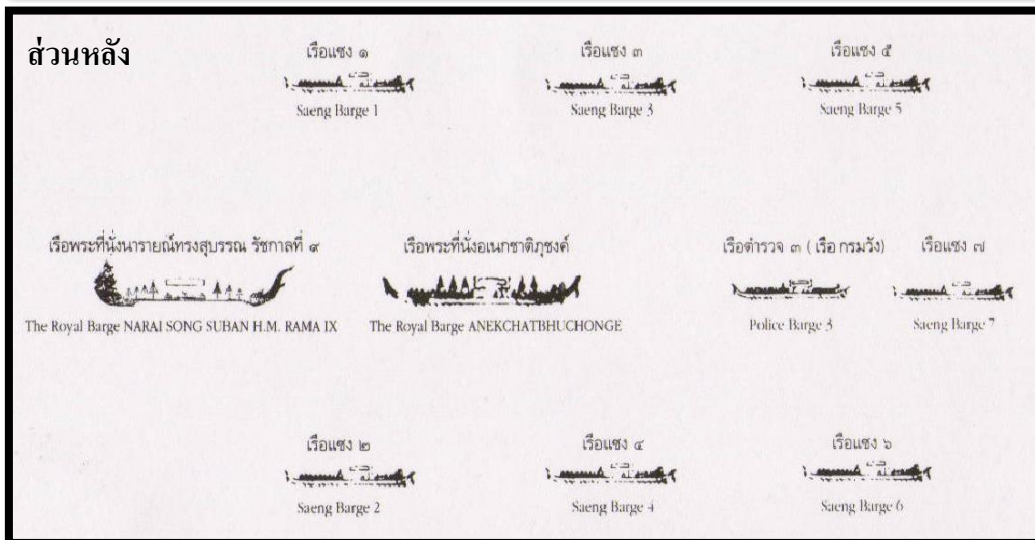
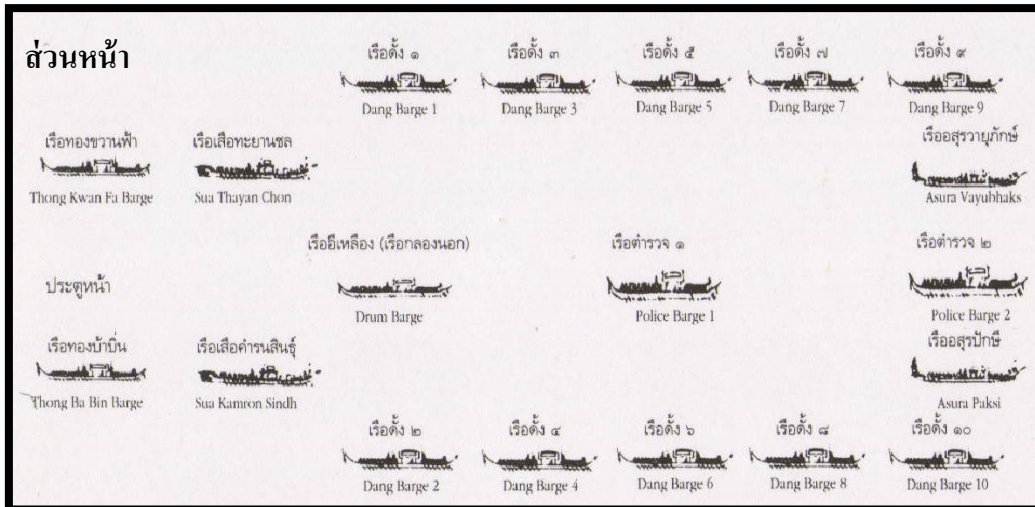
ในสมัยรัชกาลที่ 9 ได้มีการสร้าง เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ เนื่องในโอกาสกาญจนภิเษก โดยเรือที่สำคัญ ๆ และตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน ก็ได้แก่ เรือพระที่นั่งอนันตนาคราช สร้างขึ้นครั้งแรกในรัชกาลที่ 4 และมาสร้างขึ้นแทนลำเดิมอีกในรัชกาลที่ 6 เรือพระที่นั่งอนนทราชาธิวงศ์ สร้างขึ้นในรัชกาลที่ 5 และเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ สร้างขึ้นในรัชกาลที่ 6

สำหรับกระบวนพยุหยาตราที่มีในรัชกาลปัจจุบันนั้นส่วนมากจะเป็นการเสด็จไปทอดผ้าพระกฐิน ณ วัดอรุณราชวราราม และ พิธีสำคัญ ๆ อย่างเช่น การฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี กาญจนภิเษก และพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ (กองทัพเรือ, 2539, หน้า 53-65)

2.2.4 เส้นทางเดินเรือ เรือพระที่นั่ง เรือพระราชพิธี กระบวนเรือพยุหยาตราชลมารค

จุดเริ่มต้นของกระบวนเรื่อนั้น คือบริเวณท่าวาสุกรี โดยจะมีการจอดเรือตั้งแต่หน้าสะพานกรุงธน ไปถึงหลังสะพานพระราม 8 เรือจะเริ่มออกจากสะพานพระราม 8 ผ่านป้อมพระสุเมรุ สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า โรงพยาบาลศิริราช กรมอุทกหารเรือ ราชนาวิกสภา พระบรมมหาราชวังหอประชุม ทร.วัดอรุณราชวราราม และไปจอดเรืออยู่หน้าวัดกัลยาณมิตร

ภาพที่ 4-10 แผนผังของกระบวนพยุหยาตราราชลมารค (www.th.wikipedia.org/wiki)

1) เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์

เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์สร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ซึ่งโปรดให้สร้างแทนลำเดิมมีนามว่า ศรีสุพรรณหงส์ซึ่งสร้างในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1

2) เรือพระที่นั่งอนันตนาคราช

เรือพระที่นั่งอนันตนาคราชลำปัจจุบันเป็นเรือที่สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 แทนลำเดิมซึ่งสร้างในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 โขนเรือปิดทองประดับกระจก เป็นรูปพญานาค 7 เศียร พื้นเรือ สีเขียว น้ำหนัก 15.36 ตัน กว้าง 2.95 เมตร ยาว 42.95 เมตร ลึก 0.76 เมตร

3) เรือพระที่นั่งอเนกชาติภุชงค์

เรือพระที่นั่งอเนกชาติภุชงค์เป็นเรือที่สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 หัวเรือจำหลักปิดทองเป็นรูปพญานาคเล็ก ๆ จำนวนมาก

4) เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ 9

เป็นเรือพระที่นั่งจัดสร้างขึ้นใหม่ ในรัชกาลปัจจุบันมีโขนเรือเป็นรูปนารายณ์ทรงสุบรรณ ซึ่งนำต้นแบบมาจากเรือนารายณ์ทรงสุบรรณลำเดิมที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 4 เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ 9 นี้ กองทัพเรือ ร่วมกับกรมศิลปากร และสำนักพระราชวัง ได้ดำเนินการจัดสร้างเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีในปีกาญจนนาภิเษก มีฐานะเป็นเรือพระที่นั่งรองทอดบัลลังก์กัญญา เทียบเท่าเรือพระที่นั่งอนันตนาคราชและเรือพระที่นั่งอเนกชาติภุชงค์ เพื่อให้สอดคล้องกับ วโรกาสครบรอบ 50 ปีแห่งการครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ตารางที่ 4-1 เรือพระที่นั่งในกระบวนพยุหยาตราขลมารค (THAILEX Travel Encyclopedia, 2555)

	เรือพระที่นั่ง สุพรรณหงส์	เรือพระที่นั่ง อนันตนาคราช	เรือพระที่นั่ง อนेกชาติภุชงค์	เรือพระที่นั่ง นารายณ์ทรงสุบรรณ
				
				
ความยาว	46.15 เมตร	44.85 เมตร	45.67 เมตร	44.30 เมตร
ความกว้าง	3.17 เมตร	2.58 เมตร	2.91 เมตร	3.20 เมตร
ความลึก	94 เซนติเมตร	87 เซนติเมตร	91 เซนติเมตร	100.10 เซนติเมตร
กินน้ำลึก	41 เซนติเมตร	31 เซนติเมตร	1.46 เมตร	
ระวางขับน้ำ	15 ตัน	15.26 ตัน	7.7 ตัน	20 ตัน
ฝีพาย	50 ฝีพาย 2 นายท้ายเรือ 1 ผู้เห่ 2 เจ้าพนักงานหน้า บัลลังก์กัญญา 2 เจ้าพนักงาน บัลลังก์กัญญา 1 ผู้ให้สัญญาณ 1 ผู้เชิญธง 7 ผู้เชิญเครื่องสูง	54 ฝีพาย 2 นายท้ายเรือ 1 ผู้เห่ 1 ผู้ให้สัญญาณ 1 ผู้เชิญธง 7 ผู้เชิญเครื่องราช อิสริยยศ (ฉัตร)	61 ฝีพาย 2 นายท้ายเรือ 1 ผู้เห่ 1 ผู้ให้สัญญาณ 1 ผู้เชิญธง 2 เจ้าพนักงาน (หน้าบัลลังก์ กัญญา 1 นาย, หลังบัลลังก์กัญญา 1 นาย) 7 ผู้เชิญเครื่องสูง	50 ฝีพาย 2 นายท้ายเรือ

2.2.5 การตีกลองมโหระทึกในกระบวนพยุหยาตราชลมารค

ในกระบวนพยุหยาตราชลมารคต้องใช้กลองมโหระทึก กลองมโหระทึกถูกวางในเรือ 4 ลำที่อยู่ทั้งสองข้าง มี 4 ใบเป็นสองคู่ เวลาตีกลอง จะวางหน้ากลองหงายขึ้นด้านบน ใช้ไม้ 2 อัน ตีกลอง ในขั้นตอนพิธีกระบวนพยุหยาตราชลมารค ต้องตีกลองมโหระทึกตลอดจนถึงพิธีเสร็จสิ้น

การแต่งกายของนักตีกลองมโหระทึกเหมือนกับพิธีมงคลจรดพนักัลแรกนาขวัญ คือ หมวกสีทองเสื้อและกางเกงสีแดงที่มีลวดลายสีส้ม และรองเท้าสีดำ

ในกระบวนพยุหยาตราชลมารค บทบาทความสำคัญของกลองมโหระทึกคือ เครื่องมือที่ส่งสัญญาณและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ภาพที่ 4-11 กระบวนพยุหยาตราชลมารค (www.qualitykids.net)

2.3 พระราชพิธีบรมราชาภิเษก

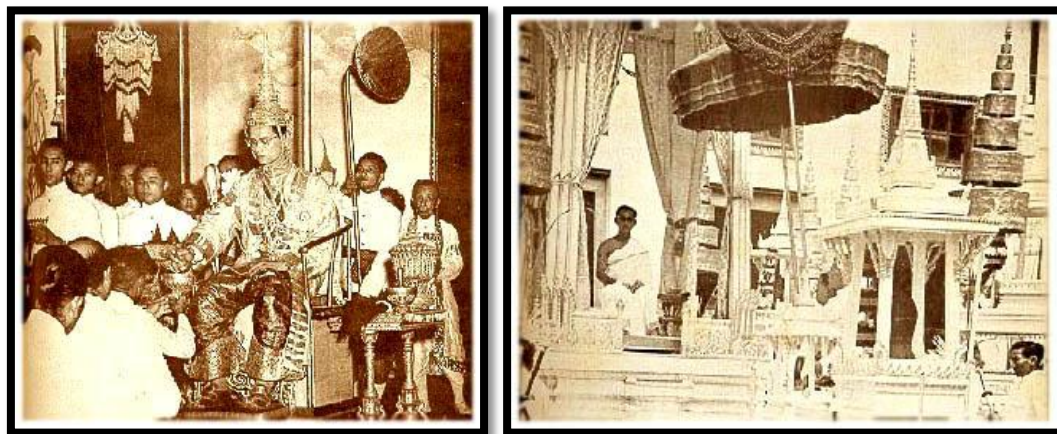
2.3.1 ความเป็นมาของพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก คือ พระราชพิธีที่แสดงความสมบูรณ์แห่งพระมหากษัตริย์ตามที่กำหนดในโบราณราชประเพณีเป็นแบบแผนอันศักดิ์สิทธิ์ที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สถาปนากรุงรัตน โกสินทร์ พุทธศักราช 2325 การเสด็จขึ้นครองราชย์ครั้งนั้นเรียกว่าปราบดาภิเษก ถือว่า การพระราชพิธียังไม่สมบูรณ์ เมื่อทรงสร้างพระบรมมหาราชวัง รวบรวมรูปแบบการพระราชพิธีสร้างเครื่องราชกกุธภัณฑ์พระมหาเศวตฉัตร เครื่องราชูปโภค และพระแสงอัญญาวุธ สำหรับพระนครแล้ว พุทธศักราช 2328จึงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เพื่อความสมบูรณ์แห่งพระมหากษัตริย์การพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งนั้น เป็นแบบแผนที่ถือปฏิบัติมาในรัชกาลที่ 2

และรัชกาลที่ 3 ซึ่งความสำคัญของพระราชพิธีอยู่ที่ทรงมรุธาภิเษก คือ ทรงรับน้ำอภิเษก โดยพระราชกรุพราหมณ์ ด้วยเชื่อในคิดว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นสมมติเทพที่อุบัติมาเพื่อขจัดทุกข์เข็ญอาณาประชาราษฎร์ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร ให้มีความร่มเย็นและทรงบำรุงอาณาจักร ให้เจริญรุ่งเรืองอุดมสมบูรณ์ (ศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำนักพระราชวัง, 2551, หน้า 1-3)

ภาพที่ 4-12 ทรงพระมรุธาภิเษก (www1.tv5.co.th)

2.3.2 ประวัติของพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

ก่อนรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ ไม่ได้มีหลักฐานบรรยายการทำพิธีบรมราชาภิเษกเอาไว้เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ รับราชสมบัติ ในปี พ.ศ. 2275 ได้ทำพิธีบรมราชาภิเษกเป็นพิธีลัด

ในรัชสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช สันนิษฐานว่าได้มีการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเพราะได้พบหลักฐานที่อ้างพระบรมราชโองการของพระองค์ การใช้พระบรมราชโองการแสดงว่าได้รับราชาภิเษกแล้ว

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ขึ้นเสวยราชสมบัตินั้น ได้ทำพิธีบรมราชาภิเษกอย่างลัดครั้งหนึ่งก่อน เนื่องจากติดงานพระราชสงครามกับพม่า จนเมื่อสร้างพระนครทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาเสร็จจึงได้ทรงทำบรมราชาภิเษกโดยพิสดารอีกครั้งหนึ่ง เมื่อ ปี พ.ศ. 2328 และได้เป็นแบบแผนในรัชกาลต่อ ๆ มา โดยเปลี่ยนรายการบางอย่างไปบ้าง เช่น ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ พราหมณ์และราชบัณฑิตยกราบบังคมทูลเป็นภาษาบาลี แล้วแปลเป็นภาษาไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตอบทั้ง 2 ภาษา ในรัชกาลต่อ ๆ มา ก็คงใช้แบบอย่างนี้ โดยมีการแก้ไขเล็กน้อยเช่นกัน

เมื่อมีพระชนมายุได้ 37 พรรษา พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยรัชกาลที่ 2 ประชวรพระอาการหนักไม่สามารถที่จะตรัสสั่งราชการใด ๆ ได้จะมอบหมายให้ใครครองราชย์ต่อก็ไม่สามารถออกพระโอบอุ้มได้ใช้หนักพระอาการรุนแรงอยู่หลายวันจนในที่สุดก็เสด็จสวรรคตประเทศไทยเผชิญกับปัญหาอันสำคัญยิ่งใหญ่ว่าใครจะเป็นผู้ครองราชย์หลักตามกฎมณเฑียรบาลที่มีมาแต่เดิมคือหากพระเจ้าแผ่นดินตั้งพระมหาอุปราชเอาไว้ดังที่เรียกว่า “กรมพระราชวังบวรสถานมงคลหรือวังหน้า” ก็ต้องให้กรมพระราชวังบวรเป็นพระมหากษัตริย์ต่อไปไม่ว่ากรมพระราชวังบวรนั้นจะมาจากไหนเป็นใครมาก่อนก็ตาม เมื่อพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ก่อนทรงไว้วางพระราชหฤทัยตั้งเป็นกรมพระราชวังบวรหรือวังหน้าแล้วก็แน่นอนว่าจบเรื่องกรมพระราชวังบวรคือพระมหาอุปราช มีศักดิ์นาสูงยิ่งกว่าข้าราชการผู้ใดแปลกที่ว่าประเทศไทยนั้นพระเจ้าแผ่นดินในอดีตตั้งกรมพระราชวังบวรมาทุกรัชกาลแต่เอาเข้าจริงแทบจะไม่มีกรมพระราชวังบวรพระองค์ใดได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินเลยในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่แย่งชิงราชสมบัติกันจนกระทั่งกรมพระราชวังบวรถูกปลงพระชนม์เพราะทุกคนหมายตาว่าคน คนนี้คือคนที่จะเป็นใหญ่เป็นโต ทุกคนก็ร่วมกันกำจัดขัดขวาง คงคล้าย ๆ กับสมัยนี้ถ้าออกข่าวลือว่าใครจะเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไปเอาเข้าจริง ๆ จะไม่ได้เป็นถ้านิ่ง ๆ เงียบ ๆ แล้ววันหนึ่งจะได้เป็นสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศกรมพระราชวังบวรหรือเจ้าฟ้ากุ้งที่เรารู้จักกันก็ไม่ได้เป็นกษัตริย์สมัยรัตนโกสินทร์มีองค์เดียวที่เป็นกรมพระราชวังบวรแล้วได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินคือรัชกาลที่ 2 พอรัชกาลที่ 1 สวรรคตกรมพระราชวังบวรหรือเจ้าฟ้าชายฉิมก็ขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดินแต่กรมพระราชวังบวรองค์อื่น ๆ เสด็จทิวงคตไปก่อนสิ้นรัชกาลทั้งนั้นและแปลกที่ว่าพระเจ้าแผ่นดินจะไม่ทรงตั้งใครเป็นกรมพระราชวังบวรอีก

ในสมัยรัชกาลที่ 2 ทรงตั้งพระราชอนุชาเป็นกรมพระราชวังบวรแต่ต่อมากกรมพระราชวังบวรทิวงคตลง พระองค์ก็ไม่ทรงตั้งใครอีก จนรัชกาลที่ 2 สวรรคต เป็นปมปริศนายิ่งใหญ่ขึ้นทันทีหลักในการสืบราชสมบัติข้อต่อไปมีว่าถ้าไม่มีกรมพระราชวังบวร ราชสมบัติจะตกแก่พระราชโอรสซึ่งเป็นเจ้าฟ้าพระองค์ใหญ่พระราชโอรสของรัชกาลที่ 2 ที่เป็นเจ้าฟ้าพระองค์ใหญ่ในเวลานั้น คือเจ้าฟ้ามงกุฎ ประสูติแต่พระอัครมเหสี คือ สมเด็จพระศรีสุริเยนทร์เจ้าฟ้ามงกุฎจึงทรงเป็นเจ้าฟ้ามงกุฎตั้งแต่ประสูติ แต่ในวันที่รัชกาลที่ 2 สวรรคตนั้นเจ้าฟ้ามงกุฎทรงผนวชเป็นพระภิกษุอยู่ แปลว่าผู้อยู่ในข้ายสมควรที่สุดหากยึดกฎว่าด้วยอาวุโสแห่งพระราชวงศ์ก็เป็นพระภิกษุเจ้าฟ้ามงกุฎแต่ถ้าใช้หลักอาวุโสแห่งอายุและอำนาจบารมีคือ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์หรือพระองค์เจ้าชายทับซึ่งเป็นพระราชโอรสของรัชกาลที่ 2 เหมือนกันเพียงแต่พระชนม์ไม่ไช่เจ้า แม้กระนั้นก็เจริญพระชนมายุยิ่งกว่าพระองค์ใดทั้งหมดคืออายุมากกว่าเจ้าฟ้ามงกุฎถึง 17 ปี เจ้าฟ้ามงกุฎขณะนั้นพระชนมายุ 20 พรรษากรมหมื่นเจษฎาบดินทร์พระชนมายุ 37 พรรษา และในวันนั้นเจ้าฟ้า

มงกุฎเป็นพระเพ็งบวชได้ 15 วันกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์เป็นผู้บัญชาการตำรวจวัง เป็นผู้กำกับกรมพระคลังเป็นผู้กำกับกรมท่า เป็นผู้ดูแลการค้าการพาณิชย์ เงินตรา เงินทองของประเทศและเป็นอธิบดีวินิจฉัยฎีกาด้วย ลองคิดดูว่า อำนาจบารมียิ่งใหญ่ขนาดไหนอย่างไรก็ตามในวันที่รัชกาลที่ 2 สวรรคต กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์เพียงแต่เป็นผู้รักษาพระนครก่อนเท่านั้นยังไม่เป็นพระเจ้าแผ่นดินรับสั่งให้ขุนนางไปกราบทูลถามพระภิกษุเจ้าฟ้ามงกุฎว่าจะทรงคิดอ่านทำอะไรในเรื่องนี้ นี่คือความมีเชื้อในพระราชวงศ์ถ้าพูดตามภาษาชาวบ้านก็คือ ไปถามว่าจะเอาอย่างไรขุนนางจำนวนหนึ่งก็รีบรุดไปเฝ้า ฯ และกราบทูลถามว่ามีพระดำริอย่างไรเรื่องราชสมบัติพระภิกษุเจ้าฟ้ามงกุฎทรงขอเวลาเพื่อจะปรึกษาเจ้านายที่ทรงเคารพนับถือปรากฏว่าเมื่อไปปรึกษาเจ้านายบางองค์ก็รู้สึกไปทวงสิทธิโดยชอบธรรมที่จะรับราชสมบัติแต่บุคคลสำคัญที่พระภิกษุเจ้าฟ้ามงกุฎทรงเคารพนับถือมาก คือ กรมหมื่นเดโชดิศรพระเชษฐาต่างพระชนนีและกรมหมื่นนุชิตชิโนรสซึ่งเป็นพระราชโอรสรัชกาลที่ 1 จึงมีพระสถานะเป็นน้องรัชกาลที่ 2 อีกนัยหนึ่งคือเป็นอาของรัชกาลที่ 3 และที่ 4 นั่นเอง กรมหมื่นนุชิตชิโนรสผนวชอยู่เช่นกันทรงเป็นเจ้าอาวาสวัดโพธิ์หรือวัดพระเชตุพนต่อมาจะได้เป็นกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรสกวีเอกกรุงสยามที่ทรงนิพนธ์เรื่องลิลิตตะเลงพ่ายไพเราะนักหนาทั้งสองพระองค์ได้ทูลแนะนำว่า วันนี้ทรงอยู่ในเพศบรรพชิตเป็นพระภิกษุไม่ใช่เวลาที่จะปรารถนาราชสมบัติ ต่อเมื่อโชคเวลาวสานบารมีแก่กล้าอำนาจคงจะมาถึงเองโดยไม่ต้องทรงปรารถนากังวลประการใดวันนี้ควรจะมุ่งหน้าเฝ้าในทางธรรมบำเพ็ญเพียรภาวนาไปให้ถึงที่สุด คำตอบนี้เป็นการชี้ทางสว่างและทำให้อนาคตประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไป พระภิกษุเจ้าฟ้ามงกุฎจึงถวายพระพรกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ว่าไม่มีพระประสงค์จะทรงรับราชสมบัตินั้นคำที่กล่าวกันอยู่ในหมู่คนบางคนว่ารัชกาลที่ 3 ทรงแย่งราชสมบัติรัชกาลที่ 4 นั้นไม่เป็นความจริงเราไม่ทราบ แต่ถ้าเจ้าฟ้ามงกุฎให้คนไปกราบทูลว่ารอก่อนหม่อมฉันจะเป็นกษัตริย์เสียเองพຽນนี้จะสึก อะไรจะเกิดขึ้น แต่เหตุการณ์นั้นไม่ได้เกิดพระองค์ให้คนไปกราบทูลกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ว่าไม่มีพระประสงค์จะรับราชสมบัติขอถวายพระพรให้ทรงครองราชสมบัติสนองพระเดชพระคุณสมเด็จพระบรมชนกาธิราชเกิดจากนั้นขุนนางทั้งหลายโดยเฉพาะขุนนางที่ต่อมาเรียกกันว่าขุนนางเชื้อสายสกุลขุนนางซึ่งมีอำนาจยิ่งใหญ่ในแผ่นดินจึงพร้อมใจกันกราบบังคมทูลอัญเชิญพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 (นภาพร เล้าสินวัฒนา, 2549, หน้า 23-52)

2.3.3 ขั้นตอนของพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

พิธีบรมราชาภิเษกสมัยนี้แต่เดิมสำคัญอยู่ที่ทรงรับน้ำอภิเษกเพื่อแสดงความเป็นใหญ่ในแคว้นทั้ง 8 แต่ในสมัยนี้อนุโลมเอาการสวมพระมหาพิชัยมงกุฎเป็นการสำคัญที่สุดเพราะตอนนี้พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ชาวพนักงานประโคมสังข์บัณเฑาะว์ ฆ้องชัย ฯลฯ

พระอารามทั้งหลายย่ำระฆังแบบอย่างพระราชพิธีบรมราชาภิเษกนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้พระราชทานพระบรมราชาธิบายไว้ว่า ได้ทำกันมาเป็น 2 ค่าย คือ หลักแห่งการราชาภิเษกมีรดน้ำแล้วเถลิงราชอาสน์เป็นเสร็จพิธี การสรทมุรธาภิเษกกับขึ้นอัฐิศรับน้ำเป็นการรดน้ำเหมือนกันขึ้นภัทรบิฐกับขึ้นพระแท่นเสวตฉัตร เป็นเถลิงราชอาสน์เหมือนกัน การขึ้นพระที่นั่งอัฐิศและภัทรบิฐนั้นเป็นอย่างน้อย ทำพอเป็นสังเขป การสรทมุรธาภิเษก และขึ้นพระแท่นเสวตฉัตรนั้นเป็นอย่างไรทั้งสองอย่างสำหรับให้เลือกทำตามโอกาสจะอำนวย ถ้าสงสัยไม่แน่ใจว่าจะเอาอย่างไรก็เลยทำเสียทั้ง 2 อย่าง (นภาพร เล่าสินวัฒนา, 2549, หน้า 23-52)

งานพระบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ มีแบบอย่างที่มีทั้งของเก่าและของใหม่โดยก่อนเริ่มพระราชพิธีที่กรุงเทพฯ ได้มีการเสกน้ำสรทมุรธาภิเษกสถานสำคัญหรือที่ตั้งมณฑลทั้ง 17 มณฑล เพิ่มวัดพระมหาธาตุสุวรรคโลกซึ่งอยู่ในมณฑลพิษณุโลกอีกแห่งหนึ่งรวมเป็น 18 มณฑล ส่วนที่กรุงเทพฯ ก็มีพิธีจารึกพระสุพรรณบัฏ ดวงพระราชา และพระราชลัญจกรแผ่นดิน

เมื่อถึงกำหนดงานก็มีพิธีตั้งน้ำวางค้ำยวันหนึ่งกับสวดมนต์เลี้ยงพระอีก 3 วัน ครึ่งถึงวันที่ 4 เวลาเช้า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสรทมุรธาภิเษกสนานแล้วทรงเครื่องต้นออกสู่พระที่นั่งไพศาลทักษิณประทับเหนือพระราชาสน์แปดเหลี่ยมซึ่งเรียกว่าพระที่นั่งอัฐิศภายใต้พระเสวตฉัตรเจ็ดชั้น ราชบัณฑิตและพราหมณ์นั่งประจำทิศทั้งแปด ผลัดเปลี่ยนกันครวละทศกล่าวคำอัญเชิญให้ทรงปกปักรักษาทิศนั้น ๆ แล้วถวายน้ำอภิเษก และถวายพระพรชัยเมื่อเวียนไปครบ 8 ทิศ แล้วกลับมาประทับทิศตะวันออก หัวหน้าราชบัณฑิตซึ่งนั่งประจำทิศตะวันออกกราบบังคมทูลรวยยอดอีกทีหนึ่ง แล้วจึงเสด็จไปสู่พระราชาสน์อีกด้านหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าพระที่นั่งภัทรบิฐ (นภาพร เล่าสินวัฒนา, 2549, หน้า 23-52)

(1) การเตรียมพิธี

สำหรับขั้นตอนการเตรียมพิธีคือการตระเตรียมสิ่งสำคัญบางประการไว้ก่อนการประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ได้แก่

1. การเตรียมน้ำอภิเษกและน้ำสรทมุรธาภิเษก
2. การจารึกพระสุพรรณบัฏเฉลิมพระปรมาภิไธย ดวงพระบรมราชสมภพ

และแกะพระราชลัญจกรประจำรัชกาล (นภาพร เล่าสินวัฒนา, 2549, หน้า 23-52)

(2) พิธีเบื้องต้น

หลังจากการแห่เชิญพระสุพรรณบัฏ ดวงพระราชาสมภพ และพระราชลัญจกรประจำรัชกาล ไปประดิษฐาน ณ พระแท่นมหามณฑล ใน พระที่นั่งไพศาลทักษิณในตอนเช้าแล้วตอนเย็นวันเดียวกันนั้นเองจึงเริ่มพิธีเบื้องต้น โดยพระสงฆ์จะจุดเทียนชัยและเจริญพระพุทธมนต์

ในระหว่างการเจริญพระพุทธมนต์ ฝ่ายพราหมณ์ก็ทำพิธีตามลัทธิ คือเข้าถวายน้ำพระมหาสังข์และใบสมิทธิ (ประกอบไปด้วยใบมะม่วง ใบทอง ใบมะขม) ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปิดพระองค์ มีความหมายว่าเป็นการปิดทองยันตราย อุบัติวันตรายและโรคันตราย ให้แผ้วพ้นจากพระองค์ จากนั้นพราหมณ์จะนำใบสมิทธิดังกล่าว ไปกระทำศาสตรปฐยาชูปโหมเพลิงที่โรงราชพิธีพราหมณ์ เป็นอันเสร็จพิธี (นภาพร เล้าสินวัฒนา, 2549, หน้า 23-52)

(3) พิธีบรมราชาภิเษก

หลังจากพิธีเบื้องต้นเสร็จสิ้นลงแล้ว วันรุ่งขึ้นถือเป็นวันประกอบพระราชพิธีที่มีความหมายและมีความสำคัญที่สุด แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การทรงพระมุรธาภิเษก (ทรงน้ำ) การถวายน้ำอภิเษก และการถวายเครื่องสิริราชกกุธภัณฑ์

การทรงพระมุรธาภิเษก เริ่มขึ้นในตอนเช้า โดยผู้ที่จะขึ้นเป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปยังพระที่นั่งไพศาลทักษิณ เพื่อทรงจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ทรงรับศีลจากสมเด็จพระสังฆราช จากนั้นจึงเสด็จไปยังหอพระสุลาลัยพิมานเพื่อผลัดฉลองพระองค์ ทรงเสวยพัสดร์ขลิบทอง

ครั้นได้เวลามหาพิชัยมงคลฤกษ์ พระมหाराชครูจะเชิญเสด็จผู้พระมณฑปพระกระยาसनาน โดยพราหมณ์นำขบวนจะเชิญ “พระปฏิมาชัย” และ “พระพิฆเนศวร” นำเป็นคู่หน้า ตามด้วยพราหมณ์ขับไม้บัณเฑาะว์ 2 คู่ พราหมณ์เป่าสังข์อูตราวัฏ 2 คู่ พราหมณ์เป่าสังข์ทักษิณาวรรต 1 คู่ พราหมณ์โปรยข้าวตอก 1 คู่ และเจ้ากรมพราหมณ์พฤติบาทกับพระมหाराชครูเดินนำเป็นคู่สุดท้าย

ณ พระมณฑปพระกระยาसनาน ผู้ที่จะเป็นกษัตริย์ต้องจุดเทียนสังเวทเวทากลางหาว แล้วเสด็จขึ้นไปประทับบนตั่งไม้อุทุมพรที่หุ้มด้วยผ้าขาวอยู่บนพระมณฑป เพื่อทรงพระมุรธาภิเษกที่เจ้าพนักงานไซสหัสสรา (เครื่องโปรยน้ำให้เป็นฝอย) โปรยลงมาจากเพดานพระมณฑป

จากนั้นสมเด็จพระสังฆราชจะถวายน้ำพระพุทธมนต์ด้วยพระครอบพระกริ่ง (ที่ทำน้ำมันต์) ที่พระขนอง (หลัง) และพระหัตถ์ ตามด้วยพระบรมราชวงศ์ผู้ใหญ่และเจ้าหน้าที่พระราชพิธีผู้ใหญ่ ขึ้นถวายน้ำพระพุทธมนต์ด้วยพระเต้า (ภาชนะที่คล้ายน้ำเต้า) ที่พระหัตถ์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงนำน้ำจากพระหัตถ์ไปสรงที่พระอังสา (ไหล่) ด้านซ้ายและขวา หลังจากนั้นพระองค์จะทรงรับน้ำพระมหาสังข์และน้ำมันต์จากพราหมณ์ เจ้าพนักงานภูษามาลาผู้ใหญ่จะถวายพระมหาสังข์ทักษิณาวฏตามขัตติยราชประเพณี แล้วจึงเสด็จไปยังหอพระสุลาลัยพิมานเพื่อเปลี่ยนเครื่องทรงสำหรับประกอบพระราชพิธีในลำดับต่อไป นั่นคือการถวายน้ำอภิเษก

หลังจากที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องบรมราชภูษิตาภรณ์แล้ว เสด็จออกจากหอพระสุลาลัยพิมาน ไปยังพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ประทับเหนือ “พระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์” ภายใต้พระบวรเศวตฉัตร (ฉัตร 8 ชั้น) เพื่อทรงรับการถวายน้ำอภิเษก

พระราชพิธีในช่วงนี้ เริ่มต้นด้วยพระองค์ประทับหันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก เพื่อให้ผู้ที่อยู่ทำหน้าที่ประจำทิศนี้คุกเข่าถวายบังคมถวายพระพรชัยมงคลถวายแว่นแคว้นดินแดนพระพุทธศาสนา และประชาชน ให้พระองค์ทรงปกป้องคุ้มครอง (บุคคลผู้เข้าเฝ้าคุกเข่าถวายบังคม คือ พราหมณ์ ราชบัณฑิต หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามรัชสมัย) จากนั้นจึงเป็นการถวายน้ำอภิเษก

พระองค์จะทรงรับน้ำอภิเษกด้วยพระหัตถ์ ทรงจับแล้วทรงลูบพระพักตร์ ทรงรับพระเต้าเบญจจรรด (เต้าน้ำสำหรับกษัตริย์) แล้วมีกระแสพระราชดำรัสตอบ เมื่อสิ้นสุดกระแสพระราชดำรัส พราหมณ์จะเป่าสังข์ พราหมณ์พิธีถวายน้ำมหาสังข์ และพราหมณ์พฤติบาสดวยน้ำเทพมนตร์ด้วยพระครอบสัมฤทธิ์

ต่อจากนั้นพระเจ้าอยู่หัวจะผันพระองค์ไปตามทิศต่าง ๆ เวียนทักษิณาวัตร (เวียนขวา) เพื่อให้ผู้ที่อยู่ทำหน้าที่ประจำในแต่ละทิศถวายน้ำอภิเษกในลักษณะเดียวกันจนครบทั้งแปดทิศ

ความหมายของพระราชพิธีในขั้นตอนการรับน้ำอภิเษกนี้ กล่าวได้ว่าเป็นการสื่อความหมายของการถวายพระราชอำนาจแด่องค์พระมหากษัตริย์ โดยใช้ “น้ำอภิเษก” เป็นสัญลักษณ์ในการสื่อแนวคิดที่เป็นนามธรรมให้ปรากฏเป็นรูปธรรม กล่าวคือ เป็นการใช้น้ำอภิเษกสื่อแทน “พระราชอำนาจ” ที่พสกนิกรถวายแด่พระมหากษัตริย์ผ่านผู้แทนปวงชน

ส่วน “พระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์” ซึ่งเป็นพระที่นั่งทรงแปดเหลี่ยมที่พระเจ้าอยู่หัวประทับ และทรงหันพระองค์ไปยังทิศทั้งแปดนั้นก็คือสัญลักษณ์ของการรับพระราชอำนาจสิทธิขาดจากปวงชนทั่วราชอาณาจักรนั่นเอง (นภาพร เล้าสินวัฒนา, 2549, หน้า 23-52)

จะทรงเครื่องบรมราชาภิเษก และทรงพระแสงขรรค์ชัยศรี เสด็จออก ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ประทับเหนือพระที่นั่งพุดตานกาญจกสินหาสน์บนพระราชบัลลังก์ ภายใต้ว
พระนพปฎลมหาเศวตฉัตร มหาเศวตฉัตรพระแสงรายดินตอง ยืนประจำที่ทั้งสี่มุมพระราชบัลลังก์ และเบื้องหลังมหาเศวตฉัตรถวายอย่างนพตบโศกตามราชประเพณี เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระมหาพิชัยมงกุฎและเจ้าพนักงานสอดคล้องพระบาทเครื่องราชกกุธภัณฑ์แล้ว มหาเศวตฉัตร รับ เจ้าพนักงานไขพระวิสูตรเบื้องหน้าพระราชบัลลังก์ให้เปิดออกเจ้ากรมตำรวจหลวงชูพุ่ม ดอกไม้ทองเป็นสัญญาณชาวประโคมกระทั่งมโหระทึก และประโคมแตร สังข์ กลองชนะขึ้น พร้อมกัน ทหารกองแก้วจินดายิงปืนมหาฤกษ์มหาชัย มหาปราบยุค เฉลิมพระเกียรติยศ ให้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน รวมทั้งบรรดาแขกเมือง เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพรชัย

ในตอนเสด็จออกมหาสมาคม เจ้าหน้าที่จะนำพระราชพาหนะที่ถือว่าเป็น พระราชพาหนะของพระจักรพรรดิ คือพระที่นั่งราชนทรยานพระยาช้างต้น พระยาม้าต้น เรือพระที่นั่งกิง ม้า เทียบ ไร่ที่เกยและที่สำคัญในการเสด็จทรงพระราชพาหนะนั้น ๆ ด้วย โดยจัดพระที่นั่งราชนทรยานและพระยาช้างต้น ไร่ที่เกยบริเวณพระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ ส่วนพระยาม้าต้น ให้ยืนที่สนามหน้าพระทวารเทเวศร์รักษา และนำเรือพระที่นั่งกิงเทียบ ไร่ที่ท่าราชวรดิฐ (นภาพร เล่าสินวัฒนา, 2549, หน้า 23-52)

ภาพที่ 4-14 พระที่นั่งอัฐทิศฯ (www.heritage.thaigov.net)

(5) การเสด็จเสียบพระนคร

เมื่อเสด็จสิ้นพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้ว พระมหากษัตริย์จะเสด็จเสียบพระนคร ซึ่งในสมัยโบราณถือว่าการแสดงถึงแสนยานุภาพของกองทัพบกและกองทัพเรือ

และเท่ากับเป็นการประกาศบุญญาธิการและพระราชอำนาจเหนือพระราชอาณาจักรของพระองค์ แต่ต่อมารัชกาลที่ 4 พระองค์ได้ทรงเปลี่ยนความหมายของการเสด็จเสียบพระนครเสียใหม่ ให้กลายเป็นการเสด็จไปนมัสการพระรัตนตรัยตามพระอารามหลวงสำคัญ ๆ แทน และถือเป็นโอกาสให้ประชาราษฎร์ได้เฝ้าชมพระบารมีไปพร้อม ๆ กันด้วย โดยจะทรงแบ่งการเสด็จพระราชดำเนินทางสถลมารคไปยังพระอารามที่อยู่ในฝั่งพระนคร และเพิ่มการเสด็จพระราชดำเนินทางชลมารคสำหรับการเสด็จไปยังพระอารามที่อยู่ทางฝั่งธนบุรี (นภาพร เล้าสินวัฒนา, 2549, หน้า 23-52)

ภาพที่ 4-15 พระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมัยรัชกาลที่ 9 (นภาพร เล้าสินวัฒนา, 2549, หน้า 55)

2.3.4 คำถวายพระพรและถวายแผ่นดินแด่พระเจ้าอยู่หัวและการตีกลองมโหระทึก
ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

สำหรับคำถวายพระพรและถวายแผ่นดินที่ราชบัณฑิตประจำแต่ละทิวจะกราบบังคมทูลนั้น ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 8 มีการใช้ 2 ภาษา คือ ภาษามครครั้งแรกหนึ่ง และภาษาไทยอีกครั้งหนึ่ง เป็นการกล่าวสองครั้ง แต่มีความหมายอย่างเดียวกัน

นภาพร เล้าสินวัฒนา (2549, หน้า 28-30) กล่าวว่าตัวอย่างของคำกล่าวภาษาไทยในสมัยรัชกาลที่ 8 มีอยู่ว่า

“...ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม ขอเทวดาจทรงพระบรมราชานุญาตให้ข้าพระพุทธเจ้ากล่าวถวายชัยมงคล ณ ที่นี้ พระองค์ทรงพระบรมราชาภิเษกใหม่เพื่อประโยชน์แก่การมงคลยิ่งในราชสมบัติ เสด็จประทับบนพระราชบิฐ ผันพระพักตร์เฉพาะทิศบูรพา

ณ บัดนี้ ประเทศทั้งหลายเหล่าใดซึ่งตั้งประจำทิศนั้นก็ดี สัตว์ทั้งหลายเหล่าใดที่อาศัยอยู่ในทิศนั้น ก็ดี ขอพระองค์ทรงแผ่ความปกครองและยังพระราชอาณาให้เป็นไปแก่ประเทศและสัตว์ทั้งหลาย เหล่านั้น ขอพระองค์ทรงรักษาแว่นแคว้นนี้กับทั้งหลายเหล่านั้น ขอพระองค์ทรงรักษาแว่นแคว้นนี้ กับทั้งพระพุทธศาสนาและประชาราษฎร์ ปกครองเมตนิคผลให้สำเร็จ โดยดี ขอพระองค์จงเสด็จ สถิตย์อยู่ในราชสมบัติสิ้นกาลนาน ปราศจากสรรพโรคาพาธทรงบรรลุผลสำเร็จมีพระชนมชีพ ยืนนานตลอดร้อยสหัสกาล (ปี) ขอพระราชทานผู้เป็นอธิบดีในบูรพทิศ ซึ่งปรากฏพระนามว่าครุฑจก อภิบาลรักษาเทวดาพร้อมกับรัฐมณฑล โดยเอื้อเพื่อศัตรูทั้งหลายเหล่าใดผู้ใคร่กระทำอนัตตพินาศ ในปฐัถิมทิศภาค (ทิศบูรพา) ขอเทวดาจงทรงชำระปวงอริราชเหล่านั้นด้วยดีโดยพระบรมเดชา นุภาพ...”

เมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับ ณ พระที่นั่งภัทรบิฐแล้ว พระมหาราชครูจะร้าย เวทย์สรรเสริญเขาไกรลาส เชิญพระอิศวรให้เสด็จลงจากเขาไกรลาส มาสถิตองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากนั้นพระมหาราชครูจะกราบบังคมทูลเฉลิมพระปรมาภิไธย และกราบบังคมทูล ถวายเครื่องราชกกุธภัณฑ์เป็นภาษามคธ ตามด้วยภาษาไทย ความว่า

“ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม ขอได้ทรงพระกรุณา โปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรม ราชวโรกาสแก่ข้าพระพุทธเจ้า ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงรับพระมูรธาภิเษกเป็นพระบรมราชาธิราช เป็นเจ้าเป็นใหญ่ของปวงประชาชน ชาวสยาม เหตุตั้งนั้นข้าพระพุทธเจ้า ทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าทูลละอองธุลีพระบาท มีท่าน เสนาบดีเป็นประธาน และสมณพราหมณาจารย์ทั้งปวง พร้อมเพรียงมีน้ำใจเป็นอันเดียวกัน ขอขนานพระปรมาภิไธยถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้งได้จารึกไว้ในพระสุพรรณบัฏนั้น ขอได้ทรงเฉลิมพระปรมาภิไธยโดยกำหนดนั้น และรับเครื่องราชกกุธภัณฑ์นี้ ครั้นแล้วขอให้ทรง ราชการะดำรงราชสมบัติโดยธรรมสม่ำเสมอ เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและสุขแห่งมหาชนสืบไป ขอเดชะ”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะมีพระราชดำรัสรับว่า “ขอพระพรหมณ์”

เมื่อจบกระแสพระราชดำรัสแล้ว ก็หมายความว่าทรงรับพระปรมาภิไธยที่ขนาน ถวาย และทรงรับที่ดำรงราชสมบัติ เพื่อเกื้อกูลประโยชน์จับไม้บัณเฑาะว์ ประโคม สังข์ แตร กลองมโหระทึกและเครื่องดุริยางค์ดนตรี ส่วนทหารก็ยิงปืนมหาฤกษ์มหาชัย มหาปราบยุค ตามกำลังวัน ทหารบกทหารเรือยิงปืนใหญ่เฉลิมพระเกียรติยศแห่งละ 101 นัด พระสงฆ์ใน พระอารามหลวงย่ำระฆังถวายพระพรชัยมงคล

จากนั้นพระมหาราชครูจึงถวายเครื่องราชกกุธภัณฑ์และพระแสงอัษฎาวุธ แล้วตามด้วยเจ้ากรมพราหมณ์พฤติบาทกรกราบบังคมทูลถวายพระนพปฎลมหาเศวตฉัตร (ฉัตรสีขาว

9 ชั้น) ด้วยภาษามคธและภาษาไทย เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับแล้วพระราชทานต่อไปยังเจ้าพนักงานภูษามาลา เพื่อเชิญไปยังท่ายพระที่นั่งภัทรบิฐทางด้านขวา ขณะทรงรับพระนพปฎลมหาเศวตฉัตร พรหมณ์จะเป่าสังข์ โห่ลั่นฆ้องชัย เจ้าพนักงานประโคม แตร สังข์ บัณเฑาะว์ กลองมโหระทึก และเครื่องดุริยางค์อีกคำรบหนึ่ง

ต่อจากนั้นพรหมณ์จะร่ายอนุชฎกสิมณฑ์และอนุชฎวิษณุมนต์เมื่อจบแล้ว พระมหाराชครูจะกล่าวคำถวายชัยมงคล ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะพระราชทานกระแสพระราชดำรัสเป็นปฐมบรมราชโองการหรือการตรัสครั้งแรกในฐานะของพระเจ้าแผ่นดิน โดยสมบูรณ์ ซึ่งในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงสมัยรัชกาลที่ 3 ตรัสเป็นภาษาไทยความว่า

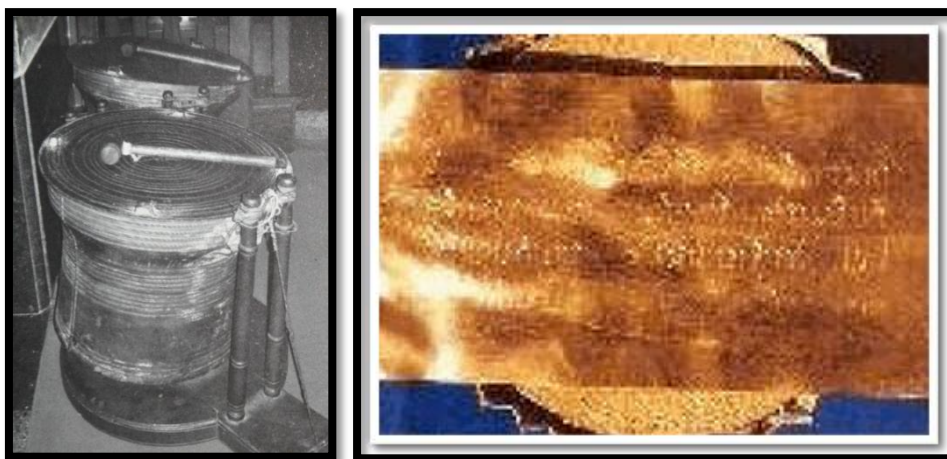
“พรรณพฤษชัย และสิ่งของในแผ่นดินทั่วทั้งพระราชอาณาเขตซึ่งหาผู้หวงแหนมิได้นั้น ตามแต่สมณชีพราหมณาจารย์ร่ายฎฐจะปรารถนาเถิด”

แต่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา พระปฐมบรมราชโองการในพระราชพิธีนี้ได้เปลี่ยนมาใช้ 2 ภาษา คือ ภาษาไทยและภาษามคธ ข้อความก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 8 ตรัสว่า

“คุณพรหมณ์ บัดนี้เราทรงราชการระครองแผ่นดินโดยธรรมสม่าเสมอ เพื่อประโยชน์แก่กุลและสุขแห่งมหาชน เราแผ่พระราชอาณาเหนือท่านทั้งหลาย กับ โภคสมบัติเป็นที่พึงจัดการครองรักษาป้องกันอันเป็นธรรมสืบไป ท่านทั้งหลายจงวางใจอยู่ตามสบายเทอญ”

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปฐมบรมราชโองการ และพระมหाराชครูรับพระบรมราชโองการแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงหลังพระเต้าทักษิโณทก ตั้งพระราชศตยาศิษฐาน ตั้งพระราชหฤทัยที่จะดำรงทศพิธราชธรรม เพื่อความไพบุลย์รุ่งเรืองของพระราชอาณาจักร และเพื่อความสุขสวัสดิ์แห่งมวลชน (นภาพร เล้าสินวัฒนา, 2549, หน้า 39-43)

ภาพที่ 4-16 (ซ้าย) กลองมโหระทึกที่ใช้ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

(นภาพร เล้าสินวัฒนา 2549, หน้า 43)

(ขวา) พระสุพรรณบัฏจารึกพระปรมาภิไธยของรัชกาลที่ 1-3

(guru.sanook.com)

2.3.5 บทบาทความสำคัญของกลองมโหระทึกในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกต้องใช้กลองมโหระทึก 2 ใบไว้ที่หลังของพราหมณ์ จะดีด้วยนักตีกลองมโหระทึก 2 คน เวลาตีกลองมโหระทึก จะใช้ฐานที่มีเสาอยู่ 2 แท่ง แล้วใช้เชือกผูกหูของกลองมโหระทึกทั้งสองข้าง หน้ากลองหงายขึ้นด้านบน ใช้ไม้ตีกลอง 2 อันตี

ด้านการแต่งกายของผู้ประกอบพิธี พราหมณ์จะใส่ชุดทางศาสนาสีขาว ผู้บรรเลงดนตรีจะสวมเสื้อสีแดงมีลายขอบสีทองและใส่หมวกสีแดง นักตีกลองมโหระทึกจะสวมเสื้อและกางเกงสีส้มที่มีขอบสีทองและสวมหมวกสีแดง เป็นต้น

ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก บทบาทความสำคัญของกลองมโหระทึก ถือเป็นเครื่องดนตรีเพื่อส่งสัญญาณพร้อมกับ แตร สังข์ บัณเฑาะว์ และเครื่องดุริยางค์อีกคำรบหนึ่ง กลองมโหระทึกก็เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดีในการดำเนินพิธี

3. บทบาทและความสำคัญของกลองมโหระทึก

3.1 ใช้เป็นเครื่องแสดงฐานะความมั่งคั่ง

พวกเลียว (Liao) ในจีนเชื่อว่า การมีกลองมโหระทึกใบใหญ่ จะได้รับการยกย่องนับถือเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน หรือผู้นำหมู่บ้าน

พวกข่าละเมิด จีนเรียกว่า ม้อย (Mois) ซึ่งเป็นกลุ่มชนในแขวงหลวงน้ำทา แขวงหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นิยมสะสมทองคำมโหระทึก

หากผู้ใดมีทองคำมโหระทึก 2 ใบ กระบือ 2 ตัว จะได้รับการยกย่องเป็น เล็ม (ตำแหน่งขุนนางที่ไม่มีการสืบสกุล) โดยในการตั้งเล็มจะมีการผูกค้ายสายสิญจน์มัดตัวกบที่ตกแต่งบนหน้ากลอง ใช้ชนนกฟาดบนหน้ากลองบริเวณที่เป็นลายรูปดาวหรือดวงอาทิตย์พร้อมเทเลียดลงบนรูปนั้น ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเล็ม จะสวดมนต์และขอพรให้ได้ทองคำมโหระทึกและกระบือเพิ่มขึ้น หลังจากนั้น 2 เดือน เล็มจะต้องทำพิธีสังเวญปู ยา ตา ยาย โดยการเช่นกระบือ 1 ตัว และเชิญเพื่อนบ้านมาร่วมในพิธี

พวกเย่หู่ (Yueh) ต้นตระกูลกลุ่มชนเชื้อสายยวนเชื่อว่า กลองมโหระทึกเป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจของหัวหน้า

3.2 ใช้เป็นวัตถุสำคัญประกอบในพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย

กลุ่มชนบางกลุ่ม เช่น กลุ่มชนข่าละเมิด จะประกอบพิธีการฝังศพสำหรับผู้ตายที่เป็นเจ้าของกลองมโหระทึกและไม่มีทายาท ด้วยการที่ญาติของผู้ตายจะช่วยกันทุบกลองมโหระทึกของผู้ตายให้แตกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย จากนั้นเก็บชิ้นส่วนกลองมโหระทึกใส่ในหลุมฝังศพ ผู้เป็นเจ้าของกลองนั้น

กลุ่มชนยางแดง มีประเพณีที่ต่างออกไป คือ เมื่อผู้เป็นเจ้าของกลองมโหระทึกตายลง ทายาทหรือญาติจะเจาะเนื้อกลองแยกเป็นชิ้นเล็ก ๆ

กลุ่มชนพื้นเมืองบางกลุ่มในเวียดนาม มีความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกว่า เมื่อผู้นำครอบครัวตายลง ทายาทหรือญาติจะนำกลองมโหระทึกมาแขวนเหนือศพเมื่อนำอาหารไปเช่นแก่ผู้ตายจะต้องตีกลองไปนั้นทุกครั้ง

กลุ่มชนกะเหรี่ยงในสหภาพพม่า และภาคตะวันตกของไทย นิยมตีกลองมโหระทึกในงานศพเพื่อเรียกวิญญาณของผู้ตาย เนื่องจากเชื่อว่าหลังความตายวิญญาณของผู้ตายจะกลายเป็นนก นอกจากนี้ยังนิยมใช้กลองมโหระทึกเป็นแท่นวางเครื่องสังเวญ ประกอบด้วยเขาสัตว์ และข้าว

3.3 ใช้ตีเป็นสัญญาณในการสงคราม

เอกสารจีนระบุว่า ใน พ.ศ. 600 ม้าหยวน (Ma Yuan) นายทัพชาวจีนใช้กลองมโหระทึกในการสงครามกับพวกอนารยชนโดยตีกลองมโหระทึก ณ บริเวณที่รวมพลใกล้น้ำตก เสียงกลองสะท้อนดัง ทำให้ข้าศึกเข้าใจว่ามีกำลังทหารจำนวนมาก อันเป็นการข่มขวัญข้าศึก และสร้างความอึกทึกแถมแก่แม่ทัพนายกองต่าง ๆ ที่มาชุมนุม

เอกสารจีนสมัยราชวงศ์สุย (Sui dynasty) กล่าวถึงแม่ทัพพวกเลี้ยว (Liao) ตีกลองมโหระทึกเพื่อรวบรวมไพร่พลออกศึก นอกจากนี้ ในการขุดค้นที่แหล่งโบราณคดี Pasemah

บนเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย พบประติมากรรมรูปนักรบมีกลองมโหระทึกแขวนอยู่ทางด้านหลัง

ในบางกรณีการตีกลองมโหระทึก ยังเป็นการแสดงถึงความมีชัยชนะเหนือข้าศึก เช่น ใน พ.ศ. 1970 จักรพรรดิเล่เถ่โต๊ (Le Thai To) แห่งเวียดนาม ทรงจัดพิธีตีกลองมโหระทึกและเดินรำในโอกาสที่ทรงมีชัยชนะเหนือกองทัพจีนแห่งราชวงศ์หมิง

3.4 ใช้ตีประกอบในพิธีกรรมขอฝน

เมื่อพิจารณาจากรูปสัตว์ซึ่งประกอบที่ส่วนหน้ากลองและด้านข้างกลองมโหระทึก เช่น กบ หอย ทาก ช้าง และจิ้งจก พบว่า สัตว์มีความเกี่ยวข้องกับฝน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รูปกบที่ปรากฏบนหน้ากลองมโหระทึก กลุ่มชนในจีนตอนใต้เชื่อว่า มีความศักดิ์สิทธิ์สามารถขอให้ฝนตกได้ และเชื่อว่า สัตว์ประเภทนี้สามารถบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ว่าจะมีฝนตกหรือไม่ เนื่องจากธรรมชาติของกบหรือคางคกที่เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของอากาศ เมื่อฝนตก กบและคางคกจะออกจากโพรงดิน

ทั้งยังมีความเชื่อว่า กบและคางคกมีความใกล้ชิดกับน้ำ จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้อารักขาฝน ดังนั้นในพิธีขอฝนจึงมีกบและคางคกเข้ามาเกี่ยวข้องกับเช่นเดียวกับรูปสัตว์ประเภทหอยทาก จิ้งจก และช้าง สัตว์มีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมขอฝนทั้งสิ้น ความเชื่อดังกล่าวปรากฏในกลุ่มชนมุขที่ตีกลองมโหระทึก หากเกิดภาวะฝนแล้งและการอดอยาก

3.5 ใช้ตีเพื่อการบำบัดรักษาโรคทางไสยศาสตร์

จดหมายเหตุจีนกล่าวถึงหมู่บ้านกลุ่มชนเลี่ยว (Liao) แถบทางใต้ของหนานชาน จำนวน 20 หมู่บ้าน ที่มีการหล่อกลองมโหระทึกเพื่อการใช้งาน เมื่อหล่อกลองเสร็จจะแขวนกลองไว้ที่ลานบ้านผู้เป็นเจ้าของกลอง หลังจากนั้น จะเป็นงานเลี้ยง ซึ่งผู้ที่ได้รับเชิญจะรวมเป็นกลุ่ม แยกรับเชิญที่มีฐานะมั่งคั่งต้องเตรียมปิ่นปักผมและทองคำมาร่วมในพิธีตีกลองมโหระทึกเมื่อเสร็จพิธีเปิดงานแล้วแยกรับเชิญจะมอบปิ่นปักผมและทองคำให้ผู้เป็นเจ้าของบ้านเป็นที่ระลึก

สำหรับกลุ่มชนเย่ห้ (Yueh) มีความเชื่อเกี่ยวกับการตีกลองมโหระทึกว่าเป็นการข่มขุมเทวดา เพื่อการบำบัดรักษาโรคภัย และขับไล่สิ่งชั่วร้าย

กลุ่มชนฆ่าละเมิด ในแขวงหลวงน้ำทา และแขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะตีกลองมโหระทึกเมื่อเก็บเกี่ยวและนวดข้าวแล้วเสร็จทั้งนี้เพื่อเป็นการสังเวศปี ย่า ตา ยาย เนื่องจากเชื่อว่าเสียงกลองมโหระทึกนั้นจะนำความยินดีแก่ผีบรรพบุรุษนั้นให้ไปสถิตในขุ้งข้าว และคุ้มครองรักษาข้าวที่เก็บในขุ้งให้ปลอดภัยจากการถูกขโมยโดยคน และการกัณฑ์ของสัตว์ (สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546, หน้า 14-15)

4. วิธีการตีกลองมโหระทึก

ในประเทศไทย มีวิธีการตีกลองมโหระทึก 2 วิธี ได้แก่

วิธีที่ 1 แขนอยู่บนฐาน หน้ากลองอยู่ข้างบน แล้วมีนักตีกลองมโหระทึก 1 คน ใช้ไม้ตีกลอง 2 อันตีกลอง วิธีนี้จะใช้ในบางพิธีที่มีสถานที่กว้าง เช่น พิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ กระบวนพยุหยาตราชลมารค ฯลฯ

วิธีที่ 2 หามตี มี 4 คนใช้ไม้ 2 อันหามกลองมโหระทึกไว้ แล้วมีนักตีกลองมโหระทึก 1 คน ใช้ไม้ตีกลอง 2 อันตีกลอง วิธีนี้จะใช้ในบางพิธีที่มีสถานที่แคบ เช่น พิธีวันสงกรานต์ ฯลฯ

ภาพที่ 4-17 (ซ้าย) วิธีการตีกลองมโหระทึก (ขวา) การแต่งกายของนักตีกลองมโหระทึก
(Ni Yu, 2556, พระบรมมหาราชวัง)

5. เก็บรักษากลองมโหระทึก

เมื่อไม่ได้ใช้งาน กลองมโหระทึกจะถูกเก็บรักษาไว้ในห้องงานเครื่องสูงและกลองชนะ โดยมีเจ้าพนักงานเฉพาะด้านรับผิดชอบในการดูแลกลองมโหระทึก

ภาพที่ 4-18 สถานที่เก็บรักษากลองมโหระทึก (Ni Yu, 2556, พระบรมมหาราชวัง)

ประเพณีความเชื่อและบทบาทความสำคัญเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วง ในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน

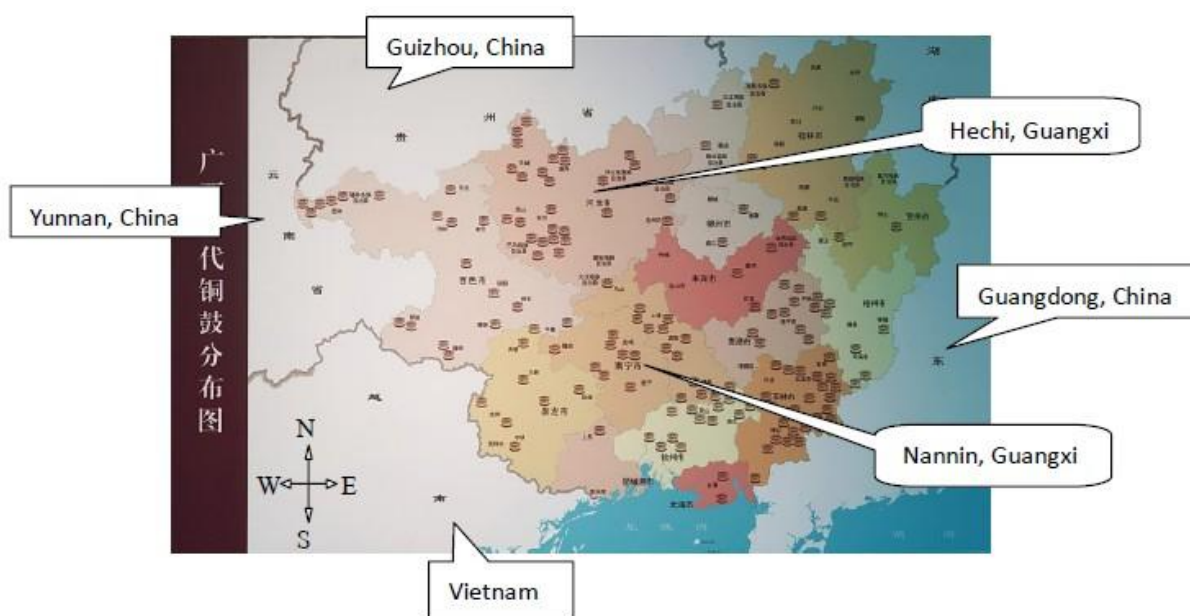
1. กลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน

นักวิชาการจีนเชื่อว่าจุดสูงสุดของวัฒนธรรมกลองมโหระทึกชาวจ้วงอยู่ในราชวงศ์ฮั่นของจีนคือ ประมาณ 200 ปีก่อนคริสต์ศักราช ในเวลานั้น กลองมโหระทึกเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจเพียงแต่พระราชาสถาปนาได้ แต่ในราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 618-907) และราชวงศ์ซ่ง (ค.ศ. 960-1279) กลองมโหระทึกเป็นเครื่องดนตรี เริ่มเข้ามาชุมชน แต่ถึงราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1368-1644) และราชวงศ์ชิง (ค.ศ. 1616-1840) เพื่อลดอำนาจของชนเผ่าในภาคใต้ของจีน จักรพรรดิของจีนเปลี่ยนนโยบายให้จำกัดกลองมโหระทึก กลองมโหระทึกไม่ได้เป็นเอกลักษณ์ของอำนาจแล้ว

หลังจากราชวงศ์หมิงและชิง เท่ากับสมัยอาณาจักรอยุธยาและสมัยกรุงธนบุรีของประเทศไทย รัฐบาลจีนไม่เห็นความสำคัญของกลองมโหระทึก และหยุดผลิตกลองมโหระทึก แต่ในชาวบ้านชุมชนยังให้ความสำคัญของกลองมโหระทึกอยู่ โดยมีความเชื่อว่า ในบ้านหรือหมู่บ้านมีกลองมโหระทึกหรือไม่ คุณภาพดีหรือไม่ดี เกี่ยวกับขีดความสามารถและแสดงฐานะความมั่งคั่งในแต่ละบ้านและแต่ละหมู่บ้าน ดังนั้น กลองมโหระทึกที่รักษาไว้ในชุมชนจึงมีจำนวนมาก นี่คือข้อมูลพื้นฐานสำหรับการฟื้นฟูวัฒนธรรมกลองมโหระทึกในตอนท้ายของศตวรรษที่ 20 ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 ในกวางสี จากรัฐบาลใหม่ถึงเอกชน ร่วมกันฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีกลองมโหระทึก

ในปัจจุบันนี้กลองมโหระทึกเหลือแค่ 2,400 ใบเท่านั้นในโลก ในพื้นที่เมืองเหอฉือของกวางสีที่เดิวกีมีกลองมโหระทึกมากกว่า 1,400 ใบ ซึ่งเทศบาลตงหลานในเมืองเหอฉือมี

กลองมโหระทึกมากกว่า 560 ใบซึ่งกลองเหล่านี้มีรายละเอียดการตกแต่งหน้ากลองที่แตกต่างกันไป โดยพิพิธภัณฑ์กลองมโหระทึกที่ใหญ่ที่สุดอยู่ที่เมืองหนันหนิง ใน เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วง กวางสีและเป็นเรื่องดีที่เสียงใส ๆ ของกลองลำารัดนี้ยังคงก้องกังวานอยู่ตามขุนเขาและหมู่บ้าน ชนชาติส่วนน้อยในชนบทตามมณฑลต่าง ๆ ของประเทศ อาทิ หยุนหนัน กวางสีกู่ยัวโจวและ ซื่อชาน เป็นต้น (Guangxi Zhuang Autonomous Region Museum, 2534, หน้า 1)

ภาพที่ 4-19 การกระจายของกลองมโหระทึกในกวางสี ประเทศจีน (Ni Yu, 2555, Guangxi Museum of Nationalities)

2. ความเชื่อของกลองมโหระทึกต่อกลุ่มชนชาวจ้วง

ความเชื่อของกลองมโหระทึกนั้นมีการเล่าลือต่อกันมาหลายแบบ ได้แก่

กลุ่มชนชาวจ้วงของอำเภอตงหลาน เมืองเหอฉือในกวางสี (广西河池市东兰县) คิดว่า กลองมโหระทึกเป็นสิ่งที่เจ้าแม่เทียนเหนียงมู่ (天娘母) เป็นผู้ประทานให้ ซึ่งเจ้าแม่เทียนเหนียงมู่ เป็นเทพที่สูงที่สุด ในวันส่งท้ายปีและเทศกาลตรุษจีน พวกเขาจะบูชากลองมโหระทึกที่มีเนื้อร้อง ที่มีใจความสำคัญดังนี้

“...สมัยโบราณ ฟ้าไม่มีเมฆ และฟ้าแสงเก้าเดือน คนในแม่น้ำกระหายน้ำตาย... เจ้าแม่เทียนเหนียงมู่สงสารผู้คน จึงบรรดานฝนตกลงมาอย่างกระหน่ำ ฝนหยุดลงมาใหญ่ดังกลอง ฝนตกลงมาหลายเดือน น้ำจึงท่วมไปทั่วพื้นที่ เหลือแต่ภูเขาจู่อู่โโป (祖义坡) ที่เป็นเขาสูง ปู่โลโถ (布洛陀)

รู้ข่าว จึงเดินทางไปบนสวรรค์เพื่อไปรายงานต่อเจ้าแม่เทียนเหนียงมู่เจ้าแม่เทียนเหนียงมู่ทราบเรื่องว่าน้ำท่วมเมืองมนุษย์ จึงร้องไห้ออกมา คิดว่าตนเองเป็นต้นเหตุ แต่นี่ก็ไม่ใช่ความผิดของเจ้าแม่เทียนเหนียงมู่ แต่เป็นเพราะว่าระยะห่างของฟ้าดินไกลกันเกินไป เจ้าแม่เทียนเหนียงมู่ซึ่งอยู่บนฟ้าจึงไม่อาจจะทราบสถานการณ์บนโลกมนุษย์ ดังนั้นเจ้าแม่เทียนเหนียงมู่จึงหล่อกลองมโหระทึกขึ้น เพื่อให้ผู้คนตีกลองมโหระทึกบอกเจ้าแม่เทียนเหนียงมู่ เมื่อเกิดภัยอันตรายบนโลกมนุษย์...”

บนโลกมนุษย์เลยมีกลองมโหระทึก

เพลงของกลองมโหระทึกที่กลุ่มชนชาวจ้วงในพื้นที่อื่น ๆ ของเมืองเหอฉีมีเนื้อเรื่องว่า

“...ปู่โล่โถสร้างฟ้าดิน สร้างดาว สร้างพระอาทิตย์ สร้างพระจันทร์ สร้างเพลงพื้นบ้าน และก็ยังสร้างกลองมโหระทึกและเครื่องดนตรีอื่น ๆ...แต่กลองมโหระทึกที่ปู่โล่โถเป็นคนสร้าง เป็นแม่กลองมโหระทึก แม่กลองมโหระทึกอยากจะแต่งงานกับมังกรในน้ำ แต่กลับถูกผีน้ำขัดขวาง จึงร้องไห้ทุกคืน ปู่โล่โถรู้เข้า จึงได้สร้างพ่อกลองมโหระทึกขึ้นมาอีก แล้วก็ส่งทั้งสองไปให้กับกลุ่มชนชาวจ้วง ไปเป็นของลี้ค่าที่สืบทอดกันต่อไป...”

ดังนั้นปัจจุบันนี้การตีกลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วงจึงจะตีด้วยพ่อกลองมโหระทึกและแม่กลองมโหระทึกร่วมกัน

ชาวจ้วงเชื่อว่า ลูกหลานของกลองมโหระทึกนั้นมักจะบินออกไปต่อสู้กับผีน้ำอยู่เสมอ ถ้าผู้ชนะจึงบินกลับมา ถ้าผู้แพ้จึงตกลงไปบนก้นแม่น้ำกลายเป็นก้อนหิน มีการเล่าลือกันมาว่าปัจจุบันกลองมโหระทึกที่มีความขำรุคเกิดจากการต่อสู้กับผีน้ำ (เงินเหย้าหลิง, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2556)

ในปี พ.ศ. 2503 ผู้อาวุโสเหว่ยว่านอีเคยพบก้อนหินหนึ่งก้อนในก้นอ่าวที่มีชื่อว่า อ่าวกลองมโหระทึก (铜鼓湾) ในอำเภอตงหลานเมืองเหอฉี ซึ่งรูปร่างลักษณะของก้อนหินก้อนนั้นมีรูปร่างเหมือนกับกลองมโหระทึก เขาเชื่อว่านี่ก็คือกลองมโหระทึกที่ต่อสู้กับผีน้ำแล้วได้รับความพ่ายแพ้ เขาได้เก็บก้อนหินก้อนนี้ไว้ในบ้านของเขาและนับถือเป็นของลี้ค่า ซึ่งได้เก็บไว้มาแล้วกว่า 50 ปี ตามที่ผู้อาวุโสเหว่ยว่านอีได้กล่าวมา หินก้อนนี้เป็นหินที่แข็งแกร่งมาก ใช้สว่านก็ยังไม่สามารถทำความเสียหายได้ ตามที่นักวิจัยของลี้ค่าในเมืองปักกิ่งกล่าวคือ หินก้อนนี้คือหินอุกกาบาต (เหว่ยว่านอี, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2556)

ข้างต้นที่กล่าวมานี้คือเรื่องเทพนิยายที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึกที่มีการเล่าลือกันมา แสดงถึงความเลื่อมใสศรัทธาของกลุ่มชนชาวจ้วงที่มีต่อกลองมโหระทึก แต่ที่นี้เป็นแค่เรื่องเล่า ไม่ใช่แหล่งที่มาของกลองมโหระทึกจริง ๆ ตำบลทางเจียงอำเภอตงหลานเมืองเหอฉี (河池市东兰县长江乡) มีเพลงพื้นเมืองของกลุ่มชนชาวจ้วงร้องไว้ว่า

หลู่ป๋าน (鲁班) สร้างบ้าน มีทั้งสูงทั้งต่ำ
 โหลงหวัง (龙王) สร้างน้ำฝนน้ำค้าง โลกมนุษย์ได้รับน้ำฝน
 ผันกู่ (盘古) สร้างมนุษย์ มีชาวจ้วงชาวฮั่น
 หวินหนาน (云南) สร้างกระจกที่ใสสะอาด มองเห็นทั้งหน้าได้อย่างชัดเจน
 เรี่ยวผิง (廖平) สร้างกลองมโหระทึก ใต้ฟ้ามีความสุข
 (เหลียงฟู่หลิน, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2556)

ในบทเพลงชาวบ้านมีบันทึกไว้ว่ากลองมโหระทึกถูกหล่อขึ้นมาก่อนครั้งแรกโดย เรี่ยวผิง แต่ว่าเรี่ยวผิงเป็นใคร เกิดเมื่อไหร่ ไม่มีผู้ใดทราบชัดเจนแต่สามารถพูดได้ว่า กลองมโหระทึกยังคงหล่อขึ้นมาจากฝีมือประชาชน

จากข้อคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า กลุ่มชนชาวจ้วงได้นับถือกลองมโหระทึกเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คิดว่ากลองมโหระทึกสามารถติดต่อกับสวรรค์ได้ เป็นเครื่องมือในการติดต่อกับสวรรค์ นอกจากนี้ยังเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจและทรัพย์สินสมบัติ เช่น ชาวจ้วงบางวงศ์ตระกูลถึงแม้ว่าจะยากจนขึ้นแค้นมาก แต่ว่าขอแค่ที่บ้านมีกลองมโหระทึก เขาก็คิดว่าตัวเองร่ำรวย และจะไม่ยอมขายกลองมโหระทึกออกไปเด็ดขาด วงศ์ตระกูลที่มีกลองมโหระทึกก็จะได้รับความเคารพพอสมควรในหมู่บ้านในเวลาประชุมปรึกษาเรื่องราวใหญ่ๆ ก็จะมีอำนาจในการพูด

3. ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับกลองมโหระทึก

ประเพณีกลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วง มีดังนี้

3.1 กิจกรรมของส่วนกลาง (ที่รัฐบาลจัดขึ้น)

3.1.1 เทศกาลศิลปะกลองมโหระทึกและเพลงพื้นบ้าน (铜鼓山歌艺术节)

เทศกาลศิลปะกลองมโหระทึกและเพลงพื้นบ้านเป็นเทศกาลใหญ่ที่รัฐบาลเมืองเหอหนือจัดขึ้นปีละครั้งเพื่อสืบทอดพัฒนาและสร้างโฉมหน้าใหม่ของวัฒนธรรมกลองมโหระทึกเทศกาลศิลปะกลองมโหระทึกและเพลงพื้นบ้านจะถูกจัดขึ้นวนกันไปทุก ๆ อำเภอในเมืองเหอหนือ จัดขึ้นในช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม กิจกรรมโดยทั่วไปแล้วจะจัดขึ้น 10-20 วัน ภายในกิจกรรมนั้นจะมีกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาวจ้วงในกว้างสิทุกรูปแบบ

กิจกรรมวันแรกจะเป็นพิธีเปิดงาน ในพิธีเปิดนั้นจะมีผู้นำของเขตปกครองตนเอง กวางสีจ้วงและผู้นำของเมืองเหอหนือกล่าวเปิดงาน ในพิธีเปิดมีการแสดงกลองมโหระทึก การแสดงร้องเพลงพื้นเมืองและการแสดงเต้นรำของชาวชนกลุ่มน้อย เป็นต้น

ต่อมาในวันที่เหลือ จะจัดกิจกรรมทุกรูปแบบอาทิเช่น กิจกรรมการโฆษณา แหล่งท่องเที่ยว การแสดงและจำหน่ายสินค้า ถนนขายอาหารที่มีชื่อของชาวชนกลุ่มน้อย การแสดงศิลปะวรรณคดี นิทรรศการเสื้อผ้าเครื่องประดับของชนกลุ่มน้อยที่เป็นมรดกอันล้ำค่า การแข่งขัน

ร้องเพลงพื้นบ้าน การแข่งขันกลองมโหระทึก นิทรรศการการถ่ายภาพและจิตรกรรม การแข่งขัน
ไก่อ้น เป็นต้น เทศกาลศิลปะกลองมโหระทึกและเพลงพื้นบ้านในปี พ.ศ. 2554 ได้จัดการแสดง
กลองมโหระทึกขนาดใหญ่ที่มีชื่อว่า “ปริศนาพันกลองมโหระทึก (千鼓之谜)” ในการแสดงนี้
นำกลองมโหระทึกมากกว่า 500 ใบ ที่สืบทอดต่อมาแสดงรวมกัน กลองมโหระทึกเหล่านี้มาจาก
แต่ละอำเภอที่มีกลองมโหระทึกในเมืองเหอฉีซึ่งชาวจีนเรียกเมืองเหอฉีว่า “บ้านเกิดของ
กลองมโหระทึก” หนุ่มสาวนักตีกลอง (ทั้งหมดล้วนเป็นชานา) 500 กว่าคน มาจากทุก ๆ อำเภอ
ในเมืองเหอฉี ในการแสดงจะตีกลองมโหระทึกด้วยกันเสียงดังสนั่นหวั่นไหว โอ้อำมาก

วันสุดท้ายเป็นพิธีปิดงาน ในพิธีปิดงานนั้นจะมีพิธีกรรมอบรางวัลและการแสดง
ศิลปะวรรณคดีต่าง ๆ มากมาย (เฟิง อี้ ผิง, สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2556)

ภาพที่ 4-20 ปริศนา พันกลองมโหระทึก (千鼓之谜) (www.hcwang.cn)

3.1.2 ละครกลองมโหระทึก (铜鼓大戏)

ละครกลองมโหระทึก เป็นบทเพลงขนาดใหญ่ของชนเผ่าซึ่งรัฐบาลเมืองเหอฉี
จัดขึ้น เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย และเผยแพร่วัฒนธรรมกลองมโหระทึก นี่คือผลงาน
ศิลปะวรรณกรรมการเต้นระบำที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมกลองมโหระทึกครั้งแรกที่ประเทศจีนตั้งแต่
พ.ศ. 2492 ผู้ที่สร้างผลงานประพันธ์ได้เข้าไปแต่ละอำเภอและหมู่บ้านของชาวจ้วง 3 ครั้ง และ
เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อที่จะสร้างงานศิลปะวรรณกรรมการระบำนี้ หลังจากนั้นเอาข้อมูลเก่า ๆ
เป็นหลักฐานและสร้างผลงานใหม่ ๆ ทำเป็นละครการเต้นรำเกี่ยวกับกลองมโหระทึกนี้

ละครกลองมโหระทึก มีรูปแบบการเต้นระบำ แสดงถึงความเป็นมา การพัฒนา และการสืบทอดของกลองมโหระทึก ปราบฏให้เห็นว่าประชาชนชาวจ้วงรักกลองมโหระทึกและนับถือกลองมโหระทึก พิทักษ์กลองมโหระทึก พิทักษ์บ้านเกิดและพิทักษ์ความเชื่อด้วยชีวิต ในละครมีบทบาทตัวละคร 2 คนชื่อว่า “พ่อนา” และ “แม่นา” เน้นที่ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมระบบนิเวศ-นา กับวัฒนธรรมกลองมโหระทึก เป็นงานมหากาพย์และงานประพันธ์ขนาดใหญ่ ที่แสดงกลองมโหระทึกของชาวจ้วง (เฟิ่ง อี้ ผิง, สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2556)

ภาพที่ 4-21 ละครกลองมโหระทึก (铜鼓大戏) (www.hcwang.cn)

3.2 ประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความศรัทธาพื้นเมืองในหมู่ประชาชน เช่น เทศกาลบูชากบ ทรุษจีน บูชากลองมโหระทึกบูชาเจ้าพ่อฟ้าดิน บูชาเจ้าพ่อสังคม บูชาเจ้าพ่อแผ่นดิน และอื่น ๆ

3.2.1 เทศกาลบูชากบ (蚂拐节: บูชาเทพเจ้าสายฟ้า)

เทศกาลบูชากบเป็นเทศกาลสำคัญที่สุดที่ชาวจ้วงใช้กลองมโหระทึก “มากว๋ย (蚂拐)” เป็นภาษาท้องถิ่นของกวางสี หมายถึง กบ เทศกาลบูชากบในภาษาจ้วงเรียกว่า “au jakve” หมายถึง “แม่ย่ากบ” เป็นกิจกรรมประกอบพิธีเช่นไหว้ขนาดใหญ่

(1) ประวัติความเป็นมาของเทศกาลบูชากบ

แหล่งกำเนิดเทศกาลบูชากบ คนแก่ชาวจ้วงมักพูดกันว่า ตอนที่มิใช่โล่โลกก็จะมีเทศกาลบูชากบแล้ว แต่ว่าในปีไหนนั้นไม่เด่นชัด ไม่มีคนที่จะสามารถพูดได้อย่างชัดเจน ชาวจ้วง

บางส่วนคิดว่ากบคือลูกสาวของเทพเจ้าสายฟ้า อีกส่วนหนึ่งคิดว่ากบเป็นสื่อกลางของเทพเจ้าสายฟ้า เสียงร้องของกบคือการบอกข่าวกับเทพเจ้าสายฟ้า การเช่นไหว้กบเพื่อที่จะภาวนาต่อเทพเจ้าสายฟ้าคุ้มครองให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล หุบเขาทั้งห้ามีแต่ความอุดมสมบูรณ์ เรื่องที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเทศกาลบูชากบมีมากมาย ที่สำคัญมีอยู่ 2 เรื่องที่มักพูดกันคือ

เรื่องที่ 1 กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีชายหนุ่มคนหนึ่งชื่อว่า ตงหลิน (东林) แม่ของเขานอนป่วยอยู่บนเตียง ในใจของตงหลินนั้นก็แสนกลัดกลุ้มใจ มีอยู่คืนหนึ่ง ตงหลินได้ยินเสียงกบร้อง ในใจของเขากระวนกระวาย เขาจึงออกจากบ้าน นำน้ำร้อนไปสาดใส่กบ การกระทำของตงหลินทำให้เทพเจ้าสายฟ้าโกรธมาก เทพเจ้าสายฟ้าจึงลงโทษผู้คนโดยการทำให้พื้นที่แห่งนั้นมีแต่ความแห้งแล้งเป็นระยะเวลา 3 ปี ชาวบ้านจึงหาวิธีที่จะทำให้ฝนตกต่อมา ปู้โลโถได้ชี้แนะ ชาวบ้านจึงได้รู้ว่าตงหลินเป็นคนเอาน้ำร้อนไปสาดกบจนกบตาย ทำให้เทพเจ้าสายฟ้าโกรธมาก จากนั้นปู้โลโถจึงบอกให้ตงหลินไปเก็บกระดูกของกบนั้นกลับมาเช่นไหว้ เพื่อให้เป็นบทเรียนแก่ชาวบ้าน ตงหลิน นั่งพายเรือลงแม่น้ำหงซู่ (红水河) แล้วนำกระดูกของกบแบ่งไปในที่ที่มีกลองโมหะทิกให้ทุกคนใช้กลองโมหะทิกเช่นไหว้กบเป็นระยะเวลาหนึ่งเดือน เพื่อให้เทพเจ้าสายฟ้าพอใจ หลังจากนั้นทำพิธีฝังศพกบ เขานำกระดูกกบมาแบ่งเป็น 39 ส่วน มีเพียงแต่สถานที่ที่ได้กระดูกกบจึงจะสามารถมีสถานที่จัดตั้งศาลกบ (蚂拐道场) และองค์การจัดตั้งเพลงกบ (蚂拐歌社) ถึงจะสามารถจัดทำเทศกาลบูชากบได้อย่างเป็นทางการ ดังนั้นอำเภอที่ได้กระดูกกบ 39 อำเภอนี้ จะจัดทำเทศกาลบูชากบจะมีกฎเฉพาะจัดทำเทศกาลบูชากบให้เป็นขนบธรรมเนียมรูปแบบของเพลงพื้นบ้านมีความเข้มงวดอย่างมาก และสถานที่อื่นที่ไม่ได้รับการแบ่งกระดูกกบก็ไม่สามารถจัดทำพิธีบูชากบได้ และรูปแบบของเพลงพื้นบ้านก็ไม่มีขนบธรรมเนียมประเพณี (เลี้ยว เพช คง, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2556)

เรื่องที่ 2 กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีสองพี่น้องชายหญิงคู่หนึ่ง ผู้ชายชื่อ “พ่อยักษ์” ผู้หญิงชื่อ “แม่ยักษ์” พวกเขาคิดจะแต่งงานกัน แต่ไม่ได้ถูกอนุญาต ดังนั้นสองพี่น้องจึงได้ถูกจับไปอยู่ในภูเขาน้ำร้อนที่ไม่มีพืชผัก ของกิน และไม่มีคนไปส่งข้าวส่งน้ำ สองพี่น้องจึงได้ช่วยกันจับกบที่มีอยู่บนเขานำมากินเพื่อประทังชีวิตไปวัน ๆ เทพเจ้าสายฟ้ารู้จึงโกรธมาก เทพเจ้าสายฟ้าจึงลงโทษโดยทำให้พื้นที่ของชาวบ้านแห้งแล้ง ทำนาข้าวไม่ได้ ปู้โลโถก็เลยชี้แนะว่ามีคนค้นพบว่าพี่น้องคู่นั้นอาศัยอยู่ในถ้ำบนภูเขา ในถ้ำนั้นมีกระดูกของกบที่ถูกสองพี่น้องนั้นกิน ชาวบ้านโกรธแค้นสองพี่น้องนี้มาก จึงออกคำสั่งให้สองพี่น้องนี้เก็บรวบรวมกระดูกกบที่กินทั้งหมดมาประกอบทำพิธีเช่นไหว้ ทั้งยังให้สองพี่น้องคุกเข่าต่อหน้ากระดูกกบเพื่อสารภาพผิด และได้ถูกชาวบ้านนั้นตำ สบแช่ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทุก ๆ ปี ในเดือนแรกจะต้องมีเทศกาลบูชากบ

เทศกาลบุงชากบจะต้องมีนักแสดงสองคนสวมใส่หน้ากากยักษ์มาแสดงเป็นพี่น้องกันให้ชาวบ้านนั้น
 คำ (เหลียงฝูหลิน, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2556)

(2) ระยะเวลาและสถานที่ของเทศกาลบุงชากบ

เทศกาลบุงชากบกลับไม่ได้จัดบุงชากบทุก ๆ ปี จะจัดขึ้นต่อเมื่อในหมู่บ้านมีเรื่องไม่ดี
 เกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ในหมู่บ้านมีคนป่วยจำนวนมาก สัตว์ล้มตายเป็นจำนวนมาก โดยไม่รู้สาเหตุ
 เกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ หากเกิดเรื่องที่ว่านี้ คนในหมู่บ้านก็จะปรึกษาหารือกันว่าจำเป็นต้องมีการจัด
 เทศกาลบุงชากบเพื่อขอให้เทพเจ้าสายฟ้าในคุ้มครอง ปกติแล้วจะต้องทำต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลา
 สามปี ยึดเป็นหลักตามประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของอำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือบัณฑิตกั๋ว หลังจาก
 ประเทศจีนใหม่ก่อตั้งขึ้น (หลังจากปี พ.ศ. 2492) ในระหว่างปี พ.ศ. 2493-2502 เคยทำเทศกาลบุงชาก
 บต่อเนื่อง 3 ปีหลังจากนั้น ปี พ.ศ. 2529-2531 ทำต่อเนื่อง 3 ปี ต่อไป พ.ศ. 2555-2557 วางแผนว่า
 จะทำต่อเนื่อง 3 ปี (เหวย ฉิ่ง ฉง, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2556)

ในการจัดงานเทศกาลบุงชากบในแต่ละอำเภอและแต่ละหมู่บ้าน ช่วงเวลาจะ
 ไม่เหมือนกัน แต่ว่าทั้งหมดจะเริ่มในช่วงเริ่มต้นวันแรกของปีตามปฏิทินจันทรคติจีน (ตรุษจีน)
 เวลาสิบเอ็ดโมงมาเป็นระยะเวลา 1 เดือน มีบางหมู่บ้านในวันที่ 30 เดือนที่ 1 ตามจันทรคติจีน
 จะทำเสร็จ บางหมู่บ้านในวันที่ 2 เดือน 2 ถึงจะเสร็จพิธี มีหมู่บ้านส่วนน้อย อาจทำไปจนถึงวันที่ 3
 เดือน 3 ปกติเทศกาลบุงชากบจะแบ่งออกเป็น 4 ช่วงระยะเวลา ช่วงระยะเวลาที่ 1 คือ หากบ (找蚂拐)
 เวลาคือวันที่ 1 หรือวันที่ 2 เดือน 1 ตามปฏิทินจันทรคติจีน ระยะเวลาภายในวันเดียว ช่วงระยะเวลา
 ที่ 2 คือ แห่กบ (游蚂拐) หรืออวยพรปีใหม่ของกบ (蚂拐拜年) ระยะเวลาคือหลังจากวันที่หากบ
 มาได้ บางหมู่บ้านจะทำ 2 ครั้งช่วงระยะเวลาที่ 3 คือ บุงชากบ (祭蚂拐) หรือเซ่นไหว้กบ (孝蚂拐)
 ต้องบุงชากบ 1 เดือน ช่วงระยะเวลาสุดท้ายคือ พิธีฝังศพกบ (葬蚂拐) ปกติจะฝังศพกบในวันที่ 30
 เดือน 1 หรือวันที่ 2 เดือน 2 ภายใน 1 วัน

สถานที่จัดทำพิธีบุงชากบอยู่ในหมู่บ้าน ในหมู่บ้านที่ได้รับกระดุกกบต้องมีศาลกบ
 (蚂拐亭) คือ สถานที่บุงชากบและสถานที่ร้องเพลงกบ หมู่บ้านเหล่านี้ยังต้องมีสุสานกบ (蚂拐墓)
 ในบางหมู่บ้านศาลกบและสุสานกบจะอยู่ด้วยกัน แต่บางหมู่บ้านไม่ได้อยู่ด้วยกันศาลกบและ
 สุสานกบนี้เป็นที่ที่จัดทำพิธีบุงชากบ

(3) ขั้นตอนในการบุงชากบ

การบุงชากบจะบุงชากบต่อกันเป็นระยะเวลาหนึ่งเดือนเต็ม มีอยู่ 4 ช่วงระยะเวลา
 ที่สำคัญ ได้แก่ หากบ แห่กบ เซ่นไหว้กบ และฝังศพกบ

หากบ ในปฏิทินจันทรคติของจีนก่อนฟ้าสว่างในวันแรกของปี ชาวบ้านทั้งหมด
 ทุกครอบครัวจะมารวมตัวกันที่ศาลกบ คนในหมู่บ้านจะเลือกคนที่เป็นตัวแทนที่มีศักดิ์ศรีหนึ่งคน

คนที่ถูกเลือกมาจะถือว่าเป็น พ่อกบ (蚂拐父) หัวหน้ากบ (蚂拐头) หรือ กษัตริย์กบ (蚂拐王) พ่อกบจะตั้งกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5-7 คน คนในกลุ่มนี้เป็นคนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญจะเป็น คนรับผิดชอบงานพิธีบูชากบทั้งหมด หลังจากนั้น กลุ่มคนที่จัดไว้ นั้นก็จะพาชาวบ้านไปที่นาเพื่อ หากบ เพราะว่าเวลานี้อากาศยังคงหนาวเย็น กบกำลังจำศีล ดังนั้นจะหาเจอ กบ ได้ยากมาก คนที่ หากบเจอคนแรกคนนั้นจะถือว่าโชคดีมากคนนั้นถูกเรียกว่า “สามีของกบ (蚂拐郎)” ประเพณี ของบางหมู่บ้านจะต้องหาแม่กบและหาพ่อกบมาสมรสเป็นสามีภรรยา กัน และมีบางแห่งจะหา แม่กบและหาพ่อจิ้งหรีดมาสมรสเป็นสามีภรรยา กัน หลังจากเห็นกบแล้ว จะใช้ประทัดอันเล็กมาวาง ข้าง ๆ กบ แล้วจุดประทัดให้เสียงดังเพื่อให้กบมา หลังจากนั้นนำกระดาษสีแดงมาห่อตัวกบไว้ แล้วจึงนำกบกลับไปศาลกบ และนำกบวางลงในกระบอกไม้ไผ่เปรียบเสมือนวางลงใน โลงศพ แขนวไว้ตรงกลางของศาล จุดธูปไหว้ไคร่รพตอนเช้าและตอนเย็น (เหวย ฝู ซิ่ง, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

แห่กบ วันที่สอง พ่อกบจัดตั้งกลุ่มคนขนวนนำกบที่หามาได้ในวันแรกนั้น ไปแห่กบ กลุ่มคนคอยยก โลงศพกบ ตีกลองมโหระทึก เดินแห่ไปในหมู่บ้านและไปอวยพรปีใหม่ ให้กับทุกบ้านทุกครอบครัวคนเดินขนวนยังต้องถือป้ายประกาศ ชงกบและแผ่นภาพวาดกบ แสดงให้เห็นว่านี่คือกลุ่มคนแห่ขนวนเทศกาลบูชากบ

ภาพที่ 4-22 (ซ้าย) ชงกบ (ขวา) แห่ขนวนเทศกาลบูชากบ
(Ni Yu, 2556, อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี)

เจ้าของแต่ละบ้านได้ยื่นเสียงกลองมโหระทึกมาจึงรู้ว่าคนแห่ขนวนมาแล้ว เขาต้อง นำ ธูป เทียน ขนมหวาน ผลไม้ เหล้า (ตอนนี้ใช้เครื่องดื่มแทน) และซองเงินสีแดงและอื่น ๆ มาวาง

ไว้หน้าประตูบ้านกลุ่มคนเดินขบวนพอมมาถึงประตูหน้าบ้านของชาวบ้าน จะตีกลองมโหระทึก
เสียงดัง หลังจากตีกลองเสร็จแล้ว อ่านบทอวยพร (เนื้อหาของแต่ละหมู่บ้านอาจจะไม่เหมือนกัน
แต่ความหมายคล้ายคลึงกัน) ดังนี้

ฮ่าๆๆๆๆๆๆๆ โห้ๆๆๆๆๆๆๆ
 ปีนี้ผ่านพ้นไปแล้ว ก็เข้าปีใหม่อีกแล้ว
 ทำทุกอย่างก็จะราบรื่น ชูเรื่องราวทุกอย่างก็เสร็จสำเร็จ
 แม่หมูก็คลอดลูก แม่วัวก็จะคลอดลูกด้วย
 ทุกอย่างในบ้านมีครบถ้วน
 ในคอกวัวมีทั้งวัวสีดำและสีขาวในครอบครัวจะมีลูกชายลูกสาว
 ทุกอย่างจะสำเร็จ ชีวิตดียิ่งกว่าคน
 สร้างบ้านก็ราบรื่น บ้านที่สร้างมาก็แข็งแรง
 มีบ้านเรือนใหญ่โตหลาย ๆ หลัง มีตึกสูงห้าชั้น
 มีลมมีฝนมา พัดเป่าก็ไม่ล้ม
 นั่งอยู่ในห้อง สามารถหลบลมหลบน้ำค้าง
 เลี้ยงไก่ก็อ้วน เลี้ยงสุนัข สุนัขก็ฉลาด
 นกอินทรีลอยบนฟ้า ก็ไม่สามารถจับไก่จับสุนัขไปได้
 ป้องกันบ้านเหมือนสิ่งเฝ้ารัง ทำงานก็เหมือนนกนางแอ่นทำรัง
 ในบ้านมีลูกสาว ในหนึ่งวันทำผ้าห่มได้ถึงสามผืน
 ฉลาดคล่องแคล่ว ไม่ต้องวางแผนก็ทำงานคล่องมือ
 ในบ้านมีลูกชาย เดินก้าวเดียวถึงจุดสุดยอด
 ก้าวข้ามน้ำลึก ต่อสู้กับโจรท้องถิ่น ใช้ชีวิตอย่างคล่องแคล่ว
 ฮ่าๆๆๆๆๆๆๆ โห้ๆๆๆๆๆๆๆ
 มันทะลุใหญ่ทุกหัว หัวเผือกก็ใหญ่ขึ้นทุกปี
 หนึ่งหัวต้องใช้คนยกสามถึงห้าคน หนึ่งหัวต้องใช้คนแบกสามถึงห้าคน
 มันทะลุและหัวเผือกสามสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ กินหนึ่งหัวอิ่มถึงสามวัน
 ลูกหลานก็ชอบกิน ผู้ใหญ่ก็ชอบกิน
 ข้าวฟ่างออกผลเต็มเนินเขา ข้าวดินเป็ดมีผลเยอะข้าวฟ่างหนึ่งพวงมีรวงยาว
 หนึ่งพวงมีสามร้อยเมล็ด แต่ละเมล็ดไม่มีกวาง
 รวงข้าวหนึ่งรวงมีสี่ร้อยเมล็ด ไม่มีมีแบนซึกเมล็ดเลย
 ข้าวของปีที่แล้วความเยอะไม่ต้องพูดถึงข้าวของปีนี้แต่ละเมล็ดใหญ่เหมือนไข่ไก่

ทรัพย์สินสมบัติก็เหมือนไข่ปลา ในเครื่องจักรสานไม้ไผ่เต็มหมดทุกอัน
 ลูกกบลูกเขียดต่างก็เติบโตแบ่งแยกไปทุกทิศทุกทางใช้ชีวิตด้วยตนเอง
 ลูกหลานก็เป็นคนดีมีความรู้ความสามารถและแต่งงานเป็นฝั่งเป็นฝา
 พวกเราจะอวยพรให้ทุกคนครบถ้วน
 กบเข้ามาในสวนผักกินแมลงผักจึงเก็บผลได้เยอะ
 กบเข้ามาอยู่ในป่าไผ่กินแมลง หน่อจึงเก็บผลได้เยอะ
 ลูกหลานทั้งหมดไปส่งกบเพื่อฝังศพกบ มีสามประโยคที่ต้องบอกลูกหลาน
 ต้องส่งกบไปให้ถึงที่ฝังกบ
 ต้องสร้างก่อสุสานให้กบ
 ในป่าบนภูเขาไม้ธูปสามเส้นในสามเส้นนี้มีพ่อแม่ลูก
 ข้างบนยังมีดอกไม้กระดาษดอก
 ฮ่าๆๆๆๆๆๆๆ โห้ๆๆๆๆๆๆๆ
 (เหวยจิ้งจง, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2556: หลี เจิง ซุน แปลจากภาษาจ้วงเป็น

ภาษาจีน)

ภาพที่ 4-23 (ซ้าย) อ่านบทอวยพร (ขวา) พ่อกบเก็บของเงิน
 (Ni Yu, 2556, อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี)

หลังจากอ่านจบแล้ว เจ้าของบ้านจุดประทัด และเชิญกลุ่มคนดื่มเหล้า (ปัจจุบันนี้
 ดื่มเครื่องดื่มแทนเหล้า) กินผลไม้และขนมหวาน ในอดีตต้องให้ข้าว เนื้อ หมู เทียนไข กับกลุ่มคน
 ด้วย ปัจจุบันนี้นอกจากจะให้สิ่งเหล่านี้แล้วยังให้ซองเงินด้วย และพ่อกบเป็นคนเก็บ

กิจกรรมอวยพรปีใหม่อย่างนี้บางแห่งจัดขึ้นแค่ปีละ 1 ครั้ง มีบางแห่งอาจทำถึง 2 ครั้ง ห่างกัน 15 วัน ในครั้งที่ 2 จะปักธงหลากสีด้วยเพื่อให้หมู่บ้านอื่น ๆ ได้รู้ว่าที่นี่จัดกิจกรรมบูชาบอยู่

การเซ่นไหว้กับ การเซ่นไหว้กับในระยะเวลาเดือนในการเซ่นไหว้บูชาบทุกวันพอกบต้องไปที่ศาลกบเพื่อจุดธูปบูชาบและเปลี่ยนเทียนไข ไม่สามารถขาดช่วงได้ มีบางแห่งในระยะเวลาเดือนนี้ ทุกวันชาวบ้านจะไปที่ศาลกบเพื่อตักลงมโหระทึก ร้องเพลง สร้างความบันเทิง และอยู่กับกบบูชาบตลอดจนถึงวันฝังศพกบ

ภาพที่ 4-24 (ซ้าย) พอกบจุดธูปบูชาบและเปลี่ยนเทียนไข

(Ni Yu, 2556, อำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ)

(ขวา) หน้ากากของการแสดง (Qin, Liang, & Wei, 1984, p. 54)

ในช่วงระยะเวลาในการเซ่นไหว้บูชาบจะต้องเตรียมการแสดงของวันสุดท้าย ยังต้องทำอุปกรณ์การแสดงของการเดินรำ การบูชาบของหมู่บ้านปาอิง ตำบลปาโจวอำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ (河池市东兰县巴畴乡巴英村) จะต้องทำหน้ากากของการแสดง 47 อัน หน้ากากเหล่านี้ส่วนใหญ่ทำมาจากไม้ หรือนำไม้ไผ่มาสานและใช้กระดาษติดอีกที ขณะเดียวกัน ยังต้องคัดเลือกคนแสดง บทบาทตัวละครของการแสดงที่สำคัญมีการเดินรำบูชาบ 4-6 คน หมอ 1 คน หมอดู 1 คน ชาวนาหลายคน คนช้อนปลาช้อนกุ้ง 1-2 คน คนไถนา 2 คน คนแสดงเป็นพ่อยักษ์แม่ยักษ์ 2 คน พอกบจะเลือกคนที่จะมาแสดงเป็นพ่อยักษ์แม่ยักษ์อย่างลับ ๆ และการแต่งตัว

ของนักแสดงจะแต่งตัวแบบไม่ให้คนอื่นดูออกว่าตัวเองเป็นใคร มิฉะนั้นถ้าชาวบ้านดูออกว่านักแสดงเป็นใครชาวบ้านจะเบียดพวกเขา

ในระยะเวลาเทศกาลของหมู่บ้านปาอิง ตำบลปาโจวอำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี ยังมีกิจกรรม “การแบ่งที่ดินอย่างชัดเจน” คือถ้าหากมีสองหมู่บ้านขัดแย้งเรื่องที่ดินกัน หมู่บ้านที่จัดเทศกาลบูชาจะเลือกหนึ่งวัน ในวันนี้วัยรุ่นในหมู่บ้านจะสวมใส่หน้ากากยกกลองมโหระทึกแสดงเป็นเทพเจ้า ตอนเช้า มีพ่อกับนำทาง เดินตีกลองมโหระทึกรอบหมู่บ้านหนึ่งรอบ เดินจนไปถึงสถานที่ที่มีข้อขัดแย้งกัน พ่อกับบอกให้วัยรุ่นนำธงไปปักเพื่อแสดงว่าที่นี่เป็นเขตของหมู่บ้านของตนและตีกลองมโหระทึกให้หมู่บ้านข้าง ๆ มาดู ถ้าหมู่บ้านรู้สึกว่าจะไม่เหมาะสมจะมาปรึกษากับพ่อกับถ้าหากว่าหมู่บ้านข้าง ๆ ยินยอมแล้วหลังจากวันนั้นจึงไม่ต้องตีกลองมโหระทึกแล้ว และให้คนหนึ่งคนไปปักธงไว้ในตอนเช้า แล้วตอนเย็นไปถอนธงออก แล้วทำอย่างนี้จนกว่าเทศกาลบูชาจะเสร็จสิ้น หลังจากการแบ่งที่ดินอย่างชัดเจนแล้ว หมู่บ้านข้าง ๆ ก็จะไม่สามารถเข้ามาเพราะปลูกหรือทำนาในพื้นที่นี้ได้อีก (เหลียงฟูลิน, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2556)

พิธีบูชาการฝังศพ การบูชาฝังศพ จัดขึ้นเพื่อแสดงความกตัญญูในวันมงคลครั้งที่ 1 เมื่อครบกำหนด ในวันมงคลจะให้พ่อกับเลือกและประกาศให้ทุกคนได้ทราบ ในตอนเช้าในวันที่จัดพิธีฝังศพ พ่อกับจะจัดกลุ่มคนประกอบพิธีมาที่สุสานบูชาเพื่อทำความสะอาดด้านในสุสาน ก่อนอื่นต้องนำของมาเช่น ไหว้ศพ การเซ่นไหว้บูชาศพของหมู่บ้านปาอิงนั้นปกติจะใช้ขามใส่ข้าวเหนียวสีเหลือง 3 ขาม ขามทุกขามจะถูกปิดไว้ด้วยใบผักกาดขาว เหล้าขาว 5 แก้ว เหลือ 1 ซ้อน เผากระดาษและจุดธูป จุดธูปแล้วปักธูปไว้บนอาหาร การเซ่นไหว้ศพไม่สามารถมีเนื้อสัตว์ได้ หลังจากเซ่นไหว้เสร็จ พ่อกับจะเปิดสุสานยก หีบกระดูกของปีที่แล้วออกมาดู ถ้าหากว่ากระดูกเป็นสีเหลือง ก็แสดงว่าปีนี้จะเก็บเกี่ยวข้าวอุดมสมบูรณ์ ถ้าหากว่ากระดูกเป็นสีขาว แสดงว่าปีนี้ดอกฝ้ายจะได้รับผลผลิตที่ดี ถ้าหากว่ากระดูกเป็นสีดำ อาจจะเกิดน้ำป่าไหลหลาก จะต้องเตรียมการไว้ล่วงหน้า หลังจากนั้น กลับไปเตรียมของเซ่นไหว้เพื่อตอนกลางคืนจัดพิธีบูชาฝังศพ บางพื้นที่จะนำขึ้นตอนการเซ่นไหว้กระดูกนั้นมาทำในพิธีฝังศพ

ภาพที่ 4-25 พิธีฝังศพกบ: ไปปรับโรงศพกบที่ศาลกบ (Ni Yu, 2556, อำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ)

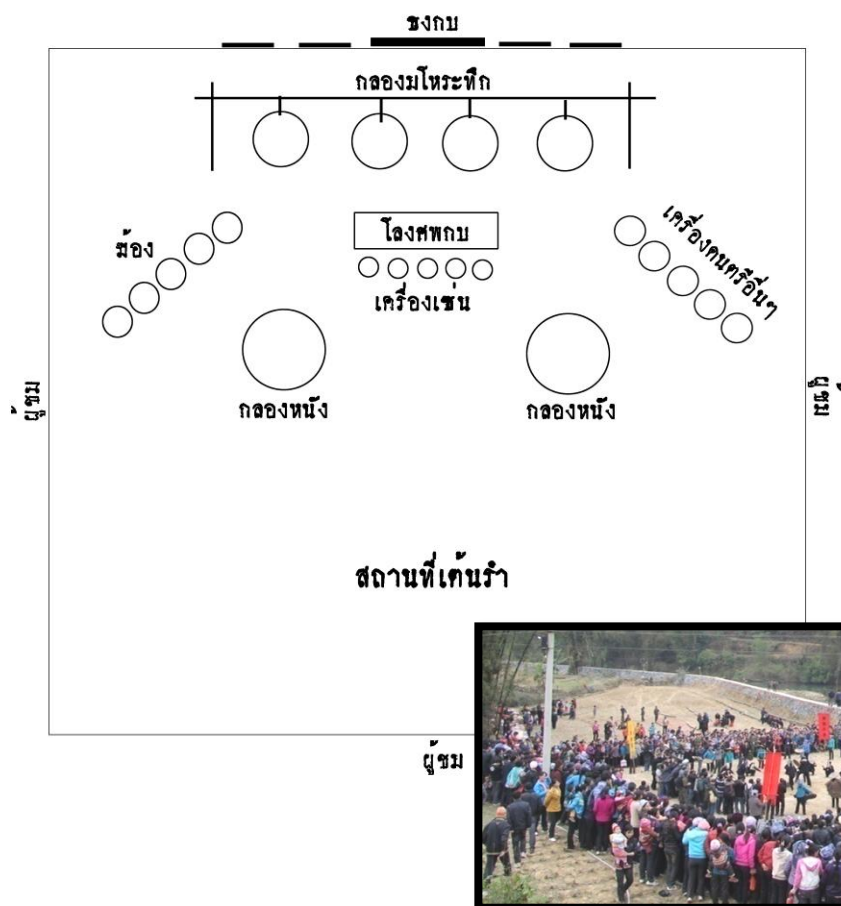
วันนี้ตอนกลางวัน ชาวบ้านจัดเตรียมของเซ่นไหว้อยู่ที่บ้าน ปกติจะเป็นหมู ไก่ เป็ด ข้าวเหนียว 5 ลิ ต่ำฮู้ยาไต้ เหล้า และอื่น ๆ ยังต้องทำธงหลากสี่ บนธงวาดรูปมังกร หงส์ กบนกนางแอ่น เป็นสัตว์ที่มีความเป็นสิริมงคลก่อนอื่นชาวบ้านจะเซ่นไหว้แสดงความเคารพต่อบรรพบุรุษก่อน หลังจากนั้นถึงประมาณ 4 โมงเย็น ชาวบ้านหามเครื่องเซ่นไหว้ที่เตรียมไว้มาที่สุสานกบ ประมาณ 6 โมงเย็น ถึง 1 ทุ่ม พิธีฝังศพกบจะเริ่มขึ้น พ่อกบนำกลุ่มคนตีกลองมโหระทึกมาที่สุสานฝังศพกบ วางข้าวเหนียว 5 ลิ เหล้า เนื้อสัตว์มาเคารพเซ่นไหว้กบ ในบางพื้นที่จะยกโรงศพกบและเดินรอบในหมู่บ้าน 1 รอบ ก่อนการเซ่นไหว้ เวลาเซ่นไหว้ต้องมีช็อกกง (师公, พ่อมด) มาสวดมนต์ หลังจากช็อกกงทำพิธีเซ่นไหว้เสร็จ จะตีกลองมโหระทึก จุดประทัดเล็ก และจุดประทัดใหญ่อีกสามเส้น ช็อกกงจะนำโรงศพไปที่หลุมฝังศพกบ เผากระดาษแล้วนำมาเซ่นไหว้กบกับเหล่า แล้วบอกกับคนที่มาร่วมงานว่าพิธีฝังศพกบเสร็จสิ้นแล้ว มีบางหมู่บ้านหลังจากฝังโรงศพเสร็จแล้ว ยังนำธงหลากสี่มาปักเป็นสามเส้น หลังจากนั้นจึงเผากระดาษและของเซ่นไหว้ไปด้วย

ภาพที่ 4-26 (ซ้าย) สุสานกบของอำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี (ขวา) ปักธงหลากสีสามเส้น
(Ni Yu, 2556, อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี)

หลังจากพิธีฝังเสร็จสิ้น มีกิจกรรมการแสดงและการร้องเพลงพื้นบ้าน ก่อนการแสดงนักแสดงจะต้องเข้าไปในหุบเขาใกล้ ๆ หมู่บ้านเพื่อแต่งหน้าแต่งตัวก่อน คนที่แสดงเป็นพ่อยักษ์ แม่ยักษ์ พ่อกบจะพาไปบนภูเขาในสถานที่ลับ ๆ เพื่อแต่งตัวแต่งหน้าพวกเขาจะต้องใส่เสื้อผ้าตัวใหญ่ ๆ ผ้าโพกหัว และสวมหน้ากาก ไม่สามารถให้คนอื่นดูออกว่าพวกเขาคือใคร ในขณะที่เดียวกันคนในหมู่บ้านประมาณ 20-30 คน จะแสดงเป็นทหาร เพื่อรักษาระเบียบประเพณี ตอนที่แสดงพ่อกบจะเรียกคนที่ตักถองมโหระทึกกับนักแสดงเดินมาบรรจบกันหลังจากนั้น จะเรียงแถวเป็นเส้นเดียวกัน แล้วเดินออกจากหุบเขามาแล้วแสดงตามลำดับ กิจกรรมการแสดงปกติ จะมีการเดินระบำกบ การเดินระบำไถนาการเดินระบำซ็อนปลาซ็อนกุง การเดินระบำพ่อยักษ์ แม่ยักษ์และอื่น ๆ การเดินระบำกบเปรียบเสมือนการเดินเหมือนกบกระโดด การเดินระบำไถนาเปรียบเสมือนการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่อุดมสมบูรณ์ การเดินระบำซ็อนปลาซ็อนกุงเปรียบเสมือน การเดินที่ได้รับความประทับใจในการเก็บปลาเก็บกุงมาอย่างเต็มที่ หลังจากนั้น “หมอ” และ “หมอดู” ก็จะออกมา หมอจะเดินออกไปอยู่ต่อหน้าชาวบ้านพูดว่าปีนี้ทุกคนจะมีสุขภาพที่แข็งแรง หมอดูก็จะเดินมาอยู่ต่อหน้าชาวบ้าน พูดว่าปีนี้ทุกคนจะมีแต่สิ่งดี ๆ สุดท้ายพ่อยักษ์แม่ยักษ์ออกมา พ่อยักษ์แม่ยักษ์เดินวนรอบในลานบ้านหลาย ๆ รอบ ด้านหลังของพ่อยักษ์แม่ยักษ์มีคนสองคนคอยเดินตาม แล้วแต่งเพลงพื้นบ้านคำและสาปแช่ง ชาวบ้านก็จะนำก้อนหิน ฟางข้าววางใส่พ่อยักษ์แม่ยักษ์ พวกเขาจะอยู่ข้าง ๆ ชาวบ้าน เพื่อคอยดูแลไม่ให้ชาวบ้านเข้าไปทำร้ายพ่อยักษ์แม่ยักษ์ คนที่เดินระบำกบก็อยากจะกระโจนเข้าไปหาพวกเขา แสดงให้เห็นว่ากบขบไล่เสนียด สุดท้ายนักแสดงชาวบ้านแสดงหวานเมลิ็ดพันธุ้ จะร้องเพลงประกาศว่าพิธีสิ้นสุดแล้ว หลังจากนั้นพ่อกบนำนักแสดงทั้งหมดขึ้นไปบนภูเขาที่ไกล ๆ จุดกองไฟนำหน้ากากและเสื้อผ้าทั้งหมดของนักแสดง

ที่สวมใส่เอามาเผาทิ้ง แสดงให้เห็นว่าไม่มีสิ่งชั่วร้ายแล้ว หลังจากเผาเสร็จนักแสดงก็ใส่ชุดล่าถอง แล้วก็เดินออกจากภูเขากลับสู่หมู่บ้าน

ภาพที่ 4-27 แผนภาพสถานที่จัดงานแสดง (Ni Yu & Li Chengxun, 2555, อำเภอเทียนเอ้อ เมืองเหอหนือ)

หลังจากการแสดงสิ้นสุด พ่อกบประกาศเริ่มงานรื่นเริงเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน ในขณะที่เดียวกันพ่อกบจะประกาศ กฎว่าการร้องเพลงพื้นบ้านห้ามมีเรื่องชกต่อยกัน หรือทำเรื่องที่ทำลายประเพณี ถ้าหากว่ามีคนฝ่าฝืนกฎ จะนำคนคนนั้นมามัดไว้บนเสาธง ตลอดจนกว่างานรื่นเริงเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านจบ งานรื่นเริงเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านมักจะร้องกันข้ามคืน ร้องจนถึง 8-9 โมงของเช้าวันที่สอง

ภาพที่ 4-28 งานรื่นเริงเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน (Ni Yu, 2556, อำเภอคงหลาน เมืองเหอฉือ)

(4) การตีกลองมโหระทึกในเทศกาลบูชาภบ

เทศกาลบูชาภบกับกลองมโหระทึกไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ ในเทศกาลบูชาภบหากไม่มีกลองมโหระทึกจะไม่สามารถจัดงานได้เลย กลองมโหระทึกที่มีกรรมสิทธิ์ของหมู่บ้าน พอหมู่บ้านมีกิจกรรมอะไรใหญ่ๆ ผู้ดูแลกลองมโหระทึกก็ต้องนำออกมาตี แต่กลองมโหระทึกที่มีกรรมสิทธิ์ของวงศ์ตระกูล ถ้าหมู่บ้านมีความต้องการก็ต้องนำออกมาให้ใช้ในพิธีกรรมหมู่บ้าน

การตีกลองมโหระทึกในเทศกาลบูชาภบโดยปกติแล้วจะตีเป็นกลุ่ม ในหนึ่งกลุ่มจะมี 4 คน โดยใช้ชายวัยกลางคนที่มีความสามารถในการตีกลอง ในบริเวณศาลภบและสนามที่จัดการแสดงตีกลองมโหระทึกเวลาตีกลอง จะมีเชือกผูกไว้ที่ข้างหนึ่งของหูกลอง แล้วนำมาแขวนเป็นแนวนอนไว้ที่ไม่ใหญ่ๆ เพื่อสะดวกในการตี เวลาเดินขบวนจะมี 2 คนหามไม้ที่แขวนกลองมโหระทึก ส่วนผู้ที่เดินตามข้างหลังจะทำหน้าที่ตีกลอง

ภาพที่ 4-29 เครื่องดนตรีที่ตีพร้อมกับกลองมโหระทึก (Ni Yu, 2556, อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี)

การตีกลองมโหระทึกในเทศกาลบูชากบโดยปกติแล้วจะตีพร้อมกับกลองหนัง
ฆ้อง และฉาบ แตร และแตรยาว ปกติผู้ตีกลองมโหระทึกจะเป็นชายวัยกลางคนเพราะตัวกลอง
มีขนาดใหญ่หนักมาก จึงมีเพียงแก่ผู้ชายเท่านั้นที่สามารถยกกลองไปและก็ตีกลองไป ส่วนผู้ที่ตีฉาบ
และเป่าแตรมักจะเป็นผู้ชาย ผู้ที่ตีกลองหนังกับฆ้อง จะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ได้ ในกิจกรรม
การแสดงหลังจากเสร็จสิ้นพิธีฝังศพคน ส่วนมากผู้ที่ตีกลองหนังเป็นผู้หญิง

ภาพที่ 4-30 (ซ้าย) แฉวนแล้วตี (ขวา) หามแล้วตี (Ni Yu, 2556, อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี)

ผู้ที่บรรเลงเครื่องดนตรีสามใส่ชุดพื้นเมือง ผู้ชายจะสวมเสื้อสีดำหรือสีน้ำเงินเข้ม
กระดุมเสื้อเปิด กางเกงจะเป็นสีเดียวกันกับเสื้อ มีผ้าโพกหัวสีน้ำเงินเข้ม จะมีการปักลวดลายสีฟ้าไว้
ที่ผ้าโพก แขนเสื้อ ชายกางเกง รองเท้าก็ตามสะดวกไม่ได้กำหนด ส่วนผู้หญิงสวมเสื้อสีน้ำเงินอ่อน
กระดุมเสื้อเอียงข้าง กางเกงสีดำ ที่คาดเอวจะปักลายเป็นสีดำล้อมรอบ ใช้ผ้าสีน้ำเงินอ่อนมาโพกที่
หัว รองเท้าปักลายสีน้ำเงินอ่อน

ภาพที่ 4-31 การแต่งกายของผู้ที่บรรเลงเครื่องดนตรี (ชาย/ หญิง) สวมใส่ชุดพื้นเมืองที่สวขงาม (Ni Yu, 2556, อำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ)

เสื้อผ้าที่ใช้ในการแสดงก็จะมีหน้าากทุกรูปแบบ ผู้ที่เต้นระบำบูชากบจะไม่สวมหน้าาก เช่น ที่หมู่บ้านหน้าตั้ง ตำบลหลิวไผ่ อำเภอเทียนเอ้อ เมืองเหอหนือ (河池市天峨县六排镇那洞村) ผู้ที่เต้นระบำที่ สีระชะ ซ้อมือและซ้อเท้า จะพันด้วยผ้าสีเขียวจะเปลือยกายท่อนบน แล้วใช้หมวกวางบนร่างกาย คล้าย ๆ กับรูปกบที่อยู่บนกลองมโหระทึก ที่หมู่บ้านหน้าตั้งตำบลอู่ไเฮ้อ อำเภอหนานตัน เมืองเหอหนือ (河池市南丹县吾隘镇那地村) จะใส่เสื้อผ้าเป็นชุดเลียนแบบกบ บนสีระชะก็จะสวมใส่หัวกบที่ทำมาจากกระดาษแข็ง คนแสดงหมอกับหมอดูจะใส่เสื้อผ้าคลุมยาวปิดหัวเข้า ผู้ที่แสดงซ้อนปลาซ้อนกึ่ง สวมใส่เพียงแค่กางเกงเพียงแค่ตัวเดียว แล้วก็พับขากางเกงขึ้น เปลือยกายท่อนบน ผู้ที่แสดงเป็นชวานาจะสวมใส่ชุดดำลอง ตามเทศกาลที่สวขงาม ผู้ที่แต่งกายเป็น พ่อยักษ์ แม่ยักษ์ บนร่างกายจะแต่งผ้าที่ขาดและแห่ที่ขาด พอสวมใส่เป็นที่เรียบร้อยแล้วจะคู่อ้วน มองดูแล้วช่างไม่น่ามอง ช่างอัปลักษณ์ยิ่งนัก

ภาพที่ 4-32 (ซ้าย) ระบำบุซกาบที่หมู่บ้านหน้าดั่ง ตำบลหลิวไฝ อำเภอกุ้ยชานเอ้อ เมืองเหอหนือ
(<http://news.jschina.com.cn>)
(ขวา) ระบำบุซกาบที่หมู่บ้านหน้าตี้ ตำบลลู่อู๋ไฮ อำเภอนานตัน เมืองเหอหนือ
(<http://gx.ccdy.cn>)

บทบาทที่สำคัญของกลองมโหระทึกที่มีในเทศกาลบุซกาบ เป็นเครื่องเช่นไห้ว ชาวจ้วงมีความเชื่อว่ากลองมโหระทึกสามารถติดต่อกับสวรรค์ได้ กล่าวคือตีกลองมโหระทึก เพื่อเป็นการบอกกล่าวกับสวรรค์ว่า พวกเรากำลังจัดงานพิธีบูชา ขอสวรรค์ได้โปรดคุ้มครอง ขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล พืชพันธุ์อุดมสมบูรณ์ ปราศจากภัยพิบัติใดใดทั้งปวง ในขณะที่เดียวกัน กลองมโหระทึกก็ยังมีบทบาทความสำคัญในการเรียกรวมตัวคนในหมู่บ้าน ในเมื่อก่อนเทศกาลบุซกาบไม่คิดประกาศและไม่โฆษณา แต่จะตีกลองมโหระทึกว่ากิจกรรมได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว คนในหมู่บ้านก็จะไปเข้าร่วม ในปัจจุบัน ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมในเทศกาลบุซกาบนอกจากคนในหมู่บ้านแล้ว ก็ยังดึงดูดผู้คนจำนวนมากเข้ามาในงาน อาทิเช่น นักวิชาการคนจีน นักข่าวต่างประเทศ และนักท่องเที่ยว เป็นต้น

3.2.2 เทศกาลตรุษจีน (春节)

เทศกาลตรุษจีนเป็นเทศกาลที่สำคัญที่สุดของชาวจีน และเทศกาลตรุษจีนยังเป็นเทศกาลที่มีความสำคัญมากของชาวจ้วง การฉลองเทศกาลตรุษจีนของชาวจ้วงจะมีเวลาเช่นเดียวกันกับเทศกาลบุซกาบในช่วงเทศกาลตรุษจีน ชาวจ้วงยังจัดกิจกรรมบันเทิงเกี่ยวกับกลองมโหระทึกอีกด้วย

ภาพที่ 4-33 การตีกลองมโหระทึกในเทศกาลตรุษจีน (Ni Yu, 2556, อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี)

ในปัจจุบันผู้ที่มิฐานะที่ร่ำรวย คนที่มีเงินเหลือกินเหลือใช้ จะนำเงิน ไปจ้างให้คนมาห่อกลองมโหระทึกขึ้น หากไม่จ้างห่อกลองก็จะซื้อกลอง ดังนั้นในหมู่บ้านหนึ่ง จะมีหลายวงศ์ตระกูลที่มีกลองมโหระทึก เพราะว่าในเทศกาลบูชาบ ใช้กลองไปจำนวน 4 ใบ ที่หมู่บ้านจึงมีกลองแล้วยังไม่ได้ใช้ในเทศกาลบูชาบในช่วงเทศกาลตรุษจีนผู้ที่มีกลองมโหระทึกจึงนำกลองออกมาตี ในช่วงเริ่มต้นวันแรกของปี ชาวบ้านนำกลองออกมา หลังจากที่ประกอบพิธีบูชากลองมโหระทึกเสร็จแล้ว จะนำกลองไปแขวนไว้ในบ้าน ครอบครัวในบ้านที่อยากจะตีกลองก็สามารถตีได้ ตีกี่ใบและตีกี่คนไม่ได้กำหนดเวลาตีกลอง สวมใส่เสื้อผ้าตามสะดวก ใส่ชุดต่ำลงตามปกติก็สามารถตีได้ หลังจากวันเริ่มต้นวันแรกของปีแล้ว พวกเขาจะนำกลองมโหระทึกของตนเองไปไว้ที่ว่างหรือลานกว้างของหมู่บ้าน ให้ชาวบ้านที่ชอบตีกลองไปฝึกตี ถ้าเด็กหรือหนุ่มสาวสนใจอยากฝึกตีกลองมโหระทึกคนแก่ก็มีความยินดีที่จะสอนให้แก่พวกเขา ในภายหน้าจะได้วางมือได้อย่างโล่งใจ ได้มีการรวมตัวกันเพื่อชมการประลองการตีกลองมโหระทึกว่าใครตีเก่งที่สุด วัยรุ่นหนุ่มสาวได้ยินเสียงกลองก็จะมารวมตัวกันแล้วร่วมกันร้องเพลงกลองมโหระทึก

ชาวจ้างในบางพื้นที่จะมีธรรมเนียมตีกลองมโหระทึกในวันส่งท้ายปี ที่หมู่บ้านหน้าดี ตำบลอู่ไฮ้ อำเภอหนานตัน เมืองเหอฉี (河池市南丹县吾隘镇那地村) ครอบครัวที่มีกลองมโหระทึกนิยมหามกลองของตนเองไปหาเพื่อนฝูงญาติพี่น้อง เพื่อเป็นการอวยพรปีใหม่

ในเวลาเดียวกันกลองมโหระทึกยังเป็นสัญญาณของพิธีกรรม ที่หมู่บ้านไปหม่า ตำบลเจี๋ยจ้วน อำเภอปาหม่า เมืองเหอฉือ (河池市巴马县甲篆乡百马村) หลังจากรับประทานอาหารในก่อนวันส่งท้ายปี (除夕) เสร็จแล้ว ผู้ใหญ่บ้านจะตีกลองมโหระทึก 1 ครั้ง คนทั้งหมดในหมู่บ้านต้องหยุดกิจกรรมของตัวเองทั้งหมด หากไม่หยุดจะแสดงถึงทั้งปีของเขาจะไม่ราบรื่นไปทั้งปี จะหยุดกิจกรรมไป 3 วัน ทุกคนจะไม่สามารถทำงานอื่นได้ นอกจากงานบ้านเท่านั้น พอถึงวันที่ 3 เวลาใกล้ขึ้นตอนฟ้าสว่าง ผู้ใหญ่บ้านจะตีกลองเป็นจำนวน 3 ที ครั้งที่ 1 คือปลุกให้ทุกคนตื่น ครั้งที่ 2 เป็นสัญญาณบอกให้รู้ว่าเริ่มพิธีบูชาบรรพบุรุษ หลังจากนั้นตีครั้งที่ 3 ทุกคนในหมู่บ้านก็จะสามารถทำกิจกรรมของตนเองได้ตามปกติ การตีกลองในเทศกาลตรุษจีนของชาวจ้วงค่อนข้างสบาย ๆ ไม่เคร่งครัดเรื่องการแต่งกาย เพียงแค่สวมชุดลำลองก็สามารถตีกลองได้แล้ว

ที่หมู่บ้านชื่อเหอ ตำบลต้าโถงและตำบลชานสี่อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉือ (河池市东兰县大同乡、三石乡四合村) ในช่วงเวลาเทศกาลตรุษจีนชาวบ้านยังเดินระบำประเภทหนึ่ง ชื่อว่าระบำกลองมโหระทึก ระบำประเภทนี้ปกติจะใช้กลองมโหระทึก 4 ใบกับกลองหนัง 1 ใบ ในการบรรเลง มี 4 คนตีกลองมโหระทึก 1 คนตีกลองหนัง ส่วนอีก 2 คน จะเดินระบำรวมทั้งหมด 7 คน ผู้แสดงสวมเสื้อเทศกาลที่สวยงาม (คล้ายกับชุดในเทศกาลบูซาคบ) ขณะที่ทำการแสดงจะนำไม้ใหญ่มาแขวนกลองมโหระทึก 4 ใบ ไว้ข้างหลัง แล้วนำกลองหนังมาตั้งไว้ตรงกลาง ผู้ที่เดินระบำถือตะแกรง และหมวกกันฝนที่ถักด้วยต้นไผ่ แล้วแสดงเหตุการณ์เลียนแบบการทำไร่ทำนา ขับไล่วัชพืช เก็บเกี่ยวข้าว ร่อนข้าวและดำข้าวสาร คนตรีจะเริ่มบรรเลงช้า ๆ จากนั้นค่อย ๆ เพิ่มจังหวะให้เร็วขึ้นเรื่อย ๆ ไปจนถึงสิ้นสุดการแสดง

บทบาทของการตีกลองมโหระทึกในเทศกาลตรุษจีน บทบาทที่ 1 คือความบันเทิง กลองมโหระทึกถือว่าเป็นอุปกรณ์ความบันเทิงและเครื่องดนตรีที่มีประโยชน์ บทบาทที่ 2 คือ กลองมโหระทึกเป็นเครื่องมือที่ส่งสัญญาณผู้ใหญ่บ้านใช้กลองมโหระทึกในการประกาศให้คนในหมู่บ้านให้ทราบว่า พิธีบูชาบรรพบุรุษได้เริ่มขึ้นแล้ว (เหลียง ฝู หลิน, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2556)

ภาพที่ 4-34 ระบำกลองมโหระทึกที่อำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ (www.gxhc.gov.cn)

3.2.3 พิธีการบูชา

การบูชาของชาวจ้วงในกวางสีส่วนใหญ่มักจะใช้กลองมโหระทึกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากเทศกาลตรุษจีนที่กล่าวมาชาวจ้วงได้มีการใช้กลองมโหระทึกในการประกอบพิธีบูชาบรรพบุรุษและก็ใช้บูชาเจ้าพ่อกลองมโหระทึกบูชาเจ้าพ่อฟ้าดิน บูชาเจ้าพ่อสังคม และบูชาเจ้าพ่อแผ่นดิน เป็นต้น

(1) การบูชาเจ้าพ่อกลองมโหระทึก (祭祀铜鼓神)

ช่วงเทศกาลตรุษจีน ในช่วงที่ชาวบ้านนำกลองมโหระทึกออกมา ต้องบูชาเจ้าพ่อกลองมโหระทึกที่อำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือในตำนานพื้นเมืองของชาวจ้วง โดย “ฉินหวังจิวกู่ย (勤王酒鬼)” เป็นผู้หล่อกลองมโหระทึกขึ้นมา ฉินหวังจิวกู่ยชอบดื่มเหล้ามาก ไม่ว่าจะขึ้นหรือทำกิจกรรมอะไรเขามักจะพกเหล้าใส่ไว้ในน้ำเต้าไปด้วย มีอยู่วันหนึ่งขณะที่เขากำลังทำงานอยู่ นั้นได้พบกับอสูรร้ายตนหนึ่ง ฉินหวังจิวกู่ยได้รวบรวมความกล้าต่อสู้กับอสูรร้ายคนนั้นด้วยมือเปล่า แต่ต่อสู้ได้สักพักก็ถูกกดจนได้รับบาดเจ็บ อีกทั้งปากขวคน้ำเต้าที่ใส่เหล้าก็ได้เปิดออกแล้วก็หล่นลงมองดูแล้วเขาต้องถูกกดตายแน่ ๆ ตอนนั้นในใจของเขาร้อนรนมาก เขาจึงนำกิ่งไม้ตีไปที่ส่วนล่างของน้ำเต้าที่ใส่เหล้า ทันใดนั้นก็เกิดเสียงดังมาก ทำให้อสูรร้ายคนนั้นตกใจกลัว แล้ววิ่งหนีไป ฉินหวังจิวกู่ยพบว่าตนเองนั้นยังมีชีวิตอยู่จึงรีบกลับไปหมู่บ้าน เดินทางไปพบท่านปู่โลโล ปู่โลโลได้ยินดังนั้นจึงบอกกับเขาว่าเสียงดังของเหล้าในน้ำเต้าที่ทำให้อสูรร้ายหนีไปนั้น เขาควรจะหล่อกลองมโหระทึกขึ้นมา หลังจากนั้นก็นำไปแจกจ่ายให้กับชาวบ้านเพื่อป้องกันตัวเองจาก

อสูรร้าย ฉินหวังจิว่กู่จึงใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าวิธีการหล่อกลองมโหระทึกขึ้นมา พอหล่อเสร็จก็นำไปแจกให้กับชาวบ้านเพื่อป้องกันตัว ฉินหวังจิว่กู่ได้รับความเคารพนับถือจากชาวบ้าน ชาวบ้านจึงขนานนามให้เขาเป็นเจ้าพ่อกลองมโหระทึก คนที่มีกลองมโหระทึก เคารพเขาเหมือนกษัตริย์ ดังนั้นหมู่บ้านของชาวจ้วงใครที่มีกลองมโหระทึก ผู้นั้นก็จะเป็นผู้ที่มีบารมีมาก กลองมโหระทึกยังเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการมีอำนาจและทรัพย์สินสมบัติอีกด้วย (เฉิน เหยา หลิง, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2556)

ภาพที่ 4-35 เจ้าพ่อกลองมโหระทึก “ฉินหวังจิว่กู่ (勤王酒鬼) (Ni Yu, 2556, อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี)

ชาวจ้วงจะไม่เหมือนกับกลุ่มชนชาวเหยา (瑶族) และกลุ่มชนชาวเหมียว (苗族) และชนชาติอื่น ๆ ทุกครั้งที่ชาวเหยาและชาวเหมียวนำกลองมโหระทึกออกมาและใช้กลองเสร็จ ต้องทำพิธีเปิดกลองและพิธีปิดกลอง แต่ชาวจ้วงทำพิธีครั้งเดียวในแต่ละปีวันส่งท้ายปีและช่วงเทศกาลตรุษจีนของวันแรกหรือวันที่ 15 ของเทศกาลตรุษจีน ชาวจ้วงต้องจัดพิธีบูชาเจ้าพ่อกลองมโหระทึก หลังจากประกอบพิธีบูชาเสร็จจึงสามารถนำกลองไปใช้สอยได้ตามปกติ หรือจะให้คนอื่นยืมไปก็ได้ หลังจากนั้นค่อยนำมาเก็บคืน

เวลากลางคืนของวันสงฆ์ทำยี่สิบผู้ดูแลกลองมโหระทึกจะนำกลองออกมา บางหมู่บ้านจะนำกลองมาล้างเพื่อทำความสะอาด แต่ส่วนใหญ่ไม่ต้องล้างทำความสะอาด กลองมโหระทึก การเช่นไหว้จะใช้ ข้าวเหนียว 5 สี เนื้อหมู หัวหมู ไข่ ผลไม้ ขนมหวาน และเหล้า นำมาวางไว้หน้ากลองมโหระทึก จุดธูปเผากระดาษเพื่อเช่นไหว้กลองมโหระทึก ถ้าหาก กลองมโหระทึกเป็นกรรมสิทธิ์ของหมู่บ้าน ผู้ดูแลกลองจะเป็นผู้เช่นไหว้ หากกลองมโหระทึกเป็น กรรมสิทธิ์ของวงศ์ตระกูลต้องให้ผู้อาวุโส เป็นผู้ไหว้ก่อน หลังจากนั้นไล่เรียงมาตามอายุ พอถึง ตอนเช้าของวันตรุษจีนวันแรกหรือวันที่ 15 ของตรุษจีน ผู้ดูแลกลองจะทำการเช่นไหว้อีกครั้ง และนำกระดาษขนาดสี่เหลี่ยมจัตุรัสสีแดงมาแปะที่กลอง หลังจากนั้นจะอวยพรกับกลองมโหระทึก อ่อนวอนให้เจ้าพ่อกลองมโหระทึกช่วยปกป้องรักษาหมู่บ้าน ช่วยให้อายุยืนยาวไปเรื่อย ๆ ปี คำอวยพรจะแบ่งเป็น 2 ประเภท ประเภทที่ 1 คือการเล่าประวัติความเป็นมาของกลองมโหระทึก ใบนี หลังจากนั้นกล่าวตักเตือนทุกคนรวมทั้งลูกหลานรุ่นหลัง ให้รักกลองมโหระทึกให้มาก ๆ ประเภทที่ 2 เหมือนกับคำอวยพรของเทศกาลบูชาบ เมื่ออวยพรเสร็จแล้วผู้ดูแลกลองจะอมเหล้า แล้วนำไปบนกลอง ความหมายก็คือแสดงถึงการเคารพเจ้าพ่อกลองมโหระทึก ชาวจ้วงมีความเชื่อ ว่า กลองทุกใบล้วนมีจิตวิญญาณของตัวเอง และกลองทุกใบคือบัลลังก์ของเจ้าพ่อ คำอวยพรคือ การอ่อนวอนขอให้ฉันหวังจู้กู่ช่วยปกป้องรักษา กลองทุกใบจะแปะด้วยกระดาษสีแดง การอมเหล้าแล้วไปบนที่กลองทุกใบคือการอ่อนวอนให้กลองทุกใบช่วยปกป้องรักษา หลังจาก เสร็จสิ้นพิธี ผู้ดูแลกลองจะนำกลองมโหระทึก ไปแขวนไว้ในบ้าน หรือบริเวณกลางลาน ของหมู่บ้าน เพื่อให้สำหรับผู้ที่ชอบตีกลองมาฝึกตีกลองมโหระทึก (เงิน เหยา หลิง, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2556)

ในพิธีการบูชาเจ้าพ่อกลองมโหระทึก บทบาทความสำคัญของกลองมโหระทึก เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กลองมโหระทึกในตอนนี้จะไม่เป็นอุปกรณ์ในการเช่นไหว้เทพเจ้าอื่น ๆ แต่กลองเองเป็นเทพเจ้าให้คนอื่นไหว้ แสดงให้เห็นว่าชาวจ้วงมีความเลื่อมใสในกลองมโหระทึก เป็นอย่างมาก

(2) บูชาเจ้าพ่อฟ้าดิน/ บูชาเจ้าพ่อสังคม/ บูชาเจ้าพ่อแผ่นดิน (祭祀天地、祭祀社王、祭祀土地神)

เวลาจะบูชาเทพเจ้าพื้นเมือง ชาวจ้วงต้องใช้กลองมโหระทึก เทพเจ้าพื้นเมือง ของชาวจ้วงประกอบด้วย เจ้าพ่อฟ้าดิน เจ้าพ่อสังคม และเจ้าพ่อแผ่นดินเป็นต้น ทุก ๆ ปีชาวจ้วง จะทำการบูชาเทพเจ้าเหล่านั้น เพื่อให้เทพเจ้าช่วยปกป้องรักษา ช่วยคุ้มครองหมู่บ้านและครอบครัว ให้มีแต่ความสุขและราบรื่นตลอดไป ผู้เฒ่าผู้แก่และผู้ใหญ่บ้านได้มีการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อหาข้อตกลง ช่วงเวลาในการบูชาเทพเจ้า มักจะทำในช่วงฤดูใบไม้ผลิอยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์

ถึงเดือนเมษายน การบูชาตามขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ จะทำภายในวันเดียวสามวันหรือเจ็ดวัน แต่ไม่ได้บูชาเทพเจ้าทั้งหมด สามารถที่จะเลือกบูชาได้ อย่างเช่นหมู่บ้านใดที่เชื่อเรื่องฟ้าดิน ก็จะบูชาเพียงเจ้าพ่อฟ้าดิน หมู่บ้านใดเชื่อในเรื่องเจ้าพ่อสังคม ก็จะบูชาเพียงเจ้าพ่อสังคม หมู่บ้านใดที่เชื่อเรื่องเจ้าพ่อแผ่นดิน ก็จะบูชาเพียงเจ้าพ่อแผ่นดิน

“เจ้าพ่อสังคม (社王)” เป็นเทพเจ้าที่ชาวจ้วงเคารพนับถือเป็นหลัก บางหมู่บ้านเรียกเจ้าพ่อสังคมว่า “ก่วนกง (管公)” เจ้าพ่อสังคมเป็นเทพเจ้าที่ดูแลเรื่องทุกอย่างภายในสังคม รูปแบบของเจ้าพ่อสังคมเป็นก้อนหินก้อนใหญ่ที่มีรูปร่างเป็นใบหน้ารูปคน แล้วนำไปวางไว้ที่ศาลากลางเมือง หรือกลางถนนหนทางบ้างตรงที่ที่ผู้คนสามารถมองเห็น ตามหมู่บ้าน หากมีเด็กเล็กป่วยหรือมีสัตว์ในฟาร์มตาย ต้องไปไหว้เจ้าพ่อสังคม ที่หมู่บ้านหากมีการรวมตัวกันเพื่อปรึกษาหารือถึงการจัดประเพณีกิจกรรม ต้องไปไหว้เจ้าพ่อสังคม ในช่วงฤดูใบไม้ผลิต้องดีกลองมโหระทึกเพื่อ ไปบูชาเจ้าพ่อสังคม (เหวย ฉิง ฉง, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2556)

ภาพที่ 4-36 เจ้าพ่อสังคม หรือก่วนกง (Ni Yu, 2556, อำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ)

ในปัจจุบัน พิธีการบูชาเทพเจ้าส่วนมากทำรวมกันหมด มักจะจัดไปพร้อมกับเทศกาลบูชาغب ถ้าปีใดไม่จัดเทศกาลบูชาغب พิธีการบูชาเทพเจ้าก็จัดไปพร้อมกับเทศกาลตรุษจีน บางหมู่บ้านมีวันบูชาเจ้าพ่อสังคมของตนเอง ในวันนั้นผู้ใหญ่บ้านหรือผู้เฒ่าผู้แก่ จะลงขันออกเงินตามกำลังศรัทธา เพื่อนำเงินที่ได้มาบูรณปฏิสังขรณ์รูปและศาลของเจ้าพ่อสังคมขึ้นมาใหม่

หลังจากนั้น ซื่อกงจะอ่านคำอวยพร แล้วนำชาวบ้านจุดธูป เผากระดาษ ของบูชาเจ้าพ่อสังคม และตีกลองมโหระทึก เพื่อเป็นการเคารพเจ้าพ่อสังคม ถ้าเป็นพิธีการบูชาของหมู่บ้านใหญ่ ๆ หรือร่วมกันจัดพิธีการบูชาพร้อม ๆ กันหลายหมู่บ้านเครื่องเช่น ไหว้จะมีหมู แพะวัว และไก่ อีกหลายตัว ถ้าเป็นพิธีการบูชาของหมู่บ้านเล็ก ๆ จะใช้เครื่องเช่น ไหว้เล็ก ๆ ในการบูชา คือ หมูตัวเล็ก แพะตัวเล็ก และไก่หนึ่งตัว (เนิน เหยา หลิง, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2556)

การตีกลองมโหระทึกเพื่อบูชาเทพเจ้าจะคล้ายกับการตีกลองมโหระทึกในเทศกาล บูชาทบ จะใช้กลองทั้งหมด 4 ใบ ต่อ 1 ชุด โดยใช้ชายหนุ่มหรือชายวัยกลางคนที่มีความสามารถในการตีกลองมโหระทึกจะแขวนไว้ที่ไม่เพื่อตี นอกจากนั้นกลองมโหระทึกยังตีร่วมกับ กลองหนัง ฆ้อง ฉาบ ผู้บรรเลงเป็นผู้ชายและผู้หญิงไม่ได้กำหนดหมู่บ้านที่ร่ำรวย ชาวบ้านที่บรรเลง เครื่องดนตรีสวมเสื้อผ้าเหมือนกันกับเทศกาลบูชาทบ

ในพิธีบูชาเทพเจ้า บทบาทความสำคัญของกลองมโหระทึกเป็นเครื่องเช่น ไหว้และ เครื่องดนตรี

3.3 กิจกรรมพื้นเมืองต่าง ๆ

งานมงคลสมรส การสร้างบ้านใหม่ งานศพ ประลองกลองมโหระทึก และกิจกรรม ทางการเกษตร เช่น งานฉลองการเก็บเกี่ยว การขอฝน เป็นต้น

3.3.1 การใช้กลองมโหระทึกในงานมงคลสมรส

พิธีมงคลสมรสของชาวจ้วงต้องใช้กลองมโหระทึกในงานด้วย ชาวจ้วงเชื่อว่า กลองมโหระทึกเป็นอุปกรณ์ที่วิเศษ สามารถปัดรังควานได้ อีกทั้งการตีกลองมโหระทึก งานแต่งงานยังสามารถเพิ่มบรรยากาศให้ดูน่าปิติยินดีเป็นอย่างยิ่ง พิธีการแต่งงานของชาวจ้วง ที่ตำบลทางเจียงอำเภอตงหลานเมืองเหอฉีวันก่อนที่เจ้าสาวจะมาบ้านเจ้าบ่าว ที่บ้านของเจ้าบ่าว จะแขวนกลองมโหระทึกไว้ในบ้านเพื่อเป็นการแสดงว่าบ้านหลังนี้จะจัดงานมงคลและเพื่อรับ เจ้าสาว จะตีกลองมโหระทึกทั้งคืน หากใครที่ขอรับรองเพลงจึงจะร้องเพลง และจัดกิจกรรมเล่นเกม กันอย่างสนุกสนาน พอถึงวันที่สองขบวนเจ้าบ่าวต้องมารับตัวเจ้าสาว เหล่าบรรดาเพื่อนและแขก มาถึงที่งาน ภายในงานจะมีการตีกลองมโหระทึกเพื่อเป็นการต้อนรับแขก การฉลองพิธีมงคลสมรส จะตีกลองตลอดโดยไม่หยุด และจะมีการพลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันตี เด็กในหมู่บ้านร่วมกันมา กล่าวคำอวยพรแล้วร้องเพลงกลองมโหระทึก พอฝ่ายชายเห็นจะให้ข้าวเหนียวสีแดงกับไข่ไก่ที่ย้อม ให้เป็นสีแดงให้กับพวกเขา เพื่อเป็นการขอบคุณ (เหวย เจียง ฉิว, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2556)

nong lang nong lang

nong lang nong lang nong nong

nong lang nong lang nong nong

lang nong lang nong lang lang

lang nong lang nong lang lang

มาร่วมตีกลองมโหระทึกอวยพร

เจ้าภาพดื่มเหล้ามงคล ขอให้ร่ำรวยเงินทองมากมาย

เสียงเพลง เสียงกลองดัง อย่างดีอกดีใจ

สวัสดิ์เหล่า พี่น้องทั้งหลาย

มาดื่มเหล้ามงคล ชนแก้วกัน

nong lang nong nong lang nong

ขอเชิญดื่ม ขอเชิญดื่ม

ตีกลองร้องเพลง ขอขอบคุณแขก มิตรสหาย

ขอเชิญเจ้าของบ้านใจกว้างเชิญมาร่วมดื่มเหล้ามงคลนี้ให้มากมาย

เดือนนี้เป็นเดือนที่มงคล เวลานี้ช่างเต็มไปด้วยความสุข

nong lang nong lang nong nong

nong lang nong lang nong nong

lang nong lang nong lang lang

lang nong lang nong lang lang

รับเจ้าสาวเข้าบ้าน ขอให้มีความสุขไปตลอด

เป็นครอบครัวที่มีแต่ความสุข จิตใจก็เบิกบานมีแต่ความสุข

ขอให้มีความสุข ขอให้มีความสุข

มาร่วมอวยพร มาร่วมอวยพร

ขอให้ทุกคนมาร่วมอวยพร ดื่มเหล้ามงคล

เสียงกลองมโหระทึกดัง นี่คือนิมิตหมายของเรื่องที่ดี

(เหลียง ฝู หลิน, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2556: ฉิน เจี้ยน ผิน, แปลจากภาษาจ้วง

เป็นภาษาจีน)

การตีกลองมโหระทึกในงานมงคลสมรส จะใช้กลอง 4 ใบ ต่อ 1 ชุด ในงานจะมี
ญาติสนิทมิตรสหายผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาตีกลอง เพราะว่างานมงคลสมรสจำเป็นที่จะต้อง
ตีกลองตลอดเวลา ผู้ที่ตีกลอง ไม่ได้กำหนดว่าเป็นใคร จะสวมชุดลำลองตามปกติ

ในงานมงคลสมรสของชาวจ้วง กลองมโหระทึกเป็นสิ่งที่สามารถปลั่งรังควานได้
และช่วยเพิ่มบรรยากาศความบันเทิงได้อีกด้วย

3.3.2 การสร้างบ้านใหม่ก็ต้องใช้กลองมโหระทึก

ตำบลขางเจียงและตำบลปาโจวอำเภอตงหลาน เมืองเหอฉีครอบครัวที่มีกลองมโหระทึกจะตีกลองในการสร้างบ้านใหม่ไปด้วย มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการบดเป่ารังควานออกไป เพื่อความเป็นสิริมงคล และเพื่อให้เจ้าพ่อกลองมโหระทึกช่วยคุ้มครองปกป้องรักษาบ้านหลังนี้ให้มีแต่ความราบรื่น

หลังจากตั้งเสาบ้านเสร็จแล้วจะนำกลองมโหระทึกมาแขวนไว้ มีครอบครัว 4 คน ตีกลองไปเรื่อย ๆ พร้อมกันจุดประทัดเฉลิมฉลอง ผู้ที่ตีกลองจะใส่ชุดตามสบาย การตีกลองจะตีไปเรื่อย ๆ จนโครงสร้างของบ้านสร้างเสร็จ

การตีกลองมโหระทึกในการสร้างบ้านใหม่ ไม่ใช่ทุกบ้านที่จะทำเช่นนี้ บ้านที่จะทำเช่นนี้ได้ต้องเป็นบ้านที่มีกลองมโหระทึก หากบ้านใดยืมกลองของบ้านอื่นมาเพื่อเฉลิมฉลอง จึงอาจจะโดนหัวเราะเยาะได้ (เหลียง ผู้ หลิน, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2556)

การตีกลองในการสร้างบ้านใหม่ กลองมโหระทึกแสดงถึงความร่ำรวยของบ้านหลังนี้ และเป็นสิ่งที่ช่วยบดบังความและช่วยเพิ่มความบันเทิง

3.3.3 การใช้กลองมโหระทึกในงานศพ

ชาวจ้างมีความเชื่อว่ากลองมโหระทึกเป็นกลองที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นสิ่งมงคล ดังนั้นจึงมีการใช้กลองมโหระทึกในงานศพน้อยมาก เพราะพวกเขากลัวว่าความเศร้าโศกเสียใจ จะทำให้กลองเปลี่ยนเป็นไม่ดี ผู้อาวุโสเหวยว่านอีได้กล่าวว่า เขามีอายุ 85 ปีแล้วเพิ่งจะได้เห็นเพียงครั้งเดียวที่ใช้กลองมโหระทึกในงานศพ นี่แสดงให้เห็นว่าชาวจ้างใช้กลองมโหระทึกในงานศพ น้อยมาก (เหวย ว่าน อี, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2556)

ถึงแม้ว่าจะมีการใช้กลองมโหระทึกในงานศพน้อยมาก แต่ยังมีคนใช้กลองมโหระทึก เพื่อเป็นการส่งวิญญาณของผู้ที่เสียชีวิตให้ขึ้นไปบนสวรรค์

ชาวจ้างนิยมฝังศพ พิธีการส่งศพจะให้ซือกง (师公, พ่อมด) มาทำการดูฮวงจุ้ย (风水) เพื่อจะได้หาฮวงจุ้ยที่ดีเพื่อทำการฝังศพ ชาวจ้างเชื่อกันว่าฮวงจุ้ยดีสามารถช่วยปกป้องลูกหลานรุ่นหลังได้

หมู่บ้านเจียลิ่ง ตำบลจิงกู่ อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี (河池市东兰县金谷乡接浪村) พิธีงานศพจะใช้กลองมโหระทึกเสียงต่ำเพียงแค่ใบเดียว และเป็นแม่กลองด้วย งานศพของผู้เสียชีวิตที่มีบารมีจะใช้กลองมโหระทึก ส่วนชาวบ้านทั่วไปที่เสียชีวิตจะไม่ใช้กลองมโหระทึก การเดินขบวนส่งศพจะให้ 2 คนใส่ชุดไว้ทุกข์แล้วหามกลองมโหระทึกเดินตามหลังขบวนส่งศพ เดิน 2-3 ก้าวตีกลอง 1 ที ตีจนสิ้นสุดพิธีการฝัง

หมู่บ้านหลานหยาง ตำบลชางเจียง กับหมู่บ้านโพร่า ตำบลไต้โง่งอำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี (河池市东兰县长江乡兰阳村和隘洞镇坡拉村) ผู้ที่มีบาร์มีที่ได้เสียชีวิตลง ก่อนวันส่งศพไปฝัง คนในตระกูลญาติพี่น้องจะใส่ชุดไว้ทุกข์ นำกลองมโหระทึก 4 ใบ ไปแขวนไว้บริเวณหลุมศพ แล้วตีไปตลอดจนถึงวันที่สองวันฝังศพ เมื่อพิธีฝังศพเสร็จสิ้น จึงสามารถหยุดได้

ชาวจ้างที่ตำบลหมิงหลุนอำเภอฮวนเจียง เมืองเหอฉี (河池市环江县明伦镇) ในสมัยก่อนงานศพต้องตีกลองมโหระทึก งานศพมีกี่วัน ก็จะตีกลองมโหระทึกตลอด แต่ในปัจจุบันไม่จำเป็นต้องตีแล้ว (เหลียง ฝู หลิน, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2556)

ในพิธีงานศพของชาวจ้างกลองมโหระทึกจะทำหน้าที่ส่งวิญญาณของผู้ตายให้ขึ้นไปสวรรค์ เพราะชาวจ้างเชื่อว่ากลองมโหระทึกเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นเกี่ยวกับเรื่องเศร้าโศกเสียใจ จึงมักจะไม่นำออกมาใช้

3.3.4 การประลองกลองมโหระทึก

ประเทศจีนในช่วงก่อน พ.ศ.2492 มีการแข่งขันการประลองกลองมโหระทึกระหว่าง 2 หมู่บ้านที่ติดกันมาก เพื่อแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์อันดีงาม และเผยแพร่ความร่ำรวย ความแข็งแกร่งของหมู่บ้านให้อีกหนึ่งหมู่บ้านรู้

การประลองกลองมโหระทึก จะประลองในช่วงเทศกาลตรุษจีนเป็นการจัดงานระหว่างสองหมู่บ้านที่ใกล้เคียงกัน ประชาชนของทั้งสองหมู่บ้านจะเป็นกรรมการผู้ตัดสินเอง พอถึงเวลา หมู่บ้านหนึ่งหามกลองมโหระทึกออกไปตีที่ยอดเขา เสียงของกลองจะก้องกังวานไปไกล อีกหมู่บ้านได้ยินเสียงจึงนำกลองมโหระทึกจำนวนเท่ากันออกมาขึงข้าง ๆ ตีสู้ บางครั้งอาจใช้กลองมโหระทึกถึง 8 ใบในการแข่งขัน บางทีอาจจะมากถึง 10-20 ใบ เสียงกลองของทั้งสองฝั่งดังสนั่นสะเทือนไปบนท้องฟ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงกลางคืนจะตีให้ดังไปหลายสิบกิโลเมตร มักจะดึงดูดผู้คนหลายหมู่บ้านให้วิ่งมาดูการแข่งขันประลองกลอง ผู้ที่เข้าชมการประลองจะร่วมกันร้องเพลงพื้นบ้านอย่างบันเทิงใจ และแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้นสนามการประลองก็คือสนามร้องเพลงที่ยิ่งใหญ่ (เหวย เซียง ฉี และเหวย เจีย หลิน, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2556)

คุณภาพและเทคนิคเป็นตัวกำหนดผลแพ้ชนะในการแข่งขันประลองกลองมโหระทึก การประลองกลองจะดำเนินต่อไปหลายวันหลายคืน เสียงของกลองมโหระทึกจะไม่สามารถหยุดได้เลย หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหยุดไปก่อน ฝ่ายนั้นก็จะแพ้ไป การแข่งขันกลองมโหระทึก คนในหมู่บ้านทั้งหมดจะมาเข้าร่วมและผลัดเปลี่ยนกันพักผ่อน แต่จังหวะไม่ให้ผิดเพี้ยน ถ้าจังหวะเกิดผิดเพี้ยนก็จะแพ้ไป ถ้าเทคนิคการตีกลองดีพอ ๆ กัน ก็จะแข่งคุณภาพ

ของกลอง เพราะว่าเวลาตีนาน กลองมโหระทึกจะร้อน เสียงก็จะไม่ออก เวลานี้คนในหมู่บ้านจะตีกลองไปด้วยแล้วเทเหล้าลงบนกลองเพื่อให้ออกเสียงฟู ถ้าเป็นกลองคุณภาพไม่ดี เทเหล้าแล้วกลองยังคงไม่ออกเสียง ก็จะแพ้ไป ฝ่ายที่แพ้จะส่งเหล้า เนื้อ ข้าวสาร และรูป เพื่อมาบูชาฝ่ายที่ชนะ นับถือว่าเป็นอาจารย์ และจะเคารพกลองมโหระทึกของผู้ที่ชนะและขนานนามผู้ชนะว่า ราชาแห่งกลองมโหระทึก ฝ่ายที่ชนะจะแต่งเพลงเพื่อเป็นการเยาะเย้ยฝ่ายแพ้ ทำให้พวกเขาเกือบเงินมากพอปีที่สองฝ่ายแพ้จะตามหาผู้ที่หลอกกลองมโหระทึกเก่ง ๆ เพื่อที่จะเอาชนะฝ่ายตรงข้าม

สมัยก่อน ไม่มีศาลและไม่มีกฎหมาย ทั้งสองหมู่บ้านจึงเกิดความไม่เข้าใจกันและขัดแย้งเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ต้องใช้วิธีการแข่งขันกลองมโหระทึกอีกแบบหนึ่งมาตัดสินดูหรือผิด เวลาการแข่งขัน ทั้งสองฝ่ายจะนำกลองมโหระทึกมาแขวนไว้ที่ท่อนไม้ใหญ่ แล้วเอาเท้ากลองมาชนกันแล้วนำฝ่ามาพันที่เท้ากลองมโหระทึก แล้วต่างฝ่ายต่างตีกลองของตน หากกลองของฝ่ายใด คุณภาพไม่ดีจะเกิดการแตก ฝ่ายนั้นจึงเป็นฝ่ายแพ้ไป แล้วฝ่ายที่พ่ายแพ้ต้องยอมรับ แต่ใช้วิธีนี้ให้ความขัดแย้งลึกมากยิ่งขึ้น หลังจากปี พ.ศ. 2492 เป็นต้นไป กวางสีจัดตั้งศาลแล้วจึงไม่ใช้วิธีนี้มาระงับข้อพิพาท (เหลียง ผู้ หลิน, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2556)

ยุคสมัยของกิจกรรมความบันเทิงที่ขาดแคลน ในการแข่งขันกลองมโหระทึกของชาวจ้วงที่กวางสี กลองมโหระทึกเป็นทั้งเครื่องมือในการแข่งขัน และเพิ่มพูนมิตรภาพระหว่างคนในหมู่บ้าน ผู้คนจะทำความรู้จัก แลกเปลี่ยนติดต่อสร้างมิตรภาพระหว่างกัน และเพิ่มพูนความสามัคคี

3.3.5 กิจกรรมการเกษตร

ตามปฏิทินจันทรคติจีนในเดือน 10 ชาวจ้วงที่กวางสีจะเริ่มนำกลองมโหระทึกออกมาใช้จนกระทั่งถึงเดือน 1 ในปีถัดมา เวลาที่เทศกาลบูชาขอบบลงจึงจะนำกลองมโหระทึกมาเก็บ (เหวย เจีย หลิน และเหวย โช่ว ฉวน, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2556)

ในกิจกรรมการเกษตรบางอย่างของชาวจ้วง ต้องใช้กลองมโหระทึก ตัวอย่างเช่น งานฉลองผลการเก็บเกี่ยว งานขอฝน เป็นต้น

งานฉลองผลการเก็บเกี่ยวปกติจะจัดขึ้นในฤดูใบไม้ร่วงหลังการเก็บเกี่ยว ประมาณเดือน 10 ตามปฏิทินจันทรคติจีน งานฉลองผลการเก็บเกี่ยวจะจัดในสถานที่ที่การชุมนุม เช่น พื้นที่โล่งกว้าง สนามของหมู่บ้าน และศาลกบ กิจกรรมมีทั้งเล็กทั้งใหญ่ แต่ทั้งหมดต้องตีกลองมโหระทึก การแสดงจะมีการเต้นระบำกลองมโหระทึก และเล่นเกมต่าง ๆ แสดงถึงความเบิกบานใจของชาวบ้าน กิจกรรมฉลองผลการเก็บเกี่ยวยังมีการร้องเพลงพื้นบ้านอย่างสนุกสนาน ชาวบ้านทุกคนจะมาร่วมกันร้องเพลงพื้นบ้าน บางครั้งร้องตลอดทั้งคืน (เหวย โช่ว ฉวน, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2556)

กิจกรรมการขอฝนจะไม่ค่อยจัดทำบ่อย ส่วนใหญ่จะจัดขึ้นพร้อมกับเทศกาล
บูชาบ ปัจจุบันนี้จะไม่ค่อยมีแล้ว (เงิน หย่า หลิง, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2556)

ในกิจกรรมการเกษตรเหล่านี้บทบาทความสำคัญของกลองมโหระทึกเป็น
เครื่องเช่น ไห่ ต่างใช้กลองมโหระทึกเป็นเครื่องมือในการเช่น ไห่เทพเจ้า

4. บทบาทและความสำคัญของกลองมโหระทึก

4.1 บทบาททางความบันเทิง

ในเมืองกวางสี ชาวจ้วงจะใช้กลองมโหระทึกเป็นเครื่องดนตรี นี่คือบทบาท
ความสำคัญเป็นอันดับแรก

กลองมโหระทึกสามารถแยกเป็นพ่อกลองมโหระทึก (公铜鼓) และแม่กลอง
มโหระทึก (母铜鼓) แม่กลองมีเสียงต่ำ พ่อกลองมีเสียงสูง ชาวจ้วงใช้พ่อแม่กลองมโหระทึก 2 คู่
ทั้ง 4 ใบ ในการบรรเลงดนตรี เสียงของทั้ง 4 ใบ จะแตกต่างกัน ทำนองเสียงของกลอง 4 ใบ คือ
“ต, ร, ม, ส” แต่ชาวจ้วงเรียกทำนองนี้ว่า “Ding (叮), Nong (侗), Nang (嚷), Long (浓)” ปกติ
ชาวจ้วงจะเขียนตัวเลข 1 2 3 4 ในกลองตามลำดับ “Ding, Nong, Nang, Long” เวลาที่แขวน
กลองมโหระทึกจึงเรียงตามตัวเลข (เหวย วาน อี้, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2556)

ภาพที่ 4-37 ตัวเลขของลำดับในกลองมโหระทึก (Wei Hung-yi, 2556, อำเภอตงหลาน
เมืองเหอหนือ)

กลองมโหระทึกใช้กับกลองหนัง

เนื่องจากทำนองของกลองมโหระทึกเป็นทำนองเดี่ยว ดังนั้นจึงสามารถนำเครื่องดนตรีอื่น ๆ มาใช้ร่วมในการบรรเลงได้ พบบ่อยที่สุดคือกลองหนัง กลองหนังและกลองมโหระทึกเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญที่สุด จะปรากฏร่วมกันในงานขนาดใหญ่หรืองานเช่นไหว้เทพเจ้า เวลาตีกลองหนังและกลองมโหระทึกพร้อมกันกลองมโหระทึกจะมีหน้าที่ออกคำสั่ง ส่วนกลองหนังจะคอยตีจังหวะตามกลองมโหระทึก (เหวย เซียง ฉิว, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2556)

กลองมโหระทึกใช้กับฆ้องและฉาบ

ในเทศกาลบูชาขอบ นอกจากใช้กลองมโหระทึกและกลองหนัง ยังสามารถใช้ฆ้องและฉาบบรรเลงด้วยกัน ทำให้ดนตรีกลองมโหระทึกไม่เป็นดนตรีทำนองเดี่ยว

กลองมโหระทึกใช้กับแตร แตรยาว และขลุ่ย

กลองมโหระทึก กลองหนัง ฆ้อง และฉาบ ต่างเป็นเครื่องดนตรีประเภทตี เสียงของเครื่องดนตรีประเภทนี้เสียงใสและกังวาน และถ้าเพิ่มเครื่องดนตรีดีดสีตีเป่าเข้าไป จะยิ่งทำให้เป็นเพลงที่นุ่มนวล แต่ไม่เท่าดนตรีทำนองเดี่ยว

กลองมโหระทึกกับการร้องเพลงและการเต้นรำ

ชาวจ้วงการร้องเพลงพื้นบ้าน ไม่จำเป็นต้องเล่นดนตรีคลอการร้อง ในกิจกรรมร้องเพลงพื้นบ้าน กลองมโหระทึกจะปรากฏอยู่ล่วงหน้าเพื่อเพิ่มบรรยากาศ แต่ชาวจ้วงชอบเต้นรำไปพร้อมกับการตีกลองมโหระทึก จึงมีสำนวนที่ว่า “ได้ยินเสียงกลองมโหระทึกก็จะเต้นรำ (铜鼓响, 脚板痒)” และชาวจ้วงมักพูดว่า “ไม่ตีกลองมโหระทึกจะไม่เต้นรำ (铜鼓不响不开舞)” เทศกาลตรุษจีนหรือการฉลองผลการเก็บเกี่ยวจึงมักจะมีการเต้นรำกลองมโหระทึก

4.2 บทบาทที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

กลองมโหระทึกเป็นเครื่องเช่นไหว้ที่มีความสำคัญกับเทศกาลและไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เช่น เทศกาลบูชาขอบ เช่นไหว้เจ้าพ่อสังคม เช่นไหว้ฟ้าดิน เป็นต้น เพราะฟ้าได้ประทานกลองมโหระทึกไว้ให้คนใช้ติดต่อกับเทพเจ้า

ชาวจ้วงเชื่อว่า กลองมโหระทึกมีชีวิตและมีวิญญาณ ชาวจ้วงเล่ากันว่า ในน้ำมีผีน้ำ ตอนกลางคืนจะกลายเป็นชายหนุ่มหรือหญิงสาวขึ้นมาร้องเพลงพื้นบ้านกับชาวบ้านบนฝั่ง ถ้าหากชาวบ้านร้องเพลงแพ่ ผีน้ำจะทำให้หมู่บ้านน้ำท่วม กลองมโหระทึกมีหน้าที่คุ้มครองชาวบ้านและหมู่บ้าน ดังนั้นตอนกลางคืน กลองมโหระทึกบินออกไปสู้กับผีน้ำ เพื่อไม่ให้ผีน้ำขึ้นมาบนฝั่ง ชาวบ้านรู้แล้วก็จะนำกลองมโหระทึกเก็บไว้เพื่อไม่ให้บินออกไป แต่ไม่มีประโยชน์ เพราะกลองมโหระทึกยังคงบินออกไปสู้ ดังนั้น เพื่อปกป้องกลองมโหระทึก ชาวจ้วงจึงนำ

กลองมโหระทึกไปมัดไว้กับเขาว่าเขาแกะ เพื่อที่จะให้กลองมโหระทึกมีพลังกำลัง และยังนำข่าวสารใส่ในกลองมโหระทึกเพื่อให้กลองมโหระทึกกินเพิ่มกำลังจะได้มีแรงไปกำจัดผีน้ำ (เหวย ว่าน อี้, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2556)

เพราะเชื่อว่ากลองมโหระทึกคือเทพเจ้า เป็นสิ่งมงคล ดังนั้นเทศกาลตรุษจีนคนในวงศ์ตระกูลหรือในหมู่บ้านจะมาชนไหว้กลองมโหระทึกที่ตำบลนางเจียง อำเภอคงหลาน เมืองเหอฉี เวลาใช้กลองมโหระทึกในการบูชา ผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงานจะใช้ปีนปีกผมไปตีกลองมโหระทึก หลังจากนั้นจะเอาปีนปีกผมไปส่งให้คนรักเพื่อแสดงว่ากลองมโหระทึกได้ปกป้องความรักของพวกเขา หลังจากแต่งงานฝ่ายชายจึงจะนำปีนมาคืนให้ฝ่ายหญิง ข้อห้ามของกลองมโหระทึก ได้แก่ ห้ามนำกลองมโหระทึกไปสัมผัสกับสิ่งสกปรก มิฉะนั้นจะสูญเสียเสียงและพลังของเทพเจ้า ห้ามคนนั่งบนกลองมโหระทึก เพราะจะถือว่าไม่เคารพกลองมโหระทึก (บางหมู่บ้านมีแต่ผู้หญิงเท่านั้นที่ห้ามนั่งกลอง) (เหวย เจีย หลิน และหลี่ เจิง ชุน, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2556)

4.3 บทบาทที่เป็นเครื่องแสดงอำนาจ และเป็นเครื่องบรรณาการรางวัลในสมัยก่อน

กลองมโหระทึกยังเป็นของที่ใช้แสดงถึงอำนาจและความมั่งคั่ง เพราะในสมัยก่อนในสงครามหรือการไหว้เทพเจ้า มีแค่กษัตริย์และผู้บังคับบัญชาที่จะใช้กลองมโหระทึกได้ คนธรรมดาห้ามใช้ ในหนังสือโบราณบันทึกว่า บ้านใดที่มีกลองมโหระทึกถือว่ามิฐานะและมีความสัมพันธ์กับชะตากรรมของพระราชวงศ์ ดังนั้น พอนานเข้าจึงทำให้ถูกคิดว่า คนที่มีกลองมโหระทึกเป็นคนที่มีความมั่งคั่งและมีอำนาจ กลองมโหระทึกยังกลายเป็นสัญลักษณ์แสดงฐานะทางสังคม ชาวจ้วงเป็นผู้เห็นคุณค่าของกลองมโหระทึก จึงตัดสินใจไม่ยกหรือขายกลองมโหระทึกให้กับผู้อื่น

ในหนังสือโบราณบันทึกว่า กลองมโหระทึกสามารถใช้เป็นรางวัลให้แก่ผู้ที่มีผลงานทางสงคราม เพื่อแสดงถึงการให้ความสำคัญ และกษัตริย์ของชนเผ่าจะยอมอยู่ใต้อำนาจของจักรพรรดิจีน โดยการเอากลองมโหระทึกไปมอบให้จักรพรรดิจีน หมายถึงการให้อำนาจแก่จักรพรรดิจีน เพื่อให้จักรพรรดิจีนยอมรับ

หลังราชวงศ์ หมิงและชิง (ประมาณ พ.ศ. 1911) จักรพรรดิจีนได้ให้คนเข้าไปปกครองกวางสี ให้กษัตริย์ชนเผ่าลดอำนาจเหลือเทียบเท่ากับประชาชนทั่วไป เดิมทีคนที่ใช้กลองมโหระทึกได้มีแต่กษัตริย์ชนเผ่า แต่ปัจจุบันนี้ชาวบ้านทั่วไปยังใช้กลองมโหระทึกได้ กลองมโหระทึกกลายเป็นเครื่องดนตรีพิเศษ แต่ในความคิดของชาวจ้วงคิดว่า กลองมโหระทึกยังเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความมั่งคั่งและอำนาจ เช่นกิจกรรม “การแข่งขันที่ดิน” ชาวจ้วงยังใช้กลองมโหระทึกในการแบ่งแยกขอบเขตหมู่บ้าน และยังใช้กลองมโหระทึกในการแข่งขันและแก้ไข

ปัญหาในกรณีพิพาท ทั้งหมดต่างก็แสดงอำนาจของกลองมโหระทึก แต่ที่อำเภอฮวนเจียง เมืองเหอฉือ (河池市环江县) มีประเพณีการห่อเงินไว้ในกลองมโหระทึกเพราะชาวบ้านคิดว่าการห่อเงินไว้ในกลองมโหระทึก จะทำให้มีเงินมากขึ้น (เหลียง ฝู หลิน, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2556)

4.4 บทบาทในการรวมตัวชาวบ้าน

ที่ทางสี่มีภูเขาและแม่น้ำมาก เส้นทางเดินทางไม่ดี การที่จะเผยแพร่ข่าวในสมัยก่อนจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก แต่ด้วยกลองมโหระทึกที่มีเสียงดังและแพร่ออกไปได้ไกลกว่า 10 กิโลเมตร จึงทำให้กลองมโหระทึกเป็นเครื่องมือในการเรียกรวมคน

ในหนังสือโบราณบันทึกว่า สงครามในสมัยโบราณใช้กลองมโหระทึกออกคำสั่งกับทหาร แต่ปัจจุบันยังคงใช้เรียกรวมคน ที่หมู่บ้านเวลามีกิจกรรมจึงใช้กลองมโหระทึกเพื่อเป็นสัญญาณการเตรียมตัว เมื่อทุกคนได้ยินเสียงกลองมโหระทึก ก็จะรู้ว่าในหมู่บ้านมีกิจกรรมหรือมีเรื่องราวให้มารวมตัวกัน จังหวะในการตีสัญญาณที่ไม่เหมือนกัน ทำให้ชาวบ้านสามารถรู้ได้ว่าการรวมตัวกันมีเรื่องอะไรที่ต้องประกาศให้รู้ว่าเป็นทางการ

อีกบทบาทหนึ่งของกลองมโหระทึกเป็นเครื่องส่งสัญญาณในหนังสือโบราณบันทึกว่า ในสมัยราชวงศ์ซ่ง (พ.ศ. 1503-1670) กลางคืนชาวจ้วงจะใช้กลองมโหระทึกบอกเวลา ระหว่างปี พ.ศ.2493-2502 บางโรงเรียนของเมืองเหอฉือยังใช้กลองมโหระทึกในการบอกเวลาเริ่มเรียนและเลิกเรียน (เหวย โช่ว ฉวน, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2556)

5. การบรรเลงกลองมโหระทึก

5.1 รูปแบบการบรรเลงกลองมโหระทึก

รูปแบบการบรรเลงของกลองมโหระทึกครอบคลุมทั้งรูปแบบการวางกลองและรูปแบบการตี ชาวจ้วงมีรูปแบบการตีกลองอยู่ 4 แบบ แบบที่ 1 ใช้มากที่สุด คือใช้กลอง 4 ใบ ต่อ 1 ชุด สองใบคือแม่กลองและสองใบคือพ่อกลอง แขนงห้อยตี วิธีการแขวนห้อยคือ ใช้เชือกมัดไว้ที่หูด้านข้างกลองแขวนไว้บนแท่นวาง หน้ากลองหันไปด้านข้างจะทำให้กลองสามารถสั่นสะเทือน เสียงจึงกังวานไปไกล เวลาตีจะแขวนกลองสี่ใบไว้บนไม้ยาว ๆ เรียงตามเสียง “Ding, Nong, Nang, Long” กลองที่เป็นเสียง “Ding” จะเปรียบเสมือนกลองออกคำสั่ง หลังปี พ.ศ. 2533 มีนักประดิษฐ์บางคนได้สร้างขาตั้งกลองรูปแบบใหม่เพื่อความสะดวกในการตั้งกลองและเคลื่อนย้ายกลองนักตีกลองหนึ่งคนตีกลองหนึ่งใบทั้งหมดมี 4 คน ตีกลองมโหระทึก (เหลียง ฝู หลิน, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2556)

ภาพที่ 4-38 (ซ้าย) แฉวนกลองสี่ใบไว้บนไม้ยาว ๆ (Liang, Wu & Huang, 2552, หน้า 225)
(ขวา) ขาตั้งกลองรูปแบบใหม่ (Ni Yu, 2556, อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี)

เครื่องมือในการตีกลองมโหระทึกคือไม้ตีกลองและของแข็ง เช่น ก้อนหินเล็ก ๆ ไม้ หรือกิ่งไม้เล็ก ๆ และลูกกุญแจโลหะ ไม้ตีกลองทำด้วยยางพาราหรือผ้าหนา ๆ และไม้ บ้างจะใช้ผ้าแดงห่อไว้ด้านบนเพื่อความสวยงาม เวลาตีกลองมโหระทึก มือขวาจะถือไม้ตีหน้ากลอง มือซ้ายจะถือของแข็งตีตัวกลองเพื่อเป็นจังหวะดนตรีเวลาบรรเลงกลองมโหระทึก เสียง “Ding” เป็นเสียงเริ่ม แล้วส่วนที่เหลือค่อย ๆ เริ่มจังหวะตาม 2 เสียงก่อนเป็น 1 จังหวะ มือขวาตีหน้ากลองหนึ่งครั้งมือซ้ายตีตัวกลองสี่ครั้งพร้อมกันส่งเสียงดัง “Che Che Che Che”

ภาพที่ 4-39 (ซ้าย) ไม้ตีกลอง (ขวา) ของแข็งที่ตีกลอง (Ni Yu, 2556, อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี)

รูปแบบการบรรเลงแบบที่ 2 พบบ่อยในเวลาเดินขบวนรูปแบบการบรรเลงนี้ต้องมี 2 คน หามกลอง คนอยู่ด้านหลังเป็นคนตีกลองด้วย วิธีการตีแบบนี้เป็นการตี 4 ไม้ ต่อ 1 ชุด เหมือนกัน ใช้คนทั้งหมด 8 คน ในการบรรเลง เวลาบรรเลงมีเสียง “Ding” เป็นเสียงเริ่ม อีกสามไม้ที่เหลือจะคอยตีมาตามลำดับ การบรรเลงแบบนี้ใช้แต่ไม้ตีกลอง แต่ไม่ใช่ของแข็ง การตีแบบนี้ ส่วนใหญ่รวมกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ

ภาพที่ 4-40 (ซ้าย) หามตีกลองมโหระทึก (Ni Yu, 2556, อำเภอคงหลาน เมืองเหอฉี)
(ขวา) นั่งของตีกลองมโหระทึก (Liang, Wu & Huang, 2552, หน้า 225)

แบบที่ 3 รูปแบบนี้จะหาได้ยากมีแค่อำเภอปาหมา เมืองเหอฉี (河池市巴马县) ที่สามารถพบเจอได้ การตีแบบนี้เป็นการตีกลองมโหระทึกแบบ 1 ไม้ มี 2 คน ตีกลอง คนหนึ่งจะตีตรงกลางของหน้ากลอง อีกคนจะตีตรงริมของหน้ากลอง คนที่ตีตรงกลางกลองจะยืนอยู่ด้านข้างกลอง ส่วนคนที่ตีริมหน้ากลองจะนั่งอยู่ข้างหน้ากลอง เวลาตีจะยึดคนที่ตีตรงกลางหน้ากลองเป็นหลัก คนที่ตีริมกลองจะคอยร่วมกันเคาะจังหวะดนตรีออกมา และคนที่ตีริมหน้ากลองค่อย ๆ เปลี่ยนจุดที่ตี จึงได้เสียงที่ไม่เหมือนกันอีกด้วย

วิธีการตีกลองแบบนี้จะใช้ไม้ตีกลอง ไม้ตีกลองจะใช้ท่อนไม้แข็งทำเป็นไม้หัวใหญ่ และหางเล็ก เวลาตีกลอง มักใช้ไม้หัวใหญ่ในการตี

วิธีการตีแบบที่ 4 มีแค่ที่เขียนไว้ในหนังสือโบราณ โดยหนังสือบันทึกไว้ว่า กลองมโหระทึกมีวิธีการตีอย่างหนึ่งคือ “ไว้บนน้ำแล้วตี (覆于水, 击之)” การนำหน้ากลองมโหระทึกหันไปด้านบนและการตีกลองบนน้ำ จะทำให้เสียงดังกังวาน ปัจจุบันนี้วิธีการตีกลองแบบนี้สูญหายไปแล้ว แต่รูปแบบนี้ไม่เหมือนกับการตีกลองข้างที่หันไปทางด้านข้างเฉียง ผู้ หลิน

เป็นผู้เชี่ยวชาญที่ศึกษาเรื่องกลองมโหระทึก เขาคิดว่า วิธีการตีแบบนี้เป็นวิธีการตีของสมัยโบราณ และตอนนี้ไม่มีผู้สืบทอดแล้ว

5.2 โน้ตดนตรี

ที่กวางสีชาวจ้วงใช้ปากต่อปากในการบอกกล่าวถึงโน้ตกลองมโหระทึก คนแก่จะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้หนุ่มสาว หรือชาวบ้านให้ได้เรียนรู้ระหว่างกันเพราะสมัยก่อนยังไม่มีตัวอักษรในการจดบันทึก จนกระทั่งหลังปี พ.ศ. 2493 ถึงเริ่มมีการจดบันทึกตัวโน้ตของกลองมโหระทึก

ในเมืองเหอหนือของกวางสี มีจังหวะในการตีกลองมโหระทึกที่ใช้กันทั่วไปแต่บางที่ยังเปลี่ยนจังหวะได้ตามใจของนักตีกลองถ้ากลองที่มีเสียง “Ding” ออกคำสั่ง จะเปลี่ยนจังหวะ และอีกสามใบที่เหลือต้องการเปลี่ยนจังหวะตาม

ได้ผ่านการช่วยเหลือของสถานการดูแลวัตถุโบราณในเมืองเหอหนือในกวางสี ผู้วิจัยได้รวบรวมโน้ตของกลองมโหระทึกจากผู้เชี่ยวชาญโน้ตดนตรีของกลองมโหระทึกนั้นใส่ในภาคผนวก

5.3 การระบำกลองมโหระทึกของชาวจ้วงในกวางสี

การระบำกลองมโหระทึกเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ จะมีการเต้นระบำกลองมโหระทึกในช่วงเทศกาลบูชาบและเทศกาลตรุษจีน ปัจจุบันเพื่อเผยแพร่ประเพณีวัฒนธรรมกลองมโหระทึกแล้วรัฐบาลยังได้ดำเนินการให้สร้างสรรค์เพลงกลองมโหระทึกขึ้น โดยให้กระทรวงวัฒนธรรมของเมืองเหอหนือ เรียบเรียงบทเพลงใหม่ซึ่งมีชื่อว่า ละคร กลองมโหระทึก

ระบำบคือ การเต้นระบำของชาวจ้วงในเทศกาลบูชาบ หลังจากพิธีฝังศพจบ จุดประสงค์หลักของการระบำคือ เพื่อประกอบพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ การบูชาเทพเจ้าสายฟ้า และการบูชาบ ในการระบำจะมีการแสดงภาพของการผลิตเกษตรกรรมของชาวจ้วง และภาพการดำรงชีวิตประจำวัน เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการเต้นระบำได้แก่ กลองมโหระทึก กลองหนัง แตร แตรยาว และเครื่องดนตรีอื่น ๆ การเต้นระบำแบ่งออกเป็น 11 ส่วน คือ

1. ระบำกลองหนัง (皮鼓舞)
2. ระบำการกำเนิดกบ (蚂拐出世舞)
3. ระบำคนที่มีขนคด (毛人舞)
4. ระบำไล่ผี (驱邪灭瘟舞)
5. ระบำบูชาบ (拜蚂拐舞)
6. ระบำบูชาบกลองมโหระทึก (拜铜鼓舞)
7. ระบำไถนา (耕田舞)

8. ระบายปลูกข้าว (插秧播种舞)
9. ระบายช้อนกุ้งช้อนปลา (打鱼捞虾舞)
10. ระบายทอผ้า (纺纱织布舞)
11. ระบายเกี่ยวข้าว (丰收祭蚂拐舞)

ผู้ที่เข้าร่วมการแสดงเต้นระบำทั้งหมดมี 70-80 คน มากที่สุดมีถึง 108 คน ทุก ๆ ส่วน จะมีการเต้นประกอบ และทั้งหมดเรียกว่าการระบายนาชากบ ในการระบายกลองหนัง ระบายปลูกข้าว ระบายทอผ้า และระบายเกี่ยวข้าว ทั้งหมดนี้จะมีผู้หญิงเข้าร่วมแสดง ส่วนระบำอื่น ๆ จะเป็นผู้ชาย แสดง ในอดีตนั้นมีเพียงเพศชายเท่านั้นที่สามารถเต้นระบายนาชากบได้และบทตัวละครหญิงก็จะแสดงแทนโดยผู้ชาย ในปัจจุบันค่อย ๆ มีผู้หญิงเข้าร่วมการแสดง ผู้ที่เข้าร่วมการเล่นดนตรี ประกอบการบรรเลงนั้น ผู้หญิงจะเป็นผู้ตีกลองหนัง ส่วนเครื่องดนตรีอื่น ๆ เช่น กลองมโหระทึก แตร แตรยาว และอื่น ๆ แสดงโดยผู้ชาย

ชาวจ้วงมีความคิดเห็นว่า หลักสำคัญของการระบายนาชากบคือ การไหว้เพื่อแสดงความเคารพต่อกบและกลองมโหระทึก ดังนั้นในการแสดงระบายนาชากบ จึงต้องใช้กลองมโหระทึก ร่วมบรรเลงด้วย และใน 11 ระบำ นอกจาก ระบำไถนา ระบายปลูกข้าว ระบายช้อนกุ้งช้อนปลา ระบายทอผ้า อื่น ๆ อีก 7 ระบำ ตอนเริ่มก็จะมีท่าทางการไหว้แสดงความเคารพกลองมโหระทึกและกบ ในระบายนาชากบ บทบาทของกลองมโหระทึก คือ การเชื่อมสัมพันธ์และเป็นสื่อกลางระหว่าง เทพเจ้าสายฟ้า กับเทพเจ้ากบ และยังเป็นเครื่องเช่น ไหว้ประกอบพิธีเช่น ไหว้เทพเจ้ากบ เทพเจ้าสายฟ้า ขณะเดียวกันกลองมโหระทึกยังเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จะถูกแขวนไว้หลังโลงศพกบและถูกไหว้บูชาพร้อมกัน (สถานที่ที่ระบายนาชากบเห็นด้วยแผงผังบอกการตั้งของอุปกรณ์ต่าง ๆ) ดังนั้นบทบาทของกลองมโหระทึก ในการระบายนาชากบจึงมีความสำคัญมาก

ในช่วงเทศกาลตรุษจีนและช่วงฉลองหลังจากการเก็บเกี่ยวชาวจ้วงจะมีการเต้นระบำกลองมโหระทึก ที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ ระบำกลองมโหระทึก มีกลองมโหระทึกเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการบรรเลงการระบำ และช่วงเริ่มการระบำนั้ยังมีท่าทางการแสดงความเคารพกลองมโหระทึก สำหรับการระบายกลองมโหระทึกแล้ว กลองมโหระทึกถือเป็นเครื่องดนตรีและยังเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในการระบายกลองมโหระทึกมีบทบาทสำคัญมาก

กระทรวงวัฒนธรรม เมืองเหอหนือ ได้เรียบเรียงบทเพลง “ละครกลองมโหระทึก” ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับกลองมโหระทึก ปัจจุบันผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมและรัฐบาลเห็นว่า กลองมโหระทึกของชาวจ้วงในกวางสีมีความสำคัญมากถือเป็นสัญลักษณ์ของกวางสี และเพื่อฟื้นฟูเผยแพร่วัฒนธรรมกลองมโหระทึก ดังนั้นจึงได้สร้างบทเพลงระบำนั้ ปัจจุบันบทเพลงระบำนั้ได้ออกแสดงที่ปักกิ่งแล้ว

6. การดูแลและสืบทอดกลองมโหระทึก

6.1 ธรรมเนียมปฏิบัติของกลองมโหระทึก

ในเมืองเหนือของกวางสี ธรรมเนียมปฏิบัติของกลองมโหระทึก มี 3 ประเภท คือ ธรรมเนียมปฏิบัติส่วนบุคคล ธรรมเนียมปฏิบัติของวงศ์ตระกูล และธรรมเนียมปฏิบัติของหมู่บ้าน

6.1.1 ธรรมเนียมปฏิบัติส่วนบุคคล

เนื่องจากการพัฒนาของเศรษฐกิจในไม่กี่ปีมานี้ ทำให้การดำรงชีวิตของผู้คน มีความมั่งคั่ง ชาวบ้านกลุ่มที่ร่ำรวยจึงได้ซื้อกลองมโหระทึกมาเป็นของตนเอง เพราะว่าผู้ใดที่มี กลองมโหระทึกนั้นผู้นั้นจะได้รับการต้อนรับและความเคารพจากผู้อื่น และนำมาซึ่งความเป็น สิริมงคล จับไล่ภัยร้าย ให้ครอบครัวได้รับความโชคดี ในอดีต การมีธรรมเนียมปฏิบัติของกลองมโหระทึก ส่วนบุคคลเป็นประเพณีของชาวเขา ชาวจ้วงทั่วไปปกติแล้วจะมีแต่ธรรมเนียมปฏิบัติของวงศ์ตระกูลและ ธรรมเนียมปฏิบัติของหมู่บ้านเท่านั้น แต่ปัจจุบันชาวจ้วงบางกลุ่มที่ร่ำรวย ยังได้ซื้อกลองมโหระทึกมาเป็น ของตนเอง บางคนซื้อ 1 ใบ บางคนอาจซื้อถึง 1 ชุด ปัจจุบันมีการหล่อกลองมโหระทึกใหม่ 1 ใบ ราคาประมาณ 4,000-5,000 หยวน (ประมาณ 20,000-25,000 บาท) หากซื้อครั้งเดียวจำนวน 4 ใบ (1 ชุด) สามารถลดราคาลงได้อีก ประมาณ 15,000-16,000 หยวน (ประมาณ 75,000-80,000 บาท) กลองมโหระทึกเก่าแก่ ถือเป็นสิ่งล้ำค่าและเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่สามารถซื้อขายหรือส่งต่อให้ผู้อื่น ได้ แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่คิดว่าเสียงของกลองมโหระทึกที่ถูกหล่อขึ้นใหม่ดีไม่เท่าเสียงของ กลองมโหระทึกเก่าโบราณ กลองมโหระทึกเก่าแก่บางอันชำรุด แต่ขอแค่หน้ากลองไม่เสียหาย ยังคงสามารถใช้งานต่อไปได้ (หลอ หมิง จิน, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2556)

6.1.2 ธรรมเนียมปฏิบัติส่วนวงศ์ตระกูล

การมีธรรมเนียมปฏิบัติส่วนวงศ์ตระกูลของชาวจ้วงคือกลองมโหระทึกจะเป็นของวงศ์ ตระกูล กลองมโหระทึกของวงศ์ตระกูลจะถูกเก็บรักษาดูแลโดยผู้อาวุโสที่มีบารมีและเป็นผู้ที่มี จริยธรรมดีงาม กลองมโหระทึกจะอยู่กับผู้อาวุโส นั้น ถ้าผู้อาวุโสมีบุตรและเมื่อบุตร โตขึ้นแยกย้าย กันอยู่ ผู้อาวุโสอาศัยอยู่กับบุตรคนใด กลองมโหระทึกจะตกเป็นของผู้นั้น แต่ถ้าผู้อาวุโสเสียชีวิต คนในตระกูลจะปรึกษากัน และจะคัดเลือกผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีงามมาเป็นผู้ดูแลรักษา กลองมโหระทึกใหม่ และไม่จำเป็นว่าผู้นั้นจะต้องเป็นบุตรของผู้อาวุโสหรือไม่ ผู้ที่มีจริยธรรมดีงาม คือผู้ที่มีพฤติกรรมถูกต้อง ไม่เล่นการพนัน ไม่มีหนี้สิน ไม่มีข้อพิพาททางการเงินกับผู้อื่น ไม่ฉ้อฉล ถ้าเป็นผู้ที่ติดการพนัน มีหนี้สิน อาจนำกลองมโหระทึกไปจำหน่าย เหตุนี้จึงไม่อนุญาตให้เป็นผู้ดูแล รักษา กลองมโหระทึก กลองมโหระทึกคือสิ่งของอันล้ำค่าของวงศ์ตระกูล บางวงศ์ตระกูลที่ไม่มี กลองมโหระทึกจะมีความปรารถนาอันยิ่งใหญ่ที่จะได้กลองมโหระทึกสักใบหรือสักชุด ดังนั้น จึง เรียกคนในตระกูลมาชุมนุม และร่วมออกเงินกันเพื่อนซื้อหรือหล่อขึ้นใหม่ ดังนั้นกลองมโหระทึก

จึงเป็นเครื่องมือที่ทำให้คนในวงศ์ตระกูลมีความสามัคคีกัน ในสมัยก่อนวงศ์ตระกูลที่ไม่ร่ำรวยจะรวบรวมเงินเป็นเวลาหลายปี แม้กระทั่งใช้เวลาเป็นสิบๆปี ถึงจะซื้อคลองมโหระทึกได้ ดังนั้น นอกจากคลองมโหระทึกชำรุดเสียหายหรือเสียหายไม่ดีแล้วมีความจำเป็นต้องเปลี่ยน คลองมโหระทึกของตระกูลจะไม่สามารถส่งต่อให้ผู้อื่นหรือขายโดยเด็ดขาด และยิ่งไปกว่านั้นคือห้ามทำหาย(เงินเหี้ย หลิง, สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556)

6.1.3 กรรมสิทธิ์ส่วนหมู่บ้าน

กรรมสิทธิ์ของคลองมโหระทึกยังมีอีกหนึ่งประเภทคือ กรรมสิทธิ์ส่วนหมู่บ้าน ในอดีต หนึ่งวงศ์ตระกูลก็เสมือนกับหมู่บ้านเล็ก ๆ ดังนั้นกรรมสิทธิ์ของวงศ์ตระกูลจึงเหมือนกับกรรมสิทธิ์ส่วนหมู่บ้าน เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลง ประชากร ได้มีการเคลื่อนย้ายและการแต่งงานกับคนนอกหมู่บ้าน ทำให้คนในวงศ์ตระกูลอื่นเข้ามาในหมู่บ้าน ดังนั้น เมื่อผู้คนค่อย ๆ เข้ามาจึงทำให้ในหมู่บ้านมีตระกูลไม่เหมือนกัน และซ้ำยังมีความหลากหลายมากอีกด้วย แต่คลองมโหระทึกยังเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนทุกคน ในปัจจุบัน ตามการเปลี่ยนแปลงมากมายของหมู่บ้าน คลองมโหระทึกได้เป็นกรรมสิทธิ์ส่วนหมู่บ้าน คลองมโหระทึกของหมู่บ้านจะถูกเก็บรักษาโดยผู้ใหญ่บ้าน แต่กลับไม่ตั้งคลองมโหระทึกไว้ในบ้านผู้ใหญ่บ้าน คลองมโหระทึกจะถูกตั้งไว้ที่บ้านของผู้ใดมีแต่ผู้ใหญ่บ้านเท่านั้นที่รู้ แต่เวลาอาจจะไม่ได้ตั้งอยู่ที่เดียวกัน เหตุที่ทำเช่นนี้เพื่อเป็นวิธีป้องกันไม่ให้คลองมโหระทึกถูกขโมย ส่วนที่ว่าคลองมโหระทึกจะอยู่บ้านใคร ปกติแล้วผู้ใหญ่บ้านและผู้อาวุโสในหมู่บ้านจะปรึกษาและร่วมกันตัดสินใจ เวลาที่จะใช้คลองมโหระทึกก็ต้องให้ผู้อาวุโสปรึกษากันก่อน ถึงจะสามารถนำออกมาใช้ได้ และการที่คลองมโหระทึกตั้งอยู่ที่บ้านใครนั้น ถึงแม้จะเป็นความโชคดี แต่เขาก็ไม่สามารถนำออกมาใช้ได้ และที่ไม่ได้เด็ดขาดคือ การมอบคลองมโหระทึกให้กับผู้อื่นตามใจชอบ ในช่วงเทศกาลหรือช่วงประกอบพิธีเช่นไหว้จะต้องรอผู้อาวุโสและผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำออกมา จึงจะสามารถนำคลองมโหระทึกออกมาจากยุงข้าวได้ (เหลียง ฟู่ หลิน, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2556)

6.2 การเก็บรักษากองมโหระทึก

การเก็บรักษากองมโหระทึกของชาวจ้วงจะเก็บไว้ในยุงข้าว การทำแบบนี้พบเห็นมากจากคลองมโหระทึกของหมู่บ้านชาวจ้วงคิดว่าคลองมโหระทึกนั้นมีชีวิต รู้จักกินข้าว และสามารถบินได้ กองมโหระทึกเมื่อกินข้าวอิ่มแล้วจะบินออกไปต่อสู้อกับผีน้ำ กองมโหระทึกที่เป็นกรรมสิทธิ์ของหมู่บ้านปกติแล้วหลังจากที่ผู้ใหญ่บ้านและผู้อาวุโสทั้งหลายได้ปรึกษากันแล้ว ตัดสินใจว่าจะตั้งอยู่บ้านใคร จึงถูกตั้งไว้ในยุงข้าว และคลองมโหระทึกที่เป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล และกรรมสิทธิ์วงศ์ตระกูล บ้างก็ตั้งไว้อยู่กับผู้ที่มีกรรมสิทธิ์หรือไว้ได้เพียงของผู้อาวุโสที่เป็นผู้ดูแลรักษากองมโหระทึก หรือไว้ได้หลังคา คนบางกลุ่มกลัวว่ากองมโหระทึกจะถูกขโมยหรือหายไป

ก็จะใช้โซ่เหล็กล่ามหูกลองมโหระทึกไว้ นำกลองมโหระทึก 4 ใบมาเรียงและร้อยกันเป็นแท่ง ๆ ใส่กุญแจล็อกไว้ที่ขาเตียงหรือเสาบ้าน (เหวย ฝู ซิง, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2556)

ภาพที่ 4-41 (ซ้าย) การเก็บรักษากลองมโหระทึกในถังข้าว (ขวา) การเก็บรักษากลองมโหระทึกใต้หลังคา (Liang, Wu, Huang & Xie , 2552, หน้า 155)

6.3 การสืบทอดการบรรเลงกลองมโหระทึก

ในอดีต การตีกลองมโหระทึกของชาวจ้วงกลับไม่มีครูเป็นผู้สอน เพราะเทศกาลของทุก ๆ ปีจะมีการตีกลองมโหระทึก ในทุก ๆ ปีเด็ก ๆ จะได้ฟังและค่อย ๆ เรียนรู้ด้วยตนเอง ในเทศกาลตรุษจีน ขณะที่มีการตีกลองมโหระทึกหลังจากที่ผู้ใหญ่ตีกลองเสร็จแล้ว เด็ก ๆ ยังมาเคาะเล่นกันเป็นวิธีการเรียนรู้การตีกลองมโหระทึกด้วยตนเองไปอย่างช้า ๆ เมื่อเด็ก ๆ โตขึ้นจะเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ และร่วมมือกับผู้ใหญ่ในการตีกลองมโหระทึกจนกลายเป็นผู้มีฝีมือในการตีกลองมโหระทึก

ในปัจจุบัน สิ่งที่สร้างความบันเทิงของเด็ก ๆ นั้นมีมากมายหลายรูปแบบ มีทั้งคอมพิวเตอร์และโทรทัศน์ เด็กวัยรุ่นที่ต้องการเรียนรู้ ศึกษากลองมโหระทึคนั้นมีจำนวนน้อย แต่ผู้อาวุโสหลายท่านต่างมีความปรารถนาที่จะเรียน ผู้อาวุโสมีความยินดีเป็นอย่างมากที่จะสอนหมู่บ้านชาวจ้วงบางหมู่บ้านเพื่อที่จะเผยแพร่วัฒนธรรมกลองมโหระทึกและเพื่อพัฒนากลองมโหระทึกจึงได้ก่อตั้ง เปิดสอนการศึกษากลองมโหระทึกและได้เชิญผู้อาวุโสต่าง ๆ ที่มีความรู้ความสามารถในการตีกลองมโหระทึกมาเป็นผู้สอน เพื่อให้เทคนิคกลองมโหระทึกไม่สูญหาย ปัจจุบันรัฐบาลได้ให้การประคับประคองและสนับสนุน โรงเรียนเหล่านี้

วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับ กลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง

ตารางที่ 4-2 ความแตกต่างและความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึก
ระหว่างไทย-จ้วง

รายการ	ประเทศไทย	ชาวจ้วงในกว๋างสี ประเทศจีน
ความเชื่อทางศาสนา	กลองมโหระทึกใช้ในพระราชพิธีที่เป็นแบบพราหมณ์	ไม่มีศาสนา ซึ่งไม่ได้ใช้กลองมโหระทึกในพิธีศาสนาใด
ความเชื่อทางการเมือง	กลองมโหระทึกใช้ในพระราชพิธีมีเพียงพระมหากษัตริย์ใช้ กลองมโหระทึกได้	กลองมโหระทึกใช้ในประเพณีพิธีกรรมของชาวบ้าน
ความเชื่อทางวัฒนธรรม	มีวัฒนธรรมการปลูกข้าวทำนา	
	ความเชื่อของชาวไทยไม่เชื่อมโยงกับกลองมโหระทึก	ความเชื่อมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลองมโหระทึกซึ่งมีเทศกาลบูชา
ความเชื่อทางประเพณี	ชาวบ้านของไทยไม่มีประเพณีที่ต้องใช้กลองมโหระทึก	มีกิจกรรมและประเพณีต่าง ๆ ของชาวบ้านที่ต้องใช้กลองมโหระทึก
ความเชื่อทางการเกษตร	พระราชพิธีมงคลจรดพั้งคัลแรกนาขวัญ	มีกิจกรรมการขอฝนและงานฉลองการเก็บเกี่ยว ฯลฯ
ความเชื่อทางธรรมชาติ (ความเชื่อผี)	อยู่บนกลองมโหระทึกมีลวดลายกบและประติมากรรมกบ	
	ความเชื่อทางธรรมชาติและ ความเชื่อผีของชาวไทย เชื่อมโยงกับกลองมโหระทึก	1. พิธีกรรมการบูชาเช่นไหว้ ต้องใช้กลองมโหระทึก 2. ชาวจ้วงเชื่อว่า กลอง มโหระทึกเป็นเทพเจ้า สามารถ ปกป้องหมู่บ้าน ต่อสู้กับผี ในน้ำได้

ความเชื่อแบ่งออกเป็นหลายด้าน ได้แก่ความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อทางการเมือง ความเชื่อทางวัฒนธรรม ความเชื่อทางประเพณี ความเชื่อทางการเกษตร และความเชื่อทางธรรมชาติ ฯลฯ (ความเชื่อ, 2556) วัฒนธรรมความเชื่อกลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วงมีความแตกต่างกัน ในบางส่วนมีความเหมือนกันด้วย

ความเหมือนกันของวัฒนธรรมความเชื่อกลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง

1. ทั้งไทยและจ้วงมีวัฒนธรรมการปลูกข้าวทำนา

ในความเชื่อทางวัฒนธรรม ไทยและจ้วงมีความเหมือนและความแตกต่างกัน ความเหมือนกันก็คือไทยและจ้วงมีวัฒนธรรมการปลูกข้าวทำนา

จ้วงเป็น “พี่น้องเผ่าไทยที่เก่าแก่ที่สุด” ในภูมิภาคทางวัฒนธรรมมีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งสำคัญที่สุดคือทั้งไทยและจ้วงมีวัฒนธรรมการปลูกข้าวทำนา ส่วนความเชื่อกบมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมการปลูกข้าวทำนา กล่าวคือ กบมีความหมายคือฝน การปลูกข้าวทำนาต้องมีฝน ความเชื่อกบจึงมาจากวัฒนธรรมการปลูกข้าวทำนา ลวดลายกบอยู่บนกลองมโหระทึกได้แสดง ความเชื่อกบของทั้ง 2 กลุ่มชาติพันธุ์ แต่เนื่องจากเหตุผลต่าง ๆ ความเชื่อกบของไทยไม่ได้เชื่อมโยงกับกลองมโหระทึก ส่วนความเชื่อกบของจ้วงจะขาดกลองมโหระทึกไม่ได้ เช่น เทศกาลบูชากบ อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมความเชื่อต่อกลองมโหระทึกของไทยและจ้วงมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมการปลูกข้าวทำนา

2. บทบาทความสำคัญของกลองมโหระทึกเหมือนกันในความเชื่อทางการเกษตรทั้งประเทศไทยและเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง ประเทศจีนมีวัฒนธรรมการปลูกข้าวทำนาดังนั้น ทั้ง 2 กลุ่มชาติพันธุ์จึงมีพิธีกรรมทางการเกษตร

ถึงแม้ว่าพระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญของประเทศไทยเป็นพระราชพิธี แต่มีวัตถุประสงค์จะทำให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรเพื่อชักนำให้มีความมั่นใจในการทำนา ในพระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญต้องตีกลองมโหระทึก เพราะกลองมโหระทึกไม่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ต่ออำนาจของพระมหากษัตริย์ ยังเป็นเครื่องส่งสัญญาณในการพิธี ส่วนเทศกาลบูชากบและงานฉลองการเก็บเกี่ยวของกลุ่มชนชาวจ้วงเป็นพิธีกรรมทางการเกษตรของชาวบ้าน ในพิธีเหล่านี้จะขาดกลองมโหระทึกไม่ได้เลย วัตถุประสงค์ของพิธีเหล่านี้คือบูชาเทพเจ้าสายฟ้าและขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล หุบเขาทั้งห้ามีแต่ความอุดมสมบูรณ์ กลองมโหระทึกมีบทบาทความสำคัญเป็นเครื่องดนตรีและเครื่องส่งสัญญาณ การตีกลองมโหระทึกเพื่อให้เทพเจ้าสายฟ้ารู้ว่า ชาวบ้าน

อธิษฐานขอความอุดมสมบูรณ์คั้งนั้น กลองมโหระทึกไทยและจิ้งมีบทบาทความสำคัญเดียวกัน ในพิธีกรรมทางการเกษตร

3. บนกลองมโหระทึกมีลวดลายและประติมากรรมกบ

ถึงแม้ว่าความเชื่อกบของไทยไม่เกี่ยวข้องกับกลองมโหระทึก แต่กลองมโหระทึกไทย ยังมีลวดลายและประติมากรรมกบ เช่นเดียวกันกับกลองมโหระทึกของจ้วงก็มีลวดลายและประติมากรรมกบอยู่บนกลองมโหระทึกจึงแสดงว่า กลองมโหระทึกเกี่ยวข้องกับความเชื่อกบชาวไทยกับชาวจ้วงให้ความสำคัญแก่กบเหมือนกัน

ความแตกต่างของวัฒนธรรมความเชื่อกลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง

1. ความเชื่อทางศาสนา

ในความเชื่อทางศาสนา ไทยกับจ้วงมีความแตกต่างกัน ประเทศไทยมีหลายศาสนา อาทิ ศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาอิสลาม เป็นต้น และพระราชพิธีของประเทศไทยเกี่ยวกับศาสนาพราหมณ์ คั้งนั้นกลองมโหระทึกสำหรับพระราชพิธีก็ใช้กับศาสนาพราหมณ์ด้วย ส่วนกลุ่มชนชาวจ้วงไม่มีศาสนา แต่ยังรักษาความเชื่อดั้งเดิมไว้ตัวอย่างเช่น ความเชื่อทางธรรมชาติ ความเชื่อผี ฯลฯ ต่อมายังมีศาสนาเต๋า แต่ชาวจ้วงไม่ได้ให้ความสำคัญแก่ศาสนาเต๋า คั้งนั้น ชาวจ้วงยังใช้กลองมโหระทึกในพิธีกรรมทางความเชื่อต่าง ๆ ไม่ได้ใช้กับศาสนพิธี

2. ความเชื่อทางการเมือง

ประเทศไทยเป็นระบอบกษัตริย์ ยังมีพระมหากษัตริย์ กลองมโหระทึกจึงเป็นสัญลักษณ์ต่ออำนาจของพระมหากษัตริย์ใช้เฉพาะสำหรับพระราชพิธี เช่น พระราชพิธีมงคลจรดพนักัลแรกนาขวัญ กระทบนพยุหยาตราชลมารค และพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ฯลฯ

กลองมโหระทึกของชาวจ้วงตั้งแต่ราชวงศ์ถังและราชวงศ์ซ่ง (ค.ศ. 618-1279) จนถึงปัจจุบัน ผู้ใช้กลองมโหระทึกเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ผู้ใช้กลองมโหระทึกจากกษัตริย์ของชาวจ้วงกลายเป็นชาวบ้าน บทบาทความสำคัญของกลองมโหระทึกก็จากของมีค่าของประเทศกลายเป็นเครื่องดนตรีของชาวบ้าน ในปัจจุบันนี้ประเทศจีนเป็นระบบสังคมนิยม ไม่มีกษัตริย์หรือจักรพรรดิ คั้งนั้นกลองมโหระทึกจึงใช้ในชีวิตประจำวันของกลุ่มชนชาวจ้วงเอง

3. ความเชื่อทางประเพณี

ประเทศไทยไม่มีประเพณีที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึก เพราะกลองมโหระทึกเป็นสิ่งของใช้เฉพาะสำหรับพระราชพิธี ส่วนในกลุ่มชนชาวจ้วง กลองมโหระทึกใช้กับชาวบ้าน บางประเพณีพิธีกรรมต้องใช้กลองมโหระทึก เช่น งานแต่งงาน การสร้างบ้านใหม่ งานศพ เป็นต้น ชาวจ้วงยังคง

มีข้อห้ามของกลองมโหระทึก อาทิ ห้ามนั่งบนกลองมโหระทึก ห้ามนำกลองร่วมกับขะ
บางสถานที่ผู้หญิงห้ามตีกลองมโหระทึก ฯลฯ

4. ความเชื่อทางธรรมชาติ

ทั้งไทยและจ้วงมีความเชื่อผี ชาวไทยถือว่า ผีหมายถึงอำนาจเหนือธรรมชาติซึ่งเป็นระบบ
ความเชื่อดั้งเดิมของมนุษย์ยุคดึกดำบรรพ์ทั่วโลก เมื่อหลายหมื่นหลายพันปีมาแล้ว ก่อนมีศาสนา
เช่น พราหมณ์ พุทธ ฯลฯ (สุจิตต์ วงศ์เทศ, 2555, หน้า 1) แต่ความเชื่อผีของไทยไม่เชื่อมโยงกับ
กลองมโหระทึก ส่วนความเชื่อผีของชาวจ้วงคือความเชื่อของผีในน้ำ ซึ่งชาวจ้วงเรียกว่า “ตูเอ้อ
(图额)” หมายความว่า “ผีในน้ำ” ชาวจ้วงคิดว่า ผีในน้ำจะเกิดให้หมู่บ้านน้ำท่วม กลองมโหระทึก
เป็นเทพเจ้าที่ปกป้องหมู่บ้าน จึงสามารถบินออกไปต่อสู้กับผีในน้ำได้เมื่อขณะที่บินกลับมา ถ้าแพ้
กลองมโหระทึกก็กลายเป็นหินในน้ำ จึงกลับมาไม่ได้ เวลาที่ไม่ใช้กลองมโหระทึก ชาวจ้วงจะเก็บ
รักษากลองมโหระทึกอยู่ในยุงข้าวเพื่อให้กลองมโหระทึกกินข้าวจึงมีความแข็งแรงไปต่อสู้กับผี
ในน้ำ บางคนกลัวกลองมโหระทึกแพ้แล้วกลับมาไม่ได้ ก็จะใช้หวงโซ่คล้องกลองมโหระทึกไว้
ไม่ให้กลองมโหระทึกออกไปต่อสู้ และบางคนใส่เขาวัวให้กลองมโหระทึก เพื่อให้กลองมโหระทึก
มีอาวุธที่จะต่อสู้กับผีในน้ำ

วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ของประเพณีเกี่ยวกับกลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง

ตารางที่ 4-3 ความแตกต่างและความสัมพันธ์ของประเพณีเกี่ยวกับกลองมโหระทึกระหว่างไทย-จ้วง

รายการ	ประเทศไทย	ชาวจ้วงในกวางสี ประเทศจีน
ภูมิหลังทางวัฒนธรรม	1. วัฒนธรรมปลูกข้าวทำนา 2. พระราชวงศ์	วัฒนธรรมปลูกข้าวทำนา
ประเภท	แบบ Heger III เป็นหลัก	แบบ Ma Kiang และ TsunI (HegerIV) เป็นหลัก
ประวัติความเป็นมาและความเชื่อของกลองมโหระทึก		กลองมโหระทึกเป็นสิ่งที่พระเจ้าให้มา เป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างคนและเทพเจ้า ตีกลองเพื่อขอพรให้เทพเจ้าคุ้มครอง
ลำดับชั้นที่ใช้	พระมหากษัตริย์	ประชาชน ชาวบ้าน
ความเชื่อและทัศนคติที่มีต่อกลองมโหระทึก	1. สิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2. ของมีค่า 3. เพียงแต่เจ้าของแผ่นดินประเทศเท่านั้นที่สามารถใช้ได้ 4. ใช้ในพระราชพิธี 5. แสดงอำนาจและความมั่งคั่ง	1. สิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2. เป็นเครื่องบรรณาการ 3. ของมีค่า 4. แสดงอำนาจและความมั่งคั่ง 5. เป็นเทพเจ้า สามารถกินข้าวและต่อสู้กับผีน้ำได้
ช่วงเวลาที่ใช้กลองมโหระทึก	ในพระราชพิธีประจำปี	ในเดือนที่สิบถึงเดือนที่หนึ่งตามปฏิทินจันทรคติจีน

ตารางที่ 4-3 ความแตกต่างและความสัมพันธ์ของประเพณีเกี่ยวกับกลองมโหระทึกระหว่าง
ไทย-จ้วง (ต่อ)

รายการ	ประเทศไทย	ชาวจ้วงในกวางสี ประเทศจีน
ประเพณีพิธีกรรม	วันสงกรานต์ พระราชพิธีมงคลจรดพนักัลแรกนา ขวัญ กระบวนพยุหยาตราชลมารค พระราชพิธีบรมราชาภิเษก ฯลฯ	เทศกาลบูชาภพ เทศกาลตรุษจีน การบูชาเจ้าพ่อกลองมโหระทึก พิธีการบูชาเช่นไหว้อื่นๆ พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกษตร ประเพณีอื่น ๆ
วัตถุประสงค์ของ ประเพณีพิธีกรรม	เพื่อให้พร้อมเพรียงเป็นระเบียบ เรียบร้อย สง่างามและเป็นการ อนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกศิลปวัฒนธรรม ของชาติที่เกี่ยวกับพระราชประเพณี ดั้งเดิม เพื่อประกอบพระราชกรณีย กิจของพระมหากษัตริย์ไทยให้คงอยู่ สืบไป	เพื่ออธิฐานขอเทพเจ้าคุ้มครองให้ ฝนตกต้องตามฤดูกาลหุบเขาทั้ง ห่ามีแต่ความอุดมสมบูรณ์
สถานที่ประกอบ ประเพณีพิธีกรรม	พระราชวังและ สถานที่อื่น ๆ	ในหมู่บ้าน
ระยะเวลาที่กลองในพิธี	ตลอดระยะเวลาในการประกอบพิธี	
ผู้ประกอบพิธี	1. พราหมณ์ 2. เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง	1. ผู้ใหญ่บ้าน 2. ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน 3. กลุ่มคนที่ประกอบพิธีการบูชา ภพ
จำนวนนักตีกลอง	ผู้ชาย 2 คน หรือ 4 คน	ผู้ชายหรือผู้หญิง 4 คน

ตารางที่ 4-3 ความแตกต่างและความสัมพันธ์ของประเพณีเกี่ยวกับกลองมโหระทึกระหว่าง
ไทย-จ้วง (ต่อ)

รายการ	ประเทศไทย	ชาวจ้วงในกวางตี้ ประเทศจีน
เครื่องแต่งกายของ นักตีกลอง	สวมหมวกสีทอง เสื้อและกางเกง สีแดงที่มีลวดลายสีส้ม และรองเท้า สีดำ	ชายสวมเสื้อและกางเกงสีดำหรือ สีน้ำเงิน ขอบสีฟ้า ผ้าโพกหัวสีดำ หรือสีน้ำเงิน หญิง เสื้อสีฟ้า กางเกงสีดำ ผ้าคาด สีดำ รองเท้าปักลายสีฟ้า ผ้าโพก หัวลายดอกไม่มีสีฟ้า
กลองมโหระทึกและ เครื่องดนตรีอื่น ๆ บรรเลงร่วมกันหรือไม่	ใช่	
กลองมโหระทึก บรรเลงร่วมกับ เครื่องดนตรีอะไรบ้าง	ฆ้องชัย สังข์ กลองชนะ แตรยาว ขลุ่ย และอื่น ๆ	กลองหนัง ฆ้อง ฉาบแตร แตรยาว และอื่น ๆ
อุปกรณ์ที่ใช้ในการตี กลองมโหระทึก	ไม้ตีกลอง 1 คู่ ขาตั้งกลองมโหระทึก	ไม้ตีกลอง 1 อัน ขาเหล็กหรือไม้ยาว ๆ ที่แขวน กลองมโหระทึก
วิธีการตีกลอง	ตี 1 ใบ หรือ 1 คู่ ใช้ไม้ 2 อันตี 1. แขนงแล้วตี 2. หามตี	ตีเป็น 1 ชุด 4 ใบ มีพอกกลอง 2 ใบ และแม่กลอง 2 ใบ ใช้ไม้ 1 อันตี 1. แขนงแล้วตี 2. หามตี 3. นั่งยอง ๆ ตี

ตารางที่ 4-3 ความแตกต่างและความสัมพันธ์ของประเพณีเกี่ยวกับกลองมโหระทึกระหว่าง
ไทย-จ้วง (ต่อ)

รายการ	ประเทศไทย	ชาวจ้วงในกวางสี ประเทศจีน
บทบาทความสำคัญ ของกลองมโหระทึก	1. เป็นเครื่องส่งสัญญาณ 2. เป็นของมีค่าของประเทศ	1. เป็นเครื่องดนตรีที่บรรเลง เพลง (ให้ความบันเทิง) 2. เป็นเครื่องเซ่นไหว้ 3. เป็นเครื่องบรรณาการและ ของมีค่า 4. การรวมตัวของประชาชน
ผู้ดูแลกลองมโหระทึก	1. เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง 2. ผู้ดูแลกลองมโหระทึกของ พิพิธภัณฑ์	กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล:เจ้าของ เป็นผู้ดูแล กรรมสิทธิ์วงศ์ตระกูล:ผู้อาวุโส ที่มีเกียรติศักดิ์ กรรมสิทธิ์หมู่บ้าน:ผู้ใหญ่บ้าน และผู้อาวุโส
สถานที่และวิธีการดูแล รักษากลองมโหระทึก	ห้องงานเครื่องสูงและกลองชนะ	1. ตั้งไว้ในตู้ข้าว 2. ตั้งไว้ได้เพียงนำโช้เหล็กล่าม ไว้ 3. ใช้โช้เหล็กล่ามไว้กับเสาบ้าน แล้วไว้ได้หลังคา

ความคล้ายคลึงกันของประเพณีกลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง

1. ภูมิหลังความเป็นมาของวัฒนธรรมคล้ายกัน

นักวิชาการจีนพบว่า ในโลกนี้ภูมิภาคท้องถิ่นที่มีวัฒนธรรมปลูกข้าวทำนาเท่ากันกับ
ภูมิภาคท้องถิ่นที่ได้พบกลองมโหระทึก ในขอบเขตบนโลก ภูมิภาคที่มีการปลูกข้าวทำนาเป็น
ศูนย์รวมที่สุดคือ ภาคใต้ของประเทศจีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตะวันออกของอินเดีย และพื้นที่
อื่น ๆ ในสถานที่เหล่านี้ได้ค้นพบกลองมโหระทึกนี้แสดงว่าการปรากฏของกลองมโหระทึกและ
วัฒนธรรมการปลูกข้าวทำนามีความสัมพันธ์กันอยู่ลึกซึ้ง ซึ่งภูมิภาคกลุ่มนี้นักวิชาการจีนเรียกว่า
“กลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา”

ประเทศไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วงก็อยู่ในภูมิภาคที่มีกลองมโหระทึก ทั้ง 2 ที่มีวัฒนธรรม ความเชื่อที่เกี่ยวกับการทำนาปลูกข้าว (Rice and farming culture) และมีประเพณีและพิธีกรรม ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการเกษตรตามปฏิทิน และมีพิธีกรรมที่ใช้กลองมโหระทึก

สรุปได้ว่า กลองมโหระทึกของประเทศไทยและของชาวจ้วงในกวางสีในอดีตนั้นมี ภูมิหลังและแหล่งกำเนิดวัฒนธรรมที่เหมือนกัน วัฒนธรรมการปลูกข้าวทำนาของชาวไทยและ ชาวจ้วงมีแหล่งกำเนิดเดียวกันปลูกข้าวเพื่อประกอบอาชีพ และชาวไทยกับชาวจ้วงกินข้าวเป็น อาหารหลัก วัฒนธรรมต่างๆและการปลูกข้าวทำนามีความเกี่ยวพันกันนอกจากนี้ ภาษาของชาวไทย และชาวจ้วงในกวางสีมีความคล้ายคลึงกัน นักวิชาการของมหาวิทยาลัยศิลปากรได้กล่าวว่า ชาวไทยและชาวจ้วงเป็นชนกลุ่มที่เป็นพี่น้องกันมาตั้งแต่โบราณ (ศาสตราจารย์ แสงศรี, 2537, หน้า 1)

2. ความเชื่อและทัศนคติเหมือนกัน

ในสมัยโบราณ ชาวไทยและชาวจ้วงคิดว่ากลองมโหระทึกนั้นเป็นสิ่งของศักดิ์สิทธิ์ สามารถใช้ได้แค่ประกอบพิธีกรรมในพระราชวังหรือในชนชั้นปกครองเท่านั้น กลองมโหระทึก ยังเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจและความมั่งคั่งมีแต่ชนชั้นปกครองหรือผู้นำเท่านั้นถึงจะสามารถใช้ กลองมโหระทึกได้สามัญชนทั่วไปห้ามใช้กลองมโหระทึก ดังนั้นกลองมโหระทึกจึงเป็นสัญลักษณ์ ในการบ่งบอกฐานะอีกด้วยในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าชนชั้นในการใช้กลองมโหระทึกของชาวไทยและ ชาวจ้วงจะแตกต่างกัน แต่ทัศนคติที่มีต่อกลองมโหระทึกก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง

3. บทบาทความสำคัญมีความคล้ายคลึงกัน: ใช้เป็นเครื่องส่งสัญญาณ

กลองมโหระทึกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีหลายประเทศมีบทบาทเป็นเครื่องบรรณาการ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องส่งสัญญาณ และเป็นเครื่องดนตรี ประเทศไทยและกวางสี ประเทศจีน ก็ไม่ยกเว้น

ทางด้านบทบาทของกลองมโหระทึก ชาวไทยและชาวจ้วงในกวางสีนำกลองมโหระทึก ใช้เป็นเครื่องส่งสัญญาณเหมือนกันในประเทศไทย กลองมโหระทึกถือเป็นเครื่องส่งสัญญาณ ไม่ได้ ตีร่วมกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ที่กวางสีในพิธีบางครั้ง ยังนำกลองมโหระทึกมาใช้เป็นเครื่องส่ง สัญญาณ เช่น เทศกาลตรุษจีน ผู้ใหญ่บ้านจะตีกลองมโหระทึก3ครั้งเพื่อเตือนให้คนในหมู่บ้าน ตื่นนอน เริ่มพิธีประกอบการเช่นไหว้ และจบพิธีประกอบเช่นไหว้ในปีก่อน พ.ศ. 2492 โรงเรียน ประถมศึกษาบางแห่งในกวางสียังนำกลองมโหระทึกไปตีนอกห้องเรียนเพื่อเป็นสัญญาณเข้าเรียน และเลิกเรียนไม่ว่าจะในพระราชพิธีของชาวไทย หรือประเพณีพื้นบ้านของชาวจ้วง กลองมโหระทึกเป็นเครื่องส่งสัญญาณเหมือนกัน

ความแตกต่างของประเพณีกลองมโหระทึกที่ระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง

1. ประเภทและรูปแบบของกลองมโหระทึกที่ยังใช้ในพิธีแตกต่างกัน

กลองมโหระทึกของประเทศไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสี ประเทศจีนที่มีประเภทและรูปแบบไม่เหมือนกัน

กลองมโหระทึกเก่าแก่ของประเทศไทย โดยส่วนมากคือ กลองมโหระทึกแบบ Heger I Heger II และ Heger III ซึ่งเป็นกลองมโหระทึกที่มาจากวัฒนธรรมดองซอน (Dong Son) แต่ในปัจจุบันนี้ กลองมโหระทึกยังคงใช้ในพิธีของประเทศไทยเป็นกลองมโหระทึกแบบ Heger III กลองมโหระทึกแบบ Heger III มีอายุประมาณ 100 ปี ก่อนคริสต์ศักราช-คริสต์ศตวรรษที่ 5 หรือประมาณพุทธศตวรรษที่ 1-10 เป็นกลองมโหระทึกขนาดกลาง รู้จักในชื่อของ กลองกะเหรี่ยง หรือ กลองมโหระทึกยางแดง ซึ่งส่วนของกลองไม่สามารถแบ่งแยกได้เป็น 3 ส่วนเหมือนกลองมโหระทึกในแบบที่ I และ II ช่วงบนของกลองเป็นทรงกระบอกเตี้ย สั้น ช่วงกลองตัวกลองโค้งเล็กน้อยต่อเนื่องจนถึงส่วนฐานกลองที่เป็นทรงกระบอก ลวดลายกลางหน้ากลองทำเป็นลายดาว 8 แฉก หรือ 12 แฉก ลายประดิษฐ์ และยังมีการตกแต่งประติมากรรมรูปกบ (สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546, หน้า 19)

กวางสีในอดีตนอกจาก Heger I, Heger II, Heger III และ Heger IV แล้วยังมีกลองมโหระทึกแบบ Pre-Heger ในปัจจุบันกลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีส่วนมากใช้กลองมโหระทึกแบบ Ma Kiang และแบบ Tsun I ซึ่งกลองมโหระทึกแบบ Ma King และแบบ Tsun I เป็นกลุ่มประเภท Heger IV รูปทรงของกลองมโหระทึกจ้วงในกวางสีแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน จากส่วนหน้ากลองต่อไปถึงส่วนฐานกลอง โดยช่วงตัวกลองกลมกลืนกับฐานกลองที่บานออก ส่วนหน้ากลองนิยมตกแต่งลายดาว 12 แฉก ลายตกแต่งแบบจีนและไม่ตกแต่งประติมากรรมลวดลายรูปกบเหมือนกลองมโหระทึกแบบที่ I, II และ III กลองมโหระทึกประเภทที่ผลิตในสมัยหลังนิยมมีอักษรจีนปรากฏบนกลอง (สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546, หน้า 21)

2. ระดับชั้นของการใช้งานที่แตกต่างกัน

ประเทศไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีประเทศจีนมีชั้นการใช้งานใช้กลองมโหระทึกที่แตกต่างกันประเทศไทยใช้กลองมโหระทึกในพระราชพิธีที่จัดในพระราชวังส่วนกลุ่มชนชาวจ้วงปกติใช้กลองมโหระทึกในสามัญชนทั่วไปแต่ไม่กี่ปีที่ผ่านมารัฐบาลกวางสีจัดให้มีการเผยแพร่วัฒนธรรมกลองมโหระทึกกลองมโหระทึกจึงได้ถูกจัดตั้งให้มีระดับที่สูงขึ้นและใช้ตามงานกิจกรรมและเทศกาลต่าง ๆ ที่เป็นของรัฐบาลด้วยเหตุนี้กลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีโดยส่วนมากยังเป็นของระดับชั้นของสามัญชน

กลองมโหระทึกจึงเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ศักดิ์สิทธิ์ยังเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจและความมั่งคั่งส่วนเหตุผลที่สามัญชนของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีถึงได้ใช้กลองมโหระทึกมีคำพูดหนึ่งกล่าวว่าครั้งหนึ่งในโบราณกาลกษัตริย์ของกลุ่มชนชาวจ้วงหาผู้ที่มีความสามารถทำกลองมโหระทึกที่มีเสียงดีที่สุดในเวลา 3 ปีข้อกำหนดคือเสียงกลองจะต้องสามารถที่จะแพร่กระจายได้กึกก้องบนท้องฟ้าถ้าหากไม่เป็นเช่นนั้นกษัตริย์จะสั่งให้นำไปประหารชีวิตแต่กลองแบบนี้เป็นไปได้ยากที่จะทำได้ เหล่าช่างฝีมือทำก็ครั้งก็ยังมีล้มเหลวมาตลอดใกล้ถึงเวลา 3 ปีแล้วมีลูกสาวของช่างฝีมือคนหนึ่งรู้ว่าพ่อของตนจะต้องโดนประหารชีวิตเป็นแน่ เธอเศร้าเสียใจเป็นอย่างมาก เธอเดินวนไปวนมารอบเตาหล่อกองหาวิธีที่จะทำให้พ่อของเธอไม่โดนประหาร เมื่อเวลานั้นมาถึงเธอจึงกระโดดลงไปในเตาที่หล่อกองของพ่อแต่แล้วคนรักของเธอที่กำลังเข้ามาตามหาได้เข้ามาเห็นพอดีจึงทรุดตัวลงไปข้าง ๆ กับเตาหลอมพร้อมกับร้องไห้เสียใจในเวลาเดียวกันช่างฝีมือสร้างกลองมโหระทึกได้ประสบความสำเร็จ การตีกลองมโหระทึกใบนี้แพร่กระจายเสียงขึ้นไปบนท้องฟ้าแต่ช่างฝีมือกลับมองหาลูกสาวตนไม่เจอ แล้วคนรักของลูกสาวช่างฝีมือจึงได้บอกความจริงว่าลูกของท่านใช้ชีวิตของเธอหล่อกองที่มีเสียงไพเราะนี้ช่างฝีมือร้องไห้พร้อมกับเอากลองมโหระทึกนี้ให้กษัตริย์ของชาวจ้วงและบอกเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้กษัตริย์ทราบพอกษัตริย์ทราบเรื่องเขาเสียใจมากกับการกระทำครั้งนี้เขาบอกว่ากลองมโหระทึกเป็นของสามัญชนที่ใช้ชีวิตทำเป็นแม่พิมพ์ออกมาฉะนั้นจึงแบ่งให้ทุกคนร่วมกันใช้เถิด (เงินเหย้าหลิง, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2556)

ความเป็นจริงในสถานการณ์จริงกับในตำนานไม่เหมือนกันในอดีตกาลกษัตริย์ของชาวจ้วงเป็นผู้ใช้กลองมโหระทึกเอง บางครั้งกษัตริย์ยังให้กลองมโหระทึกเป็นเครื่องบรรณาการแก่กษัตริย์หรือจักรพรรดิของประเทศอื่น ๆ และเป็นรางวัลแก่ผู้ที่มีผลงานในการสงคราม แต่สามัญชนไม่มีโอกาสได้ใช้กลองมโหระทึกนั้นหลังจากราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิงของจีนจักรพรรดิจีนกลัวชนกลุ่มน้อยจะทำให้เป็นประเทศของตนเองกลายเป็นรัฐที่แยกออกจากการปกครองของจีนเพราะชนกลุ่มน้อยห่างจากปักกิ่งไปไกล ดังนั้นกษัตริย์และผู้นำของชาวจ้วงจึงถูกปลดออกเพื่อให้พวกเขากลายเป็นสามัญชนที่มีความเท่าเทียมกัน และส่งเจ้าหน้าที่จากปักกิ่งมาจัดการบริหารปกครองกวางสี เจ้าหน้าที่ที่มาจากปักกิ่งไม่ใช่ชาวจ้วงซึ่งไม่รู้จักกลองมโหระทึก ดังนั้นกลองมโหระทึกของกษัตริย์และผู้นำของกลุ่มชนชาวจ้วงจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของสามัญชนจนถึงปัจจุบันในกวางสีสามัญชนเป็นผู้ใช้กลองมโหระทึก

3. ประเพณีและพิธีกรรมที่แตกต่างกัน

ประเพณีและพิธีกรรมของกลองมโหระทึกในประเทศไทยเป็นพระราชพิธีที่จัดในพระราชสำนักแต่กลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีประเทศจีนกลองมโหระทึกนั้นจัดในประเพณี พิธีกรรม

ที่เป็นความเชื่อและพิธีกรรมทางการเกษตรของชาวบ้าน

ประเทศไทยจะใช้กลองมโหระทึกในพระราชพิธีประจำปี เช่น พระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ กระทบพยุหยาตราชลมารค และพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เป็นต้น ส่วนชาวจ้วงในกวางสีใช้กลองมโหระทึกในพิธีชนบทและพิธีเกี่ยวกับเกษตรกรรมในพิธีการนำกลองมโหระทึกออกมาแขวนอยู่บนไม้แล้วตีหรือยกขึ้นมาทาบแล้วตีกลองในขบวนกลองมโหระทึกที่ประเทศไทยและของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีใช้ในชนชั้นที่แตกต่างกัน

ในด้านความเชื่อและวัตถุประสงค์ของพิธีกรรมของกลองมโหระทึกประเทศไทยมีความเชื่อและวัตถุประสงค์เพื่อให้พร้อมเพรียงเป็นระเบียบเรียบร้อย สง่างามและเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกศิลปวัฒนธรรมของชาติที่เกี่ยวกับพระราชประเพณีดั้งเดิม เพื่อประกอบพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ไทยให้คงอยู่สืบไป ส่วนกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีมีความเชื่อและวัตถุประสงค์เพื่ออธิฐานให้สภาพอากาศดีเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชผลทางเกษตร เพื่อให้ได้เก็บผลผลิตที่ดีในการเกษตรและปศุสัตว์ อีกทั้งยังอธิฐานเพื่อขอความสงบสุขของหมู่บ้านหรือเป็นการขอฝนเพื่อการเกษตรเพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ดีได้ตลอดปี

ช่วงเวลาที่ใช้กลองมโหระทึกประเทศไทยจะใช้ในพระราชพิธีประจำปี เช่น วันสงกรานต์ พระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นต้น ส่วนกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีประเทศจีนมีเวลาที่ใช้กลองมโหระทึกจะค่อนข้างมาก เพราะว่ากลองมโหระทึกใช้กับชาวบ้านทั่วไป สามารถตีเมื่อไรก็ได้ โดยทั่วไปกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีเล่นกลองมโหระทึกในเดือน 10 ถึงต้นเดือน 1 ของปีที่สองตามปฏิทินจันทรคติจีน แต่ยังมีบางแห่งเล่นกลองมโหระทึกถึงเดือน 2 ตามปฏิทินจันทรคติจีน พิธีศักดิ์สิทธิ์มากที่สุดคือเป็นเดือนแรกของเทศกาลบูชาภ และพิธีกรรมเล็ก ๆ อย่างอื่น เช่น การเคารพบูชาเจ้าพ่อสังคม บูชาบรรพบุรุษ ยังอยู่ในช่วงเวลานี้

ในด้านผู้ประกอบพิธีในพระราชพิธีของประเทศไทย ผู้ประกอบพิธีเป็นพราหมณ์เพราะพระราชพิธีส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์ เมื่อดำเนินพระราชพิธีผู้ประกอบพิธีจะใส่ชุดสีขาวทางศาสนา ส่วนในกวางสี ประเทศจีน ประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึกเป็นประเพณีของชาวบ้าน ดังนั้นผู้ประกอบพิธีก็มาจากชาวบ้าน ในพิธีบางครั้งผู้ประกอบพิธีเป็นผู้ใหญ่บ้าน เช่น การเซ่นไหว้บรรพบุรุษในเทศกาลตรุษจีน ผู้ใหญ่บ้านตีกลองมโหระทึกเป็นสัญญาณของการเริ่มต้นและสิ้นสุดในพิธี บางครั้งเป็นหัวหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านและกลุ่มชาวบ้านที่เลือกออกมา เช่น ในเทศกาลบูชาภ ชาวบ้านเลือกผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีงามเป็น “พ่อภบ” จึงเป็นผู้ประกอบพิธี และในพิธีบางครั้งผู้ประกอบพิธีเป็น “ซ็องกง” ก็คือพ่อมด เช่น พิธีการขอฝนกับพิธีอื่น ๆ เมื่อดำเนินประเพณีพิธีกรรม ผู้ประกอบพิธีจะสวมเสื้อเทศกาลที่สวยงาม ก็คือเสื้อและกางเกงสีดำหรือสีน้ำเงิน ขอบสีฟ้าและผ้าโพกหัวสีดำหรือสีน้ำเงินบางครั้งซ็องกงต้องใส่ชุดพ่อมด

ในด้านนักตีกลองมโหระทึกนั้นพระราชพิธีในประเทศไทยใช้กลองมโหระทึก 1 คู่ หรือ 2 คู่ มีผู้ชาย 2 คน หรือ 4 คน ตีกลองนักตีกลองสวมหมวกสีทอง เสื้อและกางเกงสีแดงที่มีลวดลาย สีส้ม และรองเท้าสีดำส่วนพิธีของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสี ปกติใช้กลอง 4 ใบ ต่อ 1 ชุด และมี นักตีกลอง 4 คน ตีกลอง ในขบวนมีคนยกกลองอีก 4 คน ทั้งหมดมี 8 คน คนตีกลองจะเป็นผู้ชาย หรือผู้หญิงผู้ชายจะสวมเสื้อสีดำหรือก็สีน้ำเงินเข้ม กางเกงจะเป็นสีเดียวกันกับเสื้อ มีผ้าโพกหัว สีน้ำเงินเข้มจะมีการปักลวดลายสีฟ้าไว้ที่ผ้าโพก แขนเสื้อ ชายกางเกง รองเท้าก็ตามสะดวก มิได้ กำหนด ส่วนผู้หญิงจะสวมเสื้อสีน้ำเงินอ่อน กระดุมเสื้อเอียงข้าง กางเกงสีดำ ที่คาดเอวจะปักลาย เป็นสีดำล้อมรอบ ใช้ผ้าสีน้ำเงินอ่อนมาโพกที่หัว รองเท้าปักลายสีน้ำเงินอ่อน

ด้วยเครื่องดนตรีที่ใช้ร่วมกับกลองมโหระทึกในพระราชพิธีไทยใช้เครื่องดนตรี ก่อนข้างมาก นอกจากกลองมโหระทึกแล้วยังมีเครื่องดนตรีอื่น ๆ เช่น ฉิ่ง ฉาบ หอยสังข์ กลองชนะ แตรยาว ขลุ่ย และอื่น ๆ กลองมโหระทึกของประเทศไทยมีจำนวนและความถี่ของกลองค่อนข้าง น้อยและไม่ได้เป็นจังหวะหลัก ส่วนกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีตีกลองมโหระทึกกับกลองหนัง ฉิ่ง ฉาบ แตร และแตรยาว ปัจจุบันยังมีเครื่องดนตรีของชนกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลองฮั่นของจีน กลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีใช้กลองมโหระทึกเป็นเครื่องดนตรีหลักในเวลาบรรเลง กลองมโหระทึก จะตีตลอด

4. รูปแบบการบรรเลงแตกต่างกัน และจังหวะแตกต่างกัน

การบรรเลงกลองมโหระทึกของประเทศไทยและของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสี ประเทศจีนแตกต่างกันมาก ประเทศไทยนำกลองมโหระทึกแขวนบนฐานไว้ให้หน้ากลองอยู่ ด้านบนแล้วใช้ไม้ 2 อัน ตี กลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีตีกลองมโหระทึกโดยใช้เชือกแขวนไว้ให้กลอง อยู่ในแนวนอนแล้วใช้ไม้ 1 อัน ตีหน้ากลอง ส่วนตัวกลองจะใช้ก้อนหินเล็ก ๆ เคาะให้เป็นจังหวะ

ในเวลาหามตี ชาวไทยจะใช้ไม้ยาว ๆ 2 อัน แขนงกลองมโหระทึกทั้ง 2 ด้าน ให้ หน้ากลองอยู่ด้านบน มี 4 คน หามกลอง แล้วมีนักตีกลอง 1 คน ใช้ไม้ 2 อัน ตี ส่วนชาวจ้วงจะใช้ ไม้ยาว ๆ 1 อัน แขนงกลองมโหระทึก 1 ด้าน ให้กลองอยู่ในแนวนอน มี 2 คน หามกลอง คนที่อยู่ ด้านหลังก็เป็นนักตีกลอง

จังหวะของกลองมโหระทึกในประเทศไทยต้องตีร่วมกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ดังนั้นไม่มี โน้ตดนตรีที่เฉพาะกับกลองมโหระทึก ส่วนกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีเล่นกลองมโหระทึกเป็น จังหวะหลักไม่กำหนดว่าต้องเล่นร่วมกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ หรือไม่ และชาวจ้วงมีโน้ตดนตรีที่ เฉพาะกับกลองมโหระทึก

5. สถานที่ของการดูแล คนดูแล และวิธีการรักษาความปลอดภัยที่แตกต่างกัน

ในประเทศไทยจัดกลองมโหระทึกไว้ที่พระราชวังเป็นสมบัติที่มีค่าของประชาชนและประเทศ เมื่อไม่ได้ใช้งานจะมีเจ้าหน้าที่ดูแลจัดการเช็ดทำความสะอาด แล้วโดยปกติเก็บไว้ในห้องสำหรับจัดเก็บเครื่องดนตรี เพื่อให้หยิบจับง่ายต่อการใช้งาน ส่วนกลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้างในกวางสีที่มีกรรมสิทธิ์ของกลองมโหระทึกหลายประเภทประเภทที่หนึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลจะดูแลไว้ที่บ้านของเจ้าของ ประเภทที่สองเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลตระกูลเมื่อไม่ได้ใช้งานครอบครัวที่เป็นเจ้าของจะนำไปเก็บไว้ที่ผู้อาวุโสที่มีศักดิ์ศรีของครอบครัว เวลาไม่ได้ใช้ผู้อาวุโสนั้นมักจะเก็บไว้ได้เตียงและคล้องด้วยโซ่หรือไว้ได้หลังคาคล้องโซ่ไว้กับเสา ประเภทที่สามเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านและผู้อาวุโสที่มีศักดิ์ศรีของหมู่บ้านร่วมกันช่วยรักษาปกคิวางไว้ในยุ้งข้าวของชาวบ้านคนหนึ่ง ถ้าจะใช้กลองต้องได้รับการอนุญาตจากผู้รับผิดชอบยินยอมก่อน บางสถานที่เก็บต้องน้สการขอก่อนถึงจะนำไปใช้ได้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมความเชื่อที่มีต่อกลองมโหระทึกของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมความเชื่อประเพณีและบทบาทความสำคัญเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของประเทศไทยและเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีนเปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ และเพื่อเผยแพร่ข้อมูลของวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงแก่ผู้ที่สนใจอย่างกว้างขวาง และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลองมโหระทึกอย่างถูกต้องต่อไป

โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยศึกษาจากผู้ดูแล เจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลองมโหระทึกผู้ประกอบพิธีผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมกลองมโหระทึกในประเทศไทย และผู้ที่มีภูมิลำเนาไม่เคยย้ายถิ่นฐาน อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 50 ปี ในกวางสี ประเทศจีน ผู้ดูแลกลองมโหระทึก ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ประกอบพิธี เจ้าของกลองมโหระทึก และนักวิชาการ นักวิจัยทางประวัติศาสตร์ และผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับกลองมโหระทึกในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีน

สรุปผล

กลองมโหระทึก เป็นกลองชนิดหนึ่งที่หล่อด้วยสำริด ถูกผลิตขึ้นมานานนับพันปีแล้ว นักโบราณคดีพบว่ากลองชนิดนี้น่าจะมีกำเนิดในแถบตอนใต้ของจีน แล้วแพร่กระจายไปทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในสมัยโบราณถือเป็นของมีค่ามาก ถูกใช้เป็นเครื่องหมายของผู้นำและเป็นเครื่องประโคมประกอบในพิธีกรรมมานานนับพันปี จวบจนกระทั่งปัจจุบันราชสำนักก็ยังคงใช้เป็นเครื่องประโคม ประกอบในการพระราชพิธีสำคัญ ๆ เสมอ

ในประเทศไทยมีหลักฐานปรากฏว่าอาจมีการใช้กลองมโหระทึกในช่วงเวลา 2,500-2,100 ปีมาแล้ว ทั้งยังมีหลักฐานแสดงถึงการใช้กลองมโหระทึกในสมัยประวัติศาสตร์ เช่น ในหนังสือไตรภูมิพระร่วงในสมัยสุโขทัย เรียกว่า มหรรทึก ดังข้อความว่า “บ้างขับสรรพสำเนียงเสียงห่มนักคุณจนกันไปเดียดคาย ฟันม้องกลองแตรสังข์ระฆังกังสดาล มหรรทึก ก็ก็ต้องทำบุกดี”

คนไทยคิดว่ากลองมโหระทึกเป็นสัญลักษณ์ของพระราชอำนาจ เฉพาะเจ้าของแผ่นดินเท่านั้นที่สามารถนำมาใช้ในพิธีได้นอกจากพระมหากษัตริย์ บุคคลอื่นใดไม่สามารถใช้

กลองมโหระทึกได้ ในประเทศไทยกลองมโหระทึกมีเพียงใช้ในพระราชพิธีซึ่งพระราชพิธีที่ใช้กลองมโหระทึกได้แก่ พระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ กระทบพยุหยาตราชลมารค พระราชพิธีบรมราชาภิเษก และวันสงกรานต์ ฯลฯ

พระราชพิธีพีชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นพิธีการเพื่อความเป็นสิริมงคลและบำรุงขวัญเกษตรกร กำหนดจัดขึ้นในเดือนหกของทุกปีซึ่งระยะนี้เป็นระยะเหมาะสมที่จะเริ่มต้นการทำนาอันเป็นอาชีพหลักของประชาชนคนไทย แต่ไม่ได้กำหนดวันที่แน่นอนไว้เหมือนกับวันในพระราชพิธีอื่น ๆ ส่วนจะเป็นวันใดในเดือนหกหรือเดือนพฤษภาคมที่มีฤกษ์ยามที่เหมาะสมต้องตามประเพณีก็ให้จัดขึ้นในวันนั้น พระราชพิธีพีชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นพระราชพิธี 2 พิธีรวมกัน คือพระราชพิธีพีชมงคลอันเป็นพิธีสงฆ์อย่างหนึ่งซึ่งจะประกอบพระราชพิธีวันแรกในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามกับพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญอันเป็นพิธีพราหมณ์ อย่างหนึ่งซึ่งจะประกอบพระราชพิธีในวันรุ่งขึ้น ณ มณฑลพิธีสนามหลวง

กระทบพยุหยาตราชลมารค หมายถึง รื้อกระบวนเรือที่จัดขึ้นในการที่พระเจ้าอยู่หัวในสมัยโบราณเสด็จพระราชดำเนินไปในการต่าง ๆ ทั้งเป็นการส่วนพระองค์และที่เป็นการพระราชพิธี เดิมเป็นการเสด็จพระราชดำเนินและประกอบพระราชพิธีหลายอย่าง เช่น พระราชพิธีถวายผ้าพระกฐิน พระราชพิธีบรมราชาภิเษก การเสด็จไปนมัสการรอยพระพุทธรูป การอัญเชิญพระพุทธรูปที่สำคัญจากหัวเมืองเข้ามาประดิษฐานในเมืองหลวง ตลอดจนการต้อนรับราชทูตจากต่างประเทศ เป็นต้น ประเภทของการเห่เรือ สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทคือ การเห่เรือหลวง (การเห่เรือในงานพระราชพิธี) และการเห่เรือเล่น (การเห่เรือเล่นของชาวบ้านในงานต่าง ๆ) ในปัจจุบันการเห่เรือ ยังคงอยู่เฉพาะการเห่เรือหลวง ที่ใช้ใน กระทบพยุหยาตราชลมารค

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก เป็นพิธีที่ผสมด้วยลัทธิพราหมณ์และพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท และยังมีลัทธิเทวราชของเขมรมาผสมอยู่อีกส่วนหนึ่ง มีร่องรอยให้เห็นคือน้ำพุที่เขาสิงคบรรพต ข้างบณวัดภู ทางใต้นครจำปาศักดิ์ ได้นำมาใช้เป็นน้ำอภิเษก ตามความในศิลาจารึก (พ.ศ. 1132) ตามหลักเดิมของไทยนั้น เมื่อกษัตริย์พระองค์ใหม่ จะทรงเป็นแต่ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินไปก่อน จนกว่าจะได้ทรงรับราชาภิเษก ในระหว่างนั้นเครื่องยศบางอย่างก็ต้องลด เช่น พระเศวตฉัตร มีเพียง 7 ชั้น ไม่ใช่ 9 ชั้น คำสั่งของพระองค์ไม่เป็นโองการ ฯลฯ ทรงรับว่า “ขอบละ พราหมณ์”

ชาวจ้วงในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีนใช้กลองมโหระทึกมีประวัติศาสตร์ยาวนานเริ่มต้นในราชวงศ์ฮั่นของจีนคือ ประมาณ 200 ปีก่อนคริสต์ศักราช ชาวจ้วงในกวางสีเชื่อว่ากลองมโหระทึกคือพระเจ้าประทานมาเพื่อติดต่อกับพระเจ้าอยู่สวรรค์ แจ้งกับพระเจ้าว่าสถานการณ์

ของมนุษย์ดีหรือไม่ดี ถึงแม้ว่ากลองมโหระทึกเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจและความมั่งคั่ง แต่ประชาชนชาวจ้วงทุกคนสามารถนำกลองมโหระทึกมาใช้ได้นอกจากนี้แล้ว ชาวจ้วงยังเชื่อว่า กลองมโหระทึกเป็นเทพเจ้าที่มีชีวิต สามารถต่อสู้กับผีในน้ำและปกป้องหมู่บ้านของชาวจ้วงไม่ให้ เกิดน้ำท่วมได้ ดังนั้น ชาวจ้วงจึงเก็บกลองมโหระทึกในยุ้งข้าว มีความหมายว่าให้กลองมโหระทึก กินข้าว เพื่อมีความแข็งแรงไปต่อสู้กับผีในน้ำ

ในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีนประเพณีกลองมโหระทึกในกวางสี แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มระดับชั้น คืองานเทศกาลของระดับรัฐบาล และประเพณีพิธีกรรมของระดับ สามัญชน ของระดับรัฐบาลเป็นงานเทศกาลใหม่ และของระดับสามัญชนเป็นประเพณีเก่า

เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมกลองมโหระทึก รัฐบาลเมืองเหอฉีของเขตปกครองตนเอง กวางสีจ้วงได้จัดกิจกรรมเทศกาลใหม่ขึ้นมาในช่วงเวลา 10 ปีนี้ และตั้งชื่อว่า “เทศกาลศิลปะ กลองมโหระทึกและเพลงพื้นบ้าน” ในเทศกาลนี้ รัฐบาลตั้งเวที เชิญนักแสดงพื้นบ้านของแต่ละ หมู่บ้านมาทำการแสดงกลองมโหระทึกในเมืองเหอฉี และมีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางเพื่อให้ นักท่องเที่ยวและนักข่าวมาชมการแสดงกลองมโหระทึกมากขึ้นเพื่อเผยแพร่กลองมโหระทึก ในสองปีนี้ รัฐบาลเมืองเหอฉียังสร้าง “ละครกลองมโหระทึก” เป็นละครเด่นรำเรื่องแรกที่เกี่ยวข้อง กลองมโหระทึกของประเทศไทย ปัจจุบันนี้ ละครเด่นรำเรื่องนี้ได้จัดแสดงไปทั่วประเทศจีน เพื่อให้ คนรู้จักวัฒนธรรมกลองมโหระทึกมากขึ้น

ในภาคเอกชน ประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึกเก่าแก่มีมากขึ้น ประเพณี เทศกาลที่ใช้กลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วงจะแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ 1 คือเทศกาลประกอบด้วยเทศกาลบูชากระบและเทศกาลตรุษจีนเทศกาลบูชากระบ และเทศกาลตรุษจีนเป็นสองเทศกาลที่สำคัญที่สุดของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสี ในสองเทศกาลนี้ กลุ่มชนชาวจ้วงจัดพิธีหาคบ ขบวนแห่กบ บูชากระบและพิธีฝังศพกบที่จัดขึ้น เพื่ออธิษฐานสำหรับ สภาพอากาศที่ดีในปีใหม่ ในพิธีเหล่านี้ต้องตีกลองมโหระทึก นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการบันเทิง ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึก

ประเภทที่ 2 คือกิจกรรมการเช่นไหว้ รวมถึง การบูชาเช่นไหว้เจ้าพ่อกลองมโหระทึก การบูชาเช่นไหว้เจ้าพ่อฟ้าดิน การบูชาเช่นไหว้เจ้าพ่อสังคม การบูชาเช่นไหว้เจ้าพ่อแผ่นดิน การบูชาเช่นไหว้บรรพบุรุษ ฯลฯ เวลาบูชาเช่นไหว้ ต้องตีกลองมโหระทึก

ประเภทที่ 3 คือประเพณีอื่น ๆ เช่น งานมงคลสมรสการสร้างบ้านใหม่งานศพ ประลอง กลองมโหระทึก และอื่น ๆ ในประเพณีวิถีชีวิต ชาวจ้วงก็ใช้กลองมโหระทึกบ่อย ๆ แต่กลุ่มชน ชาวจ้วงในกวางสีถือว่ากลองมโหระทึกเป็นมิ่งขวัญที่แสดงให้เห็นถึงความสุข ซึ่งไม่ค่อยได้ใช้ใน งานศพ

ประเภทที่ 4 คือพิธีกรรมทางการเกษตร รวมถึง งานฉลองการเก็บเกี่ยว และการขอฝน ฯลฯ ในพิธีเหล่านี้ จะมีกิจกรรมการบันเทิงและเกมแบบโต้ตอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึก อย่างไรก็ตาม รัฐบาลวางสัจจเทศกาลกลองมโหระทึก มีเป้าหมายเพื่อให้คนได้รู้จักวัฒนธรรมกลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วงมากขึ้น ส่วนในประเพณีของพลเมือง การตีกลองมโหระทึกเพื่ออธิษฐานสำหรับ โชคดี และในกิจกรรมทางการเกษตรของชาวบ้าน กลองมโหระทึกมีบทบาทความสำคัญเป็นเครื่องดนตรีและเครื่องเซ่นไหว้ นอกจากนี้แล้ว กลองมโหระทึกนั้นยังเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งสำคัญที่ໃ้แสดงถึงอำนาจและความมั่งคั่ง

การเปรียบเทียบกลองมโหระทึกของไทยและจ้วงจะแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ด้านหนึ่งคือ เปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึก ซึ่งความเชื่อจะแบ่งเป็นความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อทางการเมือง ความเชื่อทางวัฒนธรรม ความเชื่อทางประเพณี ความเชื่อทางการเกษตร และความเชื่อทางธรรมชาติ เป็นต้น อีกด้านหนึ่งคือ เปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ของประเพณีเกี่ยวกับกลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง

ความเหมือนกันของวัฒนธรรมความเชื่อกลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง ได้แก่

1. ไทยและจ้วงมีวัฒนธรรมการปลุกข้าวทำนาเหมือนกันและความเชื่อกับมาจาก วัฒนธรรมการปลุกข้าวทำนา ลวดลายกบบนกลองมโหระทึกได้แสดงความเชื่อของกบ ถึงแม้ว่าความเชื่อของไทยไม่ได้เชื่อมโยงกับกลองมโหระทึก แต่ความเชื่อของจ้วงจะขาดกลองมโหระทึกไม่ได้ อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมความเชื่อต่อกลองมโหระทึกของไทยและจ้วงมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมการปลุกข้าวทำนา

2. ทั้งประเทศไทยและเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง ประเทศจีนมีพิธีกรรมทางการเกษตร อาทิ พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญของประเทศไทย และเทศกาลบูชาของของกลุ่มชนชาวจ้วง ในพิธีกรรมทางการเกษตรของไทยกับจ้วง กลองมโหระทึกมีบทบาทความสำคัญเป็นเครื่องส่งสัญญาณเหมือนกัน

3. ถึงแม้ว่าความเชื่อของไทยไม่เกี่ยวข้องกับกลองมโหระทึก แต่บนกลองมโหระทึกของไทยกับจ้วงมีลวดลายและประติมากรรมกบเหมือนกัน จึงแสดงว่า กลองมโหระทึกเกี่ยวข้องกับ กบ และชาวไทยกับชาวจ้วงให้ความสำคัญแก่กบเหมือนกัน

ความแตกต่างของวัฒนธรรมความเชื่อกลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง ได้แก่

1. ความเชื่อทางศาสนา ประเทศไทยมีหลายศาสนา พระราชพิธีของประเทศไทยเกี่ยวกับศาสนาพราหมณ์ ดังนั้นกลองมโหระทึกสำหรับพระราชพิธีก็ใช้กับศาสนาพราหมณ์ด้วย ส่วนกลุ่มชนชาวจ้วงไม่มีศาสนา ชาวจ้วงจึงใช้กลองมโหระทึกในพิธีกรรมทางความเชื่อต่าง ๆ ไม่ได้ใช้กับศาสนพิธี

2. ความเชื่อทางการเมืองประเทศไทยเป็นระบอบกษัตริย์ ยังมีพระมหากษัตริย์ กลองมโหระทึกจึงเป็นสัญลักษณ์ต่ออำนาจของพระมหากษัตริย์เฉพาะใช้สำหรับพระราชพิธี แต่ประเทศจีนเป็นระบบสังคมนิยม ไม่มีกษัตริย์หรือจักรพรรดิ กลองมโหระทึกใช้ในชีวิตประจำวันของกลุ่มชนชาวจ้วง

3. ความเชื่อทางประเพณีกลองมโหระทึกของประเทศไทยใช้เฉพาะสำหรับพระราชพิธี ซึ่งประเทศไทยไม่มีประเพณีของชาวบ้านที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึก ส่วนกลุ่มชนชาวจ้วง กลองมโหระทึกใช้ในประเพณีของชาวบ้าน เช่น งานแต่งงาน การสร้างบ้านใหม่ ฯลฯ

4. ความเชื่อทางธรรมชาติทั้งไทยและจ้วงมีความเชื่อผีแต่ความเชื่อผีของไทยไม่เชื่อมโยงกับกลองมโหระทึก ส่วนชาวจ้วงเชื่อว่า ผีในน้ำจะเกิดให้หมู่บ้านน้ำท่วม กลองมโหระทึกเป็นเทพเจ้าที่ปกป้องหมู่บ้าน จึงบินออกไปต่อสู้กับผีในน้ำเวลาที่ไม่ใช่ กลองมโหระทึก ชาวจ้วงจะไล่เขาวัวให้กลองมโหระทึก เพื่อให้กลองมโหระทึกมีอาวุธที่ต่อสู้ หรือเก็บรักษา กลองมโหระทึกอยู่ในตู้ข้าวเพื่อให้กลองมโหระทึกกินข้าวจึงมีความแข็งแรงไปต่อสู้กับผีในน้ำ

ความคล้ายคลึงกันของประเพณีกลองมโหระทึกที่ระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง ได้แก่

1. ภูมิหลังความเป็นมาของวัฒนธรรมและรูปแบบการผลิตที่คล้ายกันกลองมโหระทึกของประเทศไทยและกลองมโหระทึกของชาวจ้วงในกวางสีในอดีตนั้นมีภูมิหลังและแหล่งกำเนิดวัฒนธรรมที่เหมือนกัน ชาวไทยและชาวจ้วงมีวัฒนธรรมการปลูกข้าวทำนาเหมือนกัน ก็เกิดวัฒนธรรมกลองมโหระทึกขึ้นเหมือนกัน

2. ความเชื่อและทัศนคติเหมือนกันชาวไทยและชาวจ้วงคิดว่ากลองมโหระทึกนั้นเป็นสิ่งของศักดิ์สิทธิ์ กลองมโหระทึกยังเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจและความมั่งคั่งและเป็นสัญลักษณ์ในการปกป้องฐานะอีกด้วย

3. บทบาทความสำคัญมีความคล้ายคลึงกัน ชาวไทยและชาวจ้วงในกวางสีนำกลองมโหระทึกใช้เป็นเครื่องส่งสัญญาณเหมือนกัน กลองมโหระทึกเป็นเครื่องส่งสัญญาณที่มีบทบาทสำคัญ เช่นเดียวกัน ในกวางสียังนำกลองมโหระทึกมาตีเป็นสัญญาณ อาทิ เทศกาลตรุษจีน และตีสัญญาณเข้าเรียนหรือเลิกเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาบางแห่ง

ความแตกต่างของประเพณีกลองมโหระทึกที่ระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง
ได้แก่

1. ประเภทและรูปแบบของกลองมโหระทึกที่ยังคงใช้ในพิธีแตกต่างกันกลองมโหระทึก
เก่าแก่ของประเทศไทย โดยส่วนมากคือ กลองมโหระทึกแบบ Heger I, Heger II และ Heger III
ซึ่งเป็นกลองมโหระทึกมาจากวัฒนธรรมดองซอน (Dong Son) แต่ในปัจจุบันนี้ กลองมโหระทึก
ที่ใช้ในพระราชพิธีของประเทศไทยเป็นกลองมโหระทึกแบบ Heger III ส่วนในกวางสีในอดีต
นอกจาก Heger I, II, III, IV แล้วประเทศจีนยังมีกลองมโหระทึกแบบ Pre-Heger ในปัจจุบัน
กลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีส่วนมากคือกลองมโหระทึกแบบ Ma King และ
แบบ Tsun I ซึ่งกลองมโหระทึกสองแบบรวมอยู่ในกลุ่มประเภทกลองมโหระทึกแบบ Heger IV

2. ระดับชั้นของการใช้งานที่แตกต่างกัน ประเทศไทยนำกลองมโหระทึกมาใช้
ในพระราชพิธี ส่วนกลุ่มชนชาวจ้วงจะนำกลองมโหระทึกใช้กันในสามัญชนทั่วไป แต่ไม่กี่ปี
ที่ผ่านมารัฐบาลกวางสีจัดให้มีการเผยแพร่วัฒนธรรมกลองมโหระทึก กลองมโหระทึกจึงได้ถูก
จัดตั้งให้มีระดับที่สูงขึ้นและใช้ตามงานกิจกรรมและเทศกาลต่าง ๆ ที่เป็นของรัฐบาล ด้วยเหตุนี้
กลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีโดยส่วนมากยังเป็นของระดับชั้นสามัญชน

3. ประเพณีและพิธีกรรมแตกต่างกัน ประเพณีและพิธีกรรมของกลองมโหระทึกใน
ประเทศไทยเป็นพระราชพิธีที่จัดในพระราชสำนัก แต่กลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสี ประเทศจีน
กลองมโหระทึคนั้นจัดเป็นพิธีกรรมที่เป็นความเชื่อและพิธีกรรมทางการเกษตร

4. รูปแบบการบรรเลง และจังหวะแตกต่างกันประเทศไทยนำกลองมโหระทึกแขวนบน
ฐานไว้ให้หน้ากลองอยู่ด้านบนแล้วใช้ไม้สองอันตีกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีเล่นกลองมโหระทึก
โดยใช้เชือกแขวนไว้กับตะแกรงให้กลองอยู่ในแนวนอนแล้วใช้ไม้หนึ่งอันตีหน้ากลอง ส่วนตัว
กลองจะใช้ก้อนหินเล็ก ๆ เคาะให้เป็นจังหวะในเวลาหามตีชาวไทยก็ใช้ไม้ยาว ๆ 2 อันแขวนหู
กลองมโหระทึกทั้ง 2 ข้าง ให้หน้ากลองอยู่ด้านบนมี 4 คน หามกลองแล้วมีนักตีกลอง 1 คน ใช้ไม้
2 อัน ตี ส่วนชาวจ้วงจะใช้ไม้ยาว ๆ 1 อัน แขวนหูกลองมโหระทึก 1 ด้าน ให้กลองอยู่ในแนวนอน
มี 2 คน หามกลอง คนที่อยู่ด้านหลังก็เป็นนักตีกลอง ส่วนจังหวะของกลองมโหระทึกใน
ประเทศไทยต้องตีร่วมกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ไม่มีโน้ตดนตรีที่เฉพาะกับกลองมโหระทึก ส่วน
กลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีเล่นกลองมโหระทึกเป็นจังหวะหลักชาวจ้วงมีโน้ตดนตรีที่เฉพาะกับ
กลองมโหระทึก

5. สถานที่ของการดูแล คนดูแล และวิธีการรักษาความปลอดภัยที่แตกต่างกัน
ในประเทศไทยจัดกลองมโหระทึกไว้ที่พระราชวังเมื่อไม่ได้ใช้งาน จะมีคนดูแลมาจัดการ
เช็ดทำความสะอาด แล้วโดยปกติเก็บไว้ในห้องที่สำหรับจัดเก็บเครื่องดนตรีเพื่อให้หยิบจับง่าย

ต่อการใช้งานกลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีที่มีกรรมสิทธิ์ของกลองมโหระทึก 3 ประเภท ประเภทที่หนึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลจะดูแลไว้ที่บ้านของเจ้าของ ประเภทที่สองเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนวงศ์ตระกูล เมื่อไม่ได้ใช้งานครอบครัวที่เป็นเจ้าของจะนำไปเก็บไว้ที่ผู้อาวุโสที่มีศักดิ์ศรีของครอบครัวเวลาไม่ได้ใช้ผู้อาวุโสนั้นมักจะเก็บไว้ได้เพียงและคล้องด้วยโซ่หรือไว้ได้หลังคา คล้องโซ่ไว้กับเสา ประเภทที่สามเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านและผู้อาวุโสที่มีศักดิ์ศรีของหมู่บ้านร่วมกันช่วยรักษา ปกติวางไว้ในยุ้งข้าวของชาวบ้านคนหนึ่ง ถ้าจะใช้กลองต้องได้รับการอนุญาตจากผู้รับผิดชอบยินยอมก่อน บางสถานที่เก็บต้องนมัสการขอก่อนถึงจะนำไปใช้ได้

เนื่องจากอยู่ในวัฒนธรรมการเกษตรและวัฒนธรรมระบบนิเวศ-นา ทั้ง 2 กลุ่มชาติพันธุ์ชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสี ประเทศจีน ในสมัยโบราณมีเชื้อชาติ ความเชื่อ และวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน ดังนั้น กลองมโหระทึกของไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสี มีโอกาสที่ใช้กลองมโหระทึก ชั้นที่ใช้กลองมโหระทึก และบทบาทความสำคัญในการใช้งานกลองมโหระทึกในสมัยโบราณคล้ายกัน ดังนั้น ประเทศไทยและกวางสีมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด ในวัฒนธรรม ในปัจจุบัน 2 ประเทศจะเข้าสู่อาเซียน 10+3 จึงเป็นกลุ่มประเทศที่มีความสมานฉันท์ และยังมีวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งมาก นอกจากการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ ยังต้องมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง แม้ว่าตามเหตุผลทางการเมือง ประวัติศาสตร์และศาสนา ได้เกิดความแตกต่างกันมากในประเพณี พิธีกรรมของกลองมโหระทึก แต่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อระหว่างทั้งสองประเทศ ทั้งสองชาติ ร่วมกันวิจัยมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อให้มีมิตรภาพและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ทั้งสองประเทศเพื่อให้คงอยู่ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมความเชื่อที่มีต่อกลองมโหระทึกของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วง สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เหตุผลของความคล้ายคลึงกัน

1.1 เหตุผลทางวัฒนธรรม กลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา

ทั้งชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงอยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา และวัฒนธรรมมีการเกี่ยวข้องกับการเกษตรซึ่งเหมือนกับชนชาติเวียดนามลาวกัมพูชามาลาเซียและประเทศอื่น ๆ ดังนั้นกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทยและจ้วงส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการปลูกข้าวทำนา และการขอฝนด้วยมีอาชีพลคล้ายคลึงกัน จึงได้มีวัฒนธรรมคล้าย ๆ กัน

ลวดลายกบ ลวดลายก้อนเมฆ ลวดลายนก และลวดลายวัวบนกลองมโหระทึกประกลูให้เห็นว่า วัฒนธรรมกลองมโหระทึกเกิดขึ้นจากวัฒนธรรมทางการเกษตรและอาชีพที่ปลูกข้าวทำนา กลองมโหระทึกแบบ Heger I ที่ถูกค้นพบในประเทศไทยส่วนใหญ่มีลวดลายกบและนก เพราะกบและนกเป็นสัตว์ที่พบบ่อย ๆ ในนา กบและนกกินแมลงเพื่อกำจัดศัตรูพืชในที่นา ในหนังสือโบราณได้บันทึกไว้ว่า กบและนกกับการปลูกข้าวทำนาจะแยกไม่ออก กลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีประเศจีนคิดว่ากบมีความสัมพันธ์กับกลองมโหระทึกกบหมายความว่าสภาพอากาศที่ดีอบอุ่นขึ้นฝนเริ่มตกชววนาสามารถทำการเกษตรแล้ว กบเป็นสัญลักษณ์ของความ โชคดีและมีการบูชาบด้วยใช้กลองมโหระทึกเพื่ออธิฐานให้ทำการเกษตรได้ราบรื่น

ประเทศไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีประเศจีนจะเหมือนกันตรงวัฒนธรรมทางการเกษตรและอยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมของระบบนิเวศ-นา ดังนั้นทั้งประเทศไทยและกวางสีจึงได้ใช้กลองมโหระทึก

1.2 แหล่งที่มาของเชื้อชาติเหมือนกัน จ้วงเป็นพี่น้องเผ่าไทยที่เก่าแก่ที่สุดทั้ง 2 กลุ่มชาติพันธุ์จึงมีวัฒนธรรมและประเพณีความเชื่อคล้ายคลึงกัน

มหาวิทยาลัยศิลปากรมีหนังสือกล่าวว่า “จ้วงเป็นพี่น้องเผ่าไทยที่เก่าแก่ที่สุด” (ศรีศักร วัลลิโภดม และปราณี วงษ์เทศ, 2536, หน้า 1) นักวิชาการต่างชาติบางคนใน การศึกษาความเป็นมาของไทยก็คิดว่าคนไทยมาจากภาคใต้ของจีน มุมมองนี้เกิดจากพื้นฐานของ ความคล้ายคลึงกันของวัฒนธรรมไทยและจ้วง (พิสมัย รบชนะชัยพลสุข, 2556)

ไทยและจ้วงมีวัฒนธรรมคล้ายกัน เช่น วิธีการทำการเกษตร อาหาร เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และการก่อสร้างที่อยู่อาศัยที่คล้ายกัน แต่เป็นความคล้ายคลึงกันที่ชัดเจนคือ การออกเสียงและนิรุกติศาสตร์ของภาษาจ้วงและภาษาไทย แม้ว่าตัวอักษรไม่เหมือนกันแต่ในปัจจุบันคนไทยและคนจ้วงยังคงสามารถเข้าใจและโต้ตอบได้

นอกเหนือไปจากความเชื่อของวัฒนธรรมทางเกษตรไทยและจ้วงยังมีความคล้ายคลึงกันในความเชื่อของเทพเจ้าดินแดนและความเชื่อของเทพเจ้าแห่งธรรมชาติเช่นความเชื่อของเทพเจ้าแห่งสายฟ้า ความเชื่อของเทพเจ้าแห่งดอกไม้ เป็นต้น

2. เหตุผลที่แตกต่างกัน

2.1 เหตุผลทางวัฒนธรรม การเข้ามาของศาสนา (พุทธ พราหมณ์ และเต๋า)

ถึงแม้ว่าประเทศไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงอยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมเดียวกัน ในสมัยโบราณเหมือนกันในหลาย ๆ ด้านเช่น วิธีการทำเกษตรกรรมความเชื่อของเทพเจ้าแห่งธรรมชาติ อาหาร ที่อยู่อาศัย และอื่นๆแต่ในการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ ประเทศไทยเริ่มมีศาสนาพราหมณ์ และพุทธศาสนาเข้ามาเป็นศาสนาหลักของไทย ส่วนในกวางสียังคงรักษาความเชื่อของเทพเจ้า

แห่งธรรมชาติไว้ และศาสนาเต๋าเข้ามาในกวางสีมากกว่าพุทธศาสนา ดังนั้นความเชื่อของไทยและจ้วงกับการเปลี่ยนแปลงของกาลเวลาวัฒนธรรมความเชื่อของไทยและจ้วงจึงเกิดความแตกต่างกัน ซึ่งประเพณีพิธีกรรมของกลองมโหระทึกของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีก็เกิดความแตกต่างกันด้วยในประเทศไทย กลองมโหระทึกปรากฏในพระราชพิธีแบบพราหมณ์ แต่พิธีกรรมการเกษตรของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสียังคงใช้สำหรับบูชาเทพเจ้าแห่งธรรมชาติ

2.2 เหตุผลทางประวัติศาสตร์ ความแตกต่างของราชตระกูลและราชวงศ์

ในช่วงก่อน ค.ศ. 221 กวางสีเป็นประเทศของตนเองชื่อ “ประเทศลาวเวียด (骆越国)” มีกษัตริย์และหัวหน้าของตนเอง และยังมีวัฒนธรรมทางวัฒนธรรมทางศิลปะอีกทั้งยังผลิตกลองมโหระทึกที่ดีที่สุด กลองมโหระทึกในปัจจุบันยังดีไม่เท่ากลองของประเทศลาวเวียดเลย นอกจากนี้ภาพวาดของภูเขาฮัวซาน (花山岩画) ที่มีภาพวาดการเดินรำกลองมโหระทึก เป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมประเทศลาวเวียดตามผู้เชี่ยวชาญสืบค้น ได้ว่าชาวลาวเวียดโบราณคือบรรพบุรุษของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีนั่นเอง

ในราชวงศ์ฉิน (ก่อน ค.ศ. 221-207) จีนเข้ายึดครองกวางสี และประเทศลาวเวียด ไม่มีอยู่อีกต่อไป กวางสีจึงเป็นดินแดนของจีนจนถึงปัจจุบัน กษัตริย์ของชาวลาวเวียดจึงได้เป็นผู้นำจังหวัด แม้ว่ากวางสีเป็นดินแดนของจีนแล้ว แต่ในการเมืองกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสียังคงเป็นผู้บริหารจัดการกวางสี และยังคงมีอำนาจเป็นของตัวเอง จะต้องนำของส่วยให้จักรพรรดิฉิน ดังนั้นจนถึงยุคสมัยนี้กลองมโหระทึกยังอยู่ที่ผู้นำของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสี ยังเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจตั้งแต่นั้นมา

เมื่อถึงยุคราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิง จักรพรรดิฉินกล่าวว่าชาวกวางสีจะแยกประเทศออกไปเป็นประเทศของตนเองจึงให้เจ้าหน้าที่ไปจัดการ กลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีจึงสูญเสียอำนาจโดยชนเผ่าตนเองกลายเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศจีน แต่เดิมกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีมีอำนาจของตนเองแต่ครั้งนี้กลายเป็นแค่พลเมืองธรรมดาทั่วไป กลองมโหระทึกที่แสดงอำนาจก็กลับกลายมาเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านแต่คนจีนที่มีอำนาจไม่มีประเพณีตีกลองมโหระทึกดังนั้นคนที่ใช้กลองมโหระทึกนี้ได้เป็นแค่พลเมืองและชนกลุ่มน้อยเล่น ไม่ปรากฏอยู่ที่รัฐบาลหรือพระราชวังของประเทศจีนเลย

ส่วนในประเทศไทยชนชาติไทยยังมีอำนาจของตนเองพระราชวังยังคงเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันกลองมโหระทึกยังเก็บรักษาไว้และเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระราชพิธีการตีกลองมโหระทึกยังมีอยู่แต่พลเมืองไม่ค่อยได้ใช้กลองมโหระทึกตามเหตุผลทางประวัติศาสตร์ประเทศไทยและกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีประเทศจีน ระดับชนชั้นที่ใช้กลองมโหระทึกไม่เหมือนกัน

2.3 การฟื้นฟูวัฒนธรรม การให้ความสำคัญของรัฐบาล

ปัจจุบันในประเทศไทยกลองมโหระทึกยังคงเป็นสิ่งที่อยู่ในพระราชวังและชาวบ้านไม่ค่อยได้เห็นกลองมโหระทึก ในประเทศไทยมักจะได้อันพบกลองมโหระทึกเก่าแก่ฝังอยู่ใต้ดินเป็นเวลายาวนาน ปกติแล้วจะวางโห้อยู่ในพิพิธภัณฑสถานของไทย มีผู้เชี่ยวชาญน้อยมากที่จะดำเนินการวิจัย แต่ผู้วิจัยคิดว่าถ้าหากกลองมโหระทึกไม่ออกเสียงก็ไม่มีชีวิตต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่ารัฐบาลของประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมกลองมโหระทึกเพื่อหลีกเลี่ยงคนมณฑลอื่น ๆ และชาวต่างชาติไม่รู้จักกลองมโหระทึกและเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมกลองมโหระทึก

กลองมโหระทึกเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มชนชาวจ้วง รัฐบาลจีนให้ความสำคัญมากแก่กลองมโหระทึก ได้ทำรายการทีวีที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึกมากมาย และจัดทำ “เทศกาลกลองมโหระทึกและเพลงพื้นบ้าน” เพื่อเผยแพร่การเต้นระบำกลองมโหระทึกและเพลงกลองมโหระทึกสำหรับให้คนมณฑลอื่น ๆ ได้รู้จักกลองมโหระทึก รัฐบาลจีนยังจัดละครกลองมโหระทึกในปัจจุบันนี้ ได้มีการจัดแสดงหลาย ๆ มณฑลแล้ว

รัฐบาลกวางสีได้ส่งนักวิชาการหลายคนมาศึกษากลองมโหระทึก ไม่เพียงแต่ศึกษากลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วงยังเอากลองมโหระทึกของกลุ่มน้อยอื่น ๆ มาเทียบและศึกษาจากประชาชน จากปี พ.ศ. 2476 จนถึงปัจจุบันกลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีรวมทั้งภาครัฐและเอกชนมีการวิจัยมากกว่า 80 ปี มีการวิจัยและหนังสือที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึกมากมาย ในปี พ.ศ. 2557 จะเริ่มสร้าง “พิพิธภัณฑสถานกลองมโหระทึก (铜鼓博物馆)” เพื่อบอกเล่าวัฒนธรรมกลองมโหระทึก ในพิพิธภัณฑสถานนี้ นอกจากจัดนิทรรศการกลองมโหระทึกของกวางสียังมีวิดีโอจำลองเพลงประกอบรายการทีวี รูปภาพและห้องสมุด เป็นต้น เพื่อแสดงให้ทุกคนเห็นการพัฒนาของกลองมโหระทึกของกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสีประเทศจีน

2.4 การรักษาและการศึกษาของโบราณคดี

กลองมโหระทึกเป็น โบราณวัตถุที่ค้นพบ แต่นักวิชาการไทยที่ศึกษาประเพณีและประวัติศาสตร์ของกลองมโหระทึกน้อยมากกลองมโหระทึกไทยส่วนใหญ่จัดแสดงในแต่ละพิพิธภัณฑสถานและวัดผู้ดูแลกลองมโหระทึกในพิพิธภัณฑสถานมีข้อมูลเกี่ยวกับกลองมโหระทึกไม่เพียงพอส่วนใหญ่ทราบแค่สถานที่และเวลาที่ถูกขุดพบ ผู้เชี่ยวชาญบางคนได้ศึกษารูปแบบและลวดลายของกลองมโหระทึกไทยแต่น้อยที่ยกเรื่องประเพณีพิธีกรรมของกลองมโหระทึกขึ้นมา

ส่วนในกวางสีประเทศจีนมีผู้เชี่ยวชาญของกลุ่มชนชาวจ้วงจำนวนมากไปศึกษาประเพณีของกลองมโหระทึกในกลุ่มชนชาวจ้วงในกวางสี ผู้เชี่ยวชาญที่ศึกษากลองมโหระทึกยาวนานที่สุด ได้แก่ เจียงทิงยู (蒋庭瑜) เหลียงฟู หลิน (梁富林) ว่าน ฝู ปิน (万辅彬) เป็นต้น

พวกเขาลงไปหมู่บ้านและสัมภาษณ์ทุกบ้านที่มีกลองมโหระทึกเข้าร่วมประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ และเก็บรวบรวมเพลงกลองมโหระทึกจำนวนมากแล้วให้คนมาแปลเนื้อเพลงเป็นภาษาจีน โดยรัฐบาลให้เงินสนับสนุน นอกจากนี้ยังมีผู้สะสมกลองมโหระทึก เช่น เจิน เหยา หลิง (陈耀灵) และ เหวยวานอี่ (韦万义) กลองมโหระทึกที่สะสมของเหวยวานอี่ส่วนใหญ่ได้มาจากชาวบ้านและแลกเปลี่ยนกับชาวบ้านอีกด้วย ส่วน เจิน เหยา หลิง ได้สะสมกลองมโหระทึกมากกว่าร้อยรูปแบบที่แตกต่างกัน เขากล่าวว่า “ผมไม่เคยเก็บกลองมโหระทึกที่ถูกขุดออกมา มันเป็นสิ่งที่เป็นคนตายไปแล้วผมไม่เอาสิ่งเหล่านั้น” โดยการเก็บรวบรวมและการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ทำให้ประเพณีวัฒนธรรมกลองมโหระทึกในกลุ่มชนชาวจ้วงในกว๋างสีประเทศจีนเป็นมรดกสืบต่อไป

ภาพที่ 5-1 (ซ้าย) สัมภาษณ์ เหลียงฟู หลิน (17 กุมภาพันธ์ 2556)
(ขวา) สัมภาษณ์ “พ่อกบ” เหวยฉิ่งหลง (25 มีนาคม 2556)

ภาพที่ 5-2 (ซ้าย) สัมภาษณ์ เจิน เหยา หลิง (16 กุมภาพันธ์ 2556)
(ขวา) สัมภาษณ์ เหวยวานอี่ (24 กุมภาพันธ์ 2556)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมความเชื่อที่มีต่อกลองมโหระทึกของชนชาติไทยและกลุ่มชนชาวจ้วง มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

1. ควรที่จะแนะนำความแตกต่างและความเหมือนกันของรูปแบบและลวดลายของกลองมโหระทึกในประเทศไทยกับกลองมโหระทึกในกวางสี ประเทศจีนประเทศไทยและกวางสีในแต่ละยุคสมัยล้วนมีกลองมโหระทึก แต่รูปแบบและลวดลายของกลองมโหระทึกล้วนมีความแตกต่างและมีความเหมือนกัน รูปแบบ ประเภทและลวดลายของกลองมโหระทึกเหล่านี้ปรากฏให้เห็นความสัมพันธ์และความแตกต่างกันระหว่างสองกลุ่มชาติพันธุ์ในสมัยก่อน

2. ควรที่จะดำเนินการวิจัยประเพณีพิธีกรรมการใช้กลองมโหระทึกในประเทศไทยและในกวางสีในสมัยโบราณให้ก้าวไปอีกขั้น ตามการวิจัยของกลองมโหระทึกในประเทศไทย กลองมโหระทึกเก่าแก่ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นกลองแบบ Heger I แสดงว่าประเทศไทยมีการใช้กลองมโหระทึกมาตั้งแต่สมัยก่อนคริสตศักราช ถ้าเช่นนั้นประเทศไทยแต่ละยุคสมัย ประเพณีและขนานที่ใช้อย่างไร มีความโดดเด่นอย่างไร และมีความเหมือนกับการใช้กลองมโหระทึกของชาวจ้วงในกวางสีหรือไม่ ผ่านการวิจัยประเพณีพิธีกรรมของการใช้กลองมโหระทึกในสมัยก่อน ยังมีประโยชน์ต่อการวิจัยความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างไทยและจ้วง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ในการทำการวิจัยในครั้งต่อไปมีข้อเสนอแนะโดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ควรที่จะดำเนินการนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ในระดับรัฐบาลอย่างกว้างขวาง โครงการเผยแพร่กลองมโหระทึก เช่น สร้างพิพิธภัณฑ์กลองมโหระทึก จัดนิทรรศการเฉพาะกลองมโหระทึก เปิดโรงเรียนสอนการบรรเลงกลองมโหระทึกอบรมเลี้ยงดูนักตีกลอง เพื่อไม่ให้ประเพณีหายสาบสูญไปสร้างเว็บไซต์วัฒนธรรมของกลองมโหระทึกเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกลองมโหระทึก เป็นต้น

2. ควรจะให้รัฐบาลและเอกชนร่วมมือกันเผยแพร่วัฒนธรรมกลองมโหระทึก

ในประเทศไทย นอกจากพระราชวังที่ใช้อยู่กลองมโหระทึก กลองมโหระทึกเก่ายังถูกเก็บไว้ในแต่ละพิพิธภัณฑ์เอกชน รัฐบาลไม่มีการนำกลองมโหระทึกออกมาเผยแพร่และแสดงร่วมกัน แต่ในกวางสีประเทศจีน รัฐบาลเป็นผู้รักษาและเผยแพร่กลองมโหระทึกที่เป็นหลัก ในภาคเอกชนคนที่เก็บกลองมโหระทึกเป็นส่วนน้อยพวกเขาขาดแคลนเงินทุน ดังนั้นจึงไม่มีโอกาสที่จัด

นิทรรศการ และไม่มีเทคนิคในการเผยแพร่ความรู้ของกลองมโหระทึกให้ผู้คนทราบดังนั้น ควรทำวิจัยให้รัฐบาลและเอกชนมาร่วมมือกัน หาวิธีการที่ดีที่สุดในการเผยแพร่วัฒนธรรมกลองมโหระทึก

3. ควรวิจัยหาจุดสมดุระหว่างการพัฒนาวัฒนธรรมชนเผ่าแบบใหม่และการอนุรักษ์วัฒนธรรมชนเผ่าแบบดั้งเดิม ในการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญบางท่านชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรมในปัจจุบันสามารถประยุกต์ให้เข้ากับสมัยใหม่และพัฒนาประเพณีวัฒนธรรมใหม่เพื่อดึงดูดวัยรุ่น เช่นนี้จึงทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมเปลี่ยนแปลง ถ้าจะให้รักษาประเพณีแบบดั้งเดิมแท้ ๆ อยู่ต่อไป จะไม่มีวัยรุ่นคนใดมาสนใจ ในปัจจุบันประเทศไทยและกวางสีล้วนประสบปัญหาดังนั้น ทำอย่างไรเพื่อให้วัยรุ่นและชาวต่างชาติมาสนใจวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของชนเผ่า ที่จะไม่เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม นี่คือนักวิจัยต้องวิจัยต่อไป

4. ควรที่จะศึกษาค้นคว้าวัฒนธรรมกลองมโหระทึกของชนเผ่าอื่น ๆ ในประเทศจีน และเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างกับกลุ่มชนชาวจ้วง นอกจากกลุ่มชนชาวจ้วง ชนเผ่าอื่น ๆ ในประเทศจีนได้ยังมีประเพณีการใช้กลองมโหระทึก เช่น กลุ่มชนชาวเหยา มีเทศกาลตัดโค และเทศกาลจู้จู้ กลุ่มชนชาวเหมียวมีเทศกาลกู่จาง ต้องใช้กลองมโหระทึก แต่ความเชื่อและประเพณีของชนเผ่าเหล่านี้ก็จะไม่เหมือนกับกลุ่มชนชาวจ้วง ในการวิจัยต่อไป ควรที่จะศึกษาค้นคว้าวัฒนธรรมกลองมโหระทึกของชนเผ่าเหล่านี้ในประเทศจีน และดำเนินการเปรียบเทียบต่อไป

5. ควรที่จะวิจัยต่อไปถึงความแตกต่างของประเพณีพิธีกรรมของกลองมโหระทึกในพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้สำรวจวิจัยประเทศที่มีกลองมโหระทึกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และดำเนินการเปรียบเทียบต่อไป อย่างนี้จึงมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และพัฒนา ASEAN

บรรณานุกรม

- กัญญา ติลาชัย. (2544). *การค้นคว้าประวัติศาสตร์ชนชาติไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจิตรศิลป์.
กรมศิลปากร. (2554). *ไตรภูมิ: เอกสารจากหอสมุดแห่งชาติกรุงปารีส*. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสัน โพรดักส์.
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2553). *ประวัติพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ*.
เข้าถึงได้จาก <http://www.moac.go.th>.
_____. (2555). *พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พ.ศ. 2555*. กรุงเทพฯ:
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
กระบวนพยุหยาตรา. (2555). เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>.
กลองมโหระทึก. (ม.ป.ป.). เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>.
กองทัพเรือ. (2539). *กระบวนพระยุหยาตราขบวน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์.
การแต่งกายของไทย. (ม.ป.ป.). เข้าถึงได้จาก <http://www.ky.ac.th/512555/suwimon/index.php>.
ขจร สุขพานิช. (2525). *ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยก่อนสุโขทัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง. (2555). เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>.
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2555). *มโหระทึกอารยธรรมเริ่มแรก
ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกี่ยวกับกลองมโหระทึก*. เข้าถึงได้จาก
<http://museum.socio.tu.ac.th/online%20exhibition/Klongratueng.html>
ความเชื่อ. (2556). เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>.
ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน. (2552). เข้าถึงได้จาก
<http://www.thaibizchina.com>.
ศิษย์พันธุ์ รังสิพราหมกุล. (2556, 19 มิถุนายน). เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์. สัมภาษณ์.
เครื่องดนตรีในพระราชพิธี. (ม.ป.ป.). เข้าถึงได้จาก <http://surasak.ac.th>.
จ้วง. (ม.ป.ป.). เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>.
จอมยุทธ. (2554). *วัฒนธรรมและประเพณีไทย*. เข้าถึงได้จาก
<http://www.baanjommyut.com/library.html>
จารุวรรณ ธรรมวัตร. *วิเคราะห์นิทานชาวบ้านอีสานจากสามหมู่บ้าน*. มหาสารคาม:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
จารุวรรณ สุภวัต. (2556). *ถิ่นกำเนิดของชาติไทย*. เข้าถึงได้จาก <http://jarsuwa.blogspot.com>.
จ้าว หม่อมยฉนวน. (2529). *ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจ้วง*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ภาษาและวรรณคดีไทย
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จำนง ทองประเสริฐ. (2510). *อุ่อารยธรรมตะวันออก เล่ม 1-2*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- จิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร. (2528). *สถานภาพการศึกษาเรื่องคติความเชื่อไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจ้าพระยาพระคลัง (หน). (2330 ก). *ลิลิตพยุหยาตราเพชรพวง*. ม.ป.ท.
 _____ (2330 ข). *ลิลิตพรรณนาระบวนเรือ*. ม.ป.ท.
- เจ็ิงเหอ. (ม.ป.ป.). เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>.
- เจริญศักดิ์ เชาอรวรรณ. (ม.ป.ป.). *วัฒนธรรม*. เข้าถึงได้จาก <http://www.sainampeung.ac.th>.
- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2549). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉิน กว๋อเซิง, เหลียง กั้วจั่ว และไห่ ซิงหลง. (2529). *นิทานกำเนิดชาวจ้วง*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ภาษาและวรรณคดีไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉิน เกาจี้. (2535). *ประเพณีทำศพของชนชาติจ้วง*. กรุงเทพฯ: ซิลค์เวอร์ม.
- ฉิน เซิงหมิ่น. (2539). *การศึกษาวรรณกรรมดั้งเดิมของชนชาติจ้วง-ชนชาติไทยจากรากเหง้าเดียวกัน*. เชียงใหม่: โครงการศึกษาชนชาติไทฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ ศูนย์จ้วงศาสตร์ สภาสังคมศาสตร์ มณฑลกวางสี ประเทศจีน.
- ฉิน เซียนอาน. (2529). *ปรัชญาศีลธรรมชาติจ้วง งานศพชนชาติจ้วง ศาสนาและความเชื่อของชาวจ้วง พิธีกรรมในครอบครัว (แต่งงาน)*. โครงการศึกษาชนชาติไทฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ และศูนย์จ้วงศาสตร์ สภาสังคมศาสตร์ มณฑลกวางสี ประเทศจีน.
 _____ (2539). *ศรัทธาศาสนาพิธีกรรมของชนชาวจ้วง*. เชียงใหม่: ศูนย์จ้วงศาสตร์ สภาสังคมศาสตร์ มณฑลกวางสี ประเทศจีน.
- ฉิน หน้อยซาง. (2539). *การศึกษาการสร้างและการถ่ายทอด: แหล่งกำเนิดเคียงกันระหว่างจ้วง-ไทย*. เชียงใหม่: สภาวิจัยชนชาติแห่งกวางสี ประเทศจีน ร่วมกับโครงการศึกษาชนชาติไทฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ.
- ฉิน เหง้า หลิง. (2556, 16 กุมภาพันธ์). ผู้เชี่ยวชาญและนักสะสมกลองมโหระทึกในอำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์.
- ชโล บุญช่วย. (2532). *ความเชื่อที่ปรากฏในพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา*. ชลบุรี: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชิน อยู่ดี. (2517). *อดีต*. กรุงเทพฯ: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
 _____ (2529). *บิดาวิชาก่อนประวัติศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์มณเฑศ.

- โชติช่วง นาดอน. (2548). *กวางสี: ถิ่นเครือญาติไท*. กรุงเทพฯ: ซิลค์เวอร์ม.
- ทวีป วรดิถก. (2538). *ประวัติศาสตร์จีน*. กรุงเทพฯ: สุภาพใจ.
- ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. (2515). *สังคมวิทยาชนบท*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คนัย ไชยโยธา. (2538). *หลักไวยากรณ์: ประโยคและสำนวนในภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ตรงใจ หุดางกูร. (2547). *โครงการฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ทองต่อ กล้ายไม้ ณ อยุธยา. (2542). พระราชพิธีประจำในรัชกาลปัจจุบัน. *สารานุกรมไทย ฉบับกาญจนาภิเษก*, 2542, 166-168.
- ทัศนีย์ ทานตวนิช. (2523). *การศึกษาและรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะเวลาที่ 2*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน.
- ธวัช ปุณโณทก. (2528). *วัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติความเชื่อ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงเยาว์ ชาญณรงค์. (2542). *วัฒนธรรมและศาสนา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นภาพร เล้าสินวัฒนา. (2549). *การเสด็จขึ้นครองราชย์ พระราชพิธี คติ ความหมายและสัญลักษณ์ แห่งสมมติเทวราช*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มิวเซียมเพรส.
- นันทา ขุนภักดี. (2533). *การพูด (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิยะดา เหล่าสุนทร. (2543). *ไตรภูมิพระร่วง: การศึกษาที่มา*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- ประมวล คิดคินสัน. (2536). *จิตวิทยาการศึกษาพิเศษ*. เอกสารวิชาการลำดับที่ 15/2536 งานส่งเสริม การศึกษาพิเศษระดับประถมศึกษา กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ประสาน กำจรเมฆกุล. (2552). *จ้วงในมณฑลกวางสีของประเทศจีน: อัตลักษณ์การปรับตัวและ ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประเทศไทย. (2555). เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>.
- ประเพณี. (ม.ป.ป.). เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>.
- ปราณี กุลละวณิชย์. (2531). *จ้วงชนชาติไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีน ภาค 2 วัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ภาษาและวัฒนธรรม คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี วงษ์เทศ. (2532). *ความเชื่อและระบบความเชื่อในสังคมไทย* ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ศิลปะการละเล่นและการแสดงพื้นบ้านของไทย หน่วยที่ 1-8. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- _____ (2536). วัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติความเชื่อ. การละเล่นพิธีกรรมในสังคมไทย, 234.
- _____ (2538). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจ้วง-ไทยในมิติประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____ (2538). จ้วง พิธีกรรมขอฝนเพื่อความอุดมสมบูรณ์: การศึกษาวัฒนธรรมชาติไท. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ผาสุก มุทขเมธา. (2535). คติชาวบ้านกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เฟิง อี้ ผิง. (2556, 14 กุมภาพันธ์). กรมประชาสัมพันธ์ในเมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์. พรหมศักดิ์ เจิมสวัสดิ์ และปรีชา นุ่นสุข. (2525). อารยธรรมของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ในแหล่งโบราณคดีชายฝั่งทะเลของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- พรพล ปั่นเจริญ. (2542 ก). กลองมโหระทึกที่พบในประเทศไทย. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการนานาชาติ โบราณคดีไทย-เวียดนามเปรียบเทียบ วัฒนธรรมยุคโลหะ. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____ (2542 ข). การเปรียบเทียบรูปแบบกลองมโหระทึกในประเทศไทย ประเทศจีน และประเทศเวียดนาม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระธรรมราชานุวัตร. (2554). วัดพระแก้ว. เชียงราย: เชียงรายไพศาลการพิมพ์.
- พระพุทธิญาณมุนี. (2550). ตำนานวัดพระธาตุผาเงา. เชียงราย: รำไทยเพรส.
- พระยาอนุমানราชชน. (2503). วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย. ม.ป.ท.
- _____ (2514). วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย. พระนคร: คลังวิทยา.
- _____ (2520). ศาสนาเปรียบเทียบ. ม.ป.ท.
- พระราชพิธีพิชมงคล. (ม.ป.ป.). เข้าถึงได้จาก <http://www.museum.coj.go.th>.
- พระราชพิธีสิบสองเดือน. (ม.ป.ป.). เข้าถึงได้จาก <http://www.baanjommyut.com/library>.
- พาน ชีเชื้อ. (2532 ก). การศึกษาความสัมพันธ์ทางประวัติวัฒนธรรมชนชาติจ้วงจากสถานที่และประเพณีทำนา. เชียงใหม่: โครงการศึกษาชนชาติไทฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่ร่วมกับสาขาวิทยาศาสตร์สังคมแห่งมณฑลกวางสี ประเทศจีน.
- _____ (2532 ข). เทศกาลชนชาติจ้วง อักษรานุกรมตัวอักษรจ้วงโบราณ สารานุกรมชนชาติจ้วง. เชียงใหม่: ศูนย์จ้วงศาสตร์ สภาสังคมศาสตร์ มณฑลกวางสี ประเทศจีน.
- พิสมัย รบชนะชัยพลสุข. (2556). ถิ่นกำเนิดของคนไทยมาจากไหนแน่. เข้าถึงได้จาก <http://eduweb.kpru.ac.th>.

- พิริยะ ไกรฤกษ์. (2533). *ประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดีในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ:
อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป.
- พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. (2545). *ศาสนาและการเมืองในประวัติศาสตร์สุโขทัย-อยุธยา*. กรุงเทพฯ:
พิมพ์เนศ พริ้นติ้ง เซ็นเตอร์.
- ไพโรจน์ นรชาติธำรงวิทย์. (2533). *วิเคราะห์ความเชื่อในเรื่องพระอภัยมณี*. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสารมิตร.
- ไพศาล ภูโพบูลย์, อังคณา ตติรัตน์ และปนัดดา มีสมบัติงาม. (2552). *หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม
และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.1*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- พาน หงก้อย. (2539). *การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสายเลือดของกลุ่มชนชาติจ้วง-ไท*. เชียงใหม่:
คณะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยชนชาติกวางสี ประเทศจีน และศูนย์วิจัยศาสตร์
สภาพสังคมศาสตร์ มณฑลกวางสี ประเทศจีน.
- ปัญญา จิตต์ธรรม. (2518). ความเชื่อ. *วารสารรามคำแหง*, 2(2), 54-72.
- มณี พยอมยงค์. (2529). *ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนัส แก้วบุชา. (2556). อาจารย์ประจำหลักสูตรและคณะกรรมการบริหารหลักสูตร
สาขาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม ระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์.
สัมภาษณ์.
- มโหระทึก. (2555). เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>.
- มื่อ หุ่นจวิน. (2535). *เทศกาลอันหลากหลายของชาวจ้วง*. ม.ป.ท.
- มัญเชิด เดชชาคนา. (2556, 21 พฤษภาคม). นักโบราณคดีไทย. สัมภาษณ์.
- ยวี ลือเจีย. (2529). *การศึกษาวัฒนธรรมดั้งเดิมและความสัมพันธ์ของแหล่งกำเนิดชนชาติจ้วง*.
เชียงใหม่: ศูนย์เข้าศึกษา มหาวิทยาลัยชนชาติกวางสี ประเทศจีน.
- ยาง ยูน. (2556, 15 กุมภาพันธ์). ผู้บรรยายในพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรม เมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน.
สัมภาษณ์.
- รัฐบาลหนานหนิง. (2554). *ประเพณีจ้วง*. เข้าถึงได้จาก <http://thai.nanning.gov.cn>.
- รัตติยา ไชยวงศ์. (2556). ก่อนอรุณรุ่ง ณ ดินแดน รุ่งอรุณแห่งความสุข: พัฒนาการทางวัฒนธรรม
ก่อนสุโขทัยในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง. *ชุมชนอิน โคจีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปริทัศน์
มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 2(3), 67-85.
- รัตนพร เศรษฐ์กุล และเบญจา อ่อนท้วม. (2536). *จ้วง-ไท-ไทย สายใยแห่งวัฒนธรรม*. เชียงใหม่:
โครงการศึกษาชนชาติไท ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ.

- เถี่ยว เพย คาง. (2556, 24 กุมภาพันธ์). ผู้จัดงานเทศกาลบุชาภกบในอำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน.
- เถี่ยว หมิงจวิน. (2539). *การศึกษาวัฒนธรรมบุชาภกบชาติของชนชาติจ้วง*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัย วัฒนธรรมและศิลปะชนชาติแห่งกวางสี ประเทศจีน และมหาวิทยาลัยพายัพ.
- วศิน ปัญญาวุฒตพกุล. (2556). *พระราชวังจันทน์: การรับรู้และความทรงจำของสังคมไทย*. พิษณุโลก: เอกสารประกอบการบรรยาย พระราชวังจันทน์ สถานภาพ องค์ความรู้ รูปลักษณ์ สันฐาน มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วัฒนธรรม. (2555). เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>.
- วันชัย จิงจรสทรัพย์ และศรธรรม ตีรอด. (2553). *ลักษณะของวัฒนธรรมไทย*. เข้าถึงได้จาก <http://thaiculturebuu.wordpress.com>.
- วิเชียร รักการ. (2529). *วัฒนธรรมและพฤติกรรมของไทย*. กรุงเทพฯ: โอเอสพรีนติ้งเฮ้าส์.
- ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สำนักพระราชวัง. (2551). *จุดสารการจัดการองค์ความรู้ สำนักพระราชวังปีที่ 1 ฉบับที่ 4*.
- ศรีศักร วัลลิโภดม และปราณี วงษ์เทศ. (2536). *จ้วง: พี่น้องเผ่าไทยเก่าแก่ที่สุด*. กรุงเทพฯ: ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ส่งศรี วีระประจักษ์. (2507). *กลองมโหระทึกในประเทศไทย*. ม.ป.ท.
- สถาพร ศรีสังข์. (2533). *การประสมประสานทางวัฒนธรรมไทยพุทธและไทยมุสลิมที่ปรากฏใน การละเล่นล้อแห่งของอำเภอกันตังจังหวัดตรัง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมบัติ พลายน้อย. (2556). *การแต่งกายของคนไทย*, สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ๑ เล่มที่ 18. เข้าถึงได้จาก <http://guru.sanook.com/library.php>.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2530). *การพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา: กรณีศึกษาพระสงฆ์นักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์สวย.
- สมศักดิ์ ศรีมทเสริฐ. (2556, 13 พฤษภาคม). *ชานาที่ได้รับรางวัลในพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ*. สัมภาษณ์.
- สาสตร์ แสงสี. (2537). *จ้วง: เครือญาติผู้ยิ่งใหญ่ของตระกูลไทย*. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องการศึกษาเรื่องเผ่าไท ลาว และจ้วง. มหาสารคาม: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

- สิทธิพร ภิรมย์รัตน์. (2547). การอนุรักษ์ชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม: แนวคิด
หลักการ และผลการปฏิบัติ. วารสารหน้าจั่ว, 20.
- สิริกร เขตนคร. (2555). พระราชพิธี คือความเป็นไทย. เข้าถึงได้จาก <http://thaipost.net>.
- สุกมาส ดวงสกุล. (2556, 21 พฤษภาคม). นักโบราณคดี กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรไทย.
สัมภาษณ์.
- สุกัญญา เบนินิด. (2556). โนนหนองหอย: แหล่งผลิตกลองมโหระทึกในประเทศไทย. กรุงเทพฯ:
เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องงาน โบราณคดีกรมศิลปากร.
_____. (2556, 21 พฤษภาคม). นักโบราณคดี กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรไทย. สัมภาษณ์.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2537). คำให้การของบรรณาธิการ ศิลปวัฒนธรรม เรื่อง จี๊ว: เครื่องดนตรีตระกูลไทย
ผู้ยิ่งใหญ่และเก่าแก่ที่สุดคน ไทยที่นี้อยู่อาศัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปะและ
วัฒนธรรมร่วมกับมหาวิทยาลัยศิลปากร.
_____. (2555). อำนาจของผี, พรหมณ์, พุทธ. ม.ป.ท.
- สุพัตรา สุภาพ. (2528). สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม กรอบครัว ศาสนา ประเพณี. กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2544). การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2529). สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- สุวรรณ เกรียงไกรเพ็ชร. (2530). คติชาวบ้านและนิทานชาวบ้านของชนชาติจ้วง: ข้อสังเกต
เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- สุเมธ เมธาวิทยากุล. (2525). สังคัปพิธีกรรม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานพิพิธภัณฑ์อุทยานหุ่นขี้ผึ้งสยาม. (2555). อัตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัยของไทย. เข้าถึงได้จาก
<http://www.scppark.com/place05.php>.
- สำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร. (2546). กลองมโหระทึกในประเทศไทย. กรุงเทพฯ:
อาทิตย์ โพรดักส์ กรุ๊ป.
- เสฐียร โกเศศ. (2514). ประเพณีเบ็ดเตล็ด. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- เสฐียร พันธังยี. (2514). ศาสนาเปรียบเทียบ เล่ม 2. ม.ป.ท.
- เสาวลักษณ์ อนันตสานต์. (2530). ประเภทความเชื่อ. ใน เพ็ญศรี ดุก (บรรณาธิการ), วัฒนธรรม
พื้นบ้าน: คติความเชื่อ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หม่อมเจ้าพูนพิสมัย ดิศกุล. (ม.ป.ป.). ประเพณีไทย. ม.ป.ท.

- หลิน ชูตง. (2540). *ศาสนาและความเชื่อของชาวจ้วง* (พรพรรณ จันทโรนานนท์, แปล). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- หลี่ เจิง ซุน. (2556, 24-25 กุมภาพันธ์). นักวิชาการและนักโบราณคดีในอำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์.
- หลี่ ฟู่เซิง, ฉิน เซียนอาน และพาน ชีซือ. (2525 ก). *ชาวจ้วง: โครงการศึกษาชนชาติไทย*. เชียงใหม่: ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ.
- _____. (2525 ข). *ปรัชญาศีลธรรมชนชาติจ้วง งานศพชนชาติจ้วง ศาสนา และความเชื่อของชาวจ้วง พิธีกรรมในครอบครัว (แต่งงาน)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยพายัพ.
- _____. (2539). *ชาวจ้วง*. ใน รัตนาพร เศรษฐกุล (บรรณาธิการ), *ชาวจ้วง* (เหลียง หยวน หลิง, แปล). กรุงเทพฯ: ตรีศวินม์.
- หย่า จู่เหริน. (2556, 24 กุมภาพันธ์). เจ้าของกลองมโหระทึกในอำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์.
- หลอ หมิง ฉิน. (2556, 15 กุมภาพันธ์). ผู้จัดการฝ่ายโรงงานที่หล่อกลองมโหระทึกในอำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์.
- หวาง อยู่ฉิน. (2556, 24 กุมภาพันธ์). กำนันของอำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์.
- เหลียง ฟู่ หลิน. (2556, 17 กุมภาพันธ์) นักวิชาการและนักโบราณคดีด้านกลองมโหระทึกในเมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์.
- เหลียว เว. (2556, 16 กุมภาพันธ์). ผู้จัดการฝ่ายโรงงานที่หล่อกลองมโหระทึกในอำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์.
- หวาย เจีย หลิน. (2556, 24 กุมภาพันธ์). นักตีกลองมโหระทึกของหมู่บ้านตงลา อำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์.
- หวาย ฉิ่ง ฉง. (2556, 25 มีนาคม). พ่อกบ ในเทศกาลบูชากบ พ.ศ. 2556 ในอำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์.
- หวาย เซียง ฉิว. (2556, 24 กุมภาพันธ์). นักตีกลองมโหระทึกของหมู่บ้านตงลา อำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์.
- หวาย โช ฉวาน. (2556, 24 กุมภาพันธ์). นักตีกลองมโหระทึกของหมู่บ้านตงลา อำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์.
- หวาย ผู่ ซิ่ง. (2556, 24 กุมภาพันธ์). นักตีกลองมโหระทึกของหมู่บ้านตงลา อำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์.

เหวย โย่ หง. (2556, 25 มีนาคม). ผู้จัดงานเทศกาลบุชากบในอำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์.

เหวย ว่าน อี้. (2556, 24 กุมภาพันธ์). นักสะสมกลองมโหระทึกในอำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี กวางสี ประเทศจีน. สัมภาษณ์.

เหวย เหม่ย เอ้อ. (2556, 24 กุมภาพันธ์). ผู้จัดงานเทศกาลบุชากบในอำเภอตงหลาน เมืองเหอฉี กวางสี ประเทศจีน.

อนันต์ ตุดมา. (2556, 19 มิถุนายน). เจ้าพนักงานกองพระราชพิธี สำนักพระราชวังไทย. สัมภาษณ์.

อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์ Identity การทบทวนทฤษฎี และกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

อมรา พงศาพิชญ์. (2555). *การศึกษาเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม*. เข้าถึงได้จาก

<http://guru.sanook.com>.

อวี๋ หู อวี๋. (2535). *เครื่องแต่งกายตามประเพณีของชาวจ้วง* (พรพรรณ จันทโรนานนท์, แปล).

นครปฐม: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อวี๋ หู อวี๋ และม้อ หวน จริน. (ม.ป.ป.). *ประเพณีความเป็นอยู่ของชาวจ้วง* (มาลินี ชาญวิภาส, แปล).

กรุงเทพฯ: หอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุทัย ดุลยเกษม. (2537). *จ้วงแห่งมณฑลกวางสี: จีนหรือไทย?*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

_____. (2548). *ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

อุรคินทร์ วิริยะปฐมนะ. (2510). *ประเพณีไทย ฉบับพระมหาราชครูฯ*. พระนคร: ประจักษ์วิทยา.

อำนาจ จิตต์กลาง. (2556). *เทศกาลของไทยมีอะไรบ้าง เทศกาลประเพณีไทย ทั้ง 12 เดือน*.

เข้าถึงได้จาก <http://siamtradition.blogspot.jp>.

Bierstedt, Meehan & Samuelson. (1964). *Modern social science*. New York: McGraw-Hill.

Broom & Zelznick. (1969). *Sociology*. New York: Raw. Peterson and Co.

Chalengsak, C. (2556). *วัฒนธรรม*. เข้าถึงได้จาก <http://www.sainampeung.ac.th>.

Charles, H. & Rachanie, T. (2012). *Early Thailand from prehistory to Sukhothai*. Bangkok,

Thailand: Sirivatana Interprint Public.

Edwin, R., Anderson, S. & Alvin, S. J. (1967). *Encyclopedia of Social Science*. New York:

Macmillan Publishers.

Electionworld. (2549). *แผนที่ประเทศไทย*. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaicanada.com>.

- Franz, H. (1902). *Alte metalltrommeln and Sudost-Asien* (Shi Zhong-jian, Trans.). Shanghai: Shanghai Ancient Books Publishing House.
- Guangxi Zhuang Autonomous Region Museum. (1991). *List of Guangxi's bronze drums*. Nanning: Heritage publishing house.
- _____. (2010). *From bronze drums of Zhuang to forecast national Traditional culture's Inheritance and Development in China*. n.p.
- He, Z. T. (2008). The bronze drum culture research. *Journal of Wenshan Teacher's Collage*, 21(3), 23.
- Li, Y. Y. (2002, 15 August). The story of bronze drums. *Lian He Bao*.
- Li, W. C. (1979). Classification and period judgment of bronze drums in South China. *Archeology*, 1, 66.
- Liang, F. L., Wu, W. F., Huang, Q. S., & Xie, R. W. (2009). *The bronze drums of Hechi*. Guangxi: Geological printing plant, Guangxi.
- Office of Guangxi Museum of Nationalities. (2001). *Bronze drums*. Nanning: Guangxi sail exhibition design & engineering.
- Qin, G. H., Liang, T. W., & Wei, X. L. (1984). *Zhuang nationality*. Guangxi: Ethnic Publishing House.
- Shih, C. C. (1984). The new interpretation of decorative patterns of bronze drums. *Guizhou Social Sciences*, 4, 70.
- The Vietnam Social Science Publishing House. Z1990X. *Dong Song Drums in Vietnam*. Vietnam: The Vietnam Social Science Publishing House.
- Wang, M. F. (2007). *Origin of the "Na-culture"*. Kunming: Yunnan Nationalities Publishing House.
- Xing, L. (2011). *Music research of Guangxi bronze drums*. Nanning: Guangxi Art Institute.
- Yuan, H. T., Huang, W. W., & Tang, J. L. (2005). The protection of bronze drum culture and heritage-case study in Zhou Le district, Lan Yang village, Donglan Jiang town. *Periodical of Guangxi University for Nationalities*, 11(4), 61-84.
- Zhang, D. R. (2009). *The cultural studies of the legend of the bronze drums of Zhuang*. Nanning: Guangxi University for Nationalities.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตำแน่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๖๒๐.๑/ว.๖๘๘๓

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต. แสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พราหมณ์ ศิษณพันธ์ุ รังสิพราหมณกุล
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวนิ่ แซ่ยู (Ms. Ni Yu) นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กรณีศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์สุวิทย์ จิระมณี ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่าน โดยผู้วิจัยจะขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๑ กรกฎาคม ถึง ๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๖ อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของบัณฑิตศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เทพศักดิ์ ทองนพคุณ)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์

โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐- ๒๕๑๐ โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๑๐๔๒

มือถือ นิสิต ๐๘๕-๑๓๒-๕๗๐๖

ที่ ศธ ๖๖๒๐.๑/ว.๒๔๘๓

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน หัวหน้ากลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากร
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวนิ แชยู (Ms. Ni Yu) นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กรณีศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์สุวิทย์ จิระมณี ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก พนักงานกลุ่มโบราณคดี โดยผู้วิจัยจะขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๑ กรกฎาคม ถึง ๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๖ อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของบัณฑิตศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เทพศักดิ์ ทองนพคุณ)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์
โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐-๒๕๑๐ โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๑๐๔๒
มือถือ ๐๘๕-๑๓๒-๕๗๐๖

ที่ ศธ ๖๖๒๐.๑/ว.๖๕๗

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน หัวหน้ากองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวนิ่ แซ่ยู (Ms. Ni Yu) นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กรณีศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกระหว่างชนชาติไทยกับกลุ่มชนชาวจ้วง” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์สุวิทย์ จิระมณี ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก พนักงานฝ่ายพิธีการ โดยผู้วิจัยจะขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๑ กรกฎาคม ถึง ๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๖ อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของบัณฑิตศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เทพศักดิ์ ทองนพคุณ)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์

โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐-๒๕๑๐ โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๑๐๔๒

มือถือ ๐๘๕-๑๓๒-๕๗๐๖

20th Jan., 2013

Faculty of Fine and Applied arts
Burapha University
169 Long-Hard Bangsaen Rd. Seansuk,
Muang Chonburi 20131, Thailand

Introduction

Office of Guangxi Museum:

This is to introduce Miss. Ni Yu, our graduate student in Major Art and Cultural Administration (Student ID: 54920570), who will go to take pictures, measure, interview and have other data collection activities for the thesis "A COMPARATIVE CASE STUDY BETWEEN CULTURAL BELIEFS OF THAI AND ZHUANG ON BRONZE DRUMS" in 11th Feb.-31st Mar., 2013.

We shall appreciate any help you can give Miss. Ni Yu.

Yours faithfully

(Associate Professor Thepsakdi Thongnopkoon)

(Dean of faculty of fine and applied arts, Burapha University)

Faculty of Fine and Applied arts, Burapha University, Thailand
Address: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
Tel: 0066-3810-2222 ext. 2510, 2511
Fax: 0066-3839-1042
Website: www.fineart.buu.ac.th

20th Jan., 2013

Faculty of Fine and Applied arts
Burapha University
169 Long-Hard Bangsaen Rd. Seansuk,
Muang Chonburi 20131, Thailand

Introduction

Dear Mr. Wei Wan-yi:

This is to introduce Miss. Ni Yu, our graduate student in Major Art and Cultural Administration (Student ID: 54920570), who will go to take pictures, measure, interview and have other data collection activities for the thesis "A COMPARATIVE CASE STUDY BETWEEN CULTURAL BELIEFS OF THAI AND ZHUANG ON BRONZE DRUMS" in 11th Feb.-31st Mar., 2013.

We shall appreciate any help you can give Miss. Ni Yu.

Yours faithfully

(Associate Professor Thepsakdi Thongnopkoon)

(Dean of faculty of fine and applied arts, Burapha University)

Faculty of Fine and Applied arts, Burapha University, Thailand
Address: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ค.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
Tel: 0066-3810-2222 ext. 2510, 2511
Fax: 0066-3839-1042
Website: www.fineart.buu.ac.th

20th Jan., 2013

Faculty of Fine and Applied arts
Burapha University
169 Long-Hard Bangsaen Rd. Seansuk,
Muang Chonburi 20131, Thailand

Introduction

Dear Mr. Chen Yao-ling:

This is to introduce Miss. Ni Yu, our graduate student in Major Art and Cultural Administration (Student ID: 54920570), who will go to take pictures, measure, interview and have other data collection activities for the thesis "A COMPARATIVE CASE STUDY BETWEEN CULTURAL BELIEFS OF THAI AND ZHUANG ON BRONZE DRUMS" in 11th Feb.-31st Mar., 2013.

We shall appreciate any help you can give Miss. Ni Yu.

Yours faithfully

(Associate Professor Thepsakdi Thongnopkoon)

(Dean of faculty of fine and applied arts, Burapha University)

Faculty of Fine and Applied arts, Burapha University, Thailand

Address: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

Tel: 0066-3810-2222 ext. 2510, 2511

Fax: 0066-3839-1042

Website: www.fineart.buu.ac.th

20th Jan., 2013

Faculty of Fine and Applied arts
Burapha University
169 Long-Hard Bangsaen Rd. Seansuk,
Muang Chonburi 20131, Thailand

Introduction

Dear Mr. Jiang Ting-yu:

This is to introduce Miss. Ni Yu, our graduate student in Major Art and Cultural Administration (Student ID: 54920570), who will go to take pictures, measure, interview and have other data collection activities for the thesis "A COMPARATIVE CASE STUDY BETWEEN CULTURAL BELIEFS OF THAI AND ZHUANG ON BRONZE DRUMS" in 11th Feb.-31st Mar., 2013.

We shall appreciate any help you can give Miss. Ni Yu.

Yours faithfully

(Associate Professor Thepsakdi Thongnopkoon)

(Dean of faculty of fine and applied arts, Burapha University)

Faculty of Fine and Applied arts, Burapha University, Thailand
Address: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
Tel: 0066-3810-2222 ext. 2510, 2511
Fax: 0066-3839-1042
Website: www.fineart.buu.ac.th

20th Jan., 2013

Faculty of Fine and Applied arts
Burapha University
169 Long-Hard Bangsaen Rd. Seansuk,
Muang Chonburi 20131, Thailand

Introduction

Office of Cultural relic's management station:

This is to introduce Miss. Ni Yu, our graduate student in Major Art and Cultural Administration (Student ID: 54920570), who will go to take pictures, measure, interview and have other data collection activities for the thesis "A COMPARATIVE CASE STUDY BETWEEN CULTURAL BELIEFS OF THAI AND ZHUANG ON BRONZE DRUMS" in 11th Feb.-31st Mar., 2013.

We shall appreciate any help you can give Miss. Ni Yu.

Yours faithfully

(Associate Professor Thepsakdi Thongnopkoon)

(Dean of faculty of fine and applied arts, Burapha University)

Faculty of Fine and Applied arts, Burapha University, Thailand
Address: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
Tel: 0066-3810-2222 ext. 2510, 2511
Fax: 0066-3839-1042
Website: www.fineart.buu.ac.th

20th Jan., 2013

Faculty of Fine and Applied arts
Burapha University
169 Long-Hard Bangsaen Rd. Seansuk,
Muang Chonburi 20131, Thailand

Introduction

Dear Mr. Liang Fu-lin:

This is to introduce Miss. Ni Yu, our graduate student in Major Art and Cultural Administration (Student ID: 54920570), who will go to take pictures, measure, interview and have other data collection activities for the thesis "A COMPARATIVE CASE STUDY BETWEEN CULTURAL BELIEFS OF THAI AND ZHUANG ON BRONZE DRUMS" in 11th Feb.-31st Mar., 2013.

We shall appreciate any help you can give Miss. Ni Yu.

Yours faithfully

(Associate Professor Thepsakdi Thongnopkoon)

(Dean of faculty of fine and applied arts, Burapha University)

Faculty of Fine and Applied arts, Burapha University, Thailand
Address: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
Tel: 0066-3810-2222 ext. 2510, 2511
Fax: 0066-3839-1042
Website: www.fineart.buu.ac.th

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์: วัฒนธรรมความเชื่อ และประเพณีของกลองมโหระทึก

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล ..... อายุ ..... ปี
2. ประเทศ/เชื้อชาติ ..... โทรศัพท์ติดต่อ.....
3. ตำแหน่ง/หน้าที่/ บทบาท .....
4. ภูมิลำเนา.....
5. ที่ทำงาน.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวกับประเพณีความเชื่อของกลองมโหระทึก

1. มีประเพณี/พระราชพิธีที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึกอะไรบ้าง
  - 1.1 ประเพณี/พระราชพิธีชื่ออะไร

*กลองมโหระทึกใช้ประกอบประเพณีความเชื่อนี้ในระดับใด

- ในส่วนกลาง(ระดับรัฐบาล)
- เรื่องการถือ โขกลางในระดับชาวบ้าน
- ทางความเชื่อ/ศาสนา (พุทธ/พราหมณ์)
- ประเพณีความเชื่ออื่น ๆ

- 1.2 วัตถุประสงค์ของประเพณี/พระราชพิธีคืออะไร

- 1.3 ช่วงเวลาประกอบประเพณี/พระราชพิธี ประกอบในวันไหน เดือนไหน

- 1.4 สถานที่ประกอบประเพณี/พระราชพิธี ประกอบที่ไหน

1.5 ประวัติความเป็นมาของประเพณี/พระราชพิธีเป็นอย่างไร

.....

.....

2. ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับประเพณี/พระราชพิธีเป็นอย่างไร

.....

.....

3. ขั้นตอนการประกอบประเพณี/พระราชพิธีระยะเวลาที่กลองเป็นอย่างไร

.....

.....

4. วิธีการตีกลองมโหระทึกเป็นอย่างไร ตีเป็นจังหวะใด

.....

.....

5. บุคคลที่เข้าร่วมประเพณี/พระราชพิธี

5.1 ผู้ประกอบพิธีเป็นใคร มีกี่คน

.....

.....

5.2 ผู้ตีกลองเป็นใครตีกี่คน

.....

.....

5.3 ผู้เก็บกลองเป็นใคร

.....

.....

5.4 ผู้เข้าร่วมพิธีอื่น ๆ มีใครบ้าง

.....

.....

6. อุปกรณ์ที่ ประกอบประเพณี/พระราชพิธี

6.1 กลองมโหระทึกตีร่วมกับเครื่องดนตรีใด

.....

.....

6.2 การแต่งกายของผู้ติดลองผู้ชาย/ผู้หญิงเป็นอย่างไร

.....

.....

6.3 อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในประเพณี/พระราชพิธีมีอะไรบ้าง

.....

.....

7. บทบาทความสำคัญของกลองมโหระทึกในประเพณี/พระราชพิธีเป็นอย่างไร

.....

.....

8. วิธีการจัดเก็บรักษากลองในช่วงเวลาที่ไม่ใช่เป็นอย่างไร

.....

.....

ลงชื่อ	ผู้ให้สัมภาษณ์
สัมภาษณ์เมื่อ...../...../.....	

ภาคผนวก ช
โน้ตดนตรีของกลองมโหระทึก
ในเมืองหนือเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง ประเทศจีน

ได้ผ่านการช่วยเหลือของสถานการดูแลวัดอุโบสถในเมืองเหนือในทางสี่ ผู้วิจัยได้รวบรวมโน้ตของกลองมโหระทึกจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. โน้ตดนตรีของอำเภอเทียนเอ้อ เมืองเหนือ

打击乐一 召 集 鼓

$\frac{2}{4}$

中速、稍快

传授 索文才 (壮)

记谱 吴燕萍 梁 明 (壮)

锣 鼓 字 谱	昌冬 昌	昌冬 昌	昌冬 昌冬	昌冬 昌	
小皮 鼓	X X X	X X X	X X X X	X X X	
铜 鼓	X X X	X X X	X X X X	X X X	
大 钹	X 0	X 0	X X	X 0	
小小 钹	X X	X 0	X X	X 0	
大 锣	0 X	0 X	0 0	0 X	

打 击 乐 二

$\frac{2}{4}$

中速、稍快

锣 鼓 字 谱	昌冬昌冬冬	昌冬 昌	昌冬昌冬冬	昌冬 昌	
小皮 鼓	X X X X X	X X X	X X X X X	X X X	
铜 鼓	X X X	X X X	X X X X	X X X	
大 钹	X X	X 0	X X	X 0	
小小 钹	X X	X X X	X X	X X X	
大 锣	0 0	0 X	0 0	0 X	

打击乐三 七十二斑鸠

 $\frac{2}{4}$

中速

锣字鼓谱	昌冬 昌冬	昌冬冬冬 昌
小皮鼓	X X X X	X X X X X
铜鼓	X X X X	X X X
大钹	X X	X X X
小小钹	X X X X	X X X X X
大锣	0 0	0 X

2. โน้ตดนตรีของอำเภอตงหลานเมืองเหนือ

打击乐

 $\frac{2}{4}$

中速、稍快

传授 覃安福 覃安忠 覃义忠

记谱 李坤荣 韦安英

锣字鼓谱	[1] 都 冬	都 冬	[4] 都当 冬达	都当 冬达	都当 冬达	都当 冬达
公铜鼓1	X 0	X 0	X 0	X 0	X 0	X 0
公铜鼓2	0 X	0 X	0 X	0 X	0 X	0 X
母铜鼓1	0 0	0 0	0 X 0	0 X 0	0 X 0	0 X 0
母铜鼓2	0 0	0 0	0 0 X	0 0 X	0 0 X	0 0 X
铜鼓边 ^②	0 X	X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X

锣鼓字	〔8〕						〔19〕
	都当同同	都都同同	当都同同	都当同同	都都同同	当都同同	
皮鼓	X X	X X	<u>X X X X X X</u>	X <u>X X X</u>	<u>X X X X X X</u>	X X	
公铜鼓1	X X	<u>X X 0 X</u>	<u>0 X 0</u>	X X	<u>X X 0 X</u>	<u>0 X 0</u>	
公铜鼓2	0 X	0 X	0 X	0 X	0 X	0 X	
母铜鼓1	<u>0 X 0 X</u>	0 <u>X 0</u>	X <u>X X</u>	<u>0 X 0 X</u>	0 X	X <u>X X</u>	
母铜鼓2	0 <u>0 X</u>	0 <u>0 X</u>	0 <u>0 X</u>	0 <u>0 X</u>	0 <u>0 X</u>	0 <u>0 X</u>	

锣鼓字	〔16〕					
	都当同同	都当冬达	都当冬达	都当冬达	都当冬达	都当冬达
皮鼓	X <u>X X X</u>	<u>X X X X</u>	<u>X X</u> <u>X X</u>	<u>X X</u> <u>X X</u>	<u>X X</u> X	X X
公铜鼓1	<u>X 0 X 0</u>	X 0	X 0	X 0	X 0	X 0
公铜鼓2	0 X	0 X	0 X	0 X	0 X	0 X
母铜鼓1	<u>0 X 0 X</u>	<u>0 X 0</u>	<u>0 X 0</u>	<u>0 X 0</u>	<u>0 X 0</u>	<u>0 X 0</u>
母铜鼓2	0 <u>0 X</u>	0 <u>0 X</u>	0 <u>0 X</u>	0 <u>0 X</u>	0 <u>0 X</u>	0 <u>0 X</u>

锣鼓字	〔20〕			〔24〕		
	同同冬达	同同达冬	同同达达	同同冬达	同同达冬	同同达达
皮鼓	X <u>X X X</u>	<u>X X X X</u>	<u>X X X X X X</u>	<u>X X X X</u>	X X	X X
公铜鼓1	X 0	X 0	X 0	X 0	X 0	X 0
公铜鼓2	X X	<u>X X 0 X</u>	<u>0 X 0</u>	X X	<u>X X 0 X</u>	<u>0 X 0</u>
母铜鼓1	<u>0 X 0</u>	<u>0 X 0</u>	<u>0 X 0</u>	<u>0 X 0</u>	<u>0 X 0</u>	<u>0 X 0</u>
母铜鼓2	<u>0 X 0 X</u>	0 X	X <u>X X</u>	<u>0 X 0 X</u>	0 X	X <u>X X</u>

锣鼓字	[28]																			
	同	同	达	冬	都	当	冬	达	都	当	冬	达	都	当	冬	达	都	当	冬	达
皮鼓	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
公铜鼓1	X	0			X	0			X	0			X	0			X	0		
公铜鼓2	X	X	0	X	0	X	0		0	X	0		0	X	0		0	X	0	
母铜鼓1	0	X	0		0	X	0		0	X	0		0	X	0		0	X	0	
母铜鼓2	0		X	0	0		0	X	0		0	X	0		0	X	0		0	X
铜鼓边	0	0			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

锣鼓字	[32]															
	都	当	冬	达	都	当	冬	达	都	当	冬	达	都	当	冬	达
皮鼓	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
公铜鼓1	X	0			X	0			X	0			X	0		
公铜鼓2	0	X	0		0	X	0		0	X	0		0	X	0	
母铜鼓1	0		X		0	X	0		0	X	0		0	X	0	
母铜鼓2	0		0	X	0		0	X	0		0	X	0		0	X

锣鼓字	[36]								(众喊)	
	都	当	冬	达	都	当	冬	达	都	当
皮鼓	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
公铜鼓1	X	0			X	0			X	0
公铜鼓2	0	X	0		0	X	0		0	X
母铜鼓1	0	X	0		0	X	0		0	X
母铜鼓2	0		0	X	0		0	X	0	
铜鼓边	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
									0	0

ภาคผนวก จ

บทอวยพรในเทศกาลบวชกบและเพลงพื้นเมืองภาษาจีนและภาษาไทย

เพลงพื้นเมืองที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึกในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วงประเทศจีน

ภาษาจีน:

鲁班造房子，有高又有低；
 龙王造雨露，人间得甘霖；
 盘古造人类，有壮人汉人；
 云南造明镜，五官看分明；
 廖平造铜鼓，天下喜盈盈。

ภาษาไทย:

หลู่ป๋ัน (鲁班)สร้างบ้าน มีทั้งสูงทั้งต่ำ
 โทลงหวัง (龙王)สร้างน้ำฝนน้ำค้าง โลกมนุษย์ได้รับน้ำฝน
 ผันกู่ (盘古)สร้างมนุษย์ มีชาวจ้วงชาวฮั่น
 หวินหนาน (云南)สร้างกระจกที่ใสสะอาด มองเห็นทั้งหน้าได้อย่างชัดเจน
 เรี่ยวผิง (廖平)สร้างกลองมโหระทึก ได้ฟ้ามีความสุข
 (เหลียงฟู่ หลิน, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่17กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556)

บทอวยพรในเทศกาลบูชาของอำเภอตงหลาน เมืองเหอหนือ
เขตปกครองตนเองกวางสีจ้วงประเทศจีน

ภาษาจีน:

哈——豪——

今年过完了，又要进明年；

样样都灵验，事事能成功；

母猪也能生，母牛也能育。

家里什么都富足：

牛栏里有黑牛白牛，家庭里有儿有女；

什么都成功，过得比人好。

建房很顺利，砖瓦都牢固；

十间大瓦房，五层好楼房；

有风有雨来，吹也不会倒；

坐在房子里，能避风与霜。

养鸡成肥鸡，养狗成猎狗；

老鹰天上飞，也不能来冲；

守家像马蜂筑巢，做事像燕子做窝。

家里有女孩，一天能做三六床被子；

聪明伶俐，不用去规划，干活顺手；

家里有男孩，走一步能顶人家三步；

跨越深水，可以打土匪，纵横驰骋。

哈——豪——

红薯一个比一个大，芋头今年比去年大；

一个要三五个人去抬，一个要三五个人去扛；

红薯芋头可以养家糊口，吃一个饱三天；

小孩也爱吃，大人也喜欢。

小米结满山坡，鸭脚粟硕果累累，高粱长长一条；

一支谷穗三百粒米，没有一颗空；

一支谷穗四百粒米，没有一颗扁；

去年那些更不用说，今年的每一粒大得像鸡蛋。
 财富像鱼蛋一样多，竹编容器里全都是满的；
 蝌蚪都能长成青蛙四散独立生活，
 儿女都能成为人才自己成家立业。
 家家户户我们都祝福啊：
 蚂拐进到菜园里，家里青菜吃不完；
 蚂拐进到竹园里，家里竹笋吃到腻。
 子孙都去送蚂拐，三句话告诉子孙：
 得送蚂拐去坟山。
 要帮蚂拐砌坟墓。
 山上树林中有三条彩旗，其中有公有母有仔，上面还有六朵纸花。

ภาษาไทย:

ฮ่าๆๆๆๆๆๆๆ โส้ๆๆๆๆๆๆๆ
 ปีนี้ผ่านพ้นไปแล้ว ก็จะไปปีใหม่อีกแล้ว
 ทำทุกอย่างก็จะราบรื่น ชุระเรื่องราวทุกอย่างก็เสร็จสำเร็จ
 แม่หมูกี่ตลอดลูก แม่วัวก็จะตลอดลูกด้วย
 ทุกอย่างในบ้านมีครบถ้วน
 ในคอกวัวมีทั้งวัวสีดำและสีขาวในครอบครัวจะมีลูกชายลูกสาว
 ทุกอย่างจะสำเร็จ ชีวิตดียิ่งกว่าคน
 สร้างบ้านก็ราบรื่น บ้านที่สร้างมาก็แข็งแรง
 มีบ้านเรือนใหญ่โตหลายๆหลัง มีตึกสูงห้าชั้น
 มีลมมีฝนมา พัดเป่าก็ไม่ล้ม
 นั่งอยู่ในห้อง สามารถหลบลมหลบน้ำค้าง
 เลี้ยงไก่ไก่อ้วน เลี้ยงสุนัข สุนัขก็ฉลาด
 นกอินทรีลอยบนฟ้า ก็ไม่สามารถจับไก่จับสุนัขไปได้
 ป้องกันบ้านเหมือนผึ้งเฝ้ารัง ทำงานก็เหมือนนกนางแอ่นทำรัง
 ในบ้านมีลูกสาว ในหนึ่งวันทำผ้าห่มได้ถึงสามผืน
 ฉลาดคล่องแคล่ว ไม่ต้องวางแผนก็ทำงานคล่องมือ
 ในบ้านมีลูกชาย เดินก้าวเดียวถึงจุดสุดยอด

ก้าวข้ามน้ำลึก ต่อสู้กับโจรท้องถิ่น ใช้ชีวิตอย่างคล่องแคล่ว
 ฮ่าๆๆๆๆๆๆ โส้ๆๆๆๆๆๆ
 มันทะลุใหญ่ทุกอัน หัวเผือกก็ใหญ่ขึ้นทุกปี
 หนึ่งอันต้องใช้คนยกสามถึงห้าคน หนึ่งอันต้องใช้คนแบกสามถึงห้าคน
 มันทะลุและหัวเผือกสามมารดเลี้ยงครอบครัวได้ กินหนึ่งอันอิ่มถึงสามวัน
 ลูกหลานก็ชอบกิน ผู้ใหญ่ก็ชอบกิน
 ข้าวฟ่างออกผลเต็มเนินเขา ข้าวตังเปิดมีผลเยอะ ข้าวฟ่างหนึ่งพวงมีรวงยาว
 หนึ่งพวงมีสามร้อยเมล็ด แต่ละเมล็ดไม่มีกลวง
 รวงข้าวหนึ่งรวงมีสี่ร้อยเมล็ด ไม่มีมีแบนซกเมล็ดเลย
 ข้าวของปีที่แล้วความเยอะไม่ต้องพูดถึงข้าวของปีนี้แต่ละเมล็ดใหญ่เหมือนไข่ไก่
 ทรัพย์สมบัติก็เหมือนไข่ปลา ในเครื่องจักรสานไม้ไผ่เต็มหมดทุกอัน
 ลูกกบลูกเขียดต่างก็เติบโตแบ่งแยกไปทุกทิศทุกทางใช้ชีวิตด้วยตนเอง
 ลูกหลานก็เป็นคนดีมีความรู้ความสามารถและแต่งงานเป็นฝั่งเป็นฝา
 พวกเราจะอวยพรให้ทุกครอบครัว
 กบเข้ามาในสวนผักกินแมลงผักจึงเก็บผลได้เยอะ
 กบเข้ามาอยู่ในป่าไผ่กินแมลง หน่อจึงเก็บผลได้เยอะ
 ลูกหลานทั้งหมดไปส่งกบเพื่อฝังศพกบ มีสามประโยชน์ที่ต้องบอกลูกหลาน
 ต้องส่งกบไปให้ถึงที่ฝังกบ
 ต้องสร้างก่อสุสานให้กบ
 ในป่าบนภูเขามีสงหลากสี่สามเส้นในสามเส้นนี้มีพ่อแม่ลูก
 ข้างบนยังมีดอกไม้กระดาศ 6 ดอก
 ฮ่าๆๆๆๆๆๆๆ โส้ๆๆๆๆๆๆๆ

(เหวยจิ้งฉง, เหวยโยหงส์สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2556. หลี เจิง ชุน เป็นผู้แปล

จากภาษาจ้วงเป็นภาษาจีน)

เพลงกลองมโหระทึกของเด็กในงานแต่งงานเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วงประเทศจีน

ภาษาจีน:

啾！啾！啾！啾！
 啾啾啾啾啾啾，啾啾啾啾啾啾！
 啾啾啾啾啾啾，啾啾啾啾啾啾！
 贺！贺！贺！贺！敲起铜鼓来祝贺！
 主人喝喜酒，恭喜他发财！
 乐！乐！乐！乐！铜鼓皮鼓齐欢歌。
 姐妹们好！兄弟们好！
 你们同举杯，请把喜酒喝。
 啾啾啾，啾啾啾。
 喝喝喝，喝喝喝。
 唱歌打铜鼓，谢亲友贵客。
 主家娘大方，来客请喝醉。
 好月吉利日，今时最美满。
 啾啾啾啾啾啾，啾啾啾啾啾啾！
 啾啾啾啾啾啾，啾啾啾啾啾啾！
 接新娘进门，世代得钱财。
 当家多欢喜，人心大快乐。
 乐乐乐，乐乐乐。
 贺贺贺，贺贺贺。
 主人喝喜酒，众人同庆贺。
 铜鼓啾啾响，千万好事来。

ภาษาไทย:

nong lang nong lang
 nong lang nong lang nong nong
 nong lang nong lang nong nong
 lang nong lang nong lang lang.

lang nong lang nong lang lang

มาร่วมตีกลองมโหระทึกอวยพร

เจ้าภาพค้ำเหล้ามงคล ขอให้ร่ำรวยเงินทองมากมาย

เสียงเพลง เสียงกลองดัง อย่างดีอกดีใจ

สวัสดิเหล่าพี่น้องทั้งหลาย

มาค้ำเหล้ามงคล ชนแก้วกัน

nong lang nong nong lang nong

ขอเชิญค้ำ ขอเชิญค้ำ

ตีกลองร้องเพลง ขอขอบคุณแขก มิตรสหาย

ขอเชิญเจ้าของบ้านใจกว้างเชิญมาร่วมค้ำเหล้ามงคลนี้ให้มากมาย

เดือนนี้เป็นเดือนที่มงคล เวลานี้ช่างเต็มไปด้วยความสุข

nong lang nong lang nong nong

nong lang nong lang nong nong

lang nong lang nong lang lang

lang nong lang nong lang lang

รับเจ้าสาวเข้าบ้าน ขอให้มีความสุขไปตลอด

เป็นครอบครัวที่มีแต่ความสุข จิตใจก็เบิกบานมีแต่ความสุข

ขอให้มีความสุข ขอให้มีความสุข

มาร่วมอวยพร มาร่วมอวยพร

ขอให้ทุกคนมาร่วมอวยพร ค้ำเหล้ามงคล

เสียงกลองมโหระทึกดัง นี่คือนิมิตหมายของเรื่องที่ดี

(เหลียง ผู้ หลิน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556, จีน เจี้ยน ผินเป็นผู้แปลจาก

ภาษาจ้วงเป็นภาษาจีน)

ภาคผนวก จ
ดัชนีคำศัพท์ภาษาจีน

ดัชนีคำศัพท์ภาษาจีน

ภาษาจีน	การออกเสียง	ความหมาย
ชื่อเทพเจ้า		
天娘母	เทียนเหนียงมู่	เจ้าแม่เทียนเหนียงมู่
蚂拐	มากว๊ว	กบ
布洛陀	บูโล่โต	ศาสดาของชาวจ้วง
勤王酒鬼	ฉินหวังจิว๋กู่ย	เจ้าพ่อกลองมโหระทึก
社王	เซ่อหวาง	เจ้าพ่อสังคม
管公	ก่วนกง	เจ้าพ่อสังคม
ชื่อสถานที่		
广西河池市东兰县	อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉือในกวางสี	
河池市东兰县长江乡	ตำบลชางเจียง อำเภอตงหลานเมืองเหอฉือ	
河池市天峨县六排镇那洞村	หมู่บ้านหน้าตั้ง ตำบลหลั่วไฝ อำเภอเทียนเอ้อ เมืองเหอฉือ	
河池市东兰县巴畴乡巴英村	หมู่บ้านปาอิง ตำบลปาโนวอำเภอตงหลาน เมืองเหอฉือ	
河池市南丹县吾隘镇那地村	หมู่บ้านหน้าตั้งตำบลอู้อี้อำเภอหนานตันเมืองเหอฉือ	
河池市巴马县甲篆乡百马村	หมู่บ้านไป่หม่า ตำบลเจี๋ยจ้วนอำเภอปาหม่าเมืองเหอฉือ	
河池市东兰县大同乡、三石乡四合村	หมู่บ้านสี่เหอ ตำบลต้าโถงและตำบลชานชื่ออำเภอตงหลานเมืองเหอฉือ	
河池市东兰县大同乡永模村	หมู่บ้านโหยงม้อ ตำบลต้าโถง อำเภอตงหลานเมืองเหอฉือ	
河池市东兰县金谷乡接浪村	หมู่บ้านเจี๋ยลิ่ง ตำบลจิงกู่ อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉือ	
河池市东兰县长江乡兰阳村和隘洞镇坡拉村	หมู่บ้านหลานหยาง ตำบลชางเจียง กับหมู่บ้านโพรา ตำบลไฮ่ไต้ อำเภอตงหลาน เมืองเหอฉือ	

ภาษาจีน	การออกเสียง	ความหมาย
河池市环江县明伦镇	ตำบลหมิงหลุนอำเภอฮวนเจียง เมืองเหอฉี	
河池市环江县	อำเภอฮวนเจียง เมืองเหอฉี	
河池市巴马县	อำเภอปาหม่า เมืองเหอฉี	
祖义坡	จู่อี้โป	ภูเขาจู่อี้โป
铜鼓湾	ตองกู่วาน	อ่าวกลองมโหระทึก
红水河	หงซู่เหอ	แม่น้ำหงซู่
ชื่อเทศกาลและพิธี		
千鼓之谜	เซียนกู่ฉีอหมี	ปริศนา พันกลองมโหระทึก
铜鼓山歌艺术节	ตองกู่ซานเกออีซู่เจีย	เทศกาลศิลปะกลองมโหระทึก และเพลงพื้นบ้าน
铜鼓大戏	ตองกู่ต้าซี	ละครกลองมโหระทึก
蚂拐节	มากว้ายเจีย	เทศกาลบูชากบ
春节	ชวนเจีย	เทศกาลตรุษจีน
除夕	ชู่ซี	วันส่งท้ายปี
蚂拐道场	มากว้ายเต๋าน่าง	ศาลกบ
蚂拐歌社	มากว้ายเกอเซ่อ	เพลงกบ
找蚂拐	เจ๋ามากว้าย	หากบ
游蚂拐	อวยมากว้าย	แห่กบ
蚂拐拜年	มากว้ายปายเหนียน	อวยพรปีใหม่ของกบ
祭蚂拐	จี๋มากว้าย	บูชากบ
孝蚂拐	เซี่ยมากว้าย	เซ่นไหว้กบ
葬蚂拐	จ้างมากว้าย	พิธีฝังศพกบ
蚂拐亭	มากว้ายติง	ศาลกบ
蚂拐墓	มากว้ายมู่	สุสานกบ
蚂拐父	มากว้ายฟู่	พ่อกบ
蚂拐头	มากว้ายเถา	หัวหน้ากบ
蚂拐王	มากว้ายหวาง	กษัตริย์กบ
蚂拐郎	มากว้ายหลาง	สามีของกบ

ภาษาจีน	การออกเสียง	ความหมาย
祭祀天地	จีซื่อเทียนตี้	บูชาเจ้าพ่อฟ้าดิน
祭祀铜鼓神	จีซื่อถงกู่สืออัน	การบูชาเจ้าพ่อกลองมโหระทึก
祭祀社王	จีซื่อเซ่อหวาง	บูชาเจ้าพ่อสังคม
祭祀土地神	จีซื่อตูตี้สืออัน	บูชาเจ้าพ่อแผ่นดิน
山歌会	ซานเกอห้วย	งานรื่นเริงเกี่ยวกับเพลง พื้นบ้าน
ชื่อชนเผ่า		
瑶族	เหยาจู่	กลุ่มชนชาวเหยา
苗族	เหมียวจู่	กลุ่มชนชาวเหมียว
ชื่อระบำ		
铜鼓舞	ถงกู่อู่	ระบำกลองมโหระทึก
皮鼓舞	ผีกู่อู่	ระบำกลองหนัง
蚂拐出世舞	มากว้ายชู่ซื่ออู่	ระบำการกำเนิดคบบ
毛人舞	เหมมาเหรินอู่	ระบำเหมมาเหริน
驱邪灭瘟舞	ชูลีเยเหมียวนอู่	ระบำไล่ผี
拜蚂拐舞	ไป๋มากว้ายอู่	ระบำบูชาคบบ
拜铜鼓舞	ไป๋ถงกู่อู่	ระบำบูชากลองมโหระทึก
耕田舞	เกินเหเทียนอู่	ระบำไถนา
插秧播种舞	ชางยางปอจุงอู่	ระบำปลูกข้าว
打鱼捞虾舞	ต้าวีวเลาเซียอู่	ระบำช้อนกุ้งช้อนปลา
纺纱织布舞	ฝ่างซาจื่อปู้อู่	ระบำทอผ้า
丰收祭蚂拐舞	ฟิงชวงจี๋มากว้ายอู่	ระบำเกี่ยวข้าว
ชื่ออื่น ๆ		
师公	ซือกง	พ่อมด
皇帝	หสวางตี้	จักรพรรดิ
风水	ฟิงห่วย	คูฮวงจู้ย
老虎抓猪	เหล่าหู่จวาจู	เกม เสือจับหมู
老鹰抓羊	เหล่าอิงจวายาง	เกม เหยี่ยวจับแกะ

ภาษาจีน	การออกเสียง	ความหมาย
抛铜钱	เพาตงเฉียน	เกม โยนเหรียญ
打陀螺	ต้าถั่วหลั่ว	เกม ตีลูกข่าง
公铜鼓	กงตงกู่	พ่อกลองมโหระทึก
母铜鼓	หมู่ตงกู่	แม่กลองมโหระทึก
骆越国	หลั่วเวียกั๋ว	ประเทศลาวเวียด
南越王国	หนานเวียกั๋ว	ประเทศเวียดนามใต้
花山岩画	ฮวาซานยันหว่า	ภาพวาดของภูเขาฮัวซาน
铜鼓博物馆	ตงกู่ป้ออู่กั๋วอัน	พิพิธภัณฑ์กลองมโหระทึก
คำพูด		
铜鼓响，脚板痒	ตงกู่เสียง เจียวปานอย่าง	ได้ยินเสียงกลองมโหระทึกก็จะ เต้นรำ
铜鼓不响不开舞	ตงกู่ปู้เสียงปู้กายอู่	ไม่ตีกลองมโหระทึกจะไม่ เต้นรำ
覆于水，击之	ฝูวีวหั่วย จี้จื่อ	ไว้บนน้ำแล้วตี
风调雨顺 五谷丰登	ฟิงเหทียวยูซุ่น อู่กู่ฟิงเดิน	คุ้มครองให้ฝนตกต้องตาม ฤดูกาล หุบเขาทั้งห้ามีแต่ความ อุดมสมบูรณ์
ชื่อคน		
东林	ตงหลิน	
陈耀灵	เฉิน เหย่า หลิง	
韦万义	เวหวานอี้	
梁富林	เหลียง ฟู่ หลิน	
冯一萍	เฟิง อี้ ผิง	
廖培康	เหลี่ยว เปย คาง	
韦庆雄	เวหวย ฉิ่ง ฉง	
韦友红	เวหวย โย่ หง	
韦相球	เวหวย เซียง ฉิว	
韦福生	เวหวย ฟู่ ชิง	

ภาคผนวก ง
ตารางแสดงยุคสมัยในประวัติศาสตร์จีนและไทย

ตารางแสดงยุคสมัยในประวัติศาสตร์จีนและไทย

ประเทศจีน		ประเทศไทย	
ยุคสมัย	ปี	ยุคสมัย	ปี
ยุคเครื่องหินเก่า	ประมาณ 1,700,000 ปีก่อน – 10,000 ปีก่อน	ยุคหินเก่า	ประมาณ 1,700,000 ปีก่อน – 10,000 ปีก่อน
ยุคเครื่องหินใหม่	ประมาณ 10,000 ปีก่อน – 4,000 ปีก่อน	ยุคเครื่องหินใหม่	ประมาณ 10,000 ปีก่อน – 4,000 ปีก่อน
ราชวงศ์เซี่ย	ประมาณ 2,070 ปีก่อนคริสตศักราช – 1,600 ปีก่อนคริสตศักราช		
ราชวงศ์ซัง	ประมาณ 1,600 ปีก่อนคริสตศักราช – 1,046 ปีก่อนคริสตศักราช		
ราชวงศ์โจวตะวันตก	1,046 ปีก่อนคริสตศักราช – 771 ปีก่อนคริสตศักราช		
ยุคชุนชิว	770 ปีก่อนคริสตศักราช – 476 ปีก่อนคริสตศักราช		
ราชวงศ์ยุคจั้นกั๋ว	475 ปีก่อนคริสตศักราช – 221 ปีก่อนคริสตศักราช		
ราชวงศ์ฉิน	221 ปีก่อนคริสตศักราช – 206 ปีก่อนคริสตศักราช		
ราชวงศ์ฮั่น (ฮั่นตะวันตกฮั่นตะวันออก)	206 ปีก่อนคริสตศักราช – ปีค.ศ. 220		
สามก๊ก (เว่ยสู่อู่)	ปีค.ศ. 220 - ปีค.ศ. 280		
ราชวงศ์จิ้น (จิ้นตะวันตกจิ้นตะวันออก)	ปีค.ศ. 265 - ปีค.ศ. 420		
ราชวงศ์หนานเป่ย์เฉา (ราชวงศ์เหนือราชวงศ์ใต้)	ปีค.ศ. 420 - ปีค.ศ. 589		

ประเทศจีน		ประเทศไทย	
ยุคสมัย	ปี	ยุคสมัย	ปี
ราชวงศ์สุย	ปีค.ศ.581 - ปีค.ศ.618		
ราชวงศ์ถัง	ปีค.ศ.618 - ปีค.ศ.907		
ห้าราชวงศ์	ปีค.ศ.907 - ปีค.ศ.960		
ราชวงศ์เหลียว	ปีค.ศ.907 - ปีค.ศ.1125		
ราชวงศ์ซ่ง (ซ่งเหนือซ่งใต้)	ปีค.ศ.960 - ปีค.ศ.1279		
ฉีเฉีย	ปีค.ศ.1038 - ปีค.ศ.1227		
ราชวงศ์จิน	ปีค.ศ.1115 - ปีค.ศ.1234		
ราชวงศ์หยวน	ปีค.ศ.1206 - ปีค.ศ.1368	สมัยอาณาจักรสุโขทัย	ปีค.ศ.1238 - ปีค.ศ.1348
ราชวงศ์หมิง	ปีค.ศ.1368 - ปีค.ศ.1644	สมัยอาณาจักรอยุธยา	ปีค.ศ.1350 - ปีค.ศ.1767
ราชวงศ์ชิง	ปีค.ศ.1616 - ปีค.ศ.1840	สมัยกรุงธนบุรี	ปีค.ศ.1767 - ปีค.ศ.1782
สาธารณรัฐจีน	ปีค.ศ.1840 - ปีค.ศ.1911	สมัยกรุงรัตนโกสินทร์	ปีค.ศ.1782 - ปัจจุบัน
ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	ปีค.ศ.1949 - ปัจจุบัน		

ตารางที่สรุปข้อมูล

รายการการประกอบ ประเพณีความเชื่อ	กลองมโหระทึกใช้ประกอบ ประเพณีความเชื่อใน	ในส่วนกลาง (ระดับรัฐบาล)	เรื่องการถือโศกกลาง ในระดับชาวบ้าน	ทางความเชื่อ/ศาสนา(พุทธ/พราหมณ์)		ประเพณีความเชื่อ อื่น ๆ
				พุทธ	พราหมณ์	
ประเพณี/ พระราชพิธี	ชื่อประเพณี					
	วัตถุประสงค์					
	ช่วงเวลา					
	สถานที่					
	ประวัติ ความเป็นมา					
ความเชื่อที่เกี่ยวข้อง						
ขั้นตอนการประกอบ ประเพณี/พระราชพิธี (ระยะเวลาตีกลอง)						
วิธีการตีกลองมโหระทึก จังหวัด						

กลองมโหระทึกใช้ประกอบ ประเพณีความเชื่อ รายการการประกอบ ประเพณีความเชื่อ		ในส่วนกลาง (ระดับรัฐบาล)	เรื่องการถือ โขกลาง ในระดับชาวบ้าน	ทางความเชื่อ/ศาสนา(พุทธ/พราหมณ์)		ประเพณีความเชื่อ อื่น ๆ
				พุทธ	พราหมณ์	
บุคคลที่ เข้าร่วม ประเพณี/ พระราช พิธี	ผู้ประกอบพิธี					
	ผู้ตีกลอง (กี่คน)					
	ผู้เก็บกลอง					
	ผู้เข้าร่วมพิธี อื่นๆ					
อุปกรณ์ที่ ประกอบ ประเพณี/ พระราช พิธี	ตีร่วมกับ เครื่องดนตรีใด					
	การ แต่งกาย ของผู้ ตีกลอง	ชาย				
		หญิง				
	อุปกรณ์อื่นๆ					
บทบาทความสำคัญของ กลองมโหระทึก						
วิธีการจัดเก็บรักษากลอง ในช่วงเวลาที่ไม่ใช้						

*ตารางที่สรุปข้อมูล:

ประเพณีที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึกไทย

(ไม่เขียนหมายถึงว่าไม่มี)

กลองมโหระทึกใช้ประกอบ รายการประกอบ ประเพณีความเชื่อ	ในส่วนกลาง(พระราชพิธี)						เรื่องการถือโศกกลาง ในระดับชาวบ้าน	ทางความเชื่อ/ศาสนา (พุทธ/พราหมณ์)		ประเพณีความ เชื่ออื่น ๆ
							พุทธ	พราหมณ์		
ประเพณี/ พระราช พิธี	ชื่อพระ ราชพิธี	พระราชพิธีมงคลจรดพนักัล แรกนาขวัญ	กระบวนพยุหยาตราชลมารค	พระราชพิธีบรม ราชาภิเษก	พิธีวัน สงกรานต์	พิธีวันพ้อ แห่งชาติ			พระราชพิธีจรด พระนังคัลแรกนา ขวัญอันเป็นพิธี พราหมณ์ อย่างหนึ่ง	
	วัตถุประสงค์	จะทำให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎร เพื่อชักนำให้มีความมั่นใจใน การทำนา	ให้พร้อมเพรียงเป็นระเบียบ เรียบร้อยสง่างามและเป็นการ อนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกศิลปวัฒนธรรม ของชาติที่เกี่ยวกับพระราชประเพณี ดั้งเดิมเพื่อประกอบพระราชกรณีย กิจขอพระมหากษัตริย์ไทยให้คงอยู่ สืบไป	เพื่อให้พระราชองค์ ปราบดาภิเษก	เพื่อเฉลิม ฉลองปี ใหม่ของ ไทย	เพื่อเฉลิม ฉลองวัน พ้อของ ไทย				
	ช่วงเวลา	วันใดในเดือนหกหรือเดือน พฤษภาคมที่มีฤกษ์ยามที่ เหมาะสมต้องตาม	9 พฤศจิกายน		13 เมษายน	5 ธันวาคม			กระบวนพยุหยาตรา ชลมารคเป็นพิธี พราหมณ์	
	สถานที่	ในพระอุโบสถและมณฑลพิธี สนามหลวง	จุดเริ่มต้นของกระบวนเรื่อนั้น คือ บริเวณท่าवासกรี โดยจะมีการจอดเรือ ตั้งแต่ หน้าสะพานกรุงธน ไปถึงหลัง สะพานพระราม 8 เรือจะเริ่มออกจาก สะพานพระราม 8 ผ่านป้อมพระสุเมรุ สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า โรงพยาบาลศิริราชกรมอุทการเรือราช นาวิกสภาพระบรมมหาราชวัง หอประชุม ทร. วัดอรุณราชวรารามและ ไปจอดเรืออยู่หน้าวัดกัลยาณมิตร	พระบรมมหาราชวัง	พระบรมม หาราชวัง	พระบรมม หาราชวัง			พระราชพิธีบรม ราชาภิเษก เป็นพิธีที่ ผสมด้วยลัทธิ พราหมณ์ และพุทธ ศาสนาฝ่ายเถรวาท	

กลองมโหระทึกใช้ประกอบ ประเพณีความเชื่อใน ราชการประกอบ ประเพณีความเชื่อ		ในส่วนกลาง(ระดับรัฐบาล)					เรื่องการถือโชคลาง ในระดับชาวบ้าน	ทางความเชื่อ/ศาสนา (พุทธ/พราหมณ์)		ประเพณีความ เชื่ออื่น ๆ
								พุทธ	พราหมณ์	
ประวัติ ความ เป็นมา	ใน สมัย โบราณ ประชากร ของ ประเทศไทยประกอบอาชีพทางด้าน เกษตรกรรมเป็นหลักคั้งนั้นเมื่อถึงฤดู ทำนาผู้นำของประเทศหรือชุมชน ต้องเป็นผู้นำในการเริ่มไถหว่าน พืชผลเพื่อเป็นการเตือนให้ราษฎร ทราบว่าถึงฤดูการเพาะปลูกแล้ว	กระบวนพยุหยาตราขลมารค เป็นกระบวนเสด็จพระราช ดำเนินทางน้ำที่เป็นราช ประเพณีไทยที่มีมาแต่โบราณ	ประวัติของพระราชพิธี บรมราชาภิเษก	ประวัติ ของวัน สงกรานต์	ประวัติ ของวัน พ้อ					
ความเชื่อที่เกี่ยวข้อง	การเกษตรซึ่งมีการทำนาเป็น หลักนั้นเป็นสิ่งสำคัญแก่ชีวิต ความเป็นอยู่และการเศรษฐกิจ ของประเทศทุกสมัยส่วน พิธีกรรมนอกเหนือจากการทำ ให้เป็นตัวอย่าง	ในสมัยโบราณเสด็จพระราช ดำเนินไปในการต่าง ๆ ทั้งเป็น การส่วนพระองค์และที่เป็นการ พระราชพิธี เดิมเป็นการเสด็จ พระราชดำเนินและ ประกอบการพระราชพิธีหลาย อย่าง เช่น กระบวนพยุหยาตรา ขลมารค	ตามหลักเดิมของไทย นั้น เมื่อกษัตริย์พระองค์ ใหม่ จะทรงเป็นแต่ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ไปก่อนจนกว่า จะได้ ทรงรับราชาภิเษก ใน ระหว่างนั้นเครื่องยศ บางอย่างก็ต้องลด	ขึ้นปีใหม่ ของไทย	การแสดง ความ เคารพต่อ พระมหาก ษัตริย์และ แสดง ความรัก กับพ้อ					
ขั้นตอนการประกอบ ประเพณี/พระราชพิธี (ระยะเวลาตีกลอง)	กกลองมโหระทึกตีตลอด ในระยะเวลาการแรกนา	กกลองมโหระทึกตีตลอด ในระยะเวลากระบวนเรือ	กกลองมโหระทึกตี ตลอดในระยะเวลา พิธีกรรม							
วิธีการตีกลอง มโหระทึก จังหวะใด	ตี 1 คู่ ใช้ไม้ 2 อันตี แฉวนแล้วตี ตีจังหวะรวดเร็ว	ตี 2 คู่ ใช้ไม้ 2 อันตี แฉวนแล้วตี ตีจังหวะรวดเร็ว	ตี 1 คู่ ใช้ไม้ 2 อันตี แฉวนแล้วตี	ห้ามตี						

กลองมโหระทึกใช้ประกอบ ประเพณีความเชื่อใน ราชการการประกอบ ประเพณีความเชื่อ		ในส่วนกลาง(ระดับรัฐบาล)					เรื่องการถือโชกลาง ในระดับชาวบ้าน	ทางความเชื่อ/ศาสนา (พุทธ/พราหมณ์)		ประเพณีความ เชื่ออื่น ๆ
		พุทธ	พราหมณ์							
บุคคลที่ เข้าร่วม ประเพณี/ พระราช พิธี	ผู้ประกอบ พิธี	1. พราหมณ์ 2. เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง	1. พราหมณ์ 2. เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง	1. พราหมณ์ 2.เจ้าพนักงาน						
	ผู้ตีกลอง (กี่คน)	2 คน	4 คน	2 คน						
	ผู้เก็บ กลอง	เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง	เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง	เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง						
	ผู้เข้าร่วม พิธีอื่นๆ	ในหลวงและพระราชินีชวานา นักข่าว ฯลฯ	ในหลวงและพระราชินี กองทัพเรือ นักข่าว ฯลฯ	ในหลวง ฯลฯ						
อุปกรณ์ที่ ประกอบ ประเพณี/ พระราช พิธี	ตีร่วมกับ เครื่อง ดนตรีใด	ฆ้องชัยหอยสังข์ กลองชนะ ขลุ่ย และอื่นๆ	ฆ้องชัยหอยสังข์ กลองชนะ แตรขลุ่ย และอื่นๆ	แตร สังข์ บัณเฑาะว์และ เครื่องดุริยางคคีอัครบ หนึ่ง						
	การแต่ง กายของผู้ ตีกลอง	สวมหมวกสีทอง เสื้อและ กางเกงสีแดงที่มีลวดลายสีส้ม และรองเท้าน้ำดำ	สวมหมวกสีทอง เสื้อและ กางเกงสีแดงที่มีลวดลายสีส้ม และรองเท้าน้ำดำ	สวมหมวกสีทอง เสื้อและ กางเกงสีแดงที่มีลวดลาย สีส้ม และรองเท้าน้ำดำ						
บทบาทความสำคัญของ กลองมโหระทึก	เป็นเครื่องส่งสัญญาณในการ พิธี	เป็นเครื่องส่งสัญญาณในการ พิธี	1. เป็นเครื่องส่งสัญญาณ ในการพิธี 2. เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดี ในการดำเนินพิธี	เป็น เครื่องส่ง สัญญาณ ในการพิธี						
วิธีการจัดเก็บรักษา กลอง ในช่วงเวลาที่ไม่ใช้	จัดเก็บรักษาในห้องงานเครื่อง สูงและกลองชนะ	จัดเก็บรักษาในห้องงานเครื่อง สูงและกลองชนะ	จัดเก็บรักษาในห้องงาน เครื่องสูงและกลองชนะ							

*ตารางที่สรุปข้อมูล: ประเพณีที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึกจ้วง (ไม่เขียนหมายถึงว่าไม่มี)

		ในส่วนกลาง (ระดับรัฐบาล)	เรื่องการถือโซคกลาง ในระดับชาวบ้าน				ทางความเชื่อ/ ศาสนา	ประเพณีความเชื่ออื่น ๆ					
ประ เพณี/ พิธี	ชื่อ	เทศกาลศิลปะ กลองมโหระทึก และเพลงพื้นบ้าน	เทศกาลบุชากบ	เทศกาลตรุษจีน	การบูชาเจ้าพ่อ กลองมโหระทึก	การบูชาเซ่น ไหว้		งานมงคล สมรส	การสร้างบ้าน ใหม่	งานศพ	ประลอง กลอง มโหระทึก	งานฉลอง การเก็บเกี่ยว	การขอ ฝน
	วัตถุประสงค์	1. เพื่อเผยแพร่ วัฒนธรรมกลอง มโหระทึก 2. เพื่อสื่อทอด และพัฒนา วัฒนธรรมชาว จ้วง	1. เพื่อบูชาเทพเจ้าสายฟ้า 2. เพื่อขอให้ฝนตกต้อง ตามฤดูกาล หุบเขาทั้งห้ามี แต่ความอุดมสมบูรณ์	เพื่อเฉลิม ฉลองปีใหม่ ของจีน	เพื่อบูชาเจ้า พ่อกลอง มโหระทึก	เพื่อบูชาเจ้า พ่อฟ้าดิน/ บูชาเจ้าพ่อ สังคม/บูชาเจ้า พ่อแผ่นดิน		เพื่อเพิ่ม บรรยากาศ ให้ดูน่าปิติ ยินดีเป็น อย่างยิ่ง	1.เพื่อเป็นการ ปิดเป่ารังควาน ออกไป 2.เพื่อความเป็น สิริมงคล 3.เพื่อให้เจ้าพ่อ กลองช่วย คุ้มครองปกปัก รักษาบ้านหลังนี้ ให้มีแต่ความ ราบรื่น	เพื่อส่ง วิญญาณ ของผู้ที่ เสียชีวิต ให้ขึ้นไป บนสวรรค์	เพื่อ แลกเปลี่ยน ความสม พันธ์อันดีงาม และเผยแพร่ ความร่ำรวย ความ แข็งแกร่ง ของหมู่บ้าน ให้อีกหนึ่ง หมู่บ้านรู้	เพื่อฉลองผล การเก็บเกี่ยว และเพื่อ ความบันเทิง	เพื่อขอ ฝน
	ช่วงเวลา	เดือนตุลาคมถึง เดือนธันวาคม กิจกรรม โดยทั่วไปแล้วจะ จัดขึ้น 10-20 วัน	เริ่มในช่วงเริ่มต้นวันแรก ของปีตามปฏิทินจันทรคติ จีน เวลาสิบเอ็ดมาเป็น ระยะเวลา 1 เดือน	ทุก ๆ ปี เริ่ม ในช่วงเริ่มต้นวัน แรกของปีตาม ปฏิทินจันทรคติ จีน เวลาสิบเอ็ด มาเป็นระยะเวลา 1 เดือน	ทุก ๆ ปี ในวัน สงท้ายปี วัน แรกของปีตาม ปฏิทินจันทรคติ จีนหรือวันที่ 15 ของเทศกาล ตรุษจีน	ในช่วงฤดูใบไม้ ผลิ ซึ่งช่วงเดือน กุมภาพันธ์ถึง เดือนเมษายน จะทำภายในวัน เดียว สามวัน หรือเจ็ดวัน		วันก่อนที่ เจ้าสาวจะ มาบ้าน เจ้าบ่าวและ วันแต่งงาน	หลังจากตั้งเสา บ้านเสร็จถึง โครงสร้างของ บ้านสร้างเสร็จ	ในการ เดินขบวน ส่งศพ หรือพิธี การฝัง ศพ	ช่วงตรุษจีน	ในฤดูใบไม้ ร่วงหลังการ เก็บเกี่ยว ประมาณ เดือน 10 ตาม ปฏิทิน จันทรคติจีน	เวลา แห่ง แสง
สถานที่	จัดขึ้นวนกันไป ทุก ๆ อำเภอใน เมืองเหอฉี	ศาลกบและสุสานกบใน หมู่บ้าน	ในบ้านหรือที่ ว่าง และลาน กว้างของ หมู่บ้าน	ในบ้าน	ที่ว่าง และ ลานกว้างของ หมู่บ้าน		ในขบวนรับ เจ้าสาวและ บ้านเจ้าบ่าว	ที่บ้านใหม่	ในขบวน ส่งศพ และ บริเวณ หลุมศพ	ที่ทอดเขา	ในสถานที่ การชุมนุมใน หมู่บ้าน	ใน สถานที่ การ ชุมนุม ใน หมู่บ้าน	

		ในส่วนกลาง (ระดับรัฐบาล)	เรื่องการถือโชคลาง ในระดับชาวบ้าน				ทางความเชื่อ/ ศาสนา	ประเพณีความเชื่ออื่น ๆ					
		เทศกาลศิลปะ กลองมโหระทึก และเพลงพื้นบ้าน	เทศกาลบุษกบ	เทศกาลตรุษจีน	การบูชาเจ้าพ่อ กลองมโหระทึก	การบูชาเช่น ไหว้		งานมงคล สมรส	การสร้างบ้าน ใหม่	งานศพ	ประลอง กลอง มโหระทึก	งานฉลอง การเก็บเกี่ยว	การขอ ฝน
ประวัติ ความ เป็นมา	เพื่อสื่อทอด พัฒนาและ สร้างโฉมหน้า ใหม่ของ วัฒนธรรม กลอง มโหระทึก	1. ตำนานของตงหลิน 2. ตำนานของ“พ่อยักษ์” “แม่ยักษ์”	ความเป็นมา ของตรุษจีน	ตำนานของ “ลินหวัง จิวกุ่ย”									
ความเชื่อที่ เกี่ยวข้อง	กลอง มโหระทึก เป็น สัญลักษณ์ ของกวางสี	กบคือลูกสาวของเทพเจ้า สายฟ้า หรือกบเป็น สื่อกลางของเทพเจ้า สายฟ้า เสียงร้องของกบ คือการบอกข่าวกับเทพเจ้า สายฟ้า ใช้กลอง มโหระทึกไปเช่นไหว้กบ เพื่อที่จะภาวนาต่อเทพ เจ้าสายฟ้าคุ้มครองให้ฝน ตกต้องตามฤดูกาล หุบเขา ทั้งห้ามีแต่ความอุดมสาม บูรณ์	ขึ้นปีใหม่ของ จีน	กลองทุกใบ ล้วนมีจิต วิญญาณของ ตัวเอง และ กลองทุกใบ คือบัลลังของ เจ้าพ่อ ไหว้ กลอง มโหระทึกจะ ให้เจ้าพ่อ กลอง มโหระทึก ช่วยปกป้อง รักษาหมู่บ้าน ช่วยให้วงศ์ ตระกูลอยู่ยง ยืนยาวไปเรื่อย ๆ ปี	บูชาเช่นไหว้ เทพเจ้า พื้นเมืองจะให้ เทพเจ้าช่วย ปกป้องรักษา หมู่บ้าน ช่วย ให้วงศ์ตระกูล อยู่ยงยืนยาวไป เรื่อย ๆ ปี		กลอง มโหระทึก เป็น อุปกรณ์ที่ วิเศษ สามารถ ปิดรัง ความได้	กลอง มโหระทึก เป็นสิ่งปิด เป่ารังความ ออกไปได้ และเป็น สิ่งของสิริ มงคล	กลอง มโหระ ทึก สามารถ ถส่ง วิญญา ณของผู้ ที่ เสียชีวิต ให้ขึ้น ไปบน สวรรค์ ได้	กลอง มโหระทึก แสดงความ รำรวย ความ แข็งแกร่ง ของ หมู่บ้าน	กลอง มโหระทึก สามารถ เพิ่ม บรรยากาศ ได้	กลอง มโหระ ทึก เป็น อุปกร ณ์ที่ วิเศษ สามารถ ติดต่ กับ เทพเจ้า สายฟ้า	

	ในส่วนกลาง (ระดับรัฐบาล)	เรื่องการถือโชคลาง ในระดับชาวบ้าน				ทางความเชื่อ/ ศาสนา	ประเพณีความเชื่ออื่น ๆ					
	เทศกาลสืลปะ กลองมโหระทึก และเพลงพื้นบ้าน	เทศกาลบูชาภ	เทศกาลตรุษจีน	การบูชาเจ้าพ่อ กลองมโหระทึก	การบูชาเช่น ไหว้		งานมงคล สมรส	การสร้างบ้าน ใหม่	งานศพ	ประลอง กลอง มโหระทึก	งานฉลอง การเก็บเกี่ยว	การขอ ฝน
ขั้นตอน การ ประกอบ ประเพณี/ พระราช พิธี	ในกิจกรรมวัน แรก: พิธีเปิด งาน ในวันที่เหลือ: จัดกิจกรรมทุก รูปแบบ ในวันสุดท้าย: พิธีปิดงาน	แบ่งออกเป็น 4 ช่วงระยะเวลา ช่วงระยะเวลาที่ 1 คือ หากบ เวลาคือวันที่ 1 หรือวันที่ 2 เดือน 1 ตามปฏิทินจันทรคติ จีน ระยะเวลาภายในวันเดียว ช่วงระยะเวลาที่ 2 คือ แห่กบ หรืออวยพรปีใหม่ของกบ ระยะเวลาคือหลังจากวันที่หา กบมาได้ บางหมู่บ้านจะทำ 2 ครั้ง ช่วงระยะเวลาที่ 3 คือ บูชาภ หรือเช่นไหว้กบ ต้องบูชาภ 1 เดือน ช่วงระยะเวลาสุดท้ายคือ พิธี ฝังศพกบ ปกติจะฝังศพกบใน วันที่ 30 เดือน 1 หรือวันที่ 2 เดือน 2 ภายใน 1 วัน	ตีวันส่งท้ายปี ตีวันตรุษจีน ตีก่อนกินข้าว ตีเพื่อการบันเทิง ตีเป็นสัญญาณ	กลางคืนของวัน ส่งท้ายปี: นำ กลองออกมา เช่นไหว้ ตอนเช้าของวัน ตรุษจีนวันแรก หรือวันที่ 15: ทำ การเช่นไหว้อีก ครั้ง แล้วแขวน ไว้ในบ้าน หรือ บริเวณลาน กลางของ หมู่บ้าน เพื่อให้ คนตีกลอง	ชื่อกงอ่านคำ อวยพร แล้วนำ ชาวบ้านจุดธูป เผากระดาษ ของ บูชาเทพเจ้า และ ตีกลอง มโหระทึก เพื่อ เป็นการเคารพ เทพเจ้า		วันก่อนที่ แต่งงาน เข้าบ้านจะ แขวนกลอง ไว้ในบ้าน และตี วัน แต่งงาน ภายในงาน จะมีการตี กลอง มโหระทึก ตลอดโดย ไม่หยุด	หลังจากตั้งเสา บ้านเสร็จแล้วจะ นำกลอง มโหระทึกมา แขวนไว้มาตี พร้อมกันจุด ประทัด กลองจะตีไป เรื่อย ๆ จน โครงสร้างของ บ้านสร้างเสร็จ	การ เดินขบวน ส่งศพ จะให้ 2 คนหาม กลอง มโหระทึก กเดิน ตามหลัง ขบวนส่ง ศพ ตีจน สิ้นสุด พิธีการ ฝัง หรือ ตีก่อน พิธีการ ฝัง	พอถึงเวลา หมู่บ้านหนึ่ง หามกลอง มโหระทึก ออกไปตีที่ ยอดเขา เสียง ก้องกังวาน ไปไกล อีก หมู่บ้านได้ ยินเสียงจึงนำ กลอง มโหระทึก จำนวน เท่ากัน ออกมาขอด เขาข้าง ๆ ตีสู้	ตีกลอง มโหระทึก ตามสบาย และตีก่อน เล่นเกม	ชื่อกง พา ชาวบ้าน มาที่มี การ ชุมนุม กัน วาง เครื่อง เช่นไหว้ แล้ว वादคำ ขอฝน และตี กลอง มโหระ ทึก
วิธีการตี กลอง มโหระทึก จังหวะใด	ตีเป็น 1 ชุด 4 ใบ แขวนแล้วตี	ตีเป็น 1 ชุด 4 ใบ แขวนแล้วตี หรือหามตี	ตีเป็น 1 ชุด 4 ใบ แขวนแล้วตี	ตีเป็น 1 ชุด 4 ใบ แขวนแล้วตี	ตีเป็น 1 ชุด 4 ใบ แขวนแล้วตี		ตีเป็น 1 ชุด 4 ใบ แขวนแล้วตี	ตีเป็น 1 ชุด 4 ใบ แขวนแล้วตี	ตีเป็นแม่กลอง 1 ใบหามแล้วตี หรือตีเป็น 1 ชุด 4 ใบแขวน แล้วตี	บางครั้งอาจใช้กลอง มโหระทึกถึง 8 ใบใน การแข่งขัน บางที อาจจะมากถึง 10-20 ใบแขวนแล้วตี	ตีเป็น 1 ชุด 4 ใบ แขวนแล้วตี	ตีเป็น 1 ชุด 4 ใบ แขวน แล้วตี
ผู้ ประกอบ พิธี	เจ้าหน้าที่ รัฐบาล	พ่อกบและกลุ่มเล็ก ๆ 7- 10 คนที่ประกอบพิธีการ บูชาภ	บุคคลและวงศ์ตะ กลที่มีกลอง มโหระทึก	ผู้ดูแลของ กลอง มโหระทึก	ชื่อกง ผู้เฒ่าผู้ แก่และ ผู้ใหญ่บ้าน	เจ้าบ้าน เจ้าสาวและ ครอบครัว	ครอบครัวที่ สร้างบ้าน	ครอบครัวของผู้ ที่เสียชีวิต	ผู้เฒ่าผู้แก่ และ ผู้ใหญ่บ้าน	ผู้ที่มีกลอง มโหระทึก	ชื่อกงผู้เฒ่าผู้ แก่และ ผู้ใหญ่บ้าน	ชื่อกงผู้เฒ่าผู้ แก่และ ผู้ใหญ่บ้าน

บุคคลที่เข้า	ในสวนกลาง (ระดับรัฐบาล)	เรื่องการถือโฉนดกลาง ในระดับชาวบ้าน				ทางความเชื่อ/ศาสนา	ประเพณีความเชื่ออื่น ๆ						
		เทศกาลศิลปะ กลองมโหระทึก และเพลงพื้นบ้าน	เทศกาลบุซกาบ	เทศกาลตรุษจีน	การบูชาเจ้าพ่อ กลองมโหระทึก		การบูชาเซ่นไหว้	งานมงคล สมรส	การสร้างบ้านใหม่	งานศพ	ประลอง กลองมโหระทึก	งานฉลอง การเก็บเกี่ยว	การขอฝน
ร่วม ประเพณี / พระราชพิธี	ผู้ตีกลอง (กี่คน)	ชาวบ้าน หลาย คน	4 คนต่อ 1 กลุ่ม ตีกลองมโหระทึก 4 ใบ มี 6 คนเปลี่ยนกันตี	4 คนต่อ 1 กลุ่ม ตีกลองมโหระทึก 4 ใบ	4 คนต่อ 1 กลุ่ม ตีกลองมโหระทึก 4 ใบ	4 คนต่อ 1 กลุ่ม ตีกลองมโหระทึก 4 ใบ		4 คนต่อ 1 กลุ่ม	4 คนต่อ 1 กลุ่ม	ตีคน เดียว หรือ 4 คนต่อ 1 กลุ่ม	ผู้ที่มี ความสามารถ ตีกลองมโหระทึก	4 คนต่อ 1 กลุ่ม	4 คนต่อ 1 กลุ่ม
	ผู้เก็บ กลอง	เจ้าของกลองมโหระทึก	กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล: เจ้าของ กรรมสิทธิ์วงศ์ตระกูล: ผู้อาวุโสที่มีเกียรติศักดิ์ กรรมสิทธิ์หมู่บ้าน: ผู้ใหญ่บ้านและผู้อาวุโส	กรรมสิทธิ์ วงศ์ตระกูล: ผู้อาวุโสที่มีเกียรติศักดิ์	กรรมสิทธิ์ วงศ์ตระกูล: ผู้อาวุโสที่มีเกียรติศักดิ์	ผู้อาวุโสที่มีศักดิ์ศรี/ ผู้อาวุโสที่มีเกียรติศักดิ์/ ผู้ใหญ่บ้าน		กรรมสิทธิ์ วงศ์ตระกูล: ผู้อาวุโสที่มีเกียรติศักดิ์	กรรมสิทธิ์วงศ์ตระกูล: ผู้อาวุโสที่มีเกียรติศักดิ์	กรรมสิทธิ์ หมู่บ้าน: ผู้ใหญ่บ้านและผู้อาวุโส	ผู้ใหญ่บ้าน และผู้อาวุโส	เจ้าของกลองมโหระทึก เป็นผู้ดูแล	เจ้าของ กลองมโหระทึกเป็นผู้ดูแล
	ผู้เข้าร่วม พิธีอื่นๆ	ชาวบ้าน นักข่าว ผู้ชม นักวิชาการ นักท่องเที่ยว เป็นต้น	ชาวบ้าน นักข่าว ผู้ชมนักวิชาการ นักท่องเที่ยว เป็นต้น	ทุก ๆ คนในหมู่บ้าน	ครอบครัวในวงศ์ตระกูล	ชาวบ้าน		เจ้าบ่าว เจ้าสาว ครอบครัว แจกและเด็ก	ครอบครัวที่ สร้างบ้าน และ คนงาน	ครอบครัว ของผู้ที่เสียชีวิต	ทั้ง 2 หมู่บ้าน	ทั้งหมู่บ้าน	ทั้งหมู่บ้าน
อุปกรณ์ที่ประกอบ	เข้าร่วมกับ เครื่องดนตรีใด คนตรีใด	กลองหนัง ม้อง ฉาบ แตร แตรยาวและอื่น ๆ	กลองหนัง ม้อง ฉาบ แตร แตรยาวและอื่น ๆ			กลองหนัง ม้อง ฉาบ และอื่น ๆ		กลองหนัง ม้อง ฉาบ แตร แตร ยาวและอื่น ๆ				กลองหนัง ม้อง ฉาบ เป็นต้น	กลองหนัง ม้อง ฉาบ แตร แตร ยาวและอื่น ๆ
	การ แต่งกาย ของผู้ ตีกลอง ชาย/ หญิง	สวมเสื้อเทศกาลที่สวยงาม	เสื้อและกางเกงสีดำหรือสีน้ำเงิน ขอบสีฟ้า ผ้าโพกหัวสีดำหรือสีน้ำเงิน	ใส่ชุดลำลอง ตามปกติ	ใส่ชุดลำลอง ตามปกติ	สวมเสื้อเทศกาลที่สวยงาม		สวมเสื้อ เทศกาลที่สวยงาม	ใส่ชุดลำลอง ตามปกติ	ใส่ชุดไว้ทุกข์	ใส่ชุดลำลอง ตามปกติ	ใส่ชุดลำลอง ตามปกติ	สวมเสื้อ เทศกาลที่สวยงาม
		สวมเสื้อเทศกาลที่สวยงาม	เสื้อสีฟ้า กางเกงสีดำ ผ้าคาดสีดำ รองเท้าปักลายสีฟ้า ผ้าโพกหัวลายดอกไม้สีฟ้า	ใส่ชุดลำลอง ตามปกติ	ใส่ชุดลำลอง ตามปกติ	สวมเสื้อเทศกาลที่สวยงาม		สวมเสื้อ เทศกาลที่สวยงาม	ใส่ชุดลำลอง ตามปกติ	ใส่ชุดไว้ทุกข์	ใส่ชุดลำลอง ตามปกติ	ใส่ชุดลำลอง ตามปกติ	สวมเสื้อ เทศกาลที่สวยงาม

พจนานุกรม / พระราชพิธี	ในส่วนกลาง (ระดับรัฐบาล)	เรื่องการถือโชกลาง ในระดับชาวบ้าน				ทางความเชื่อ/ศาสนา	ประเพณีความเชื่ออื่น ๆ					
		เทศกาลสิลปะ กลองมโหระทึก และเพลงพื้นบ้าน	เทศกาลบูนชากบ	เทศกาลตรุษจีน	การบูชาเจ้าพ่อ กลองมโหระทึก		การบูชาเซ่นไหว้	งานมงคล สมรส	การสร้างบ้าน ใหม่	งานศพ	ประลอง กลอง มโหระทึก	งานฉลอง การเก็บเกี่ยว
อุปกรณ์อื่น ๆ	อุปกรณ์หลาย อย่าง	ของเซ่นไหว้: หมู ไก่ เป็ด ข้าวเหนียว 5 ลิ ต้าผู้ยาใส่ ผลไม้ ขนมหวาน เครื่องดื่ม เหล้าและอื่น ๆ เปลี่ยนเทียนไขรูป ชงหลากสี ชงกบ อุปกรณ์การ แสดงหน้ากาก เสื้อผ้าการ แสดง ฯลฯ		ของเซ่นไหว้: ข้าวเหนียว 5 ลิ เนื้อหมู หัวหมู ไก่ ผลไม้ ขนมหวาน และเหล้า รูปเผากระดาด	ขนาดใหญ่มีของ เซ่นไหว้: หมู แพะ วัว และ ไก่ อีก หลายตัว ขนาดเล็กมีของ เซ่นไหว้: หมูตัว เล็ก แพะตัวเล็ก และไก่หนึ่งตัว		อุปกรณ์ ของการ แต่งงาน	อุปกรณ์ที่ สร้างบ้าน	วัสดุศพ		อุปกรณ์ การเล่นเกม	ของเซ่น ไหว้: หมู หัวหมู ไก่ ผลไม้ ขนมหวาน และเหล้า รูปเผา กระดาด และอื่น ๆ
บทบาท ความสำคัญของ กลองมโหระทึก	เป็น โบราณคดี ค้นพบ และ เป็นสิ่งที่มีคุณค่า	1. เป็นเครื่องเซ่นไหว้ 2. บทบาทความสำคัญในการเรียกรวมตัวคนในหมู่บ้าน	1. อุปกรณ์ความ บันเทิงและ เครื่องดนตรี 2. เครื่องมือที่ส่ง สัญญาณ	เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์	1. เป็นอุปกรณ์ ความบันเทิง และเครื่องดนตรี 2. เป็น เครื่องเซ่นไหว้		เครื่อง ดนตรี	เป็นเครื่อง ดนตรี	เป็น เครื่อง ดนตรี และ เป็นสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์	เป็นเครื่อง ดนตรี และเป็น สิ่ง ศักดิ์สิทธิ์	เป็น เครื่องมือ ในการ แข่งขัน	เป็นเครื่อง ดนตรี และ เป็น เครื่องมือ ความ บันเทิง
วิธีการจัดเก็บ รักษา กลอง ในช่วงเวลาที่ไม่ ใช้	เก็บรักษา กลองมโหระทึกตาม กรรรมพิธี	กรรรมพิธีส่วนบุคคล: เก็บไว้ในบ้านของเจ้าของกลอง กรรรมพิธีวงศ์ตระกูล: ตั้งไว้ล่างเตียงนำโชเหล็กสามไว้ หรือใช้โชเหล็กสามไว้กับเสาบ้านแล้วไว้ได้หลังคา กรรรมพิธีหมู่บ้าน: ตั้งไว้ในตู้ข้าวของชาวบ้าน	กรรรมพิธีส่วน บุคคล: เก็บไว้ในบ้านของเจ้าของกลอง กรรรมพิธีวงศ์ ตระกูล: ตั้งไว้ล่างเตียงนำโชเหล็กสามไว้หรือใช้โชเหล็กสามไว้กับเสาบ้านแล้วไว้ได้หลังคา	(เช่นเดียวกับ ทางด้านซ้าย)	(เช่นเดียวกับ ทางด้านซ้าย)		เช่นเดียวกับ ทางด้าน ซ้าย	กรรรมพิธี วงศ์ตระกูล: ตั้งไว้ล่างเตียง นำโชเหล็ก สามไว้หรือใช้ โชเหล็กสามไว้กับเสาบ้าน แล้วไว้ได้ หลังคา	(เช่นเดียวกับ ทางด้าน ซ้าย)	กรรรมพิธี หมู่บ้าน: ตั้งไว้ในตู้ข้าวของ ชาวบ้าน	เก็บไว้ในบ้านของ เจ้าของกลองตั้ง ไว้ล่างเตียงนำโช เหล็กสามไว้หรือ ใช้โชเหล็กสามไว้ กับเสาบ้านแล้วไว้ ได้หลังคา ตั้งไว้ในตู้ข้าวของ ชาวบ้าน	(เช่นเดียวกับ ทางด้าน ซ้าย)

ภาคผนวก ค
สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์